

**Onderzoek en vergelijkende analyse
van de modaliteiten die voor de
inzameling van gevaarlijk afval
afkomstig van kleine producenten
gelden – eindrapport**

Brussels Instituut voor Milieubeheer

11/004401

04 november 2008

BIM
Gulledelle 100
1200 Brussel

ir Mike Van Acoleyen
dr Ilse Laureysens

INHOUD

INHOUD	I
LIJST MET AFKORTINGEN	V
LIJST MET VERKLARENDE WOORDEN	VII
LIJST MET FIGUREN	IX
LIJST MET TABELLEN	XI
SAMENVATTING	1
1.1.1 <i>Situering en probleemstelling</i>	1
1.1.2 <i>Doel van de studie</i>	1
1.1.3 <i>Methodologie</i>	1
1.1.4 <i>Resultaten</i>	2
1.1.5 <i>Beleidsaanbevelingen</i>	4
2 INLEIDING	7
3 METHODOLOGIE	9
3.1 Scoping en analysemethode	9
3.2 Onderzoek van passieve bronnen	9
3.3 interviewtechniek	9
3.4 Selectie van sectoren	10
3.5 Selectie van landen.....	12
4 CONTEXTANALYSE BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST	13
4.1 Wettelijke en administratieve context	13
4.1.1 <i>Wettelijke basis voor inzameling</i>	13
4.1.2 <i>Praktische modaliteiten voor inzameling van gevaarlijk afval</i>	16
4.1.3 <i>Bepalingen voor verzamelen van specifieke afvalstoffen of afvalstromen</i>	17
4.1.4 <i>Het afvalstoffenplan</i>	19
4.2 Marktsituatie	22
4.2.1 <i>Hoeveelheid KMO-afval</i>	22
4.2.2 <i>Bestaande inzamelsystemen</i>	23
5 LITERATUURSTUDIE	29
5.1 Vlaams Gewest.....	29
5.1.1 <i>Afvalstoffenwetgeving</i>	29
5.1.2 <i>Inzamelingsmogelijkheden</i>	35
5.1.3 <i>Verwijdering</i>	37
5.2 Nederland	37
5.2.1 <i>Afvalstoffenwetgeving</i>	38
5.2.2 <i>Inzamelingsmogelijkheden</i>	40
5.2.3 <i>Verwijdering</i>	41
5.3 Duitsland	42
5.3.1 <i>Afvalstoffenwetgeving</i>	43
5.3.2 <i>Inzamelingsmogelijkheden</i>	45
5.3.3 <i>Verwijdering</i>	46
5.4 Zwitserland	46

5.4.1	Afvalstoffenwetgeving.....	47
5.4.2	Inzamelingsmogelijkheden	49
5.4.3	Verwijdering.....	49
5.5	Luxemburg.....	49
5.5.1	Afvalstoffenwetgeving.....	50
5.5.2	Inzamelingsmogelijkheden	52
5.5.3	Verwijdering.....	53
5.6	Verenigde staten	54
5.6.1	Afvalstoffenwetgeving.....	54
5.6.2	Inzamelingsmogelijkheden	56
5.7	Verenigd Koninkrijk – greater London	57
5.7.1	Afvalstoffenwetgeving.....	59
5.7.2	Inzamelingsmogelijkheden	62
5.7.3	Verwijdering.....	65
5.8	Oostenrijk	65
5.8.1	Afvalstoffenwetgeving.....	65
5.8.2	Inzamelingsmogelijkheden	66
5.8.3	Verwijdering.....	67
5.9	Denemarken	67
5.9.1	Afvalstoffenwetgeving.....	68
5.9.2	Inzamelingsmogelijkheden	70
5.9.3	Verwijdering.....	71
5.10	Ierland.....	71
5.10.1	Afvalstoffenwetgeving.....	71
5.10.2	Inzamelingsmogelijkheden	73
5.10.3	Verwijdering.....	73
5.11	Vergelijkende tabel	73
5.12	Conclusie	75
6	ACTIEVE COMMUNICATIE EN UITWISSELING	77
6.1	Nederland: inzamelplicht en inzameling via detailhandel	77
6.1.1	Inzamelplichtgebieden	77
6.1.2	Detaillisten Inzamel Systeem (DIS).....	78
6.2	Duitsland / Oostenrijk: inzameling via gemeentelijke infrastructuur.....	79
6.2.1	Duitsland (Berlijn): inzameling bedrijfs-KGA tegen kostprijs en met maximum hoeveelheid	79
6.2.2	Oostenrijk (Wenen):	80
6.3	Verenigd Koninkrijk – London City Borough, gemeentelijke service voor inzameling op afroep.....	81
6.4	FEBEM – toepasbaarheid van diverse modellen in Brussel	82
6.5	VVSG – rol voor lokale overheden bij verschillende modellen.....	86
6.6	Frankrijk – ervaring met retourmerk en met collectieve systemen.....	88
6.7	Conclusies.....	92
7	ANALYSE VAN MODALITEITEN	93
7.1	Selectie van modaliteiten	93
7.2	Structuur van de evaluatiefiche	93
7.3	Evaluatie van modaliteiten	95

7.3.1	<i>Inzameling door de overheid</i>	95
7.3.2	<i>Groepsaankopen</i>	98
7.3.3	<i>Brengsystemen</i>	102
7.3.4	<i>Regionale inzamelplichten</i>	105
7.3.5	<i>Inzameling via een sectorgenoot</i>	108
7.3.6	<i>Prijszetting voor selectieve inzameling</i>	111
7.3.7	<i>Generalistische aanvaardingsplicht</i>	115
7.3.8	<i>Retourmerk</i>	118
7.4	Vergelijkende tabel met modaliteiten	122
8	BELEIDSAANBEVELINGEN	125
8.1	Centrale problemen	125
8.2	Basisidee	125
8.3	Concrete voorstellen	125
8.3.1	<i>Schaalvoordelen genereren door te groeperen</i>	125
8.3.2	<i>Gemeenten of Gewest responsabiliseren</i>	127
8.3.3	<i>Een proactieve rol van de afvalwaterbeheerder</i>	130
8.3.4	<i>Activeren van de privé markt voor afvalophaling</i>	130
8.3.5	<i>Retourmerk</i>	132
8.3.6	<i>Generalistische aanvaardingsplicht</i>	133
8.3.7	<i>Centraal gunnen van inzamelrecht en inzamelplicht</i>	134
8.3.8	<i>Informatie, sensibilisering en handhaving</i>	135
	LITERATUURLIJST	137

LIJST MET AFKORTINGEN

AEEA	Afval en elektrische en elektronische apparaten
AMvB	Nederlandse Algemene Maatregel van Bestuur
B2B	Business to business handel
B2C	Business to Consumer handel
BEBAT	Erkend organisme voor de aanvaardingsplicht van batterijen
BHG	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
CAS	Civic Amenity Site, containerpark in VK
DIS	Detailisten Inzamel Systeem in Nederland
ELV	End of Life Vehicles, afgedankte voertuigen
EPA	Environmental Protection Agency in VSA, DK, IE, ...
EPR	Extended producer responsibility, uitgebreide producentenverantwoordelijkheid. De producent van goederen neemt fysieke of financiële verantwoordelijkheid voor de goederen die hij produceert, wanneer ze in de afvalfase komen.
EURAL	Europese afvalstoffenlijst
EVOA	Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen
FEBEM	Belgische Federatie van bedrijven voor milieubeheer
GAN	Gewestelijk Agentschap voor Netheid, ook Agentschap Net Brussel (ANB), of kort Net Brussel genoemd
GFT	Groente-, fruit- en tuinafval
GLA	Greater London Authority
HCA	Huishoudelijk chemisch afval, term uit het Brusselse afvalstoffenplan, in deze studie vermeld als KGA of huishoudelijk KGA.
KCA	Klein chemisch afval van huishoudens (Nederlandse term); in deze studie vermeld als KGA of huishoudelijk KGA. Enkel in Nederlandse instrumenten, zoals het KCA-depot, behouden
KGA	Klein gevaarlijk afval van huishoudens (Vlaamse term); in deze studie gebruikt. Klein gevaarlijk afval van bedrijven (Nederlandse term); in deze studie vermeld als bedrijfs-KGA
KKMO	Kleine KMO of zelfstandige onderneming, maximaal minder dan 10 werknemers
KMO	Kleine of middelgrote onderneming
LAP	Nederlands landelijk Actie Plan
BO	Milieubeleidsovereenkomst, overeenkomst tussen overheid en representatieve sectorverenigingen met wederzijdse engagementen, vaak gebruikt om een EPR te organiseren.
NIS	Belgische Nationaal Instituut voor de Statistiek, intussen hernoemd tot afdeling Statistiek en Economische Informatie van de FOD Economie
PPP	Publiek private partnerschappen
RCRA	Resource Conservation and Recycling Act in de VSA
RECUPEL	Erkend organisme voor de aanvaardingsplicht van EEA
VROM	Nederlands ministerie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu

VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en gemeenten
WCA	Waste Collection Authority in VK
WDA	Waste Disposal Authority in VK

LIJST MET VERKLARENDE WOORDEN

Melkronde	Een ophaalronde van afvalstoffen waarbij een reeks naburige bedrijven in één enkele ophaalronde bediend worden, tegengesteld aan een ophaling op afroep
Bedrijfs-KGA	Klein gevaarlijk afval afkomstig van bedrijven, in aard en samenstelling en hoeveelheid vergelijkbaar met het KGA dat door een huishouden wordt voortgebracht.
Aanvaardingsplicht	Een instrument ter uitvoering van producentenverantwoordelijkheid of EPR, waarbij de producent van goederen verantwoordelijkheid voor de goederen die hij produceert, wanneer ze in de afvalfase komen. Synoniem voor terugnameplicht.
Public procurement	Overheidsaankopen, -lastenboeken, -bestekken
Pareto principe	Het Pareto Principe of de 80/20 regel geeft aan dat een gering aantal oorzaken (beperkte input of moeite), verantwoordelijk is voor het merendeel van de resultaten (output of beloning). Letterlijk betekent dit bijvoorbeeld dat 80% van de afvalproductie, afkomstig zou zijn van slechts 20% van alle bedrijven. In de tekst wordt betoogd dat het Pareto Principe niet van toepassing is op afvalproductie.

LIJST MET FIGUREN

Figuur 4.1.1 Erkenningsprocedure voor het verwijderen gevaarlijke afvalstoffen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.....	14
Figuur 5.7.1 Indeling van Londen in WDA	59
Figuur 5.7.2 Beheerd afval in Londen opgedeeld per type in 2001	62
Figuur 5.7.3 Containerparken in Londen in 2003.....	63
Figuur 6.2.1 Sammelstelle in Wenen waar huishoudelijk gevaarlijk afval ingezameld wordt	81
Figuur 6.6.1 ADEME retourmerk	89
Figuur 6.6.2 Attest retourmerk voor CMS High-Tech	90

LIJST MET TABELLEN

Tabel 3.4.1 KMO sectoren die op basis van het aantal actieve bedrijven een belangrijke impact hebben op de bedrijfsdemografie van het Brusselse hoofdstedelijke Gewest.	11
Tabel 4.2.1 Productie van bedrijfsafval door KMO's in het Vlaamse Gewest	22
Tabel 5.1.1 Afvalstoffen waarvoor in Vlaanderen een aanvaardingplicht bestaat	34
Tabel 5.6.1 Toegelaten afvalstoffen en kostprijs voor inzameling onder het Hazardous Waste Disposal and Recycling for Small Businesses in San Francisco	57
Tabel 5.7.1 Verwerkingwijzen voor afval in London in 2001	62
Tabel 5.11.1 Vergelijkende tabel voor modaliteiten voor inzameling van gevaarlijk afval in tien landen en regio's.....	73
Tabel 6.2.1 Vergelijkende tabel Brussel-Berlijn	79
Tabel 6.2.2 Vergelijkende tabel Brussel-Wenen	80
Tabel 7.2.1 Structuur van de evaluatiefiche	93
Tabel 7.3.1 Evaluatiefiche inzameling door de overheid.....	95
Tabel 7.3.2 Evaluatiefiche groepsaankopen van ophaaldiensten.....	98
Tabel 7.3.3 Evaluatiefiche inzameling via brengsystemen	102
Tabel 7.3.4 Evaluatiefiche tendering van regionale inzamelrechten	105
Tabel 7.3.5 Evaluatiefiche inzameling via een sectorgenoot	108
Tabel 7.3.6 Evaluatiefiche prijszetting voor selectieve inzameling.....	111
Tabel 7.3.7 Evaluatiefiche generale aanvaardingsplicht	115
Tabel 7.3.8 Evaluatiefiche retourmerk	118
Tabel 7.4.1 Vergelijkende tabel met modaliteiten.....	122
Tabel 8.3.1 Drempelwaarden voor met huishoudelijk afval vergelijkbaar gevaarlijk afval	127

SAMENVATTING

1.1.1 Situering en probleemstelling

De economie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt voor een aanzienlijk deel gedragen door KMO's. In het plan voor de preventie en beheer van afvalstoffen wordt aangegeven dat 95% van alle bedrijven in het Gewest minder dan 50 werknemers hebben, en dat het gros van deze groep zelfs minder dan 4 werknemers telt. Ook al ligt de gemiddelde hoeveelheid afval voor een klein bedrijf merkelijk lager dan voor een groot bedrijf, toch maakt hun grote aantal het relatieve belang van KMO-afval heel groot. Naast kwantiteit spelen uiteraard de aard van de afvalstoffen en de mogelijke milieurisico's die ze vertegenwoordigen een rol. De omvang van milieuschade of economische schade die afvalstoffen kunnen veroorzaken, staat vaak meer in relatie tot de aard dan de hoeveelheid van de afvalstoffen. Een veilige verwerking van deze gevaarlijke afvalstoffen is dan ook van cruciaal belang.

Het inzamelen van kleine en verspreide fracties gevaarlijk afval bij KMO's in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest wordt voornamelijk omwille van volgende redenen bemoeilijkt:

- De prijs voor de inzameling en verwerking van deze afvalfracties ligt te hoog, waardoor de KMO niet bereid is deze prijs te dragen. De hoge prijs wordt voornamelijk bepaald door de verwerkingskost, de transportkost en de stockagecapaciteit, maar ook door de beperkte marktwerking.
- De dekking van de ophaling is beperkt, voornamelijk bij producenten die niet vallen onder een overeenkomst tussen een overbrenger en een sector of keten.
- Er is een gebrek aan alternatieve kanalen voor de inzameling van de afvalstoffen.
- Een doorgedreven sorteerreflex bij de afvalproducenten ontbreekt, waardoor gevaarlijke afvalstoffen bijgemengd worden met fracties gemengd bedrijfsafval.
- Illegale verwijdering van voornamelijk vloeibare gevaarlijke bedrijfsafvalstoffen komt frequent voor.

De twee eerste problemen hebben te maken met de manier waarop het privé-ophaalcircuit zich manifesteert op de specifieke Brusselse markt. Het derde probleem biedt ruimte aan een scala van overheidsinterventies voor het scheppen van bijkomende kanalen; inzameling via gemeentelijke kanalen, retoursystemen, ondersteunde groepsaankopen... Het vierde en vijfde probleem richt zich op de attitude van de afvalproducent.

1.1.2 Doel van de studie

De studie "Onderzoek en vergelijkende analyse van de modaliteiten die voor de inzameling van gevaarlijk afval afkomstig van kleine producenten gelden" maakt een inventaris op van modellen uit binnen- en buitenland, die geschikt zijn voor een veilige en milieuverantwoorde inzameling van gevaarlijke afvalstoffen bij KMO's en die passen binnen een grootstedelijke omgeving met veel kleine KMO's. De verschillende inzamelingsmodaliteiten worden vergeleken op hun impact op milieu, gezondheid, administratie en financiering en budget, en beleidsaanbevelingen inzake de wettelijke en praktische toepasbaarheid van vernieuwende inzamelingsmodaliteiten binnen het BHG worden eruit afgeleid.

1.1.3 Methodologie

- Er wordt gestart met een grondige analyse van de Brusselse context. De randvoorwaarden worden in kaart gebracht voor een realistische inschatting van de geschiktheid van de modaliteiten voor het Brusselse Hoofdstedelijke gewest.

- In tien welgekozen landen of regio's worden modaliteiten opgezocht via een literatuurstudie. Gevat worden: Vlaanderen, Nederland, Duitsland, Zwitserland, Luxemburg, VS, VK, Oostenrijk, Denemarken en Ierland.
- Zes diepgaande interviews werden voorzien om de bekomen informatie te toetsen of verder uit te werken. Uiteindelijk worden acht diepte-interviews gevoerd, één groepsgeprek en één doorgedreven uitwisseling van informatie. De Nederlandse situatie op vlak van inzamelplichtgebieden en op vlak van inzameling via de detailhandel werd bestudeerd in contacten met VROM, SENTERNOVEM, ROTEB en de verfwinkel Kroonpart. Het gebruik van brengsystemen in Duitsland (Berlijn) en Oostenrijk (Wenen) werd vergeleken via contacten met het Duitse Öko-instituut en de bevoegde autoriteit van de Stadt Wien. Een overheids ophaalsysteem op afroep in London werd verder beschreven via contacten met de betrokken dienst binnen de administratie van de City of London. Het Belgische draagvlak van een aantal denkpistes werd besproken met VVSG en in een groepsgeprek met de werkgroep gevaarlijk afval van FEBEM. Tenslotte leverden contacten met ADEME informatie op over het retoursysteem en andere Franse maatregelen voor het verzamelen van kleine hoeveelheden verspreide gevaarlijke afvalstoffen.
- Acht modaliteiten werden geselecteerd en in detail beoordeeld op hun impact op milieu, gezondheid, administratie en budget, en hun haalbaarheid in de Brusselse context.
- Hieruit werden beleidsaanbevelingen gedistilleerd, gegroepeerd in een achttal aandachtsgebieden.

1.1.4 Resultaten

Onderzoek van de bestaande Belgische en internationale modaliteiten leidt tot de conclusie dat er vrijwel nergens heel specifieke instrumenten of acties opgezet worden voor gevaarlijk afval van KMO's. Er worden geen alleenzigmakende oplossingen gevonden die dadelijk transponeerbaar zijn en een sluitende oplossing bieden. Een instrumentenmix zal steeds nodig zijn.

Enkele initiatieven die de aandacht trekken zijn:

- inzameling op afroep door de overheid: City of London
- groepsaankopen van ophaalservices: Vlaanderen (vb. Vlaams-Brabant), Frankrijk
- optimalisering van brengsystemen zoals containerparken en chemokluizen: Vlaanderen, Duitsland (Berlijn), Oostenrijk (Wenen)
- toepassen van regionale inzamelplichtgebieden: Nederland
- inzameling via sectorgenoot of de detailhandel: Nederland
- retourmerk ter ondersteuning van vrijwillige terugnamesystemen: Frankrijk

1.1.4.1 Inzameling door overheid via centraal nummer

De geëvalueerde modaliteit zou eruit bestaan dat Net Brussel een ophaling organiseert van bedrijfs-KGA bij KMO's. Naar Londens model zou een KMO terecht kunnen op een centraal oproepnummer bij de overheid en een ophaling van zijn bedrijfs-KGA kunnen bestellen. Dit is enkel toepasbaar op niet-sectorgebonden afval (dus geen productieafval), en de reële kost wordt doorgerekend. De maximum aangifte per oproep zou, naar Nederlands voorbeeld, maximaal 200 kg/afgifte bedragen. De administratieve last voor KMO's blijft beperkt tot een éénmalige registratie op de service, en per oproep een melding van aard en hoeveelheid. De administratieve last voor Net Brussel stijgt: registratie, logistiek... Het systeem kan werken als de kostprijs voor KMO's lager ligt dan op de private markt, maar kan ook werken voor kleine KMO's die voor gebruiksgemak kiezen en geen expertise hebben om de markt af te zoeken. De investerings- en exploitatiekosten voor Net Brussel stijgen. De service kan voor een volledige dekking en een gegarandeerde ophaling zorgen.

Perspectief: onvoldoende als enige maatregel, een zware belasting voor de overheid met naar Londens voorbeeld wellicht een gelimiteerd resultaat.

1.1.4.2 Groepsaankopen

Via een aanbesteding selecteren verbonden bedrijven samen de goedkoopste ophaler, en genieten ze van de schaalvoordelen die een gezamenlijk optreden met zich meebrengt. Een groepsaankoop voor bedrijfs-KGA leidt gewoonlijk tot enkele ophalingen per jaar. Transport- en administratiekosten worden gedeeld door deelnemende KMO's. Het model is enkel toepasbaar op afvalstromen die een éénduidige verdeling van de kosten toelaten. Naar Vlaams Brabants voorbeeld kan de af te leveren hoeveelheid beperkt worden tot maximum 1 pallet van 1,2 m hoog per afgifte. De administratieve last voor KMO's blijft beperkt. De administratieve last voor BIM of Net Brussel blijft beperkt tot de aanbesteding en de coördinatie van de ophalingen. De kostprijs voor KMO's wordt minder door een forfait of door dure transportkosten, maar vooral door de verwerkingskosten van het KGA bepaald. Volledige dekking van de ophaling bij de deelnemers moet gegarandeerd worden. Ervaring in Vlaanderen en Frankrijk leert dat vooral de intercommunales of de verenigingen voor streekontwikkelig interessante partners zijn, vaak in combinatie met initiatieven door duurzaam beheer van industrieterreinen.

Perspectief: gunstig, maar beperkt tot specifieke stromen/sectoren of locaties, zoals bedrijventerreinen.

1.1.4.3 inzameling via Brengsystemen

Containerparken kunnen maximaal opengesteld worden voor KGA van KMO's, waarbij de reële verwerkingskosten doorgerekend wordt aan de KMO's. Dit is enkel toepasbaar voor niet-sectorgebonden afval (dus geen productieafval), waarop de infrastructuur en de werking van de containerparken gericht is. Maximum van 200 kg per afgifte. Geen administratieve last voor KMO's, een stijgende administratie voor Net Brussel en de containerparkbeheerders (registratie, rapportering). De kostprijs voor KMO's blijft beperkt tot de verwerkingskosten, en inzameling is gebruiksvriendelijk en gegarandeerd. Een aandachtspunt blijven de gezondheidsrisico's en de expertise van de containerparkwachters.

Perspectief: zeer gunstig. Financieel haalbaar en gebruiksvriendelijk voor KMO's, maar beperkt tot niet-sectorgebonden afval of bedrijfs-KGA

1.1.4.4 Regionale inzamelplicht

Via aanbesteding kan de overheid de goedkoopste ophaler selecteren, die dan de enige ophaler wordt bevoegd voor het inzamelen van bedrijfs-KGA. De inzamelvergunning bevat echter ook een inzamelplicht en een maximumprijs. De maatregel is enkel geschikt voor niet-sectorgebonden afval (dus geen productieafval). Voor meer interessante afvalstoffen die nu door de privé-markt ingezameld worden in een concurrentieel open markt systeem zal weinig draagvlak kunnen gevonden worden. Een maximum van 200 kg per afgifte kan voorgesteld worden. Er is geen administratieve last: noch voor KMO's, noch voor de overheid. Door een maximumprijs in te stellen blijft zelfs in de geschapen monopoliesituatie de kostprijs voor KMO's beperkt. Inzameling is gegarandeerd.

Perspectief: gunstig: geen belasting voor de overheid, en voordelig voor de KMO (inzamelplicht + maximumprijs), maar wellicht met beperkt draagvlak binnen de afvalsector. Een omschakeling van concurrentie in de markt naar concurrentie om de markt.

1.1.4.5 Inzameling via sectorgenoot

Inzameling kan opgezet worden via de gespecialiseerde detailhandel (vb. verfhandel) of via een grotere sectorgenoot (vb. medisch afval). Dit vereist een wettelijke regularisatie van de bestaande toestand

waarbij ziekenhuizen afvalstoffen groeperen van individuele artsenkabinetten. Het systeem is beperkt tot enkele beperkte stromen van sectorgebonden afval (20 à 30 kg/afgifte). De administratieve last ligt volledig bij het inzamelpunt, dat moet instaan voor registratie en rapportering. De kostprijs voor KMO's blijft beperkt door het schaalvoordeel: gratis of beperkt tot verwerkingskost. Een aandachtspunt blijft de veilige opslag en behandeling van het gevaarlijk afval in het inzamelpunt en de wettelijke context.

Perspectief: gunstig voor afval met positieve waarde bij grote hoeveelheden (vb. afgewerkte olie) of met een kost gerelateerd aan frequentie van ophaling ipv hoeveelheid (vb. medisch afval).

1.1.4.6 Prijszetting voor selectieve inzameling

Net Brussel plaatst zich met concurrentiële tarieven op de markt voor inzameling van gevaarlijk KMO-afval, met inbegrip van het ander dan bedrijfs-KGA afval. Concurrentie kan leiden tot prijsverlagingen in de private sector en tot meer investeringen in geschikte recipiënten en transportmaterieel (gericht op kleine hoeveelheden en wendbaarheid in stedelijke context). Geen administratieve last voor KMO's, maar de administratie voor Net Brussel stijgt: registratie, logistiek... De kostprijs voor KMO's daalt door concurrentie. De investerings- en exploitatiekosten voor Net Brussel stijgen. Dit vergt een pro-actieve en non for profit houding in de bedrijfsvoering van Net Brussel. Het principe 'de vervuiler betaalt' en het niet aanwenden van de overheidsmiddelen is belangrijk.

Perspectief: onvoldoende als enige maatregel en zware belasting voor de overheid.

1.1.4.7 Generalistische aanvaardingsplicht voor gevaarlijk bedrijfsafval

Het mechanisme van de aanvaardingsplicht kan geïmplementeerd worden voor een limitatieve lijst van gevaarlijke producten. De wijze van inzameling wordt overgelaten aan de sector. De administratieve last voor KMO's, overheid en producenten stijgt: inzamel- en verwerkingspercentages moeten aangetoond worden. Er is geen of een beperkte kostprijs voor KMO's aangezien de kosten moeten gedragen worden door de producent van de goederen. In praktijk treden vermoedelijk indirecte kosten op door duurdere producten. Samenwerking tussen de drie gewesten is vereist.

Perspectief: Een nieuw, vooruitstrevend concept. Het vraagt bijkomende studie, een sterk draagvlak en voldoende politieke wil.

1.1.4.8 Retourmerk

Het retourmerk is een label voor producenten die gevaarlijke producten terugnemen volgens een één-op-één regime. De wijze van inzameling wordt overgelaten aan de producent. Er is geen administratieve last voor KMO's, wel voor overheid en producenten. Er is, zoals bij aanvaardingsplichten, geen of een beperkte kostprijs voor KMO's, in praktijk kunnen de producten een indirecte kostendoorrekening bevatten. Er zijn weinig drijvende krachten voor het instrument. Het vereist een algemene aanvaardingsplicht als stok achter de deur, én koppeling aan andere instrumenten.

Perspectief: onvoldoende als enige maatregel, maar kan wel een aanvulling bieden op bestaande aanvaardingsplichten.

1.1.5 Beleidsaanbevelingen

Als basisfilosofie wordt aanbevolen om een breed pallet aan oplossingen aan te bieden. De juiste oplossing voor een specifieke sector, afvalstroom of bedrijfsstructuur komt dan wel boven drijven. De randvoorwaarden zijn wel dat geen tegenstrijdige oplossingen maar maximaal complementaire

oplossingen moeten aangeboden worden, en dat een level playing field moet gerealiseerd worden in alle oplossingen.

Volgende concrete aanbevelingen worden geformuleerd:

1.1.5.1 *Genereer schaalvoordelen*

- Faciliteer groepsaankopen via organen voor streekontwikkeling.
- Regulariseer inzameling via een sectorgenoot of leverancier.
- Realiseer veilige en administratief eenvoudige tussenopslag.

1.1.5.2 *Responsabiliseer Gemeenten en Gewest*

- Definieer 'met huishoudelijk afval vergelijkbaar gevaarlijk bedrijfsafval' (bedrijfs-KGA).
- Pas kwantitatieve grenswaarden toe per afvalstroom.
- Creëer een wettelijke bevoegdheid; voeg de inzameling van bedrijfs-KGA toe aan de core-business van de inzamelaar van huishoudelijk afval.
- Werk de wettelijke belemmeringen weg voor het inschakelen van de containerparken in de inzameling.
- Maak een code van goede praktijk voor het ontvangen van bedrijfs-KGA tegen marktconforme prijzen op het containerpark.
- Schep een proactieve rol voor de afvalwaterbeheerder:
 - Een ophaalcontract voor gevaarlijk bedrijfsafval als voorwaarde voor het bekomen van een aansluiting op het openbaar waterzuiveringsnet.
 - Ook ruimer: een ophaalcontract voor gevaarlijk bedrijfsafval afdwingen bij milieuvergunningen.

1.1.5.3 *Activeer de privé markt voor afvalophaling*

- Wakker de concurrentie aan door Net Brussel een rol toe te kennen in het inzamelen van gevaarlijk bedrijfsafval.
- Rust Net Brussel hiertoe uit met geschikt materiaal.
- Laat Net Brussel een hoog en gevarieerd niveau van dienstverlening combineren met een lage prijs door een non for profit bedrijfsvoering.

1.1.5.4 *Installeer een retourmerk*

- Stel een retourmerk in naar Frans model.
- Gebruik de suggestie van een generalistische aanvaardingsplicht als stok achter de deur.
- Versterk het label door het te combineren met andere labels en te benutten in public procurement.
- Versterk de economische baten van een concurrentiële indirecte kost en de schaalvoordelen van het groepeer-effect, en maak dit zichtbaar.

1.1.5.5 *Ontwikkel een Generalistische aanvaardingsplicht*

- Voorzie verder studiewerk over de haalbaarheid van een generalistische aanvaardingsplicht voor gevaarlijk afval en de lijst van eronder vallende afvalstromen.
- Onderhandeling met de andere gewesten over de opzet van de aanvaardingsplicht.
- Stel transparante beheersorganen in.

1.1.5.6 Centraal gunnen van inzamelrecht en inzamelplicht

- Hanteer dit als alternatief voor de versterking van de concurrentie, paragraaf 1.1.5.3, want beide instrumenten zijn niet compatibel.
- Gun het alleenrecht én de inzamelplicht voor gevaarlijk afval bij KMO's aan een exclusieve privé-partner.
- Combineer met een lage maximumprijs.
- Segmenteer eventueel de te gunnen markt.

1.1.5.7 Voorzie informatie, sensibilisering en handhaving

- Ondersteun steeds beleidsinitiatieven met informatie, sensibilisering en handhaving.
- Versterk het sorteergedrag via juridische instrumenten en via handhaving.
- Deel de kosten voor informatie en sensibilisering tussen de overheid en de betrokken ophalers.

2 INLEIDING

De economie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt voor een aanzienlijk deel gedragen door KMO's. In het plan voor de preventie en beheer van afvalstoffen wordt aangegeven dat 95% van alle bedrijven in het Gewest minder dan 50 werknemers hebben, en dat het gros van deze groep zelfs minder dan 4 werknemers telt. Ook al ligt de gemiddelde hoeveelheid afval voor een klein bedrijf merkbaar lager dan voor een groot bedrijf, toch maakt hun grote aantal het relatieve belang van KMO-afval heel groot. Naast kwantiteit spelen uiteraard de aard van de afvalstoffen en de mogelijke milieurisico's die ze vertegenwoordigen een rol. De omvang van milieuschade of economische schade die afvalstoffen kunnen veroorzaken, staat vaak meer in relatie tot de aard dan de hoeveelheid van de afvalstoffen (bvb. de dioxinecrisis werd veroorzaakt door slechts enkele tientallen liter PCB-houdende olie). Een veilige verwerking van deze gevaarlijke afvalstoffen is dan ook van cruciaal belang.

Volgens het besluit van 19 september 1991 betreffende de verwijdering van gevaarlijke afvalstoffen is de enige legale vorm van verwijdering, naast ze zelf op een vergunde wijze verwerken, deze via afgifte aan een erkende ophaler of verwerker. Deze verwijderaars vragen echter een forfait voor kleine hoeveelheden, zodat dit een duur circuit wordt voor kleine KMO's. Hierdoor ontstaat de neiging om de gevaarlijke afvalstoffen langer op te slaan, en hierdoor de milieurisico's te verhogen. Bovendien wordt soms de toevlucht genomen tot goedkopere, illegale afvalverwijderingscircuits, bijvoorbeeld via het restafval, in het riool, via sluikestorten, enz... Anderzijds bestaan er ook inzamelsystemen die wel tot veilige verwijdering leiden én aangepast zijn aan de logistieke context van verspreide, kleine hoeveelheden, maar die via het besluit van 1991 strikt genomen niet toegelaten zijn. Voorbeelden zijn reverse logistics, collectief beheer via de federatie of retourmerken.

Doelstelling van voorliggende studie is dan ook het samenstellen van een inventaris van modellen uit binnen- en buitenland die geschikt zijn voor een veilige en milieuverantwoorde inzameling van gevaarlijke afvalstoffen bij KMO's, die een zo hoogwaardig mogelijke verwerking van de afvalstoffen toestaat en die geschikt is om te gebruiken in de context van een grootstedelijke omgeving met veel kleine KMO's. Hiertoe worden de verschillende inzamelingsmodaliteiten vergeleken en geanalyseerd op hun impact op milieu-, gezondheids-, administratief en budgettair vlak. Dit resulteert in beleidsaanbevelingen inzake de wettelijke en praktische toepasbaarheid van vernieuwende inzamelingsmodaliteiten binnen het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

3 METHODOLOGIE

3.1 SCOPING EN ANALYSEMETHODE

Het doel van de voorliggende oefening is de evaluatie van de bruikbaarheid en de implementeerbaarheid binnen de context van het Brusselse hoofdstedelijke gewest van modaliteiten voor het inzamelen van gevaarlijke afvalstoffen bij KMO's. Daarom wordt er voor gekozen de zoektocht naar modellen van inzameling bij enkele geselecteerde landen en regio's te richten vanuit een bottom up omgevingsanalyse van de Brusselse wettelijke, administratieve en marktcontext.

Bottom-up wil zeggen starten vanuit een sterke kennis van de eigen wettelijke en administratieve context en de eigen context op vlak van productie, inzameling en verwerking, en vanuit die invalshoek van de eigen sterkten en zwakten zoeken wat er kan geleerd worden bij de andere landen en regio's. Op deze manier willen we vooral deze elementen uit de buitenlandse aanpak selecteren die nuttig kunnen zijn binnen de actuele Brusselse context. Methodieken die minder relevant zijn worden daarom slechts zijdelings aangeraakt.

3.2 ONDERZOEK VAN PASSIEVE BRONNEN

De consultatie van passieve bronnen, publicaties, documenten uit het openbaar domein en websites, werd beperkt tot bronnen in het Frans, Nederlands, Engels en Duits. We voorzien geen volledige screening van de regelgeving in de betrokken landen maar beperken ons tot een gerichte zoektocht naar vooruitstrevende instrumenten die nuttig kunnen zijn voor het inzamelen van gevaarlijk afval.

Belangrijke bronnen zijn de officiële websites, de nationale of regionale regelgeving, de afvalstoffenplannen of milieubeleidsplannen, beleidsvoorbereidende studies en position papers, en systemen voor producentenverantwoordelijkheid.

De chronologie van deze fase van het onderzoek is van belang. In deze studie wordt via onderzoek van de passieve bronnen maximaal inzicht verworven op de actuele beleidscontext van de betrokken landen en regio's. In de fase van de interviews wordt vanuit deze kennisbasis gestart om heel gericht aanvullende informatie te verwerven en de verworven informatie te checken.

3.3 INTERVIEWTECHNIEK

In functie van de modaliteiten die door het onderzoek naar passieve bronnen zijn blootgelegd, worden sleutelpersonen bij verschillende administraties en stakeholders gecontacteerd. De meest belovende modaliteiten worden a priori geselecteerd om via een vraaggesprek verder uit te werken. Dit betekent dat de keuze van de contactpersonen volledig in het licht staat van de bijkomende informatie die we verzamelen over specifieke modaliteiten, en niet in het kader van een volledige dekking van alle landen en regio's die in het onderzoek naar passieve bronnen betrokken worden.

Een degelijk voorbereid telefonisch vraaggesprek peilt naar volgende elementen:

- Voordelen en problemen, op basis van de ervaring met de besproken modaliteit
- Ervaren doeltreffendheid van de modaliteit
- Ervaren gebruiksvriendelijkheid en administratieve last van de modaliteit
- Inschatting van de aanbiedbare maximumhoeveelheid binnen de modaliteit

De oefening kadert nog steeds binnen deeltaak 1 inzake gegevensinzameling, en focust dus op de perceptie en de visie van de gesprekspartner, meer dan op de feitelijke analyse die in deeltaak twee gerealiseerd wordt.

3.4 SELECTIE VAN SECTOREN

Op basis van statistieken van het NIS¹ over de demografie van de ondernemingen kan een inschatting gemaakt worden van de aantallen KMO's binnen het Brusselse gewest en de sectoren waarbinnen ze actief zijn. Het aantal BTW-plichtigen wordt geteld, wat overeenkomt met het aantal maatschappelijke zetels. Voor grotere bedrijven kan dit een vertekening veroorzaken omdat meerdere bedrijven met exploitatiezetels (en dus afvalbronnen) in de andere gewesten hun maatschappelijke zetel om strategische redenen in Brussel plaatsen. Voor kleine KMO's benadert dit cijfer alvast wel het aantal exploitatiezetels, omdat maatschappelijke- en exploitatiezetel vaak in één vestiging verenigd zijn.

In annex 1 wordt de analyse gemaakt van de zestig economische sectoren die overeenkomen met de afdelingen uit de NACEBEL-2003. Sommige sectoren die geheel of hoofdzakelijk uit KMO's bestaan zijn in het bijzonder relevant voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. KMO-sectoren die een belangrijk aantal bedrijven tellen en sectoren die in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest een meer dan evenredig aantal bedrijven tellen vergeleken met de Belgische cijfers worden opgesomd in Tabel 3.4.1.

De tweede kolom van Tabel 3.4.1 bevat het totaal aantal bedrijven dat in Brussel aanwezig is. Dit is 75.836, waarvan 67.227 voorkomen in de opgesomde bedrijfssectoren. 8.609 bedrijven of 11,4% zitten verspreid over een aantal niet in de tabel opgenomen sectoren.

De derde kolom bevat het totaal aantal bedrijven in de drie gewesten samen. Dit is 710.252, waarvan 563.098 voorkomen in de opgesomde bedrijfssectoren. 147.154 bedrijven of 20,7% zitten verspreid over een aantal niet in de tabel opgenomen sectoren. De verdeling over sectoren is in Brussel dus significant afwijkend van het totale Belgische plaatje.

In de vierde kolom wordt procentueel de verhouding weergegeven tussen het aantal Brusselse bedrijven in een specifieke sector en het totaal aantal gekende Brusselse bedrijven (75.836). Hieruit leren we bijvoorbeeld dat een vierde van de Brusselse bedrijven aan zakelijke dienstverlening doet, en een ander vierde betrokken is in klein- en groothandel. Dit heeft een aanzienlijke impact op de te verwachten afvalstromen, waarbij kantoorafvalstoffen en verpakkingsmateriaal prominent aanwezig zullen zijn.

In de vijfde kolom wordt gekeken hoeveel van de Belgische bedrijven in Brussel gevestigd zijn. Gemiddeld is dit een verhouding van 75.836 op 710.252 bedrijven of 10,68%. Sommige sectoren zijn in Brussel sterker vertegenwoordigd en andere minder sterk. Van alle Belgische bedrijven die aan zakelijke dienstverlening doen bevindt zich 16,98% in Brussel. Een concentratie in Brussel is voor deze sector inderdaad te verwachten. Dit geldt ook voor informatica en voor uitgeverijen. Voor andere sectoren is deze concentratie minder voorspelbaar, zoals voor de drie laatst vermelde sectoren. Twee ervan bevinden zich in de textielindustrie. Het gaat wel om kleine aantallen bedrijven in absolute aantallen.

¹ NIS webtoepassing ECODATA

Tabel 3.4.1 KMO sectoren die op basis van het aantal actieve bedrijven een belangrijke impact hebben op de bedrijfsdemografie van het Brusselse hoofdstedelijke Gewest.

	Aantal in het BHG	Aantal in België	% van het totaal aantal Brusselse bedrijven	% Belgische bedrijven gevestigd in Brussel
Zakelijke dienstverlening	18.706	110.153	24,67	16,98
Kleinhandel; reparatie van consumenten-artikelen	10.042	96.521	13,24	10,40
Groothandel en handelsbemiddeling	8.091	65.197	10,67	12,41
Bouwnijverheid	6.654	86.409	8,77	7,70
Hotels en restaurants	6.061	56.248	7,99	10,78
Recreatie, cultuur en sport	3.268	26.078	4,31	12,53
Verhuur en handel in onroerende goederen	3.036	19.693	4,00	15,42
Informatica en aanverwante activiteiten	2.830	18.059	3,73	15,67
Overige diensten	2.812	35.905	3,71	7,83
Verkoop en reparatie van auto's en motorrijwielen; kleinhandel in motorbrandstoffen	2.160	25.713	2,85	8,40
Vervoer te land	1.578	12.570	2,08	12,55
Uitgeverijen, drukkerijen en reproductie van opgenomen media	1.517	8.068	2,00	18,80
Leernijverheid en vervaardiging van schoeisel	46	199	0,06	23,12
Speur- en ontwikkelingswerk	135	623	0,18	21,67
Vervaardiging van kleding en bontnijverheid	291	1.662	0,38	17,51
<i>Subtotaal van de opgesomde sectoren</i>	<i>67.227</i>	<i>563.098</i>	<i>88,65</i>	<i>11,94</i>
<i>Overige sectoren</i>	<i>8.609</i>	<i>147.154</i>	<i>11,35</i>	<i>5,85</i>
Totalen voor alle sectoren	75.836	710.252	100	10,68

Het is niet vanzelfsprekend om de link te leggen tussen belangrijke en niet-belangrijke KMO-sectoren en de generatie van gevaarlijke afvalstoffen. Vele van deze afvalstoffen, zoals verven, tonercassettes, afval van elektrische en elektronische apparaten, diverse consumables met gevarenkenmerken, enz. zijn vaak niet of slechts zijdelings gebonden aan de activiteit of de sector van de KMO waarin ze vrijkomen. Vaak hebben ze meer karakteristieken gemeen met het klieven gevaarlijk huishoudelijk afval (KGA).

In overleg met de stuurgroep werd bepaald dat de nadruk van de studie moet liggen op sectoren met een specifieke industriële activiteit, en niet op kleinhandel of diensten waar met huishoudelijk afval vergelijkbare fracties gevaarlijk afval vrijkomt.

Belangrijk geachte sectoren zijn:

- Gezondheidszorg en medische laboratoria;
- Garage en carrosserie;
- Persoonlijke diensten (wasserij, ververij, schoenmakers, kappers, schoonheidssalons, ...);

- Grafische sector;
- Metaalbewerking;
- Industriële reiniging;
- Fabricage van machines, uitrusting, meubels, kleding, transportmateriaal...;
- Bouwsector.

3.5 SELECTIE VAN LANDEN

Tien landen of regio's werden in overleg met BIM geselecteerd in functie van een a priori veronderstelling dat ze op een vlotte manier nuttige informatie kunnen leveren voor de bestudeerde problematiek.

- Denemarken: een kleinere Europese lidstaat met een sterke milieutraditie en een marktsituatie die vergelijkbaar is met de Belgische.
- Duitsland: een buurland met een vergelijkbare marktsituatie en met een ruime traditie op vlak van selectieve inzameling en producentenverantwoordelijkheid.
- Groot-London: één van de negen regio's in Engeland, het hoogste administratieve niveau binnen de Lodens agglomeratie. Met een bevolking van 7.322.400 inwoners op 1.579 km² en met een hoge graad van autonomie vertoont het veel gemeenschappelijke karakteristieken met het Brusselse stadsgewest. Groot-London heeft een sterke milieutraditie.
- Ierland: een kleinere Europese lidstaat met een marktsituatie die vergelijkbaar is met de Belgische, maar gekenmerkt wordt door een andere aanpak van de afvalverwerking. Een verschil vormt de eilandsituatie en de grotere afhankelijkheid van grensoverschrijdende export voor de verwerking.
- Luxemburg: een buurland van een iets kleinere schaal dan het Brusselse gewest², een economie die grotendeels op dienstverlening is georiënteerd, maar met een andere urbanisatiestructuur.
- Nederland: buurland en belangrijkste handelspartner van België. Vele concepten op vlak van milieubeleid in België en de verschillende gewesten zijn geïnspireerd op Nederlandse voorbeelden.
- Oostenrijk: een kleinere Europese lidstaat met een sterke milieutraditie en een marktsituatie die vergelijkbaar is met de Belgische.
- Verenigde Staten van Amerika: een land dat buiten de Europese Unie valt en hierdoor een eigen afvalbeleid en maatregelen ontwikkeld heeft
- Vlaams gewest: vormt op vlak van afvalinzameling en verwerking vaak één markt met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Veel informatie is beschikbaar over het slagen of falen van relevante maatregelen.
- Zwitserland: een West-Europees land dat buiten de Europese Unie valt en daardoor meer vrijheid heeft om specifieke problemen aan te pakken.

Frankrijk wordt niet geselecteerd, omdat er reeds veel informatie over beschikbaar is buiten deze studie. De beschikbare informatie wordt wel mee gebruikt om de vergelijkende tabel aan te vullen.

² 486.006 inwoners in 2008, vergeleken met 1.031.215 inwoners in het Brussels Hoofdstedelijke gewest in 2007.

4 CONTEXTANALYSE BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

4.1 WETTELIJKE EN ADMINISTRATIEVE CONTEXT

4.1.1 Wettelijke basis voor inzameling

De wettelijke basis voor het verzamelen van gevaarlijke afvalstoffen bij kleinere bedrijven wordt geboden in volgende instrumenten:

DE ORDONNANTIE VAN 7 MAART 1991 BETREFFENDE DE PREVENTIE EN HET BEHEER VAN AFVALSTOFFEN, ZOALS GEWIJZIGD.

De ordonnantie geeft de bevoegdheid aan de Brusselse Regering om via toelagen de terugwinning via recycling, hergebruik en nuttige toepassing van specifieke afvalstoffen aan te moedigen. (art 4 §1 punt 6)

Hoofdstuk III geeft een basis om via een globaal plan het voorkomen en het beheer van afvalstoffen aan te pakken. Zie verder onder paragraaf 4.1.4.

De producent of houder van afvalstoffen is er voor verantwoordelijk dat het afval in milieuvriendelijke omstandigheden wordt verwijderd. De negatieve gevolgen voor bodem, flora en fauna, lucht en water moeten beperkt worden. Er mag geen schade berokkend worden aan het leefmilieu en de gezondheid van de mens mag niet in gevaar gebracht worden. De ordonnantie bepaalt dat de producent of houder hier ofwel zelf moet voor zorgen of hij moet er laten voor zorgen. De verwijdering of verwerking moet betaald worden conform het principe 'de vervuiler betaalt'. (art. 10 §1)

De regering kan bepalen op welke wijze men afvalstoffen mag verwijderen. Ze kan onder meer bepalen in welke gevallen huishoudelijke en niet-huishoudelijke afvalstoffen samen mogen worden verwerkt. Wie afvalstoffen produceert, ophaalt, vervoert, verwijdert, koopt, verkoopt of bezit kan aan een specifieke melding, registratie, erkenning of vergunning onderworpen worden. (art. 13)

De producenten van gevaarlijke, niet-huishoudelijke afvalstoffen worden onderworpen aan een meldingsplicht. Ze kunnen deze afvalstoffen slechts aan daartoe gerechtigde derden doorgeven tegen ontvangstbewijs.

HET BESLUIT VAN 19 SEPTEMBER 1991 VAN DE EXECUTIEVE VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST HOUDENDE REGELING VAN DE VERWIJDERING VAN GEVAARLIJKE AFVALSTOFFEN, ZOALS GEWIJZIGD

Dit besluit regelt de verwijdering van alle gevaarlijke afvalstoffen met uitzondering van afvalolie, PCB en PCT, afval uit de titaandioxideindustrie en afgedankte voertuigen. Ook alle gevaarlijke afvalstoffen die onder de noemer 'huishoudelijk afval' vallen worden niet mee geregeld.

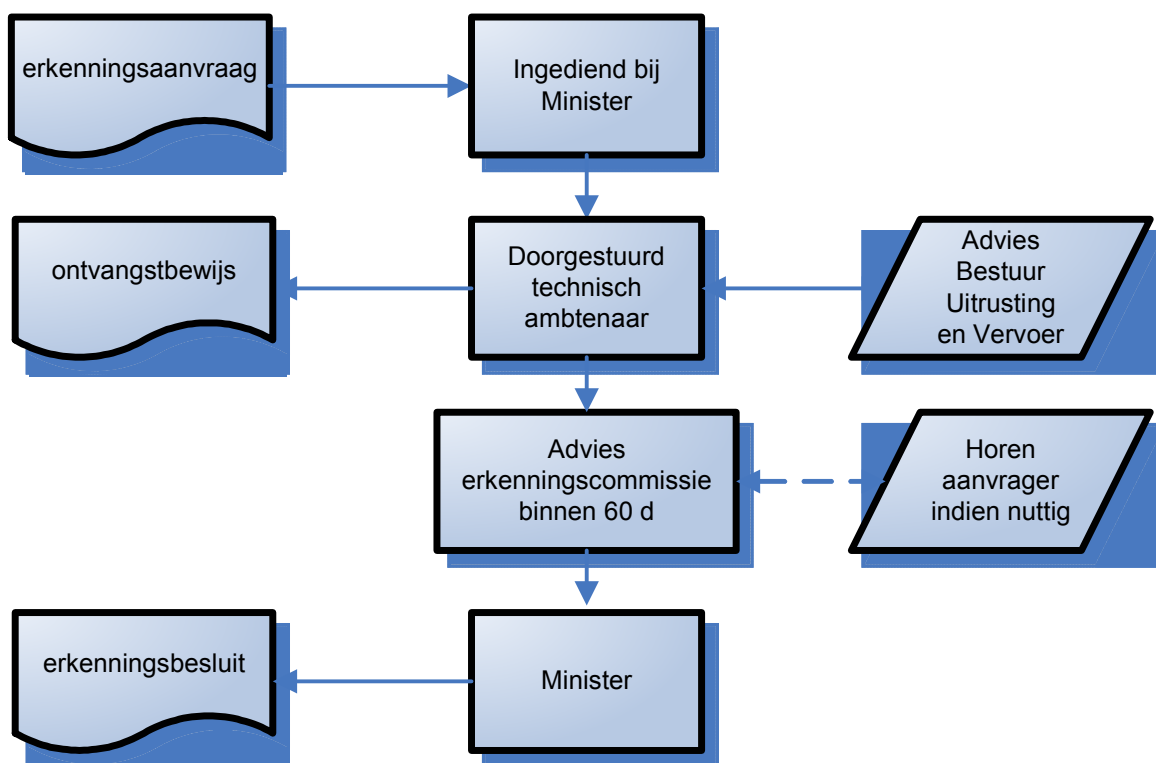
Artikel 3 van dit besluit is een sleutelartikel voor deze studie: *"Elke houder van gevaarlijke afvalstoffen moet deze ofwel zelf verwijderen overeenkomstig de ordonnantie en de uitvoeringsbesluiten ervan, ofwel ze afgeven aan een overeenkomstig de voorschriften van het onderhavige besluit erkende verwijderaar."* Een verwijderaar is elkeen die gevaarlijke afvalstoffen

ophaalt, vervoert of verwerkt, met inbegrip van de opslag en het depot. Dit impliceert tevens een milieuattest of milieuvergunning voor de verwerker, en een erkenning voor de verwijderaar.

Bijzondere voorwaarden voor het verwijderen van gevaarlijke afvalstoffen zijn van tel: ze mogen niet vermengd worden met andere afvalstoffen³, ze moeten degelijk verpakt worden en ze moeten ter identificatie een merkteken dragen. (Art. 4 en 5)

Wie voor rekening van derden gevaarlijke afvalstoffen verwijdert, moet daartoe vooraf een erkenning bekomen. (art 13)

De eerder zware erkenningsprocedure omvat volgende stappen:

Figuur 4.1.1 Erkenningsprocedure voor het verwijderen gevaarlijke afvalstoffen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Het erkenningsbesluit bepaalt de aard van de uit te voeren verrichtingen, de categorieën van gevaarlijke afvalstoffen evenals de termijn waarvoor de erkenning verleend wordt. De operatietypes mogen op de ophaling, het vervoer, de behandeling en het stockeren van gevaarlijk afval, evenals op de bestemming en de overblijfselen berusten. De termijn van de overeenkomst mag geen tien jaar overschrijden. (art 15)

DE VERORDENING VAN 15 JULI 1993 BETREFFENDE DE VERWIJDERING VAN AFVAL DOOR MIDDEL VAN OPHALINGEN, ZOALS GEWIJZIGD.

Het Agentschap Net Brussel wordt belast met de inzameling van huisvuil maar ook met de inzameling van met huisvuil gelijkgesteld afval bij degene die het afval produceert en een commerciële abonnementsovereenkomst met het Agentschap Net Brussel heeft. (art 4) Gevaarlijk afval wordt echter van deze regeling uitgesloten. (art. 7 punt 2)

³ Tenzij dit nodig is voor de veiligheid en als dusdanig opgenomen is in de vergunning van de verwijderaar

De Verordening bevat geen expliciete opdracht voor het Agentschap Net Brussel inzake andere dan huishoudelijke of daarmee vergelijkbare afvalstoffen, maar bevat evenmin een verbod voor het Agentschap Net Brussel om de inzameling van deze niet vergelijkbare bedrijfsafvalstoffen marktconform op zich te nemen. Zie verder in paragraaf 4.1.2 bij het besluit over tarifiering van het Agentschap Net Brussel.

HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING VAN 18 JULI 2002 TOT INVOERING VAN EEN TERUGNAMEPLICHT VOOR SOMMIGE AFVALSTOFFEN MET HET OOG OP HUN NUTTIGE TOEPASSING OF HUN VERWIJDERING, ZOALS GEWIJZIGD.

De Ordonnantie betreffende de preventie en het beheer van afvalstoffen geeft in zijn artikel 10 §2 aan dat wie specifieke goederen, grondstoffen of producten produceert, invoert of verhandelt de verplichting kan opgelegd krijgen de afvalstoffen ervan terug te nemen of te laten terugnemen, ze in te zamelen of te laten inzamelen, ze nuttig toe te passen of nuttig te laten toepassen, ze te verwijderen of te laten verwijderen. Dit besluit brengt deze terugnameplicht in uitvoering.

Een terugnameplicht wordt ingesteld voor volgende gevaarlijke afvalstoffen, naast een tweetal⁴ niet-gevaarlijke afvalstoffen:

- gebruikte batterijen en accu's;
- vervallen geneesmiddelen;
- afgedankte voertuigen;
- gebruikte elektrische en elektronische apparaten;
- afvalolie;
- filmafval.

De verdeler moet op eigen kosten, regelmatig en ter plaatse, bij de kleinhandelaars alle in ontvangst genomen afvalstoffen terugnemen en ze bij de producent of invoerder inleveren. De producent of de invoerder moet regelmatig en op eigen kosten bij de verdelers of bij ontstentenis, bij de kleinhandelaars, alle aanvaarde afvalstoffen inzamelen en ze in een hiertoe vergunde inrichting laten verwerken. Daarnaast moet de producent ook de afvalstoffen waarvoor hij een terugnameplicht heeft en die via het huishoudelijke circuit werden ingezameld ofwel kosteloos terugnemen, ofwel het gewestelijke agentschap voor netheid financieren voor de inzameling en de verwerking. (art 3 punt 2 en 3)

Milieuovereenkomsten om aan de terugnameplicht tegemoet te komen kunnen opgesteld worden door bedrijven die niet zelf de terugnameplicht realiseren of dit niet via een erkende organisatie doen. In dergelijke milieuovereenkomsten kunnen de nodige beschikkingen genomen worden om afval te voorkomen, te hergebruiken, te recycleren en dit te vergemakkelijken.

⁴ Banden (EURAL 160103) en voedingsoliën en -vetten (20.01.25).

4.1.2 Praktische modaliteiten voor inzameling van gevaarlijk afval

HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING VAN 13 MEI 2004 BETREFFENDE DE BETOELAGING VAN DE GEMEENTEN VOOR DE AANLEG EN DE EXPLOITATIE VAN CONTAINERPARKEN.

Artikel 4 paragraaf 3 laatste lid bepaalt dat om in aanmerking te kunnen komen voor betoelaging de gemeentelijke containerparken enkel de afvalstoffen van particulieren mogen aanvaarden. Het personeel moet controleren of de aangevoerde afvalstof wel van huishoudelijke oorsprong is.

De website van BIM vermeldt echter ook dat producenten van gevaarlijk afval dit tegen betaling naar het regionale containerpark mogen brengen, wat financieel voordelig kan zijn voor KMO's.⁵ Twee gewestelijke containerparken worden uitgebaat door het Agentschap Net Brussel. De gewestelijke containerparken zijn toegankelijk voor particulieren, handelaars, ambachtslui en KMO's.

HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING VAN 15 NOVEMBER 2001 TOT VASTSTELLING VAN DE TARIFERING VAN DE PRESTATIES VAN HET GEWESTELIJK AGENTSCHAP VOOR NETHEID, ZOALS GEWIJZIGD.

Dit besluit legt de tarieven vast die ondernemingen aan het Agentschap Net Brussel moeten betalen indien ze van hun diensten gebruik willen maken conform het artikel 4 van de eerder vermelde Verordening van 15 juli 1993 betreffende de verwijdering van afval door middel van ophalingen en een commerciële abonnementsovereenkomst sluiten.

Artikel 2 paragraaf 2 punt 7° bepaalt dat de ophaling van gevaarlijk afval en afvaloliën gebeurt op grond van een bestek opgesteld door het Agentschap Net Brussel op basis van de specifieke aard en verpakkingswijze van het afval. Aangezien het niet om huisvuil of met huisvuil gelijkgesteld afval gaat, is het verbod uit artikel 7 punt 2 van de Verordening hier niet op van toepassing.

De aanvoer naar de gewestelijke containerparken van het Agentschap Net Brussel wordt strikt beperkt tot het afval dat in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt voortgebracht en dat door voertuigen met een nuttig laadvermogen van minder dan 3,5 ton wordt aangevoerd. (art. 3) Aanvoer door anderen dan particulieren van gevaarlijk afval en afvalolie wordt echter niet toegestaan (art. 3 punt 2) wat schijnbaar in tegenstrijd is met de actuele praktijk en de website van BIM waar KMO's net aangemoedigd worden hun gevaarlijk afval aan te leveren, en met de mogelijkheid geboden door artikel 2 paragraaf 2 punt 7°. Met andere woorden ophalen van niet met huishoudelijk afval gelijkgesteld gevaarlijk afval door het Agentschap Net Brussel mag wel, maar inzamelen via de containerparken mag strikt genomen niet.

HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING VAN 25 APRIL 2002 TOT VASTSTELLING VAN DE LIJST VAN AFVALSTOFFEN EN GEVAARLIJKE AFVALSTOFFEN.

Dit is een letterlijke overname van de Europese EURAL-lijst. Gevaarlijke afvalstoffen worden voor toepassing van de Brusselse regelgeving gedefinieerd als afvalstoffen waarvan de code een asterisk bevat. Van deze afvalstoffen wordt a priori aangenomen dat ze gevareneigenschappen

⁵ <http://www.ibgebim.be/Templates/Professionnels/niveau2.aspx?id=1448&langtype=2067>

bevatten. Een step-out procedure is voorzien indien voor individuele afvalstoffen bewijzen kunnen ingeroepen worden dat ze geen enkele van de gevareneigenschappen bezitten.

Speciale afvalstoffen afkomstig van activiteiten in de gezondheidssector worden op basis van het besluit betreffende het afvalregister gekarakteriseerd door een extra code 18 03 50. Artikel 1, lid 2 van dit besluit vermeldt: "*Volgende personen dienen een afvalregister bij te houden: elke producent van speciale afvalstoffen voortkomend uit verzorgingsactiviteiten in de zin van artikel 1, 2° van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 23 maart 1994 betreffende het beheer van afvalstoffen afkomstig van activiteiten in de gezondheidssector; deze afvalstoffen worden in een register opgenomen onder de code 18 03 50*". Deze code 18 03 50 is echter niet toegevoegd in het Besluit tot vaststelling van de lijst van afvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen.

BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING VAN 30 JANUARI 1997 BETREFFENDE HET AFVALREGISTER

Een afvalstoffenregister moet bijgehouden worden door elke producent van gevaarlijke afvalstoffen en van speciale afvalstoffen afkomstig van de activiteiten uit de gezondheidssector. Daarnaast moeten ook ophalers of overbrengers, uitvoerders en verwerkers een register bijhouden. Het register van de producent van gevaarlijke afvalstoffen kan maar hoeft niet te bestaan uit facturen van de afvalophaling. Indien elke ophaling van gevaarlijk afval gebeurt tegen ontvangstbewijs⁶ is dit wel een administratief eenvoudige wijze om een register bij te houden, maar het moet aangevuld worden met afvalstoffen die niet via een ophaler verwijderd of verwerkt worden.

4.1.3 Bepalingen voor inzamelen van specifieke afvalstoffen of afvalstromen

HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING VAN 15 APRIL 2004 BETREFFENDE HET BEHEER VAN AFGEDANKTE VOERTUIGEN, ZOALS GEWIJZIGD.

Dit besluit is een omzetting van de ELV Richtlijn 2000/53/EG van 18 september 2000. Belangrijk is de bepaling dat drie maand nadat een voertuig een afgedankt voertuig is geworden (dit wil zeggen aan de definitie van afgedankt voertuig voldoet, bijvoorbeeld doordat het schouwingsbewijs een jaar vervallen is) niet meer in opslag mag gehouden worden door de eigenaar of houder maar moet ingeleverd worden bij een kleinhandelaar of een demonteer- of vernietigings- en recyclagecentrum.

HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING VAN 3 JUNI 2004 BETREFFENDE DE BEHEERDERS VAN AFGEDANKTE ELEKTRISCHE EN ELEKTRONISCHE APPARATUUR.

Dit besluit kadert in de omzetting van de AEEA Richtlijn 2002/96 van 27 januari 2003. Belangrijk is de verplichting om AEEA die onderworpen is aan terugnameplicht te laten terechtkomen in een correct vergund en erkend centrum voor de verwerking en nuttige toepassing van AEEA. Artikel 4 stelt: "de bij de kleinhandelaars of containerparken ingezamelde AEEA worden voor zover mogelijk in een herbruikbare en een niet-herbruikbare fractie gescheiden. De niet-herbruikbare fractie wordt naar de overeenkomstig hoofdstuk 3 van dit besluit erkende inrichtingen voor de verwerking van afgedankte elektrische en elektronische apparatuur overgebracht."

⁶ Conform de Ordonnantie van 7 maart 1991 betreffende de preventie en het beheer van afvalstoffen

**BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING VAN 25 SEPTEMBER 2003
BETREFFENDE DE HALONEN BEVATTENDE BRANDBEVEILIGINGSSYSTEMEN EN
BRANDBLUSAPPARATEN.**

Dit besluit heeft tot doel alle halonen bevattende brandbeveiligingssystemen en blusapparaten te verwijderen. Vóór 1 januari 2004 moesten ze buiten gebruik worden gesteld en verwijderd overeenkomstig de geldende wetgeving voor de verwijdering van gevaarlijke afvalstoffen.

**BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING VAN 04 MAART 1999 BETREFFENDE DE
PLANNING VAN DE VERWIJDERING VAN POLYCHLOORBIFENYLEN (PCB'S) EN
POLYCHLOORTERFENYLEN (PCT'S).**

Dit besluit geeft uitvoering aan de PCB Richtlijn 96/59/EG van 16 september 1996. Het schept een basis voor het Brusselse PCB verwijderingsplan. Alle PCB's en apparaten die méér dan 0,005 gewichtsprocent PCB's bevatten werden uiterlijk op 31 december 2005 buiten gebruik gesteld. Voor specifieke bestaande installaties kon een afwijking bekomen worden tot 31 december 2010.

**BESLUIT VAN DE REGERING VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST VAN 25 SEPTEMBER
1997 TOT REGELING VAN HET BEHEER VAN HET TANDAMALGAAMAFVAL.**

Tandamalgaamafval moet worden afgeleverd aan een erkende verwijderaar (= ophaler of verwerker) van gevaarlijke afvalstoffen, die verplicht is in te staan of te laten instaan voor de recycling van de amalgaamafvalstoffen. Elke tandartspraktijk moet beschikken over een amalgaamafscheider.

**BESLUIT VAN DE REGERING VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST VAN 23 MAART 1994
BETREFFENDE HET BEHEER VAN AFVALSTOFFEN AFKOMSTIG VAN ACTIVITEITEN IN DE
GEZONDHEIDSZORG.**

Niet speciale afvalstoffen van activiteiten in de gezondheidszorg mogen niet gestort worden. Ze moeten verpakt worden in zakken met specifieke karakteristieken en met het opschrift 'te verbranden'.

De verpakking van speciale afvalstoffen die niet ontsmet of te ontsmetten zijn, moet aan specifieke criteria voldoen. De vervoersmiddelen moeten over een specifieke technische uitrusting beschikken, ze moeten na elk transport op de plaats van verwerking ontsmet worden en de afvalstoffen mogen niet samen met andere materialen of afvalstoffen vervoerd worden. De speciale afvalstoffen moeten ten laatste vierentwintig uren na inzameling verbrand worden in een correct vergunde verbrandingsoven.

**BESLUIT VAN DE EXECUTIEVE VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST VAN 19 SEPTEMBER
1991 HOUDENDE REGELING VAN DE VERWIJDERING VAN AFVALOLIE.**

Afvalolie mag ofwel zelf op een vergunde wijze verwerkt worden, of moet afgegeven worden aan een onder dit besluit erkend verwijderaar (= ophaler of verwerker) van afvalolie. De olie mag niet gemengd worden met koelvloeistoffen, brandstoffen, detergenten of andere (vloeibare) afvalstoffen. Ook mogen synthetische en minerale oliën niet gemengd worden. De erkenningprocedure voor verwijderaar van afvalolie heeft veel parallellen met de in Figuur 4.1.1 geschetste procedure.

4.1.4 Het afvalstoffenplan

4.1.4.1 *Het actuele plan, van kracht tijdens de studieopdracht*

In uitvoering van artikel 5 van de Ordonnantie betreffende de preventie en het beheer van afvalstoffen werd op 27 juni 2004 het Plan voor de preventie en het beheer van afvalstoffen 2003-2007 in het Staatsblad gepubliceerd.

Het Plan biedt tot op vandaag het basiskader aan waarbinnen het specifieke afvalbeleid in het Gewest evolueert, in afwachting van een vernieuwd beleidsplan voor een volgende periode. Het plan wijst in zijn inleiding naar de crisissen in de sector van de voedingsmiddelenindustrie om aan te tonen dat wetgeving op het vlak van het beheer van gevaarlijk afval op zich niet volstaat om een besmetting van de voedingsmiddelenketen door (gevaarlijke) afvalstoffen te vermijden. *"De naleving van de wet moet worden gecontroleerd en overtreders van de wet moeten worden bestraft ("zijn"), en er moeten economische stimulansen worden gevonden om de producenten van gevaarlijk afval ervan te overtuigen de wettelijke circuits te respecteren ("stroop")."* Het Gewest stelt zich als doel het beheer van gevaarlijk afval te beheersen via betere controles op de verwijdering van gevaarlijk afval en via een systeem van financiering (door de privésector) van een doeltreffender beheer van het gevaarlijk afval en van een netwerk voor vrijwillig binnenbrengen van (gevaarlijk en ander) afval van zelfstandigen en KMO's.

Voor huishoudelijk chemisch afval kan het gewest bogen op een dicht netwerk van inzamelpunten, de zogenaamde groene plekje, maar kan toch niet vermeden worden dat een aanzienlijk deel van dit afval nog steeds terecht komt bij het restafval of in het afvalwater. Het Gewest wil daarom de bevolking sensibiliseren om het juiste verwijderingscircuit voor klein gevaarlijk huishoudelijk afval te gebruiken. De parallel met het gevaarlijke afval van kleine KMO's ligt voor de hand. In het Plan wordt vermeld: *"De afzonderlijke inzamelingen van het HCA zullen worden voortgezet en uitgebouwd, met name door:*

- *de oprichting van een netwerk van mobiele ophaalpunten dat evenwichtig gespreid is over het grondgebied van het Gewest;*
- *de oprichting van permanente ophaalpunten;*
- *het verspreiden van concrete informatie over de ophaalmodaliteiten (welke producten, adressen...), alsook over de toekomst van het opgehaalde gevaarlijke afval."*

Naast het juridische instrumentarium wil het Gewest meer en meer economische instrumenten inschakelen om het gevaarlijk afval een milieuverantwoorde bestemming te geven:

- een beloning van de economische actoren die inspanningen doen voor de preventie en de sortering van hun afval in verschillende fracties;
- de invoering van een "retour"-merk voor de leveranciers van gevaarlijke producten die zich ertoe verbinden het gevaarlijk afval van hun klanten terug te nemen;
- de oprichting van een (privé) fonds voor het beheer van gevaarlijk afval;
- een gedifferentieerde tarifiering door het GAN (Gewestelijk Agentschap voor Netheid – "Agentschap Net Brussel"), om aan te sporen tot sorteren.

Voor KMO's en zelfstandigen zal een specifieke campagne worden uitgewerkt voor het sensibiliseren rond het scheiden en beperken van gevaarlijk afval.

De visie van het gewest op de instrumenten die kunnen ingeschakeld worden om de inzameling van gevaarlijk afval, ook in kleine fracties bij verspreide KMO's, te bevorderen, worden aangehaald in onder meer de voorschriften 79, 80 en 95 van het afvalstoffenplan.

- Voorschrift 79 heeft als doel de producentenverantwoordelijkheid aan te vullen met andere financiële mechanismen die eveneens tot doel hebben de privésector te responsabiliseren.

Concreet wordt gedacht aan mechanismen om er voor te zorgen dat een gezond en veilig beheer van gevaarlijk afval dat in de KMO's vrijkomt mee door de sector kan gefinancierd worden.

- Voorschrift 80 is de basis voor onderzoek naar ervaringen in het buitenland met de invoering van een "retour"-merk voor de leveranciers van gevaarlijke producten. Deze kunnen zich, onder toepassing van een aantal vooraf bepaalde voorwaarden, er toe verbinden de terugname van het gevaarlijk afval van hun klanten te organiseren. Heel expliciet wordt verwezen naar de aanpak van ADEME in Frankrijk.
- Voorschrift 95 bespreekt een praktische oplossing die binnen de sector van het gevaarlijk medisch afval is ontstaan, met name het inzamelen en concentreren van het afval van medische praktijken en kleine producenten, bij een grote sectorgenoot (een labo, een ziekenhuis), of inzameling door de leverancier. Het Gewest wenst de wetgeving te wijzigen om deze vaak efficiënte bestaande circuits te legaliseren.

4.1.4.2 Het nieuwe afvalstoffenplan, in opmaak

Het ontwerp van een nieuw afvalstoffenplan, versie 2 juli 2008, wordt in deze analyse in rekening genomen. Het nieuwe plan kadert het afvalstoffenbeleid binnen de ruimere problematiek van materiaalbeleid en grondstoffenbeleid en van andere milieuthema's zoals de klimaatswijziging. Het is, als gevolg van een wijziging in de Ordonnantie betreffende de preventie en het beheer van afvalstoffen, het eerste plan dat voor onbepaalde duur van kracht blijft, dus tot het geheel of gedeeltelijk vervangen wordt door nieuwere bepalingen. Tweejaarlijkse voortgangsrapportage wordt voorzien met het oog op aanpassingen of aanvullingen.

Centrale elementen –analyses of acties– uit dit plan, van belang voor de voorliggende studie, zijn:

- Het plan maakt melding van de belangrijkste tendensen op de afvalmarkt. Er treden grote concentratiebewegingen op tussen privéoperatoren, en een grotere concurrentie tussen openbare en privéoperatoren. De beleidskeuze die het plan naar voor schuift is de ondersteuning van sterke overheden die bevoegd zijn in het domein van de afvalophaling en –verwerking. Dit is een prioriteit voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het Gewest gaat uit van een beheerslogica, waarbij het beheer van huishoudelijk afval uitsluitend de bevoegdheid is van openbare instellingen (Brussel Leefmilieu en het Agentschap Net Brussel). Het beheer van gelijksoortig bedrijfsafval wordt zowel door het Agentschap Net Brussel als door privéfirma's verzekerd. Het beheer van industrieel, specifiek of gevaarlijk afval is bijna uitsluitend voor rekening van privéfirma's.
- Door de verspreiding van de diverse economische activiteiten (vaak KMO's) over het stadsweefsel en bij gebrek aan een aangepaste wetgeving is het vaak moeilijk een onderscheid te maken tussen door het Agentschap Net Brussel ingezameld vergelijkbaar bedrijfsafval en huishoudelijke afval. Ook voor de bepaling en het beheer van gevaarlijk afval stelt zich dit probleem. Inzamelingsketens bestaan vaak, maar worden niet altijd opgevolgd.
- In het afvalstoffenplan stelt het Gewest vast dat het ondanks de inspanningen van de laatste jaren uiterst moeilijk is terreinen te vinden voor het aanleggen van containerparken. Er werden vele projecten bestudeerd in verscheidene gemeenten maar geen enkel kon geconcretiseerd worden bij gebrek aan terreinen of omdat ze aan andere, meer winstgevende activiteiten worden toegewezen. Toch bewaart het Gewest zijn doelstelling om minimaal vier gewestelijke containerparken te voorzien. Containerparken worden geapprecieerd als inzamelkanaal omdat ze een oplossing bieden voor een praktische en efficiënte inzameling van een hele reeks stromen waaronder gevaarlijk afval. Het Gewest zal ook alternatieve ophaalmethoden testen voor sommige fracties: bij voorbeeld via "mobiele afvalcentra".
- Het Gewest voelt de nood aan om de wetgeving te verduidelijken wat betreft de verplichting tot een gepaste verwerking van het bedrijfsafval. Door een gebrekkige kennis van de wetgeving beschikken een groot aantal ondernemers vandaag niet over een behoorlijke overeenkomst met

het Agentschap Net Brussel of met een privéonderneming voor de ophaling van hun afval. Ze sorteren dat zoals elke burger, maar doorgaans gaat het Agentschap Net Brussel over tot de ophaling, zonder vergoeding voor de dienst. Daarnaast wordt vastgesteld dat niet alleen de kennis van de regelgeving faalt maar ook dat de wetgeving zelf onduidelijk blijft. Het Gewest wil daarom de afvalordonnantie wijzigen en de verplichting van een behoorlijke overeenkomst uitdrukkelijk in de teksten opnemen. Daarbij zal de mogelijkheid worden bestudeerd om de overeenkomst gratis te maken voor de selectief ingezamelde fracties. Het plan vermeldt dat voor de inzameling van gevaarlijke afvalstoffen nog een aanzienlijke verbeteringsmarge mogelijk lijkt.

- Bedrijfsafvalstoffen die niet met huishoudelijk afval vergelijkbaar zijn worden voornamelijk beheerd door privéoperatoren. Hun dienstverlening valt onder de marktregels, en de investeringen geschieden naargelang van vraag en aanbod. De overheid speelt een essentiële rol bij de regelgeving en de controle, en bij een goede voorlichting die bedrijven helpt om de regelgeving na te leven. Daarnaast moet ze een actieve rol spelen bij de creatie van specifieke verwerkingskanalen, wanneer die ontbreken of ontoereikend zijn. Ze kan de ontwikkeling van dergelijke kanalen ook aanmoedigen door economische incentives of door de synergieën te stimuleren en bepaalde actoren in een netwerk op te nemen. Er wordt in het plan gemikt op reglementaire of economische hulpmiddelen voor een beter beheer van gevaarlijke afvalstoffen. De verwerkingskanalen zijn in sommige gevallen ontoereikend en de kosten verbonden met een milieuvriendelijk beheer zijn soms onbetaalbaar.
- De maatregelen uit het vorige plan, zie paragraaf 4.1.4.1, worden behouden maar niet aangevuld met nieuwe maatregelen: de invoering van een "retour-kenteken" met leveranciers van gevaarlijke stoffen die er zich toe verbinden om de gevaarlijke afvalstoffen van hun klanten terug te nemen, het oprichten van een (privé) fonds voor het beheer van gevaarlijke afvalstoffen, eventueel via een producentenverantwoordelijkheidsmechanisme, subsidies en diftar die aanzetten tot sorteren. Nu moeten concrete initiatieven op dat vlak worden toegepast.
- Het Gewest moet bijzondere aandacht besteden aan de gevaarlijke afvalstoffen die in kleine hoeveelheden worden geproduceerd, bijvoorbeeld in rusthuizen, verzorgingsinstellingen, artsen, handelszaken, autoverkoop- en reparatie, wasserijen, stomerijen, ververijen, uitgeverijen, drukkerijen.... De wettelijk voorziene inzamelwijzen zijn niet steeds aangepast aan kleine ondernemingen. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest telt een groot aantal erkende ophalers van gevaarlijke afvalstoffen, maar die zijn soms slecht gekend door de kleine producenten, en hun diensten zijn niet altijd aangepast aan kleine hoeveelheden en worden te duur bevonden. Het Agentschap Net Brussel biedt ook een ophaaldienst aan van bepaalde chemische afvalstoffen via de groene plekjes of op aanvraag. In ieder geval blijkt dat de oplossingen voor de verwijdering van de gevaarlijke afvalstoffen die in kleine hoeveelheden worden geproduceerd door zelfstandigen of kleine ondernemingen in diverse sectoren, onvoldoende ontwikkeld zijn of te duur zijn. Naast de realisatie van voorliggende studie denkt het gewest eveneens aan sensibiliseringscampagnes naar KMO's en zelfstandigen over een goed beheer van gevaarlijke afvalstoffen, en een versterking van de bekendheid en de dienstverlening van de mobiele groene plekjes.
- Naast de vrijwillige medewerking wil het gewest nadenken over andere instrumenten om haar preventie-, inzamel- en recyclagebeleid vorm te geven. Alle beschikbare regelgevende, economische en vrijwillige instrumenten kunnen hun nut bewijzen. Er wordt gestreefd naar een optimale instrumentenmix tussen de verschillende soorten instrumenten.
- Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid of EPR blijft in dit kader een belangrijk instrument. De hypothese waarop EPR berust is dat een economische speler zonder twijfel een beslissing neemt die in overeenstemming is met het algemeen belang als hij zelf de volledige kosten en voordelen draagt die voortvloeien uit zijn beslissing, met inbegrip van de milieukosten. De verwerking van gevaarlijke afvalstoffen zoals verf, oplosmiddelen, pesticiden, asbest... in kleine hoeveelheden blijkt vandaag zeer duur. Deze kosten zijn tot op heden vaak ten laste van de overheid gebleven. Het plan erkent dit probleem zowel voor huishoudelijk afval als voor gevaarlijke afvalstoffen van kleine ondernemingen. Wanneer de verwerkingskosten ten laste zijn

van de eindgebruikers of wanneer er voor kleine hoeveelheden gevaarlijk afval onvoldoende terugnameoplossingen bestaan die economisch interessant zijn, is de verleiding in veel gevallen groot om zich in milieuonvriendelijke omstandigheden van dit afval te ontdoen. De overheid kan dan wel de controle- en sanctiemiddelen uitbreiden, maar zal er nooit in slagen elk risico op bedrog of overtredingen uit te sluiten. Leefmilieu Brussel zal daarom proberen met de andere Gewesten tot een overeenkomst te komen voor de invoering van een responsabiliseringsmechanisme voor de producenten van gevaarlijke producten in België. Deze responsabilisering zal erop gericht zijn de invoering van terugnameoplossingen te financieren tegen een redelijke kostprijs voor de uiteindelijke bezitters van deze producten.

4.2 MARKTSITUATIE

Naast een analyse van de regelgeving en de beleidsprioriteiten is een overzicht van de reële marktsituatie van groot belang om in de volgende hoofdstukken van deze studie de waarde van buitenlandse voorbeelden of van specifieke strategieën te kunnen inschatten. Zowel de afvalhoeveelheden als de structuur van de openbare dienstverlening en van de private afvalmarkt en de belangrijkste spelers in het Gewest zijn van belang om tot een realistische beleidsaanbeveling te komen.

4.2.1 Hoeveelheid KMO-afval

De economie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt voor een aanzienlijk deel gedragen door de KMO's. In het plan voor de preventie en beheer van afvalstoffen wordt aangegeven dat 95% van alle bedrijven in het Gewest minder dan 50 werknemers hebben, en dat het gros van deze groep zelfs minder dan 4 werknemers telt.⁷

Ook al ligt de kwantitatieve afvalproductie per bedrijf merkkelijk lager voor kleine dan voor grote bedrijven, toch kan men omwille van het grote aantal kleine bedrijven stellen dat het PARETO principe niet opgaat voor de productie van bedrijfsafval. In Vlaanderen wordt 66% van de totale afvalproductie veroorzaakt door bedrijven met minder dan 50 werknemers. De hele kleine bedrijven met minder dan 10 werknemers, staan in 2005 nog steeds in voor 32% van de totale afvalproductie. Dit is beduidend meer dan de totale productie van de bedrijven met 500 of meer werknemers (8%).⁸

Tabel 4.2.1 Productie van bedrijfsafval door KMO's in het Vlaamse Gewest

Bedrijfs grootte (# werknemers)	Productie (kton)	Aandeel in totale productie (%)
1-4	5.326,80	15,18
5-9	6.047,30	17,24
10-19	4.970,70	14,17
20-49	6.927,10	19,75
<5	5.326,80	15,18
<10	11.374,10	32,42

⁷ Afvalstoffenplan 2003-2007 paragraaf 7.1b

⁸ Bedrijfsafvalstoffen cijfers en trends OVAM, februari 2008

<20	16.344,80	46,59
<50	23.271,90	66,34
Totaal	35.080,20	100

Het aantal KMO's met minder dan 50 werknemers ten opzichte van het totaal aantal bedrijven is in Vlaanderen 93,4%⁹, wat in dezelfde range ligt als de Brusselse ratio. Het is dus te verantwoorden er van uit te gaan dat ook 66% van het Brusselse bedrijfsafval afkomstig is van KMO's. Wellicht is het aandeel van KKMO's in Brussel nog hoger dan in Vlaanderen.¹⁰

De totale afvalproductie in Brussel werd in 2005 ingeschat op 2.377.044 ton, waarvan 1.807.316 ton bedrijfsafval¹¹. In Vlaanderen is ongeveer 8% van het bedrijfsafval gevaarlijk afval¹², een inschatting die ook op de situatie in het Brussels gewest kan toegepast worden.

Wanneer we de verhoudingen van 8% gevaarlijk afval en 66% afval van KMO's hanteren, kunnen we voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een ruwe inschatting maken van **95.000 ton gevaarlijk afval gegenereerd door kleinere bedrijven**.

4.2.2 Bestaande inzamelsystemen

4.2.2.1 Situering

De bepalingen van artikel 3 van het besluit van 19 september 1991 inzake verwijdering van gevaarlijke afvalstoffen geven aan dat gevaarlijk afval ofwel zelf door de producent kan verwerkt of gerecycleerd worden, mits die daartoe vergund is, ofwel mag afgegeven worden aan een onder het besluit erkende verwijderaar. Het begrip verwijderaar is een korfbegrip dat zowel ophalers, vervoerders of verwerkers van gevaarlijk afval omvat, met inbegrip van opslag en depot. Indien de verwijderaar hiertoe vergund is, kan hij het afval zelf verwerken, of hij kan het doorgeven aan derden binnen of buiten het gewest of het land. Deze wettelijke basisbepaling wordt voor specifieke afvalstromen aangevuld met bepalingen over terugnameplichten, waarbij de leverancier een rol kan opnemen, en met bepalingen die aanduiden hoe het Agentschap Net Brussel een aanvullende rol kan spelen bij het inzamelen van gevaarlijke afvalstoffen van KMO's.

Deze bepalingen dekken echter niet alle in de praktijk voorkomende inzamelsystemen, die vaak wel een goede milieuperformantie vertonen en aangepast zijn aan de logistieke context van kleine fracties die zeer verspreid gegenereerd worden. Onder meer komen systemen voor waarbij afval (in casu medisch afval) gegroepeerd wordt ter hoogte van een grotere sectorgenoot, naast systemen waarbij de

⁹ Gegevens NIS

¹⁰ UNIZO werkgelegenheid bij KMO's in 21ste eeuw dd. 05.07.2007: Het aantal arbeidsplaatsen in KMO's in Vlaanderen bedraagt in 2005 1.058.691 op een totaal van 2.527.028 plaatsen of 41,89 % -. Ook dit cijfer kan gebruikt worden om de Vlaamse afvalproductiecijfers te extrapoleren naar de Brusselse, waarbij uitgegaan wordt van de veronderstelling dat de afvalproductie eerder gelieerd is aan het aantal arbeidsplaatsen dan aan het aantal bedrijven.

¹¹ Verslag over de staat van het leefmilieu in Brussel in 2006 : Afval

¹² Bedrijfsafvalstoffen cijfers en trends OVAM, februari 2008

leverancier van goederen voor de reverse logistics instaat, al dan niet in het kader van een terugnameplicht.

4.2.2.2 Containerparken

Op dit moment beschikt het gewest over twee containerparken:

- Gewestelijk containerpark-zuid, Brits Tweede Legerlaan 676 (nabij de Humaniteitslaan) te 1190 Brussel
- Gewestelijk containerpark-noord, Rupelstraat (nabij de Van Praetbrug, aan het kanaal) te 1000 Brussel

Het Gewest blijft zoeken naar geschikte en beschikbare plaatsen voor een 3de en een 4de containerpark. De gewestelijke containerparken zijn toegankelijk voor particulieren, handelaars, ambachtslui en KMO's.

Gesubsidieerde gemeentelijke containerparken zijn terug te vinden in

- Sint-Pieters-Woluwe, Herendal 146
- Oudergem, Waversesteenweg 1860 (bedient ook watermaal Bosvoorde)
- Sint-Joost-ten-Node, Schietschijfstraat 20
- Ukkel, Stallestraat 160

Niet gesubsidieerde containerparken zijn er in

- Sint-Lambrechts-Woluwe, Stockelsesteenweg 80
- Evere, J. Bordetlaan 51

In principe zijn deze gemeentelijke containerparken, indien ze willen genieten van de subsidiereglementering, niet toegankelijk voor bedrijfsafvalstoffen.

Naast deze containerparken beschikken zowat alle 19 Brusselse gemeenten over al dan niet mobiele groene plekje voor klein chemisch afval van particuliere oorsprong en soms ook voor groenafval.

4.2.2.3 Terugnameplichten

De terugnameplichten die in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest van toepassing zijn, worden in de praktijk voornamelijk gerealiseerd door volgende erkende organismen:

- RECUPEL : afgedankte elektrische en elektronische toestellen;
- VALORFRIT : voedingsoliën en -vetten;
- FEBELAUTO : afgedankte voertuigen;
- RECYTYRE : oude banden;
- VALORLUB : gebruikte oliën met uitzondering van voedingsoliën;
- BECYBAT : loodaccu's;
- BEBAT : batterijen;
- Pharma.be : vervallen en niet gebruikte geneesmiddelen;
- FOTINI : fotografisch afval;
- FOST PLUS : huishoudelijk verpakkingsafval;
- VAL-I-PAC : niet huishoudelijk verpakkingsafval.

- Papier en karton¹³

4.2.2.4 Ophalers

Onderstaande lijst bevat de belangrijkste ophalers actief op de Belgische markt. Het is geen limitatieve lijst van de 74 in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest erkende ophalers van gevaarlijk afval, te vinden op de website van het BIM¹⁴. Het gaat meestal om generalisten die een breed spectrum van bedrijfsafvalstoffen verzamelen en huishoudelijke afvalstoffen overnemen, bijvoorbeeld van containerparken, en die een leidende rol spelen of zouden kunnen spelen binnen marktgedreven mechanismen voor inzameling van kleine hoeveelheden gevaarlijk afval in Brussel. De hoofdzetels worden aangegeven, maar vaak beschikken ze over regionaal gespreide exploitaties. De bedrijven met een asterisk zijn opgenomen in de lijst van erkende ophalers voor gevaarlijk afval in Brussel¹⁵.

- Ali-recup, Kapelanielaan 29, 9140 Temse
- Brussels recycling metal, Budasesteeweg 1-2, 1130 Brussel *
- Casier recycling, Sint-Elooistraat 2, 8540 Deerlijk
- De Bree solutions, Krommewege 31, 9990 Maldegem *
- De Sutter, Ringlaan 58, 9900 Eeklo
- Edelchemie Benelux, Heulentakstraat 20, 3650 Dilsen-Stokkem *
- Galloo, Wervikstraat 320, 8930 Menen
- Garwig, Poelkapeliestraat 18, 8650 Houthuist
- Gielen container service, Hasseltsesteenweg zn, 3720 Kortesseem
- Indaver, Poldervlietweg 5, 2030 Antwerpen *
- Leysen, Steenweg op tielen 68 a, 2300 Turnhout
- Matco, Textielstraat 26, 8790 Waregem *
- Machiels group (remo) Koerselsedijk z/n, 3530 Houthalen-Helchteren
- SGS-Ewacs, Keetberglaan 4, 9120 Beveren-Waas *
- Shanks Brussels, Humaniteitslaan 124, 1190 Vorst *
- Sita recycling services, Steenbakkersdam 16-18, 2340 Beerse *
- Van Gansewinkel, Nijverheidsstraat 2, 2870 Puurs *
- Vanheede environment group, Dullaardstraat 11, 8940 Wervik *
- Veolia environmental services, Mechelsesteenweg 642, 1800 Vilvoorde *

Daarnaast zijn, ondanks een sterke consolidatiegolf, nog steeds ook kleinere afvalinzamelaars op de markt aanwezig. Het gaat in het bijzonder om containerdiensten, vaak gecombineerd met transportbedrijven of met het sorteren van metaalschroot, het verwerken van bouw- en sloofafval of grond. Ook cleaning bedrijven profileren zich op de markt van vloeibare afvalstoffen. De zes grootste spelers op vlak van inzameling van gevaarlijk afval worden hieronder gesitueerd.

¹³ In In 1999 werden er door het Gewest en de federaties FEDIS, ABMD-BDMV, FEBELMA, JFB, UEPP - UUPP, BVDU – VDP akkoorden ondertekend met betrekking tot het beheer van oud papier. De uitgevers voldoen aan de opgelegde verplichtingen via de federaties waarbij ze zijn aangesloten.

¹⁴ http://www.ibgebim.be/Pages/_IBGE_listes/Liste.aspx?langue=NL&nr_liste=CED0001&langtype=2067

¹⁵ Soms is slechts een enkele afdeling opgenomen als erkend overbrenger, zoals Indaver Kennedypark 13C-13D te 8500 Kortrijk, en niet de hoofdzetel.

SHANKS

Shanks is een wereldspeler op vlak van afvalverwerking, die zijn oorsprong vindt in Schotland en actief is in het VK, Frankrijk, Nederland en België. De groep wordt in België vertegenwoordigd door Shanks Vlaanderen, die het hele Vlaamse gewest dekt: Shanks Brussels, voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Shanks Brabant voor Waals Brabant, Shanks Henegouwen en Shanks Luik-Luxemburg. Shanks Brussels, het vroegere De Pauw Containers, is een dienstverlenende firma die zich bezighoudt met het verzamelen en sorteren van zowel gewoon industrieel afval als grof huishoudelijk afval. Ze bezit in Brussel een door het gewest vergund sorteercentrum. Verder focussen de eigen verwerkingstechnieken van Shanks in België op fysicochemische voorbehandeling van vloeibare afvalstoffen en slibs, de generatie van RDF, industriële cleaning, afbraakwerken en bodemsanering. Shanks Brabant exploiteert een grote stortplaats voor huishoudelijk en industrieel afval in Mont St Guibert. Shanks verwerft afvalstoffen via eigen ophaalactiviteiten; het afval wordt vaak gesorteerd en doorverkocht aan gespecialiseerde recyclage- of verwerkingsbedrijven of afgevoerd naar de eigen stortplaats. Shanks is vrij actief op vlak van invoer en uitvoer van afval. Vloeibare afvalstoffen en slibs worden voorbehandeld, gedecontamineerd en voornamelijk doorgegeven aan de cementindustrie in Wallonië en Frankrijk.

SITA

SITA is van oorsprong een Frans bedrijf, lid van de groep Suez. Het is een wereldspeler op vlak van afvalinzameling en –verwerking. Sita werkt in België en Nederland vanuit zestig vestigingen met 3.600 werknemers, 1.650 voertuigen en 260.000 containers. De hoofdactiviteit is afval ophalen en sorteren, zowel huishoudelijk als voor bedrijfsafval. Afval wordt gerecycleerd, verbrand of gestort bij derde partijen of in installaties die SITA bezit of waarin SITA participeert. Een belangrijk element is de participatie van SITA in INDAVER. De belangrijkste onderdelen van SITA zijn:

- SITA recyper: solventrecyclage;
- WIPS aerobe compostering samen met Indaver;
- Het vroegere ATV Edelmet : edele metalen;
- IVAGO huisvuilverbrandingsinstallatie, 50% samen met Indaver;
- Hoslot stortplaats voor inert afval in Waals Brabant;
- SLECO wervelbedverbrandingsoven samen met Indaver;
- SITA remediation services; bodem en grond.

SITA is zeer actief op het vlak van invoer en uitvoer van afvalstoffen.

Van Gansewinkel

Van Gansewinkel is een Nederlandse afvalophaler, die in 2007 gefuseerd is met de belangrijke afvalverwerker AVR. Van Gansewinkel is actief in de Benelux, Tsjechië, Polen, Frankrijk, het VK en Portugal. Van Gansewinkel zamelt huishoudelijke en bedrijfsafvalstoffen in en beschikt dankzij de fusie met AVR over ruime verwerkingscapaciteiten in Nederland. De verwerkingsactiviteiten in België bestaan uit:

- Apparec, deel van Coolrec, voor het verwerken van AEEA in Willebroek;
- Recydel met dezelfde activiteit nabij Luik;
- Soborel, sorteren van bouw- en sloopafval;
- Belgian Oil services, afvaldiensten aan de scheepvaart;
- Marpobel, afval ontvangstinstallatie in de haven van Antwerpen en tevens cleaning activiteiten;
- Milieu en Leven, een recent overgenomen bedrijf actief in de ophaling van roetafval.

Daarnaast wordt veel afval ingezameld en doorgegeven naar derde recycling- of verwijderingsinstallaties.

Vanheede

Vanheede environment group beschikt over logistiek en verwerkingsinstallaties in Vlaanderen, Wallonië en Noord-Frankrijk. In oorsprong was het bedrijf een afvaltransportfirma, maar nu is het gespecialiseerd in een breed gamma van afvalstromen. De groep bestaat uit volgende bedrijven:

Voor afvalinzameling:

- Vanheede Environmental logistics NV, afvalinzameling en sorteren in België;
- Vanheede environmental services, inzameling van gevaarlijke afvalstoffen en bodemsanering.

Voor eigen afvalverwerking:

- Depovan, stortplaats in Roeselare, voor slibs en niet gevaarlijke bedrijfsafvalstoffen;
- Sodecom, compostering en biogasinstallatie in Henegouwen;
- Derewal, afvalvoorbehandeling en voorbereiding van RDF voor de cementindustrie;
- GRV voorbehandeling van ingezameld glasafval.

De afvalverwerkingscapaciteit van Vanheede is beperkt. Ingezameld afval wordt voornamelijk aan derden doorgegeven.

VEOLIA

VEOLIA is een Frans bedrijf dat op de Parijse beurs genoteerd staat sinds 2000. Het is gespecialiseerd in water, afval, energie en openbaar vervoer. VEOLIA is actief in West-Europa maar richt zich nu op centraal- en Oosteuropese markten, op enkele geselecteerde Aziatische markten zoals China en op grote markten met een aanzienlijk potentieel maar waarin tot nu toe nog niet veel private milieudienstverleners actief waren (zoals de Verenigde Staten).

VEOLIA werd actief op de Belgische markt sinds juli 2006, toen ze alle activiteiten van BIFFA overnamen. VEOLIA is gespecialiseerd in de inzameling en het sorteren van industrieel en huishoudelijk afval, dat doorgegeven wordt aan derde bedrijven of aan installaties binnen de eigen groep:

- Veolia treatment Antwerpen, voorbehandeling van gevaarlijk afval;
- Braine Le Chateau, stortplaatsen Cour au Bois Nord en Boeckendael.

Indaver

De Indaver groep is een onafhankelijke, internationaal opererende afvalverwerker, met afdelingen in de Belgische thuismarkt, de Benelux, Ierland en Centraal- en Oost-Europa. 60.1% van de groep is vrij recent in handen gekomen van de portefeuillemaatschappij Delta. De Vlaamse Milieuholding (16%) en een groep van industriële aandeelhouders bezitten samen 25% van de aandelen. Suez Environment heeft een belang van 14.9%. Indaver is een geïntegreerde dienstverlener die de volledige afvalketen beheerst; consulting en managementsdiensten, inzamelen, voorbehandelen, hergebruik, recyclage en verwijdering. De verwerkingsactiviteiten omvatten afvalverbranding in statische ovens, draaitrommelovens, wervelbed, thermische verwerking van medisch afval, fysico-chemische voorbehandeling, solventrecyclage, solidificatie, asbehandeling, kwikrecyclage, RDF-voorbehandeling, behandeling van PCB's, afvalinzameling, PMD-sortering, sorteren en voorbehandelen van papier- en kartonafval, kunststoffen, behandeld hout, banden, aërobe compostering en stortplaatsen.

Indaver verwerkt afval uit de eigen inzamelactiviteiten of van derde ophalers. Een aanzienlijke fractie wordt ingevoerd van buiten de landsgrenzen. Het wordt verwerkt in eigen installaties, in installaties waarvan Indaver een participatie heeft of na voorbehandeling doorgegeven aan derde verwerkers in binnen- en buitenland.

5 LITERATUURSTUDIE

5.1 VLAAMS GEWEST

De belangrijkste wettelijke instrumenten voor het Vlaamse afvalstoffenbeleid zijn:

- Het afvalstoffendecreet van 2 juli 1981
- Het uitvoeringsbesluit VLAREA, Vlaams reglement inzake voorkoming en beheer van afvalstoffen.
- Het milieuvergunningendecreet en zijn uitvoeringsbesluiten VLAREM I en II
- Specifieke wetgeving:
 - Het bodemsaneringsdecreet en zijn uitvoeringsbesluit VLAREBO, van belang voor grondverzet, secundaire grondstoffen als bodem en het onderscheid afval-bodem;
 - Het besluit dierlijke afvalstoffen, het enige grote besluit dat niet geïntegreerd is opgenomen in VLAREA;
 - Het besluit voor het integraal milieujaarverslag, van belang voor de afvalstoffenrapportering;
 - De wet op het giftige afval, die volledig opgeheven is in het Vlaamse Gewest, met uitzondering van de bepaling over objectieve aansprakelijkheid van de producent;
 - De interregionale samenwerkingsovereenkomst inzake verpakking en verpakkingsafval;
 - Het elektriciteitsdecreet en het besluit bevordering elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen over het verwerven van groenestroomcertificaten uit afvalverwerking;
 - Direct toepasbare Europese regelgeving zoals de EVOA-Verordening en de Afvalstatistiek-Verordening.

De bevoegde wettelijke instanties voor afvalbeheer zijn:

- OVAM, de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
- LNE, het departement leefmilieu, natuur en Energie inzake vergunningen, handhaving en energierecuperatie
- VLM, de Vlaamse landmaatschappij voor mest en voor EVOA-transporten van mest
- VREG, de Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt
- Provincies, bevoegd voor het verlenen van milieuvergunningen aan inrichtingen categorie 1, met inbegrip van afvalverwerkingsinrichtingen
- Gemeenten, bevoegd voor het verlenen van milieuvergunningen aan inrichtingen categorie 2, met inbegrip van afvalverwerkingsinrichtingen, maar ook met een grote gemeentelijke autonomie op vlak van het ophaalbeleid voor huishoudelijke afvalstoffen
- Intercommunale verenigingen opgericht door gemeenten, als of niet samen met een private partner, voor het realiseren van een gemeenschappelijk preventiebeleid, inzameling van huishoudelijke afvalstoffen, containerparken, eventueel composteerinstallaties, stortplaatsen, verbrandingsovens...

5.1.1 Afvalstoffenwetgeving

5.1.1.1 *Het afvalstoffendecreet en het uitvoeringsbesluit VLAREA*

Het afvalstoffendecreet dateert van 2 juli 1981, maar werd sindsdien herhaaldelijk en vrij grondig aangepast. Het is een kaderdecreet met weinig rechtstreeks toepasbare regelgeving.

Een bijzondere bepaling in het decreet wordt gevormd door artikel 3 waarbij de afvalstoffen worden ingedeeld in huishoudelijke afvalstoffen die ontstaan door de normale werking van een particuliere huishouding¹⁶ en bedrijfsafvalstoffen die alle andere soorten afval omvat. Daarnaast omvat het decreet een specificering naar gevaarlijke afvalstoffen en naar bijzondere afvalstoffen. Enkel wanneer een afvalstof een bijzondere afvalstof is, kan er regelgeving specifiek voor deze afvalstof uitgewerkt worden. Van belang voor de ophaling van gevaarlijk afval bij KMO's is de indeling als bijzondere afvalstof van:

- KGA van vergelijkbare bedrijfsmatige oorsprong;
- Afgewerkte olie;
- Medisch afval;
- Voertuigwrakken;
- Garageafvalstoffen;
- AEEA;
- Oude en vervallen geneesmiddelen;
- Dierlijke en plantaardige afvalvetten en -oliën;
- Afvalfotochemicaliën;
- Afgedankte apparatuur en recipiënten met ozonafbrekende stoffen of gefluoreerde broeikasgassen.

Het decreet bevat eveneens een rechtstreeks toepasbaar en quasi jaarlijks wijzigend hoofdstuk over de heffing op het storten en verbranden van afvalstoffen.

VLAREA wordt ingedeeld in

- Algemene bepalingen, waarbij de definities van belang zijn evenals het onderscheid tussen gevaarlijk en niet gevaarlijk afval;
- De indeling in categorieën van afvalstoffen, aanvullend bij het decreet;
- Regelgeving rond aanvaardingsplichten;
- Regelgeving rond secundaire grondstoffen als end-of-waste mechanisme;
- Specifieke regelgeving rond het beheer van afvalstoffen, waarbij de regeling van het vervoer van afval belangrijk is, naast de stort- en verbrandingsverboden, de KGA-indeling en regeling, de PCB-regelgeving, de regeling voor medisch afval, bijzondere bepalingen voor in- en uitvoer van afval, enz.;
- Registerplicht en jaarlijkse rapporteerplicht voor alle producenten van afvalstoffen, ongeacht de gevareneigenschappen;
- Monsterneming en erkenningen voor afvallaboratoria;
- Specifieke aanvullende regelgeving voor de inning van de afvalheffingen;
- Handhavingsbevoegdheden;
- Overgangsbepalingen.

De belangrijkste bepalingen die relevant zijn voor het ophalen van gevaarlijke afvalstoffen bij KMO's worden hieronder hernoemen.

¹⁶ en afvalstoffen die daarmee gelijkgesteld worden bij besluit van de Vlaamse regering, omdat ze er in aard, samenstelling en hoeveelheid mee overeenkomen (VLAREA art 1.1.1 §2 punt 82)

DEFINITIE GEVAARLIJK AFVAL

VLAREA volgt integraal de filosofie van de Europese EURAL-beschikking. Een gevaarlijke afvalstof is een afvalstof die in de EURAL aangeduid staat met een asterisk, en van deze afvalstof wordt aangenomen dat ze gevareneigenschappen bezit. Een step-out en step-in procedure, om aan te tonen dat een specifieke gevaarlijke afvalstof toch geen gevareneigenschappen vertoont, of dat een niet-gevaarlijke afvalstof er wel bezit, is in VLAREA opgenomen maar blijft in de praktijk quasi onbenut.

De status van frituurolie binnen de Vlaamse regelgeving is bijzonder. De afvalstof is niet gevaarlijk, want ze komt overeen met EURAL-code 20.01.25 die geen asterisk bezit. Ze wordt in artikel 5.5.2.1 punt 2° a) wél vermeld als KGA. Voor de overbrengers van deze afvalstof geldt de erkenningsprocedure voor gevaarlijk afval omdat artikel 5.1.2.3 §1 punt 4° deze procedure oplegt voor alle gevaarlijk afval én alle, dus ook het niet gevaarlijke, KGA. Een verzekeringscontract voor transport van gevaarlijk afval is eveneens van tel (art 5.1.1.3 §1), maar een identificatieformulier voor niet gevaarlijk afval is voldoende (artikel 5.1.1.4 §2). Frituurolie is echter geen KGA, wanneer ze - cumulatief - niet afkomstig is van huishoudens, ook niet van activiteiten die van eenzelfde aard zijn dan huishoudelijke activiteiten, en in aard, samenstelling of hoeveelheid niet overeenkomt met huishoudelijke frituurolie. In dit geval gelden uitsluitende de overbrengingsregels voor niet gevaarlijk afval. Frituurolie ophalen bij particulieren of bij de bedrijfskantine is KGA ophalen. Frituurolie ophalen bij de horeca of de voedingsindustrie is gewoon niet gevaarlijk afval ophalen.

SCHEIDEN VAN AFVALSTOFFEN

Afdeling II van hoofdstuk 5 van VLAREA legt op welke afvalstoffen gescheiden moeten aangeboden worden en verder bij de ophaling afzonderlijk moeten gehouden worden.

Voor huishoudelijke afvalstoffen is dit: KGA in zijn verschillende fracties, glasafval, papier- en kartonafvalstoffen, grofvuil met het oog op sortering, hergebruik of recycling, groenafval, textielafvalstoffen, afgedankte elektrische en elektronische apparatuur, afvalbanden, steenachtige fracties van bouw- en sloopafval. Houtafval en metaalafval mogen gescheiden worden aangeboden of moet minstens na ophaling uitgesorteerd worden.

Voor bedrijfsafvalstoffen is dit: bedrijfsmatig KGA, glasafval, papier- en kartonafvalstoffen, afval van plantaardige en dierlijke oliën en vetten¹⁷, groenafval, textielafval, afgedankte elektrische en elektronische apparatuur, afvalbanden, steenachtige fracties van bouw- en sloopafval, afgewerkte olie, gevaarlijke afvalstoffen, asbestcementhoudende afvalstoffen, afgedankte apparatuur en recipiënten die ozonafbrekende stoffen of gefluoreerde broeikasgassen bevatten, afvallandbouwfolies.

Een afzwakking van de scheidingsregels werd ingevoerd op 9 februari 2007, maar deze is niet van toepassing op gevaarlijke afvalstoffen: één of meer door de producent selectief voorgesorteerde niet-gevaarlijke droge afvalfracties mogen met het oog op de selectieve inzameling worden samengevoegd in hetzelfde recipiënt voor de inzameling en het overbrengen naar een vergunde sorteerinrichting waar deze fracties volledig worden uitgesorteerd. Het samenvoegen van de selectieve voorgesorteerde droge afvalstromen mag het volledig uitsorteren en de verwerking van de homogene afvalfracties niet verhinderen.

¹⁷ Dit is een dubbele vermelding in artikel 5.2.2.1 van VLAREA want plantaardige en dierlijke vetten en oliën zijn reeds mee opgenomen onder KGA in artikel 5.5.2.1.

INZAMELING EN TRANSPORT

Vervoer van afvalstoffen moet steeds gebeuren onder de verantwoordelijkheid van een opdrachtgever. Als opdrachtgever kunnen conform artikel 5.1.1.2 §1 optreden:

- De producent van de afvalstoffen; dit wil zeggen dat een producent steeds voor het transport van de eigen afvalstoffen mag zorgen, en daar geen specifieke erkenning voor nodig heeft;
- De erkende overbrenger van afvalstoffen, deze regelt het transport van afval voor derden, en voert het transport eventueel zelf uit, maar hij heeft daartoe een erkenning van OVAM nodig;
- De kennisgever in het kader van EVOA, aangezien de kennisgevingsprocedure genoeg garantie biedt is geen extra erkenning meer nodig;
- De gemeente of intercommunale, in geval het om huishoudelijke of vergelijkbaar afval gaat.
- Een reeks van zes uitzonderlijke opdrachtgevers conform artikel 5.1.1.1.

Een opdrachtgever neemt de verantwoordelijkheid over het transport. Hij leeft de transportvoorwaarden na. Algemene voorwaarden zijn een verbod op mengen en verdunnen, een plicht om afval goed te verpakken, geschikte transportmiddelen, adequate reiniging en optreden bij calamiteiten en respect voor ADR en CMR regelgeving. Een specifieke voorwaarde voor vervoer van gevaarlijk afval is een aangepast verzekeringscontract. Identificatieformulieren zijn steeds nodig voor gevaarlijk afval, en in bepaalde gevallen ook voor niet gevaarlijke afvalstoffen. De opdrachtgever waakt erover dat de voorwaarden vervuld worden, maar kan voor het transport zelf beroep doen op een bij OVAM geregistreerde vervoerder¹⁸.

De zes uitzonderlijke opdrachtgevers die slechts een minieme set aan transportvoorwaarden moeten naleven zijn:

- De particulier op weg naar containerpark of bollenpark of een ander inzamelpunt voor huishoudelijk afval;
- De zelfstandige of KKMO (< 10 werknemers) op weg naar containerpark of bollenpark of een ander inzamelpunt, met inbegrip van de verwerkingsplaats;
- Bij beperkte onderhoudswerken (type schilderwerk) de aannemer die afvalstoffen van de plaats van de werken naar het eigen bedrijf of naar de verwerker brengt;
- De leverancier die nieuwe zaken levert en de afval van oude zaken meeneemt, terugnamesystemen;
- Het spiegelbeeld van het vorige: de klant die nieuwe zaken koopt en het afval van oude zaken inlevert;
- Het kringloopcentrum dat te hergebruiken materiaal komt halen, of niet herbruikbare afvalstoffen verder doorgeeft aan een inzamelpunt.

De erkenningsprocedure voor overbrengers van afval is gebaseerd op solvabiliteit, deskundigheid en moraliteit van de overbrenger. De registratie als vervoerder is een administratieve formaliteit. Beide worden toegekend voor vijf jaar.

Erkenningen en registraties kunnen ingetrokken worden in geval van onregelmatigheden.

PRODUCENTENVERANTWOORDELIJKHEID

Het Vlaamse gewest kent twee regimes van producentenverantwoordelijkheid, de aanvaardingsplicht en de terugnameplicht. Deze laatste is van toepassing op huishoudelijke en bedrijfsmatige

¹⁸ Wie beroepsmatig afval vervoert, dus in de afvalsector of in de transportsector actief is, moet zich laten registreren. Een occasionele vervoerder, zoals de producent van het afval, hoeft zich niet te laten registreren.

verpakkingsmaterialen, en wordt geregeld door de Europese verpakkingsrichtlijn 94/62/EG en door de intergouvernementelijke samenwerkingsovereenkomst. De terugnameplicht is gelijklopend in de drie gewesten, met een sleutelrol voor de erkende organismen FOST Plus en VAL-I-PAC, en wordt administratief opgevolgd door de IVC.

De juridische basis voor de aanvaardingsplicht wordt gelegd door artikel 10 van het afvalstoffendecreet. In principe is de aanvaardingsplicht een één-voor-één regeling, waarbij wanneer een consument een product aanschaft, de eindverkoper verplicht is het overeenstemmend product waarvan de consument zich ontdoet in ontvangst te nemen. Maar via het VLAREA kan de regelgever afvalstoffen aanwijzen die de eindverkoper van de consumenten in ontvangst moet nemen, zelfs wanneer deze consumenten geen vervangende producten aanschaffen, een één-voor-nul regeling. Progressief heeft de regelgever de één-voor-nul regeling uitgebreid tot alle afvalstoffen die vandaag onder aanvaardingsplicht vallen, mits afgedankte voertuigen en AEEA aan specifieke kwaliteitseisen voldoen.

De aanvaardingsplicht stelt elke producent of invoerder die bepaalde goederen op de markt brengt, verantwoordelijk voor de ganse levenscyclus van zijn product, tot en met de fase waarin zijn product afval is geworden. VLAREA specificeert de doelstellingen die moeten worden gehaald op het vlak van preventie, selectieve inzameling en verwerking van deze (afval-)producten. Door de kosten van de afvalverwerking bij de producenten of invoerder te leggen, stimuleert men ecodesign. De lagere verwerkingskosten die daardoor worden bereikt en aan de consument worden verrekend, moeten sturend werken ten aanzien van zijn aankoopgedrag.¹⁹

Producenten en invoerders geven in de regel collectief invulling aan hun aanvaardingsplicht door middel van een milieubeleidsovereenkomst (MBO). Een MBO is een verbintenis tussen de overheid en partijen die een industriële sector vertegenwoordigen, waarin wordt overeengekomen hoe de sector preventie, selectieve inzameling en verwerking zal realiseren, hoe dit te financieren, en hoe dit op te volgen en te rapporteren. De MBO verschilt van de traditionele wetgeving. Het laat de overheid toe een beroep te doen op de deskundigheid en inzet van de bedrijfswereld. Voor de ondernemingen bieden de MBO's het voordeel van betrokkenheid bij de beleidsformulering, rechtszekerheid en de mogelijkheid een positief milieu-imago uit te bouwen. Aan de aanvaardingsplicht kan ook voldaan worden via een individueel afvalpreventie- en afvalbeheersplan, dit gebeurt in de praktijk echter zeer zelden.

Wanneer voor het inzamelen van afvalstoffen onder een aanvaardingsplicht gebruik gemaakt wordt van de infrastructuur van een gemeentelijk of intercommunaal containerpark, dan moet de aanvaardingsplichtige de kosten voor inzameling en scheiding voor zijn rekening nemen. Dit is vastgelegd in een ministerieel besluit van 18 juli 2005. In onderling overleg tussen de rechtspersonen van publiek recht en de producenten wordt in principe een overeenkomst afgesloten voor de financiering van het gebruik van de containerparken. Wanneer dit er niet is, wordt de vergoeding berekend op basis van een door OVAM opgesteld model referentiecontainerpark. De kosten omvatten recipiënten, communicatievoorzieningen, infrastructuur, personeel en algemene kosten. Het MB bevat een formule voor de totale vergoeding van de kosten en voor de verdeling van de kosten tussen een vast gedeelte per inwoner en een variabel gedeelte per kilogram. Daarnaast worden sets parameters meegegeven voor een evenwichtige berekening in elke gemeente en voor elke afvalsoort.

¹⁹ www.ovam.be

Tabel 5.1.1 Afvalstoffen waarvoor in Vlaanderen een aanvaardingplicht bestaat

Afvalstof	Beheersorgaan van de MBO
drukwerkafvalstoffen	<u>Reclamedrukwerk</u> : Interventiefonds oud papier MBO 20/01/1998 - vervallen <u>Periodieke pers</u> : - MBO 17/04/1998 - vervallen Beide nog in onderhandeling
afvalbatterijen en afvalloodstartbatterijen	<u>Batterijen</u> : BEBAT MBO 18/07/2003 <u>Loodstartbatterijen</u> ; RECYBAT MBO 18/07/2003
oude en vervallen geneesmiddelen	Diverse sectorverenigingen MBO 09/10/1997
afgedankte voertuigen	FEBELAUTO MBO 29/04/2005
afvalbanden	RECYTYRE MBO 18/07/2003
afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (in fasen)	RECUPEL MBO 26/01/2001 en 12/03/2003, nieuwe in procedure zaklampen: BEBAT, zonder MBO
afgewerkte olie	VALORLUB, zonder MBO
dierlijke en plantaardige afvalvetten en oliën	VALORFRIT MBO 13/07/2006
afvalfotochemicaliën	FOTINI MBO 17/12/2004
huishoudelijke en niet-huishoudelijke verlichtingsapparatuur	RECUPEL, zonder MBO
lampen	RECUPEL, zonder MBO

MILIEUBELEIDSPLAN

De Vlaamse Regering keurde op 21 december 2007 de tekst goed voor de verlenging tot 2010 en actualisatie van het Vlaamse Milieubeleidsplan 2003-2007. Het milieubeleidsplan MINA 3+ bepaalt de hoofdlijnen van het milieubeleid voor de komende jaren. Met de verlenging van het huidige plan worden de cyclus van de milieubeleidsplanning en de Vlaamse regeercyclus op elkaar afgestemd. Het decreet algemene bepalingen milieubeleid legt op dat er vijfjaarlijks een Vlaams milieubeleidsplan wordt opgemaakt, en ook provinciale en gemeentelijke plannen. Parallel daarmee is er de regeercyclus, die begint bij de vorming van een nieuwe Vlaamse regering. Het regeerakkoord, de beleidsnota's van de regeringsleden en hun jaarlijkse beleidsbrieven bepalen hierbij de strategische keuzes. Eén van de 12 elementen van het themabeleid is 'verontreiniging door afvalstoffen'. De langetermijndoelstelling is de

afvalproductie en de hieraan verbonden milieudruk terug te dringen naar een niet te vermijden minimum. De plandoelstellingen zijn om tegen 2010:

- De hoeveelheid primaire bedrijfsafvalstoffen vermindert t.o.v. 2002
- De productie van bedrijfsafval blijft meer achter op de economische groei t.o.v. 2002
- De hoeveelheid gestort bedrijfsafval vermindert met minstens 20% t.o.v. 2000
- De totale hoeveelheid huishoudelijk afval blijft minstens gelijk of vermindert t.o.v. 2000
- De productie van huishoudelijk afval blijft meer achter op de groei van de consumptie t.o.v. 2000
- De hoeveelheid definitief verwijderd huishoudelijk afval vermindert tot gemiddeld 150 kg per inwoner

5.1.2 Inzamelingsmogelijkheden

Het afvalstoffendecreet voorziet in artikel 20 een limitatieve lijst van bestemmingen die aan bedrijfsafval mogen gegeven worden:

- Verwijdering of nuttige toepassing binnen de onderneming waarin de afvalstoffen zijn ontstaan, voor zover deze daartoe vergund is;
- Afgifte aan een natuurlijke persoon of rechtspersoon die ofwel vergund is als verwerker, ofwel erkend is als overbrenger;
- Gebruik als secundaire grondstof, voor een limitatieve lijst van oorsprong, aard en gebruiksgebied opgenomen in VLAREA;
- Afgifte aan een in een ander Gewest of land gevestigde natuurlijke persoon of rechtspersoon die overeenkomstig de daar geldende wetgeving de afvalstoffen mag verwijderen (met respect voor het nabijheidsprincipe) of nuttig mag toepassen.

5.1.2.1 Inzameling via privésector

De meest gangbare inzamelingsmethode bestaat uit inzameling door professionele overbrengers. Dezelfde bedrijven vermeld in paragraaf 4.2.2.4 zijn ook actief op de Vlaamse markt. Naast deze generalisten treden ook kleinere en meer gespecialiseerde overbrengers op die zich richten op een specifiek marktsegment of een specifieke afvalstroom.

Grotere bedrijven maken vaak contracten rechtstreeks met de afvalverwerkers, terwijl grotere afvalverwerkers ook een eigen ophaaldienstverlening onderhouden. Het onderscheid tussen afvalophaler en afvalverwerker wordt minder uitgesproken, wat samenhangt met de verlenging van de verwerkingsketen. Waar in het verleden afval vaak rechtstreeks van producent naar eindbestemming (stortplaats of verbrandingsoven) ging, treden vandaag meer tussenstappen op die het afval sorteren, zuiveren, voorbehandelen, conditioneren vooraleer het naar een geschikte recyclage kan en het recyclageresidu gestort of verbrand wordt. Een bijkomend gevolg is dat het onderscheid tussen binnenlandse verwerker en internationale afvaltrader eveneens onduidelijk wordt.

Omwille van de complexiteit van de milieuregelgeving (met name de identificatie-, register- en rapporteerplichten en de transportvoorwaarden waaronder de verzekering) maken vele producenten gebruik van een professionele overbrenger in plaats van zelf de afvalstoffen naar een geschikte verwerker te brengen.

De meest gebruikte ophaalsystemen zijn een ophaling op afroep, bijvoorbeeld door een container ter beschikking te stellen en deze te laten afhalen wanneer hij vol is, en een traditionele "melkronde". Bij deze laatste vorm worden verschillende bedrijven van eenzelfde industrieterrein of geografische eenheid periodiek, bijvoorbeeld wekelijks, bediend in één enkele ophaalronde. Een melkronde voor niet gevaarlijk bedrijfsafval heeft als voordeel dat geen identificatieformulier de vracht moet vergezellen.

5.1.2.2 Gemeentelijk inzamelcircuit

In tegenstelling tot de gemeentelijke containerparken in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest staan de Vlaamse gemeentelijke of intercommunale containerparken vaak wel expliciet open voor KMO-afval. Actie 16 van het Uitvoeringsplan Gescheiden Inzameling Bedrijfsafval van Kleine Ondernemingen, dat reeds dateert van 2000, voorzagt expliciet in het inzamelen van bedrijfsafval van KMO's via centrale containerparken. Het doel was om, met respect voor de gemeentelijke autonomie, op minstens één containerpark per intercommunale deze inzameling mogelijk te maken. Intussen is inzameling op de meeste containerparken mogelijk.

Zoals boven aangehaald kunnen de containerparken, tegen vergoeding van de kosten, een belangrijke rol spelen in de inzameling van afvalstoffen die onder aanvaardingsplichten vallen. Maar daarnaast kunnen ook andere KMO-afvalstoffen (met inbegrip van specifieke fracties gevaarlijke afvalstoffen) ingezameld worden. Vaak voorzien de reglementen van de containerparken een specifieke dag voor KMO's (meestal maandag) en specifieke tarieven en beperkingen van hoeveelheden. Steeds gaat het om met huishoudelijk KGA vergelijkbaar gevaarlijk afval van KMO's.

Het is belangrijk dat de containerparken vergoed worden in geval van aanvaardingsplichten, en dat ze reële kosten aanrekenen aan de KMO's voor andere bedrijfsafvalstoffen, om op die manier het principe van "de vervuiler betaalt" te kunnen respecteren en de kosten voor inzameling en verwerking niet zouden afgewenteld worden op de lokale gemeenschap die de containerparken financiert.

Gemeenten hebben in overeenstemming met het milieubeleidsplan de doelstelling de hoeveelheid definitief verwijderd huishoudelijk afval te verminderen tot gemiddeld 150 kg per inwoner. Deze doelstelling wordt eveneens opgenomen in de samenwerkingsovereenkomst tussen gemeente en Vlaamse Gemeenschap, en dus worden subsidies ervan afhankelijk gesteld. Daarom nemen gemeenten progressief maatregelen om de afvalstoffen van KMO's te weren uit de statistieken, ofwel door ze niet meer in te zamelen maar meestal door ze zeer zorgvuldig op een aparte wijze te registreren.

5.1.2.3 Overige inzamelcircuits

Binnen de aanvaardingsplichten of vrijwillige terugnamesystemen worden alternatieve inzamelcircuits opgezet, vaak specifiek naar huishoudelijke afvalstoffen en particuliere consumenten gericht, maar waar soms ook afval van KMO's in terecht kan. De meest zichtbare circuits zijn de inzameling van vervallen geneesmiddelen via de apotheek, de inzameling van batterijen en van lege tonercassettes. Vaak worden hier wedstrijden aan verbonden of voordelen voor de inzamelaar, en treden naast de kleinhandel ook scholen en verenigingen op als inzamelaar. Voor de inzameling en opslag van gevaarlijke afvalstoffen, zoals batterijen en tonercassettes, heerst er onduidelijkheid over de vergunningssituatie.

5.1.2.4 Knelpunten

In de meer traditionele inzameling in het kader van aanvaardingsplichten selecteert het beheersorganisme voor het inzamelen van bedrijfsmatige afvalstoffen een overbrenger die namens hen de één-voor-nul inzameling voor zijn rekening neemt. FEBEM en FEDIS geven in hun gezamenlijk schrijven van 19 december 2006 aan dat ze dit beschouwen als een marktverstoring, alvast voor bedrijfsafvalstoffen. Onder meer in het RECUPEL-verhaal geven ze aan geconfronteerd te worden met een systeem dat geen onderscheid maakt tussen afval van huishoudelijke en afval van bedrijfsmatige oorsprong. De traditionele relatie tussen producent en ophaler van afvalstoffen wordt doorbroken gezien zij niet onderling meer kunnen beslissen om samen te werken. Het beheersorganisme zal in de nieuwe configuratie bepalen wie het afval kan komen ophalen. Het prijselement wordt uit de relatie onttrokken gezien de ophaling gratis moet gebeuren volgens het één-voor-nul mechanisme en de ophaler vergoed

wordt door het beheersorganisme.²⁰ De betwisting ontstaat vooral daar waar voorheen een ophaling bestond, bijvoorbeeld RECUPEL versus de bestaande ophaling van TL-lampen bij bedrijven. Waar voorheen niets bestond is er minder betwisting, bijvoorbeeld vooraleer BEBAT actief werd was er geen commerciële inzameling van batterijen.

Waar vroeger de macht lag bij de overbrengers van afvalstoffen, die concurrentieel werkten, is deze via de aanvaardingsplichten verschoven naar de producenten van producten, die zich verenigen in één enkel monopolistisch organisme. Doordat in België de kostenstructuur van de erkende organismen niet openbaar hoeft gemaakt te worden in een financieel jaarverslag is deze ondoorzichtig en ontstaan er controverses over de vraag of de Belgische oplossing al dan niet onvoorstelbaar duur is in vergelijking met buitenlandse oplossingen. Anderzijds heeft een overheid meer impact op een gecentraliseerd orgaan dat ze via een erkenning concrete en gerichte voorwaarden kan opleggen dan op een decentrale aanpak die alleen via de individuele standaarderkenningen van overbrengers kan bijgestuurd worden.

Een deel van de betwisting bij de werking van erkende organismen kan weggenomen worden door meer transparantie te garanderen, of door concurrentie tussen organismen toe te laten, of door de rol van de organismen over te nemen door een staatsinstelling die het algemeen belang nastreeft op basis van een fonds gespijsd door de producenten.

5.1.3 Verwijdering

Twee circuits voor verwijdering van de ingezamelde gevaarlijke afvalstoffen van KMO's treden op in Vlaanderen. Enerzijds een openbaar circuit met verwerkingsinstallaties beheerd door intercommunales, en anderzijds een privé-circuit. Tot het openbaar circuit behoren de intercommunale verbrandingsovens en een intercommunale stortplaats, maar ook het hergebruikscircuit via de kringloopwinkels. Tot het privé circuit horen de specifieke recyclageinrichtingen, de internationale trading, de meeste afvaldeponieën en enkele gespecialiseerde verbrandingsinstallaties. Via gemengde intercommunales en PPP-initiatieven zijn de grenzen tussen beide circuits niet steeds even duidelijk. Via het huishoudelijke circuit ingezamelde afvalstoffen kunnen zowel in het openbare als in het privé-circuit terecht komen, naargelang hun aard en samenstelling. En openbare verwerkingsinstellingen kunnen eveneens open staan voor privaat ingezameld afval, ook al gebruiken ze vaak verschillende tarieven voor vennoten (de oprichtende gemeenten) en niet-vennoten.

5.2 NEDERLAND

De belangrijkste wettelijke instrumenten voor het Nederlandse afvalstoffenbeleid zijn:

- Wet milieubeheer
- Uitvoeringsregelingen:
 - Regeling Europese afvalstoffenlijst
 - Wet vervoer gevaarlijke afvalstoffen
 - Regeling inzamelaars, vervoerders, handelaars en bemiddelaars van afvalstoffen
 - Regeling scheiden en gescheiden houden van gevaarlijke afvalstoffen
 - Besluit en Regeling melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen
 - Besluit beheer autowrakken
 - Besluit beheer elektrische en elektronische apparatuur
 - Enz...

²⁰ Brief FEBEM en FEDIS aan de bevoegde ministers dd 19 december 2006

De bevoegde wettelijke instanties voor afvalbeheer zijn:

- Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), bevoegd voor alle afvalthema's en het verlenen van milieuvergunningen
- Uitvoering Afvalbeheer, kenniscentrum in opdracht van VROM, uitvoering afvalbeleid en ondersteuning van de voorbereiding en evaluatie van het afvalbeleid
- Senternovem, agentschap voor duurzaamheid en innovatie van het Ministerie van Economische Zaken, o.a. bevoegd voor de voorbereiding van de EVOA besluitvorming
- Stichting Landelijk Meldpunt Afvalstoffen (LMA), landelijk meldpunt in opdracht van VROM, registratie en beheer van meldingen van bedrijfs- en gevaarlijk afval in Nederland
- Provincies, o.a. bevoegd voor het verlenen van milieuvergunningen
- Gemeenten, o.a. bevoegd voor lokale afvalthema's (bvb. afvalinzameling) en het verlenen van milieuvergunningen

5.2.1 Afvalstoffenwetgeving

5.2.1.1 *Wet milieubeheer (Wm) en uitvoeringsbesluiten*²¹

Sinds 1 januari 1994 is de Nederlandse regelgeving betreffende alle afvalstoffen primair terug te vinden in hoofdstuk 10 van de Wet milieubeheer. Het betreft zowel preventieve maatregelen, de verwijdering van huishoudelijke afvalstoffen, afvalwater en bedrijfsafvalstoffen en de verwijdering van gevaarlijke afvalstoffen, als de uitvoering van de EU Verordening inzake grensoverschrijdende overbrenging van afvalstoffen. Het hoofdstuk Afvalstoffen in de Wet milieubeheer bestaat hoofdzakelijk uit kaderwetgeving. De uitvoering wordt geregeld via Koninklijke besluiten, de zogenaamde AMvB's (algemene maatregel van bestuur), ministeriële regelingen, provinciale milieuverordeningen en gemeentelijke afvalstoffenverordeningen.

DEFINITIE GEVAARLIJK AFVAL

De Europese lijst van gevaarlijke afvalstoffen geeft aan welke afvalstoffen ten minste moeten worden aangewezen als gevaarlijke afvalstoffen. Daarnaast mogen landen echter ook andere afvalstoffen aanwijzen als gevaarlijk. Nederland heeft de Europese afvalstoffenlijst ingevoerd via de ministeriële regeling, met name 'Regeling Europese afvalstoffenlijst'. De Europese definitie van 'gevaarlijke afvalstoffen' werd volledig omgezet zonder inhoudelijke wijzigingen. Nederland heeft dus geen gevaarlijke afvalstoffen aangewezen die niet in de Europese lijst voorkwamen.

Nederland maakt in zijn terminologie en in zijn regelgeving onderscheid tussen het huishoudelijk gevaarlijk afval (= klein chemisch afval of KCA, verder opgeschreven als huishoudelijk KGA), het hiermee vergelijkbaar gevaarlijk afval van bedrijven (= klein gevaarlijk afval KGA in hoeveelheden kleiner dan 200 kg per afgifte, verder omschreven als bedrijfs-KGA) en het gevaarlijk afval van bedrijven (meer dan 200 kg per afgifte).

SCHEIDEN VAN AFVALSTOFFEN

Het scheiden, gescheiden houden en gescheiden afgeven van bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen wordt in Nederland geregeld via AMvB. Het verbod om gevaarlijke afvalstoffen te vermengen met andere gevaarlijke afvalstoffen of met niet-gevaarlijke afvalstoffen wordt in Nederland uitgevoerd via ministeriële regeling, met name 'Regeling scheiden en gescheiden houden van gevaarlijke afvalstoffen'.

²¹ <http://www.eu-milieubeleid.nl/>

Nederlandse huishoudens kennen een verplichte scheiding van GFT-afval, papier en karton, glas, textiel, wit- en bruingoed, huishoudelijk KGA en componenten uit grof huishoudelijk afval (zoals grof tuinafval en huishoudelijk bouw- en sloopafval, waaronder verduurzaamd hout). Bedrijven zijn verplicht gevaarlijk afval, papier en karton, en elektrische en elektronische apparaten te scheiden, maar de aparte inzameling van volgende stromen wordt afhankelijk gesteld van de economische haalbaarheid: GFT en groenafval, glas, hout, kunststof en autobanden, metalen, papier en karton, steenachtig materiaal/puin en textiel. Voor deze afvalstoffen werden richtlijnen opgesteld die aangeven bij welke wekelijkse hoeveelheden afvalscheiding *redelijk* is.

INZAMELING EN TRANSPORT

Gevaarlijke afvalstoffen dienen bij inzameling, vervoer en tijdelijke opslag deugdelijk verpakt te zijn en gekenmerkt volgens de geldende internationale en communautaire normen. Het vervoer van gevaarlijke stoffen wordt in Nederland geregeld via de 'Wet vervoer gevaarlijke afvalstoffen'. Voor de tijdelijke opslag is een vergunning nodig (zie verder 5.2.2.1). Conform Europese regelgeving moet door verschillende partijen in de afvalverwerkingsketen een register worden bijgehouden met informatie over gevaarlijke afvalstoffen. Deze registratieverplichting werd opgenomen in de Wet milieubeheer. Naast het bijhouden van een register dienen bedrijven ook de afgifte en ontvangst van gevaarlijk afval melden. Alle binnenlandse transporten van gevaarlijk afval moeten gemeld worden bij het Landelijk Meldpunt Afval (LMA). Het LMA werd eind 1993 opgericht, en verwerkt deze meldingen.

PRODUCENTENVERANTWOORDELIJKHEID

Voor een aantal afvalstromen werd producentenverantwoordelijkheid geïntroduceerd. Hiervoor worden verschillende instrumenten ingezet, met name wettelijke regelgeving (AMvB's en Ministeriële regelingen), convenanten of vrijwillige systemen (o.a. Algemeen verbindend verklaring). Financiering van de producentenverantwoordelijkheid vindt veelal plaats door het instellen van een door producenten of importeurs aan een gezamenlijk fonds af te dragen afvalbeheerbijdrage voor elk nieuw op de markt gebracht product. Deze afvalbeheerbijdrage kan, binnen de grenzen van de mededingingswetgeving, worden verdisconteerd in de prijs van het product of bovenop de nieuwprijs worden gezet (internalisatie). Producenten en importeurs kunnen onderling een overeenkomst over de afdracht van een afvalbeheerbijdrage sluiten. De Minister kan een overeenkomst over een afvalbeheerbijdrage algemeen verbindend verklaren indien hierom door een belangrijke meerderheid van producenten of importeurs van een bepaald product wordt verzocht.

Op het gebied van gevaarlijk afval zijn producentenverantwoordelijkheid voor elektrische en elektronische apparatuur en batterijenbelangrijk. Deze werden alle via AMvB geregeld, en zijn een letterlijke omzetting van Europese regelgeving. Verder bestaat ook een terugnameplicht voor huishoudelijk KGA. Ondertussen wordt ook een Ministeriële regeling uitgewerkt voor fotografisch gevaarlijk afval, en wordt onder meer het invoeren van producentenverantwoordelijkheid voor accu's, gasflessen, e.a. onderzocht.

LANDELIJK AFVALBEHEERPLAN (LAP)

In uitvoering van de Kaderrichtlijn afvalstoffen en de Richtlijn gevaarlijke afvalstoffen werd in de Wet milieubeheer de verplichting tot opmaak van een afvalbeheersplan opgenomen. Dat plan kreeg vorm als het 'Landelijk afvalbeheersplan 2002-2012', en dit wordt zesjaarlijks herzien. Het LAP legt het beleid vast voor het beheer van alle afvalstoffen waarop de Wet milieubeheer van toepassing is, zowel gevaarlijke als niet-gevaarlijke. Het LAP trad op 3 maart 2003 in werking, en werd gewijzigd in 2004, 2005 en 2007. Eind 2008 moet het herziene plan, LAP-2, in werking treden²².

²² LAP 2002-2012

5.2.2 Inzamelingsmogelijkheden

Nederland maakt op het gebied van gevaarlijk afval onderscheid tussen hoeveelheden groter dan 200 kg (= gevaarlijk afval) en hoeveelheden kleiner dan 200 kg per afgifte (=bedrijfs-KGA). Gevaarlijk afval, dus hoeveelheden groter dan 200 kg, dienen altijd rechtstreeks aan een erkende inzamelaar of verwerker aangeboden te worden. Voor bedrijfs-KGA bestaat een aparte regeling: in eerste instantie dient het aangeboden te worden aan privé-inzamelaars. Maar voor kleine hoeveelheden (minder dan 50 kg) kan ook gebruik gemaakt worden van het gemeentelijke inzamelcircuit dat is opgezet voor het huishoudelijke KGA. Beide inzamelroutes voor bedrijfs-KGA en huishoudelijk KGA worden besproken in volgende paragrafen.

KCA (huishoudelijk KGA) : Klein Chemisch Afval van huishoudens → gemeentelijke inzamelinfrastructuur

KGA (bedrijfs-KGA): Klein Gevaarlijk Afval van bedrijven, met name hoeveelheden kleiner dan 200 kg → inzamelaar **met inzamelvergunning voor KGA**; hoeveelheden kleiner dan 50 kg soms toegelaten op gemeentelijke inzamelinfrastructuur

Gevaarlijk afval: gevaarlijk afval van bedrijven in hoeveelheden groter dan 200 kg → algemeen erkende afvalinzamelaar

5.2.2.1 Inzameling via privésector

De inzameling van onder meer de categorieën bedrijfs-KGA en afgewerkte olie is alleen toegestaan met een door de Minister van VROM verleende vergunning, de zogenaamde inzamelvergunning. De afgelopen jaren werden diverse evaluaties uitgevoerd van de inzamelstructuren voor gevaarlijke afvalstoffen. Mede op basis van die evaluaties werd besloten dat het onder meer voor bedrijfs-KGA en afgewerkte olie noodzakelijk blijft om het aantal inzamelaars te beperken door middel van een vergunningenstelsel. *Door beperking van het aantal inzamelaars kan namelijk gegarandeerd worden dat kleine hoeveelheden bedrijfs-KGA ook daadwerkelijk gescheiden worden ingezameld en hergebruik van kleine partijen ook bedrijfseconomisch mogelijk is.* Voor de inzameling van afgewerkte olie in bulk worden maximaal zes vergunningen verleend; voor de inzameling van bedrijfs-KGA worden maximaal twintig vergunningen verleend. De inzamelvergunninghouder is verplicht alle bedrijfs-KGA in te zamelen in het aan deze vergunning gekoppelde inzamelplichtgebied (dus er werden zes inzamelplichtgebieden afgebakend voor afgewerkte olie en 20 voor KGA). Voor zes bedrijfs-KGA stromen geldt daarenboven een inzamelplicht, met name voor chemicaliën van laboratoria; resten van amalgaam van tandartsen; resten van verven, lakken en bijvoorbeeld beitsen; fotografisch gevaarlijk afval (onder andere fixeer, ontwikkelaar en spoelwater); zuur-, loog, galvanische- en etsbaden bij metaalbewerking en voor afgewerkte olie. De bedrijfs-KGA inzamelaars zijn verplicht deze zes afvalstoffen op afroep binnen een maand bij bedrijven op te halen. Belangrijk is dat ook erkende verwerkers van bepaalde KGA-stromen, zoals verwerkers van fotografische gevaarlijk afval of van afgewerkte olie, ook in aanmerking komen voor een inzamelvergunning. Aan deze inzamelvergunning is daarenboven geen inzamelplicht gekoppeld, gezien de verplichte inzameling al bij de KGA-inzamelaars ligt.

Vroeger was voor specifiek ziekenhuisafval en voor oliewater-slibmengsels afkomstig van onderhoud- en herstelwerkplaatsen ook een inzamelvergunning nodig. Deze is inmiddels afgeschaft, en voor dergelijke inzameling is gewoon de registratie op de VIHB-lijst (Vervoerders, Inzamelaars, Handelaars en Bemiddelaars) vereist, zoals voor elke afvalinzameling vereist is. Criteria voor het in aanmerking komen voor dergelijke registratie is het bewijzen van betrouwbaarheid, kredietwaardigheid en vakbekwaamheid.

5.2.2.2 Gemeentelijk inzamelcircuit

Gemeenten zijn verplicht om huishoudelijk KGA (zoals batterijen, spaarlampen, verf en medicijnen) gescheiden in te zamelen. Op welke wijze zij dit willen doen, mogen zij zelf bepalen. De meeste

gemeenten passen een gecombineerd systeem toe van brengen naar het KCA-depot en ophalen via de chemokar. De grootste hoeveelheden huishoudelijk KGA worden ingezameld via het brengsysteem. Er zijn drie verschillende inzamelmethoden voor de chemokar: standplaats, huis-aan-huis of op afroep²². Gemeenten kunnen het KCA-depot of de chemokar ook toegankelijk maken voor bedrijfs-KGA, met aparte registratie van het bedrijfs-KGA, maar ze zijn hiertoe niet verplicht. Uit een onderzoek in 2005 blijkt echter dat slechts een beperkt aantal gemeenten bedrijfs-KGA toelaat (9%); indien het privé-inzamelaars zijn die de chemokar 'uitbaten', dan is de toegankelijkheid voor bedrijven wel hoger (23%)²³.

In 1993/94 werd de effectiviteit van het beleid en het functioneren van de inzamelstructuur voor bedrijfs-KGA uit bedrijven geëvalueerd. Uit deze evaluatie bleek dat de inzamelstructuur in algemene zin goed functioneert met een inzamelrespons (~ percentage selectief ingezameld) voor bedrijven tussen de 65 en 80%. De inzamelstructuur voor hoeveelheden bedrijfs-KGA kleiner dan 50 kg per jaar bleek echter minder goed te werken. Dit wordt enerzijds veroorzaakt doordat de haalsystemen, in verband met de vaste kosten die de inzamelaars in rekening brengen, voor de kleine ontdoener minder aantrekkelijk zijn en anderzijds het brengsysteem naar een gemeentelijk depot niet altijd een alternatief is omdat slechts een beperkt aantal gemeenten bedrijfs-KGA aanneemt. Het accepteren van bedrijfs-KGA door gemeenten brengt relatief hoge kosten met zich mee. Doordat het onderscheid tussen huishoudelijk en bedrijfs-KGA moeilijk te maken is kunnen de verwijderingskosten voor KGA niet doorberekend worden aan de bedrijven²⁴.

5.2.2.3 Overig

Voor huishoudelijk KGA bestaat verder het detailhandel inzamelsysteem. Bij een aantal winkels, herkenbaar aan een raamsticker "KCA...KIJK HET NA, inleverpunt Schagen" kan huishoudelijk KGA ingeleverd worden. Het gaat telkens om winkels die ervaring hebben met het specifieke huishoudelijk KGA dat ze verzamelen, bijvoorbeeld een verfwinkel die restjes verf verzamelt. Het KGA wordt periodiek afgevoerd naar het Regionaal Afvalscheidingsstation²⁵. Het is echter niet duidelijk of KMO's zoals kleine zelfstandigen hier ook gebruik van maken.

5.2.3 Verwijdering

Sinds 1 januari 2005 beschikt Nederland niet meer over specifieke verbrandingscapaciteit voor het verwerken van gevaarlijke afvalstoffen die in draaitrommelovens verwerkt moeten worden. Voor het verbranden van deze gevaarlijke afvalstoffen (bvb. PCB-houdend, laagcalorisch gevaarlijk afval, steekvast gevaarlijk afval, e.a.) is Nederland nu voornamelijk aangewezen op de daarvoor in het buitenland beschikbare capaciteit. Uitzondering hierop is het ziekenhuisafval. Omwille van een aantal onzekerheden in deze markt, waaronder het beschikbaar zijn van voldoende verwerkingscapaciteit in het buitenland, werd besloten om de positie van de ZAVIN als enige verbrandingsinstallatie in Nederland voor specifiek ziekenhuisafval vooralsnog in stand te houden. Alleen bij calamiteiten of bij een tijdelijk tekort aan verbrandingscapaciteit in Nederland wordt uitvoer toegestaan. Invoer wordt wel toegestaan, zolang de verwijdering van Nederlands specifiek ziekenhuisafval niet in gevaar komt. Het streven is om deze voorkeurspositie van de ZAVIN voor een periode van 3 jaar in stand te houden. In principe wordt vanaf 1-1-2010 de uitvoer van specifiek ziekenhuisafval naar een buitenlandse verwerker toegestaan. Mochten echter vóór die datum in Nederland excessieve prijsstijgingen bij het verwijderen van specifiek ziekenhuisafval optreden, dan kan de Staatssecretaris van VROM besluiten om eerder uitvoer toe te

²³ Inspectie verkeer en waterstaat (2005) Chemokar Eindrapportage thema actie 2004 (2005)

²⁴ Afval Overleg Orgaan (1997) Plan van aanpak programma gescheiden verzamelen van KCA

²⁵ <http://www.senternovem.nl/uitvoeringafvalbeheer/>

staan. Nederland beschikt nog wel over recyclagefaciliteiten en roosterovens om bepaalde types gevaarlijk afval te verwerken.

5.3 DUITSLAND

In overeenstemming met de Duitse grondwet ligt de bevoegdheid voor de afvalregelgeving bij de Länder, voor die materie die nog niet gereguleerd is door het federale niveau. In de praktijk komt dit neer op een wetgeving die per Bundesland eigen prioriteiten kan leggen, maar zich wel richt naar kaderregelgeving die op federaal niveau uitgewerkt wordt. Ieder Bundesland heeft zijn eigen afvalbeheerswetten.

De belangrijkste wettelijke instrumenten voor het Duitse afvalstoffenbeleid op federaal niveau, van belang voor de inzameling van gevaarlijke afvalstoffen bij KMO's, zijn:

- Gesetz zur Förderung der Kreislaufwirtschaft und Sicherung der umweltverträglichen Beseitigung von Abfällen vom 27. September 1994. Dit is de basiswetgeving voor afvalbeheer, een kaderwet op de materiaalkringloop en het milieuverantwoord beheer van afval, verder de "kringloopwet" genoemd. Het bevat onder meer:
 - Verplichtingen van afvalproducenten, houders en verwerkers
 - Materiaalbeheer
 - Afvalstoffenplanning en vergunningen
 - Green procurement
 - Register- en rapporteerplichten
 - Handhaving
 - De aanstelling en de taken van een afvalmanager
- Verordnung über die Entsorgung von gewerblichen Siedlungsabfällen und von bestimmten Bau- und Abbruchabfällen vom 19. Juni 2002. Een Duitse Verordening over het beheer van commercieel afval (gemeentelijk afval dat niet afkomstig is van particulieren) en van bepaalde vormen van bouw- en sloopafval. Verder de "KMO-afvalwet" genoemd. Bedrijven worden verplicht om hun afval ofwel selectief in te zamelen of het aan een sorteerinrichting door te geven.
- Abfallverzeichnis-Verordnung vom 10. Dezember 2001, de omzetting van de Europese Afvalstoffencatalogus. Daarnaast werd in het staatsblad ook een gebruiksaanwijzing voor de EURL, en in het bijzonder voor de gevareneigenschappen en de spiegelcodes, gepubliceerd op 9 augustus 2005: Hinweise zur Anwendung der Abfallverzeichnis-Verordnung vom 10.12.2001
- Transportgenehmigungsverordnung vom 10. September 1996, Verordening over de erkenningen als overbrenger of vervoerder
- Diverse verordeningen op vlak van terugnameplichten, ter implementatie van de Europese recyclagerichtlijnen:
 - Verordnung über die Rücknahme gebrauchter Batterien und Akkumulatoren vom 27. März 1998: batterijen en accu's
 - Verordnung über die Vermeidung und Verwertung von Verpackungsabfällen vom 27. August 1998 zoals gewijzigd: verpakking en verpakkingsafval
 - Gesetz über die Entsorgung von Altfahrzeugen vom 21. Juni 2002 (Altfahrzeug-Verordnung): afgedankte voertuigen
 - Gesetz über das Inverkehrbringen, die Rücknahme und die umweltverträgliche Entsorgung von Elektro- und Elektronikgeräten vom 23. März 2005: AEEA
- Verordnung zur Änderung abfallrechtlicher Bestimmungen zur Altölentsorgung vom 27. Oktober 1987, afvalolie-verordening

De bevoegde wettelijke instanties voor afvalbeheer zijn:

- Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit, het federale leefmilieuministerie met vestigingen in Berlijn en Bonn. Het directoraat WA-II is bevoegd voor algemeen afvalbeleid, grensoverschrijdende overbrenging van afvalstoffen, afvalregelgeving, producentenverantwoordelijkheid, preventie, huishoudelijk-, bedrijfs- en gevaarlijk afval, recyclage, afvalverbranding en stortplaatsen, materiaalbeheer en enkele bevoegdheden rond bodemsanering
- Umweltbundesamt, een uitvoerend orgaan dat het federale ministerie ondersteunt in beleidsvoorbereidend werk, communicatie, handhaving, milieustatistieken en het "blaue engel" milieukeurmerk
- Artikel 72 van de Duitse grondwet geeft aan dat de deelstaten de bevoegdheid hebben om wetgeving uit te vaardigen voor afvalbeheer, in zoverre dit nog niet door de federale overheid is gedaan. Volgens artikel 63 van de kringloopwet stellen de regeringen van de Länder de bevoegde overheden aan voor de uitvoering van deze kringloopwet. Hun gegevens zijn terug te vinden in de wastebase databank op de website van het ETC/RWM
- De gemeenten en intercommunale verenigingen spelen een belangrijke rol in het beheer van huishoudelijk en vergelijkbaar afval

5.3.1 Afvalstoffenwetgeving

Enkele belangrijke elementen uit de hierboven vermelde federale Duitse regelgeving worden hieronder gedeut.

DEFINITIE GEVAARLIJK AFVAL

Duitsland heeft de EURAL overgenomen en beschouwt alle met een asterisk aangeduide afvalstoffen als gevaarlijk, waarvan a priori wordt aangenomen dat ze minstens één van de gevareneigenschappen bezitten.

Een step-out procedure is voorzien voor die gevaarlijke afvalstoffen die niet over een niet gevaarlijke spiegelcode beschikken. Volgens de handleiding die het ministerie in het staatsblad heeft gepubliceerd vallen 232 codes met een asterisk onder deze bepaling, en beschikken 173 andere codes wel over een spiegelcode. Om een step-out procedure te kunnen toepassen moet aangetoond worden dat een als gevaarlijk aangeduide afvalstof toch geen gevareneigenschappen bezit.

SCHEIDEN VAN AFVALSTOFFEN

Volgende afvalstoffen zijn onderworpen aan een gescheiden inzameling: batterijen en accu's (sinds 1998), verpakkingsafval (sinds 1991), afgedankte voertuigen (sinds 2002), AEEA (sinds 2005), commercieel afval vergelijkbaar met huishoudelijk afval en bouw- en sloopafval (beide sinds 2002).

Voor batterijen en verpakkingsmateriaal is een landelijk retributiesysteem ingevoerd:

- Voor batterijen wordt EUR 7.50 statiegeld gevraagd voor 1 SLI batterij.
- Distributeurs van niet herbruikbare drankverpakking voor bier, frisdranken en water moeten een verwerkingsretributie van 0,25 euro per verpakking aanrekenen aan de klant.

De KMO-afvalwet voorziet dat commercieel afval, dat niet onder de aanvaardingsplicht valt en niet met het huishoudelijk afval kan meegegeven worden, gescheiden moet gehouden worden om een goede, veilige en hoog kwalitatieve recyclage mogelijk te maken. Sectie 3 punt 1 geeft aan dat producenten en houders van gemeentelijk afval van commerciële oorsprong (= in België gekend als bedrijfsafval vergelijkbaar met huishoudelijk afval), volgende fracties afzonderlijk moeten houden:

- papier and kartonafval (EURAL 20 01 01)

- glasafval (EURAL 20 01 02)
- kunststofafval (EURAL 20 01 39)
- metaal (EURAL 20 01 40)
- biodegradeerbaar keuken en kantineafval (EURAL 20 01 08), tuinafval (EURAL 20 02 01) en marktafval (EURAL 20 03 02).

Net als bij de recente wijziging in VLAREA in Vlaanderen is het ook in Duitsland toegestaan de eerste vier hierboven vermelde afvalstoffen samen aan te bieden, indien gegarandeerd is dat ze naar een voorbehandelingsinstallatie gaan waar ze effectief in de vier samenstellende fracties zullen opgesplitst worden.

De overheid kan nog verdere uitzonderingen op de scheidingsregel toestaan. Bij gemengde afvoer moeten de bedrijven dan wel aan de bevoegde overheid kunnen aantonen dat dezelfde kwaliteit behaald wordt. Afval dat naar een voorbehandelingscentrum gaat mag enkel bestaan uit volgende fracties: papier en karton, glas, kledij, textiel, onbehandeld hout, kunststof, metaal, rubber, kurk, keramiek en andere afvalstoffen die in bijlage bij de KMO-afvalwet zijn toegevoegd.

INZAMELING EN TRANSPORT

Artikel 43 van de kringloopwet geeft aan dat producenten, houders, ophalers, vervoerders en beheerders van gevaarlijk afval, met uitzondering van huishoudens, steeds aan de bevoegde overheid en aan elkaar²⁶ moeten kunnen bewijzen dat de afvalstoffen deugdelijk verwerkt worden. Twee bewijsstukken zijn nodig:

- Een verklaring van de producent, houder of ophaler voorafgaand aan het transport, waarop de aanvaarding door de verwerker en de toestemming van de overheid kan genoteerd worden. Vergelijkbaar met een EVOA voormelding;
- Een verklaring van definitieve verwijdering of verwerking, eveneens vergelijkbaar met de finale EVOA verklaring.

Artikel 49 bepaalt de voorwaarden voor een erkenning als ophaler of vervoerder van afval. Wanneer een bedrijf zelf kleine hoeveelheden van de eigen afvalstoffen vervoert, is de regeling niet van toepassing, en ook wanneer een vergunde en erkende afvalverwerker zelf voor de ophaling instaat is een extra, aparte erkenning als ophaler of vervoerder niet nodig. Een erkenning is wel nodig voor wie optreedt als trader.

Een bijzonderheid aan de Duitse regeling voor vervoer van afvalstoffen is de verplichting een bord met de letter A aan te brengen op de vrachtwagens.

PRODUCENTENVERANTWOORDELIJKHEID

De basis voor de Duitse producentenverantwoordelijkheidsregeling is artikel 22 van de kringloopwet. Bedrijven die producten ontwikkelen, fabriceren, bewerken of behandelen of verkopen kunnen belast worden met een producentenverantwoordelijkheid. Het doel is een gesloten materiaalkringloop te garanderen. Producten moeten op zo een manier ontworpen worden dat, indien mogelijk, de afvalgeneratie beperkt wordt in de productiefase en in de gebruiksfase, en dat milieuverantwoorde recycling of verwijdering nadien gegarandeerd is. De producentenverantwoordelijkheidsregeling bevat een aantal verplichtingen waaronder de aanvaardingsplicht. Terugkerende goederen en hun afval moeten aanvaard worden en een goede bestemming krijgen.

²⁶ Dit is belangrijk in verband met de transparantie van de markt en de werking van traders.

De federale overheid heeft door middel van wettelijke verordeningen een producentenverantwoordelijkheid opgelegd voor de vier afvalstromen uit de Europese recyclagerichtlijnen:

- Batterijen, met een terugbrengverplichting voor de consument en een terugneemverplichting voor de distributeurs en de producenten. De producenten moeten een gemeenschappelijk terugneemsysteem opzetten.
- Verpakkingsafval, een terugnameplicht met een inzamelsysteem waarin producent en distributeur moeten deelnemen. Daarnaast moeten recyclagedoelstellingen behaald worden. Duitsland heeft een pionierende ervaring met groene-punt systemen.
- Afgedankte voertuigen, producenten moeten een dekkend netwerk van vergunde terugnamepunten opzetten, op een afstand van maximaal 50 kilometer van de consument.
- AEEA, inzamelpunten worden voorzien door erkende lokale afvalbeheersorganismen of door gemeentebesturen. De inzamelkosten moeten vergoed worden door de producenten die ook voor het behalen van de recyclagequota moeten instaan.

Naast deze verplichte terugnamesystemen voorziet de regelgeving ook in de mogelijkheid van vrijwillige terugnamesystemen, die echter wel bij de overheid moeten aangemeld worden.

AFVALBELEIDSPLAN

Het zwaartepunt van de afvalplanning ligt bij de deelstaten. Artikel 29 van de kringloopwet geeft aan wat de plannen minimaal moeten bevatten:

- Doelstellingen voor afvalpreventie en afvalrecyclage;
- De afvalverwijderingscapaciteit die nodig is binnen de grenzen van het grondgebied;
- Een lijst van de vergunde afvalverwijderingsinstallaties;
- Geschikte zones voor stortplaatsen en andere verwijderingsinstallaties;
- Daarnaast kunnen ze ook opleggen welke partijen aangewezen worden voor de inzameling van afval en naar welke stortplaats ze het te verwijderen afval moeten brengen.

Belangrijk is dit kader is te verwijzen naar de ver doorgedreven stortverboden die in Duitsland van kracht zijn sinds 2005.

5.3.2 Inzamelingsmogelijkheden

5.3.2.1 Inzameling via privésector

Grote bedrijven die niet onder de KMO-afvalwet vallen, hebben vrije toegang tot de markt en kunnen kiezen voor elke legaal vergunde wijze van verwerking van hun afval, voor zover dit niet als gemeentelijk afval kan beschouwd worden en voor zover het niet voorkomt op de bijlage van de KMO-afvalwet.

Afvalstoffen die wel onder toepassing van deze wet vallen, en die selectief ingezameld worden of nadien door een sorteercentrum uitgesorteerd worden, moeten gerecycleerd worden. Niet gesorteerd afval moet afgevoerd worden naar een sorteercentrum of naar verbranding met energierugwinning.

Afvalfracties waarvan recyclage of energiewinning onmogelijk is, moeten strikt gescheiden gehouden worden van de andere fracties, en moeten aangeboden worden aan de bevoegde publieke instelling die voor de afvalophaling instaat.

Wanneer de hoeveelheid bedrijfsafval zodanig klein is dat recovery of recyclage om economische redenen niet haalbaar is voor de producent of de houder, dan mag het afval samengenomen worden met het eigen huishoudelijk afval en aan de bevoegde publieke instelling meegegeven worden.

5.3.2.2 Gemeentelijk inzamelcircuit

Artikel 15 van de kringloopwet geeft aan hoe de publieke afvalinzameling en verwerking moet plaatsvinden. Gemeenten of verenigingen van gemeenten zijn verantwoordelijk voor het beheer van de afvalstoffen binnen hun grondgebied. Zij staan zelf in of geven opdracht om de gemeentelijke afvalstoffen in te zamelen en te verwerken in overeenstemming met de afvalverwerkingshiërarchie. Producenten van huishoudelijk afval binnen het grondgebied zijn verplicht hun afval aan de bevoegde openbare instelling voor afvalbeheer af te geven, voor zover ze het zelf niet recycleren.

Afval voor definitieve verwijdering van bedrijven moet eveneens aan deze openbare instelling toevertrouwd worden voor zover het niet in het eigen bedrijf kan verwijderd worden. Wanneer verwijdering samen met huishoudelijk afval niet de meest geschikte verwijderingswijze is kan dit afval verwezen worden naar een derde partij, in lijn met het regionaal afvalstoffenplan.

De bevoegde openbare instelling voor afvalbeheer zal een afvalbeheersconcept ontwikkelen en rapporteren over de hoeveelheid gerecycleerd en verwijderd afval, in verhouding tot de hoeveelheid geproduceerd op het grondgebied. De deelstaten werken hiertoe de nodige regulering uit.

De bevoegde overheidsinstelling kan haar verantwoordelijkheid doorgeven aan derde partijen die over de geschikte expertise beschikken. Producenten en houders van met huishoudelijk afval vergelijkbaar afval en andere industriële bedrijven of publieke instellingen kunnen samen associaties vormen om aan hun recycleer- en verwijderverplichtingen te voldoen. Dergelijke associaties kunnen samenwerken of zelfs samengaan met de door de overheid aangestelde bevoegde openbare instelling.

Containerparken vallen onder de gemeentelijke autonomie, en worden niet federaal gereguleerd. Ze vormen in Duitsland een frequent gebruikt instrument voor inzameling van afvalstoffen. Soms zijn ze beperkt tot enkel particulier gebruik, soms wordt alleen naar de hoeveelheid afval gekeken, en in andere gevallen worden KMO's toegelaten maar slechts voor een beperkte set afvalstoffen²⁷.

5.3.3 Verwijdering

Afvalverwijderingsinrichtingen hebben een erkenning nodig van de hoogste regionale instantie bevoegd voor afvalbeheer. Erkenningsvoorwaarden hebben betrekking op:

- Minimum vereisen voor gespecialiseerde kennis op vlak van afvalbeheer, deskundigheid
- Bewijs van moraliteit
- Voldoende aansprakelijkheidsverzekering
- Voorwaarden op vlak van uitrusting en machines

Duitsland beschikt over een rijk areaal aan verwerkingsinrichtingen en komt ruim tegemoet aan de vereisten op vlak van nabijheid en zelfvoorziening voor de meeste afvalstromen. Daarnaast is Duitsland ook zeer actief op vlak van invoer van afvalstoffen en uitvoer voor recyclage.

5.4 ZWITSERLAND

De Zwitserse Bondstaat kent een sterk decentraal bestuur, waarbij een grote mate van autonomie bestaat voor de kantons en gemeenten.

De belangrijkste wettelijke instrumenten voor het afvalstoffenbeleid in Zwitserland zijn:

²⁷ Dit is onder meer het geval op de containerparken van Aken.

- Loi fédérale du 7 octobre 1983 sur la protection de l'environnement (Loi sur la protection de l'environnement, LPE); Loi fédérale du 24 janvier 1991 sur la protection des eaux ; twee wetten die het wetgevende kader vormen voor het Zwitserse afvalbeleid
- Uitvoerbepalingen:
 - Ordonnance du 10 décembre 1990 sur le traitement des déchets
 - Ordonnance sur les mouvements de déchets
 - Ordonnance du DETEC concernant les listes pour les mouvements de déchets
 - Ordonnance sur la restitution, la reprise et l'élimination des appareils électriques et électroniques (OREA)
 - enz.
- Wetgeving op kanton-niveau, bvb. voor kanton Genève:
 - Loi sur la gestion des déchets du 20 mai 1999 (kaderwet)
 - Règlement d'application de la loi sur la gestion des déchets du 28 juillet 1999
 - Directive cantonale sur l'élimination des déchets médicaux du 1er janvier 1995
 - Directive sur l'incinération des déchets secs naturels agricoles du 1er juin 2004
- Wetgeving op gemeentelijk niveau, bvb. Genève:
 - Règlement communal relatif à la gestion des déchets

De bevoegde wettelijke instanties voor afvalbeheer zijn:

- Federal Office for the Environment (FOEN), Waste and Raw Materials Division
- Kantons, verantwoordelijk voor de uitvoering van het afvalbeleid, bvb. voor kanton Genève:
 - Etat de Genève, Département de l'intérieur, de l'agriculture et de l'environnement, Service de géologie, sols et déchets (GESDEC), uitvoering en opvolging beleid
 - Commission de gestion globale des déchets (CGGD), adviesraad
- Gemeentelijke overheden, verantwoordelijk voor organisatie inzameling, transport en verwijdering van huishoudelijk afval.

5.4.1 Afvalstoffenwetgeving

Gezien de praktische uitvoering van het afval op kanton-niveau ligt, wordt hieronder in hoofdzaak het afvalbeleid in een willekeurig kanton, met name Genève, besproken.

DEFINITIE GEVAARLIJK AFVAL

Zwitserland volgt voor de aanduiding van gevaarlijke afvalstoffen de Europese lijst voor gevaarlijke afvalstoffen (Beschikking 94/904). De indeling van afvalstoffen is al volgt:

- Gewone afvalstoffen (déchets ordinaires):
 - Huishoudelijke afvalstoffen (déchets urbains)
 - Bedrijfsafvalstoffen (déchets industriels)
 - Bouw- en sloopafval (déchets de chantier)
 - Landbouwafvalstoffen (déchets agricoles)
- Gevaarlijke afvalstoffen (déchets spéciaux)

SCHEIDEN VAN AFVALSTOFFEN

Volgende afvalstoffen dienen minstens gescheiden te worden: papier en karton, niet-gevaarlijk hout en glas. Horeca dient ook keukenafval en spijsolie apart te houden (*Règlement d'application de la loi sur la*

gestion des déchets du 28 juillet 1999). Volgens de ordonnantie inzake het transport van afvalstoffen (*Ordonnance sur les mouvements de déchets*) mogen gevaarlijke afvalstoffen ('déchets spéciaux') niet gemengd of verdund worden, tenzij het door de verwerker wordt toegestaan omwille van een reductie van de risico's tijdens het transport of wanneer er zich geen probleem stelt voor verwerking of wanneer er toestemming wordt verkregen door het kanton.

INZAMELING EN TRANSPORT

De ordonnantie inzake het transport van afvalstoffen (*Ordonnance sur les mouvements de déchets*) legt onder meer de voorwaarden op voor de inzameling en transport van gevaarlijke afvalstoffen. Zoals in de andere besproken landen heeft een vervoerder van gevaarlijke afvalstoffen een toelating en identificatienummer nodig. Deze toelating wordt bekomen op kanton-niveau, en de kanton-administratie bezorgt vervolgens een kopie van de toelating aan de federale overheid (Office fédéral de l'environnement). De toelating legt vast welke afvalstoffen vervoerd mogen worden en welke verwerker(s) de afvalstoffen mag (mogen) aannemen, en legt bijkomend nog een aantal voorwaarden op die een veilig transport moeten verzekeren (bvb. maximum hoeveelheid). Een toelating is geldig voor 5 jaar of meer. Naast deze toelating dient ook een vervoersdocument het transport te vergezellen met daarin onder meer gegevens over de afvalproducent, transporteur en verwerker en de te transporteren afvalstof. Dit vervoersdocument is niet vereist voor hoeveelheden kleiner dan 50 kg (incl. verpakking). Wanneer op dezelfde dag afvalstoffen worden opgehaald bij meerdere bedrijven (melkronde) en niet meer dan 200 kg per bedrijf per afvalstof wordt opgehaald, dan is een collectief vervoersdocument toegestaan.

Verder legt de ordonnantie ook voorwaarden op inzake etikettage van de afvalstoffen.

PRODUCENTENVERANTWOORDELIJKHEID

Producentenverantwoordelijkheid komt als begrip niet expliciet terug in wetgeving of bvb. het kantonale afvalbeheersplan van Genève. Wel kent Zwitserland onder communautaire en internationale wetgeving de aanvaardingsplicht voor onder meer batterijen en elektrische en elektronische apparatuur.

AFVALBELEIDSPLAN

Volgens de federale ordonnantie van 1990 (*ordonnance fédérale du 10 décembre 1990 sur le traitement des déchets (OTD)*), zijn de kantons verantwoordelijk voor de uitvoering van het afvalbeleid. Hiertoe dienen zij een afvalbeheersplan (*plan cantonal de gestion des déchets*) op te stellen, dat als basis dient voor planning en beheer van alle afvalstoffen in het kanton. In Genève geldt momenteel nog het Plan de gestion des déchets du canton de Genève 2003-2007, dat momenteel herzien wordt. Naast de federale wetgeving geeft dit plan uitvoering aan de kantonale wet van 1999 m.b.t. afvalbeheer (*Loi sur la gestion des déchets du 20 mai 1999*). Het bevat onder meer een beschrijving van de benodigde verwijderingsinfrastructuur. Volgens deze wet dient het afvalbeheersplan vierjaarlijks herzien te worden. Het is bindend voor zowel kantonale als gemeentelijke overheden.

Het afvalbeheersplan van kanton Genève sluit aan bij het '*Concept cantonal de gestion des déchets*', dat de speerpunten en algemene lijn voor het kantonaal afvalbeleid schets. Dit document wordt niet volgens vaste periodiek geactualiseerd, maar enkel bij belangrijke wijzigingen in de federale wetgeving of een gewijzigd politiek beleid.

5.4.2 Inzamelingsmogelijkheden

De inzameling, het transport en de verwijdering van bedrijfsafval dient betaald te worden door de bedrijven zelf (*Règlement d'application de la loi sur la gestion des déchets du 28 juillet 1999*). Bedrijven kunnen bijgevolg geen gebruik maken van de gemeentelijke inzamelinfrastructuur.

5.4.2.1 Inzameling via privésector

Bedrijven dienen zowel voor hun gewoon als voor hun gevaarlijk afval terecht bij de privé-inzamelaars of rechtstreeks bij de verwerkers. De afvalstoffen die onder de aanvaardingsplicht vallen (bvb. batterijen, elektrische en elektronische apparaten, enz.), kunnen ze echter gratis kwijt.

5.4.2.2 Gemeentelijk inzamelcircuit

Gemeenten zijn verplicht om inzameling, transport en verwijdering van huishoudelijke afvalstoffen op zich te nemen (*Règlement d'application de la loi sur la gestion des déchets du 28 juillet 1999*). Om gevaarlijk afval in te zamelen worden chemokarren en containerparken ('espace récupération') ingezet. Tot 1 januari 2006 konden ook zelfstandigen en kleinschalige ondernemingen ('artisans') terecht op de containerparken, maar dit is ondertussen verboden.

5.4.2.3 Overige inzamelcircuits

Afvalstoffen waarvoor een aanvaardingsplicht geldt, dienen gratis teruggenomen te worden door de leverancier. Er zijn ook vrijwillige terugnamesystemen georganiseerd door bedrijven, zoals de terugname van inktcartridges.

5.4.3 Verwijdering

Kantons beschikken meestal over hun eigen verwijderingsinstallaties. Algemeen principe is immers dat afval afkomstig uit bijvoorbeeld Genève ook verwijderd wordt in Genève. Uitzondering is bvb. de recyclage van afvalstoffen die in onvoldoende hoeveelheid vrijkomen in Genève om rendabel gerecycleerd te kunnen worden.

5.5 LUXEMBURG

De belangrijkste wettelijke instrumenten voor het Luxemburgse afvalstoffenbeleid, van belang voor de inzameling van gevaarlijke afvalstoffen bij KMO's, zijn:

- Loi du 17 juin 1994 relative à la prévention et à la gestion des déchets, verderop "afvalwet" genoemd.
- Uitvoerbepalingen :
 - Règlement grand-ducal du 30 novembre 1989 relatif aux huiles usagées.
 - Règlement grand-ducal du 16 décembre 1996 concernant le transfert national de déchets, verderop "transportreglement" genoemd
 - Règlement grand-ducal du 31 octobre 1998 portant application de la directive 94/62/CE du Parlement Européen et du Conseil du 20 décembre 1994 relative aux emballages et aux déchets d'emballages
 - Règlement grand-ducal du 17 mars 2003 relatif aux véhicules hors d'usage
 - Règlement grand-ducal du 18 janvier 2005 relatif aux déchets des équipements électriques et électroniques ainsi qu'à la limitation d'emploi de certains de leurs composants dangereux

- Règlement grand-ducal du 1er décembre 1993 relatif à l'aménagement et à la gestion des parcs à conteneurs destinés à la collecte sélective de différentes fractions des déchets ménagers, encombrants ou assimilés, verder het "containerparkreglement" genoemd
- Règlement grand-ducal du 23 mai 1993 relatif aux piles et accumulateurs concernant certaines matières dangereuses, portant modification de l'annexe 1 de la loi du 11 mars 1981 portant réglementation de la mise sur le marché et de l'emploi de certaines substances dangereuses
- Règlement grand-ducal du 11 décembre 1996 relatif aux déchets dangereux

De bevoegde wettelijke instanties voor afvalbeheer zijn:

- De afdeling afvalstoffen van de leefmilieu-administratie, bevoegd voor de vergunningen en erkenningen, de bodemsanering, de afvalstoffenplanning, intern en internationaal afvalvervoer, de rapportering en statistieken.
- SuperDrecksKëscht, een initiatief van het ministerie voor leefmilieu, de gemeenten en de kamers van koophandel, dat instaat voor:
 - sensibilisering, de inzameling van gevaarlijk afval bij particulieren en het sorteren ervan in een installatie voor tijdelijke opslag (SuperDrecksKëscht fir biirger), in lijn met artikel 18 van de afvalwet van 17 juni 1994;
 - advisering van bedrijven op vlak van afvalbeheer (samen met een aantal privé verwerkers) en een beperkte inzamelactiviteit voor kleine hoeveelheden bedrijfsafval (SuperDrecksKëscht fir betriber);
 - en inzameling en decontaminatie van koelkasten (SuperFreonsKëscht).
- SuperRecyclingKëscht, een initiatief van het ministerie van leefmilieu met als doel de gemeenten te ondersteunen op vlak van preventie en recyclage van huishoudelijke en vergelijkbare afvalstoffen. Een subafdeling SuperCompostKëscht ondersteunt de gemeenten bij compostering en inzameling van organisch biologisch afval
- De gemeenten hebben een centrale verantwoordelijkheid voor het afvalbeheer, in lijn met artikel 17 van de afvalwet. Zij moeten van rechtswege het beheer van de huishoudelijke én vergelijkbare afvalstoffen binnen de territoriale grenzen van de gemeente op zich nemen. Ze moeten daartoe de nodige infrastructuur ter beschikking hebben. Als vergelijkbaar afval of «déchets assimilés» wordt beschouwd alle bedrijfsafvalstoffen die qua aard en samenstelling vergelijkbaar zijn met huishoudelijke afvalstoffen.
- Gemeenten kunnen zich groeperen in syndicaten, vergelijkbaar met Belgische intercommunales, om het beheer van afvalstoffen over te nemen.

5.5.1 Afvalstoffenwetgeving

Enkele belangrijke elementen uit de hierboven vermelde Luxemburgse regelgeving worden hieronder gedeut.

DEFINITIE GEVAARLIJK AFVAL

De Luxemburgse regelgeving conformeert zich naar de Europese, en beschouwt alle afval met een asterisk in de EURAL als gevaarlijk afval. Een instap- of uitstap-procedure wordt niet voorzien.

SCHEIDEN VAN AFVALSTOFFEN

Artikel 7 punt 3 en 4 van de afvalwet geeft aan:

- De houder van afvalstoffen moet vermijden dat aan zijn afvalstoffen moedwillig water of andere stoffen toegevoegd worden, of dat de verschillende afvalfracties vermengd worden.

- Hij is eveneens verplicht om afvalfracties te scheiden of niet te mengen op het moment van ophaling of transport, in die gevallen waar een afzonderlijke behandeling van de afvalfracties nuttig is in het licht van hun recyclage of verwijdering.
- Een houder van afvalstoffen is verplicht zijn afvalstoffen bestemd voor gescheiden ophaling, aan te bieden in een centrum voor gescheiden inzameling zoals een containerpark. Hij is hiervan vrijgesteld wanneer het transport van de afvalstoffen redelijkerwijs niet van hem verwacht kan worden.

Er is echter geen lijst van gescheiden te houden afvalstoffen opgenomen in de regelgeving, noch voor huishoudelijk afval noch voor bedrijfsafvalstoffen.

AFVALBEHEER

De producenten van bedrijfsafval en van medisch en vergelijkbaar afval moeten in het kader van hun milieuvergunning of van een verlenging of uitbreiding van die vergunning een afvalpreventie- en afvalbeheersplan opmaken en aan hun vergunningsaanvraag toevoegen.

INZAMELING EN TRANSPORT

Erkenning en registratie

Overbrengers moeten een erkenning verwerven wanneer ze op professionele of commerciële wijze instaan voor de inzameling en het transport van afvalstoffen (van zichzelf of van derden). Ook traders die slechts regelingen treffen voor de overbrenging van afvalstoffen van derden, maar ze zelf niet fysisch overbrengen zijn onderworpen aan een erkenningsplicht.

Volgende categorieën zijn hiervan uitgezonderd, en voor hen volstaat enkel een registratie bij het ministerie:

- Bedrijven die slechts minieme hoeveelheden van eigen afvalstoffen overbrengen;
- Bedrijven die inert afval vervoeren van wegenwerken, sloopwerken of ontginningen;
- Bedrijven die afvalstoffen inzamelen en vervoeren voor verwerking binnen de site waar de afvalstoffen gegenereerd zijn;
- Systemen van terugnameplicht of vrijwillige terugname in een één-voor-één systeem;
- Bedrijven die eigen producten (bvb. die niet aan kwaliteitsvereisten) terug verwerken.

Intern transport

Voor grensoverschrijdend transport past Luxemburg de EVOA Verordening 1013/2006 toe. Het transportreglement past een vergelijkbare procedure toe voor interne transporten binnen de landsgrenzen, met inbegrip van een kennisgeving en voor- en namelingen. Hiervan uitgezonderd zijn afvalstoffen die worden overgebracht voor nuttige toepassing en die op de Europese groene lijst conform de EVOA verordening zijn opgenomen. Ook huishoudelijk afval en met huishoudelijk afval vergelijkbaar bedrijfsafval worden uitgezonderd, evenals afval dat wordt vervoerd met oog op een voorbehandeling.

Parallel met EVOA artikel 18 bevat artikel 17 van het transportreglement een identificatieformulier dat door de houder moet getekend worden voor de overbrenging van niet gevaarlijke afvalstoffen voor nuttige toepassing. Het bevat volgende gegevens:

- Naam en adres van de houder
- Gebruikelijke commerciële benaming van de afvalstof
- Hoeveelheid

- Naam en adres van bestemming
- Type verwerkingsactiviteit
- Voorziene datum van transport

PRODUCENTENVERANTWOORDELIJKHEID

Artikel 9 van de afvalwet voorziet de mogelijkheid om aanvaardingsplichten op te leggen voor specifieke afvalstromen, met het oog op preventie, beperking van de gevaarlijke eigenschappen, overbrenging, behandeling en recyclage of verwijdering van de afvalstoffen. De producenten of houders, de invoerders en verdelers en de distributiesector kunnen verplicht worden bij te dragen aan of een systeem op te zetten voor de inzameling en de verwerking van de afvalstoffen, waarbij recyclagedoelstellingen moeten behaald worden.

Terugnameplichten worden in Luxemburg opgezet voor de stromen waarvoor dit door Europese regelgeving opgelegd wordt: verpakkingsafval, afgedankte voertuigen, afval van elektrische en elektronische apparaten en batterijen.

AFVALBELEIDSPLAN

Het huidige afvalbeleidsplan werd gepubliceerd in 2001 en is intussen aan vernieuwing toe. De procedure voor een nieuw afvalbeleidsplan is momenteel lopend.

De doelstellingen van het huidige plan zijn:

- Afvalproductie en gevaren door afval minimaliseren door kwalitatieve en kwantitatieve preventie;
- Maximaal recycleren van afval;
- De hoeveelheid afval voor definitieve verwijdering minimaliseren;
- Het principe van kosten-internalisering introduceren in alle niveau's van product- en afvalmanagement;
- Recyclagedoelstellingen:
 - organisch afval: 75 %;
 - verpakkingsafval: 55 % recyclage of verbranden met energierugwinning (15% voor elk individueel verpakkingsmateriaal);
 - andere recycleerbare afvalstoffen: 45 %;
 - grof vuil: een reductie van 30% in hoeveelheid per hoofd;
 - te verwijderen restafval: een reductie van 30% in hoeveelheid per hoofd;
 - gevaarlijk afval: selectieve inzamelingsgraad van 70%.

5.5.2 Inzamelingsmogelijkheden

Art 7 punt 2 van de afvalwet geeft aan dat een houder zich van zijn afvalstoffen mag ontdoen door

- ze aan te bieden aan een private of openbare inzamelaar;
- ze aan te bieden aan een vergund verwerker;
- ze zelf te verwerken mits hij daartoe vergund is.

Het principe van "de vervuiler betaalt" is opgenomen in artikel 15 van de afvalwet, en is eveneens prominent aanwezig in het afvalstoffenplan. De kost voor de verwijdering van de afvalstoffen moet gedragen worden door de ontdoener die de afvalstoffen aanbiedt aan een ophaler of aan een verwerker. Wanneer dit niet kan, moet de kost gedragen worden door de vroegere ontdoener of door de producent van het afval.

De Luxemburgse wet op het gevaarlijk afval legt een verplichting op aan alle producenten van wie de activiteiten regelmatig gevaarlijke afvalstoffen voortbrengen, om een register bij te houden met de hoeveelheid, de aard, de oorsprong en de bestemming, de ophaalfrequentie, de transportwijze en de verwerkingwijze van de afvalstoffen. Dezelfde wet legt ook op dat een vergelijkbaar register moet aangelegd worden binnen elke verwerkingsinstallatie voor gevaarlijk afval.

5.5.2.1 Inzameling via privésector

Zoals boven vermeld kunnen bedrijven actief zijn op de markt van de inzameling van gevaarlijke bedrijfsafvalstoffen voor zover ze daartoe een erkenning hebben bekomen, en voor zover ze voldoen aan de regelgeving voor transport van afval. Gelet op de kleine omvang van het land en de beperkte capaciteit voor verwerking van afval zal veel van het opgehaalde afval bestemd zijn voor uitvoer.

5.5.2.2 Gemeentelijk inzamelcircuit

Het containerparkreglement legt in zijn artikel 1 aan de containerparken expliciet de taak op om naast huishoudelijke afvalstoffen ook vergelijkbare afvalstoffen te ontvangen. Dit zijn bedrijfsafvalstoffen die in aard en samenstelling met huishoudelijk afval overeenkomen. Vaak beperken de gemeenten de toegang tot het containerpark via een chipkaart tot de eigen bewoners en de bedrijven uit de eigen gemeente.

De gemeenten hebben de verplichting om een containerpark op te richten, tenzij ze kunnen aantonen dat ze via andere ophaalsystemen hetzelfde inzamelrendement kunnen bereiken op een wijze die het milieu niet hindert.

Artikel 24 stelt dat afvalstoffen van bedrijven moeten aanvaard worden voor zover ze onderstaande maximum hoeveelheid niet overschrijden.

- Met huishoudelijk afval vergelijkbare vaste fracties : 1 m³
- Gevaarlijk afval : 30 liter.

In geval van misbruik kan de exploitant van een containerpark de afvalstoffen wel weigeren.

5.5.2.3 Overige inzamelcircuits

Art 21 punt 2 van de afvalwet legt de staat de verplichting op een afvalbeurs te installeren voor bedrijfsafval. Dit is een mechanisme waarbij via een blad of een website de producenten en de verwerkers van afval met elkaar in contact kunnen komen. Ook de Belgische federale FOD Economie onderhoudt een dergelijke beurs.²⁸ Het gevaar van een dergelijk mechanisme is echter dat het zuiver marktgericht werkt en de goedkoopste aanbieder van een oplossing voor een afvalstof bevoordeelt, ongeacht de wenselijkheid in het kader van de afvalverwerkingshiërarchie of het afvalbeleid.

5.5.3 Verwijdering

Luxemburg beschikt slechts over beperkte capaciteit voor verwijdering van gevaarlijke afvalstoffen, toegespitst op fysico-chemische voorbehandeling. Een verbrandingsinstallatie voor huishoudelijk afval in Leudelange, beheerd door de intercommunale SIDOR, is de enige die zich in het land bevindt. Hierdoor is Luxemburg sterk afhankelijk van export naar verwerkingsinrichtingen in het buitenland.

²⁸ http://economie.fgov.be/enterprises/waste/asp/bulletin_nl.asp

5.6 VERENIGDE STATEN

De belangrijkste wettelijke instrumenten voor het afvalstoffenbeleid in de Verenigde Staten zijn:

- Resource Conservation and Recovery Act (RCRA), die het federale wettelijk kader vastlegt voor het algemeen afvalbeleid
- Hazardous and Solid Waste Amendments (HSWA), die het federale wettelijk kader vastlegt voor het beleid inzake gevaarlijk afval
- Specifieke regelgeving via Waste Minimization and Combustion Strategy for Hazardous Waste, Final Rule for Hazardous Air Pollutants from Combustors (MACT), etc.
- Uitvoeringsprogramma's op Staat-niveau
- Uitvoeringsprogramma's op lokaal niveau

RCRA is federale wetgeving. De Staten nemen deze federale regels en normen over, maar zijn zelf verantwoordelijk voor de uitvoeringsprogramma's.

De bevoegde wettelijke instanties voor afvalbeheer zijn:

- Environmental Protection Agency (EPA), Office of Solid Waste, dat de kaderwetten voor het afvalbeleid vastlegt
- Department of Transportation (DOT), betrokken bij afvaltransport
- EPA's en eventueel andere instellingen van de Staten, voor de uitvoering van het afvalbeleid
- Lokale overheden (Staten, counties, steden,...)

5.6.1 Afvalstoffenwetgeving

DEFINITIE GEVAARLIJK AFVAL

Afval wordt beschouwd als gevaarlijk afval wanneer het voorkomt op één van de vier RCRA lijsten (F-lijst voor niet sector-gebonden afval, K-lijst voor sectorgebonden afval, P-lijst en U-lijst voor chemische producten (farmaceutische producten, pesticiden, enz.)) of als het een van de gevaarseigenschappen heeft (ontvlambaar, corrosief, reactief en toxisch). Deze gevaarseigenschappen worden gedefinieerd in de RCRA. Daarnaast zijn er nog een aantal specifieke afvalstoffen, zoals kwik-houdend afval, afgewerkte olie, enz. Sommige staten hanteren beslisbomen om uit te maken of een afvalstof gevaarlijk afval is of niet, andere hanteren extra lijsten (bvb. M-lijst voor kwikhoudend afval in Californië), enz.

RCRA maakt onderscheid in grote ('large'), kleine ('small') en voorwaardelijk vrijgestelde ('conditionally exempt') producenten van gevaarlijk afval. Het onderscheid gebeurt op basis van de hoeveelheid gevaarlijk afval dat maandelijks geproduceerd wordt:

- Grote producenten: produceren minstens 1.000 kg gevaarlijk afval per maand, of meer dan 1 kg acuut gevaarlijk afval;
- Kleine producenten: produceren tussen 100 en 1.000 kg gevaarlijk afval per maand;
- Voorwaardelijk vrijgestelde producenten: produceren minder dan 100 kg gevaarlijk afval, of 1 kg of minder acuut gevaarlijk afval.

INZAMELING EN TRANSPORT

Voor de voorwaardelijk vrijgestelde producenten van gevaarlijk afval worden geen specifieke regels opgelegd m.b.t. inzameling en transport van gevaarlijk afval. Voor de grote en kleine producenten van afval gelden onder meer volgende regels:

- Eenmalig dient een EPA identificatienummer bekomen te worden, dat site-afhankelijk is; als er belangrijke activiteitenveranderingen zijn, dient dit aan de deelstaat of regio gemeld te worden; niet vereist voor voorwaardelijk vrijgestelde producenten van gevaarlijk afval;
- Een afvaltransport dient vergezeld te gaan van een 'Uniform Hazardous Waste Manifest': elke organisatie die het afval in handen krijgt (van afvalproducent tot verwerker) dient dit manifest te ondertekenen en een kopie te behouden; de uiteindelijke verwerker (laatste in de keten) vervolledigt het document en bezorgt dit terug aan de producent van het gevaarlijk afval. Kleine producenten die een contract hebben met een verwerkingsbedrijf om periodiek een bepaalde hoeveelheid gevaarlijk afval te recyclen en voorwaardelijk vrijgestelde producenten van gevaarlijk afval hebben geen manifest nodig;
- Het Departement of Transportation legt nog een aantal extra regels op m.b.t. het transport van gevaarlijk afval, onder meer inzake verpakking, labeling, enz.

Verder dienen grote afvalproducenten in het manifest te bevestigen dat ze een programma hebben lopen om de hoeveelheid en toxiciteit van hun gevaarlijk afval te reduceren; kleine afvalproducenten moeten bevestigen dat ze een belangrijke inspanning hebben gedaan om hun hoeveelheid afval te reduceren.

Een aantal staten legt nog bijkomende regels m.b.t. het *Uniform Hazardous Waste Manifest* op, bvb. bijkomende afvalcodes.

Net zoals in de Europese regelgeving dienen de producenten van gevaarlijk afval ook een register bij te houden.

Inzamelaars en verwerkers van (gevaarlijk) afval dienen ook over een EPA identificatienummer te beschikken. De inzamelaars hoeven bijkomend niet over een RCRA-vergunning te beschikken, zolang ze het gevaarlijk afval niet langer dan 10 dagen stockeren. Individuele staten kunnen echter wel transportvergunningen opleggen voor inzamelaars en transporteurs van gevaarlijk afval. Verder legt de *Federal Motor Carrier Act* ook een verzekeringsplicht op.

PRODUCENTENVERANTWOORDELIJKHEID

De Verenigde Staten spreekt liever over 'extended product responsibility' dan over 'extended producer responsibility', gezien niet enkel de producent maar ook de distributie, gebruikers en verwerkers een verantwoordelijkheid hebben voor de milieu-impact van een product. De rol van de producenten ligt onder meer bij het reduceren van het gebruik van gevaarlijke stoffen, eco-design en terugnameprogramma's. Een belangrijke rol wordt ook weggelegd bij de distributie, die in rechtstreeks contact staan met de consument en hierdoor de consument kan helpen sensibiliseren en systemen voor inzameling van te recyclen producten kan opzetten.

Op dit moment is federale wetgeving rond producentenverantwoordelijkheid nog beperkt, en draait vooral rond groen aankoopbeleid en het ondersteunen en opzetten van samenwerkingsverbanden tussen Staten, lokale overheden, industrie, en andere. Voor de kwikhoudende batterijen is ondertussen wel een reglementering uitgewerkt via de *Mercury-Containing and Rechargeable Battery Management Act (1996)* die onder meer het uitdovend gebruik en de inzameling voor kwikhoudende batterijen regelt.

Er zijn echter heel wat Staten die verder gaan in hun reglementering dan de federale wetten. Een voorbeeld is bvb. *Florida's Take-Back Requirements for Rechargeable Battery Manufacturers and Marketers*, dat een inzamelplicht voor alle herlaadbare batterijen oplegt aan de producenten. Een non-profit organisatie die zich bezighoudt met de inzameling van herlaadbare batterijen (en GSM's) is de non-profit organisatie Rechargeable Battery Recycling Corporation (RBRC), een samenwerkingsverband van de industrie. Verder voerde de Staat Main (als eerste) een wet in die de autoproducent verplicht om kwikhoudende onderdelen van voertuigen in te zamelen en te recyclen (*Maine's Manufacturer*

Responsibility Mandate for Removal of Mercury from Vehicles). En dit zijn slechts enkele voorbeelden uit een vermoedelijk lange lijst.

Verder bestaan onder meer volgende initiatieven

- Verf: British Columbia zamelt oude verf in ter recyclage; Partners for Waste Paint Solutions is een samenwerkingsverband tussen EPA van Illinois, lokale verfwinkels en andere actoren, waarbij consumenten oude verf kunnen terugbrengen naar de verfwinkel, recyclagecenters, e.a.
- Pesticiden: in British Columbia zorgt de vzw Product Care voor een terugname van pesticiden op depots van de Staat;

Er bestaan ondertussen al heel wat organisaties die de inzameling van gevaarlijke producten regelen. Vaak gaat het om non-profit organisaties opgericht door de industrie.

5.6.2 Inzamelingsmogelijkheden

Gezien de uitvoeringsmodaliteiten overgelaten worden aan de Staten, en de praktische uitvoering dan nog kan verschillen tussen gemeenten en steden binnen eenzelfde Staat, is ervoor geopteerd om een specifiek inzamelsysteem voor gevaarlijk afval afkomstig van KMO's te beschrijven. Een dergelijk inzamelsysteem duikt in steeds meer steden en regio's op, en situeert zich op lokaal en niet Staat-niveau. De invulling van dit speciale programma voor kleine bedrijven is vrij gelijkaardig over de verschillende regio's.

Doelstelling van het programma is het tussenkomen in de kosten voor de verwijdering van kleine hoeveelheden gevaarlijk afval afkomstig van voorwaardelijk vrijgestelde producenten van gevaarlijk afval. Er bestaan in hoofdlijnen twee grote systemen: ofwel wordt het bedrijf toegelaten op de gemeentelijke inzamelinfrastructuur, zoals het containerpark of de chemokar; ofwel wordt het gevaarlijk afval op afspraak opgehaald of kan het bedrijf het op afspraak gaan brengen.

Enkele algemene regels zijn:

- Bedrijven die op regelmatige basis gevaarlijk afval laten ophalen door een overbrenger of die zeer gevaarlijk afval produceren, worden niet toegelaten tot het programma.
- Bij deelname moeten bedrijven zich registreren en vooraf een inventaris maken van hun gevaarlijke stoffen (aard en hoeveelheid). Soms gebeurt er een controle ter plaatse, waarbij de bevoegde ambtenaren een bezoek brengen aan het bedrijf.
- De bedrijven moeten het gevaarlijk afval zelf komen brengen, en mogen daarvoor geen inzamelaar inzetten.
- Er worden slechts maximum hoeveelheden toegelaten: zo mogen containers maar een maximale inhoud hebben van 30 kg in bepaalde regio's (half-lege containers worden ook als vol geteld!); er mag er slechts een maximale hoeveelheid gevaarlijk afval aangebracht worden (vaak maximaal 200 kg per dag).
- Het gevaarlijk afval dient aangeleverd te worden in gelabelde containers.

De toegelaten gevaarlijke afvalstoffen zijn hoofdzakelijk deze die ook in huishoudens kunnen vrijkomen. Explosieven, radioactief afval en zeer gevaarlijk afval (bvb. salpeterzuur in >75% concentratie) worden meestal niet toegelaten. Sommige regio's sluiten ook medisch afval en afvalstoffen waarvoor een terugname- of aanvaardingsplicht geldt, zoals TL-lampen en elektrische en elektronische apparaten, uit.

De kosten voor deelname aan het programma liggen meestal vele malen lager dan deze van de ophaling door een privéophaler over –verwerker. Meestal is de prijs afhankelijk van het type afval en de hoeveelheid. In San Francisco worden bvb. volgende prijzen gehanteerd:

Tabel 5.6.1 Toegelaten afvalstoffen en kostprijs voor inzameling onder het Hazardous Waste Disposal and Recycling for Small Businesses in San Francisco

<i>Afvalstof</i>	<i>Kostprijs</i>
Car batteries	No charge
Motor oil	\$0.25 per gallon
Fluorescent bulbs	\$0.15 per foot
Asbestos (in 30 lb. bags)	\$0.25 per pound
Lead paint chips	\$0.50 per pound
Alkaline batteries	\$0.50 per pound
Waste in spray cans	\$1.00 per can
Antifreeze	\$1.00 per gallon
Paint	\$3.00 per gallon
Printing ink	\$4.00 per gallon
Solvents	\$4.00 per gallon
Compressor oil	\$4.00 per gallon
Flammable solids	\$4.00 per gallon
Sludges	\$4.00 per gallon
Photofixers and developers	\$4.00 per gallon
Poisons	\$5.00 per gallon
Acids and bases	\$5.00 per gallon
Oxidizers	\$6.00 per gallon

Meer informatie over de verschillende programma's is terug te vinden op volgende websites:

- Hazardous Waste Disposal and Recycling for Small Businesses (San Francisco, California): <http://www.sfrecycling.com/sfdump/vsqq.php?t=d>
- Small Business Hazardous Waste Disposal at Household Hazardous Waste Facilities (King County, Washing): <http://www.govlink.org/hazwaste/business/sqg.html>
- The Small Business Hazardous Waste Disposal Program (Dane County and City of Madison, Wisconsin) http://www.danecountycleansweep.com/bu_main.aspx
- Small Business Waste Assistance Program (Pima County, Arizona): <http://www.pima.gov/deq/waste/smallbusinwaste.html>
- Conditionally Exempt Small Quantity Generator Program (City of Davis, California) <http://www.city.davis.ca.us/pw/recycle/cesqg.cfm>
- Small quantity generator program (City of Lawrence, Kansas): <http://www.lawrencerecycles.org/businesshazardous.shtml>

5.7 VERENIGD KONINKRIJK – GREATER LONDON

Het Verenigd Koninkrijk kent een ver doorgedreven geregionaliseerd afvalbeleid. In tegenstelling tot Duitsland, waar de analyse zich richtte op de federaal geregelde instrumenten, wordt in deze paragraaf niet gefocust op de overkoepelende aanpak in het VK, maar op de concrete implementatie in Groot Londen.

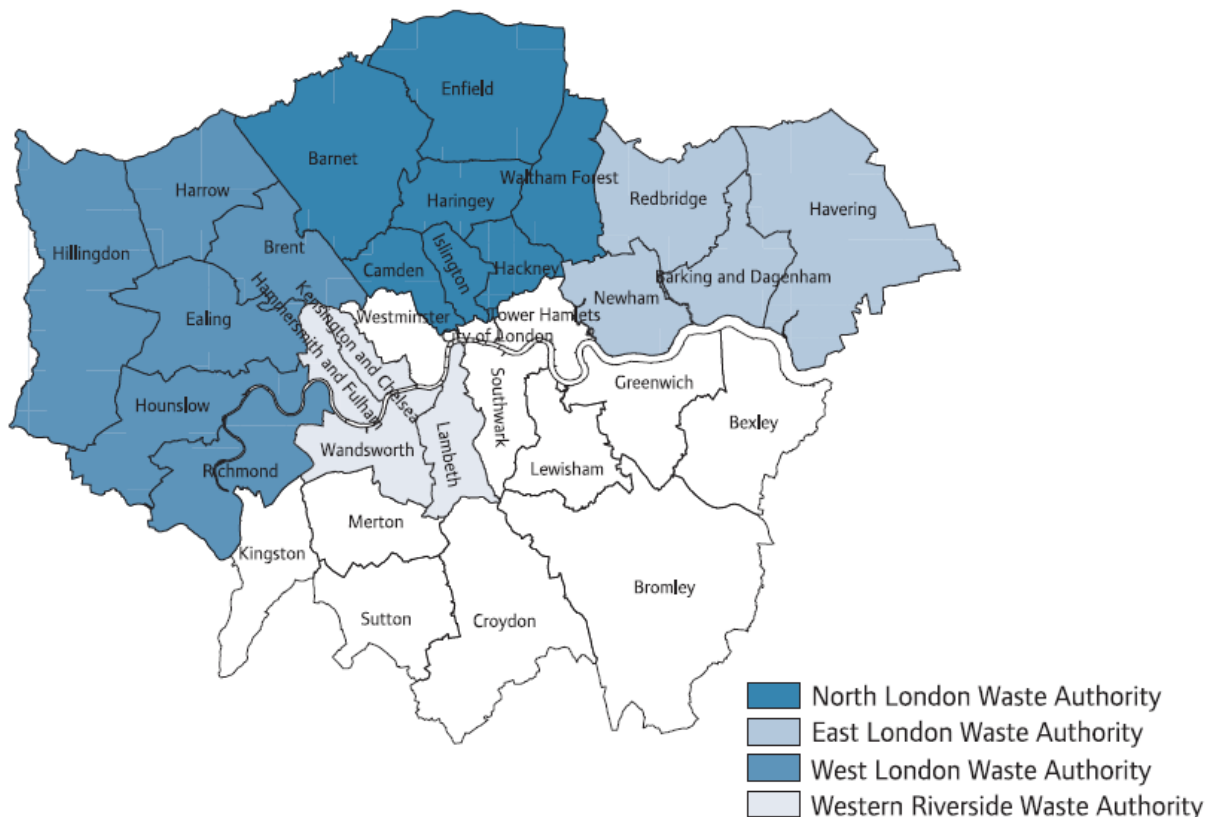
De belangrijkste wettelijke instrumenten voor het Britse en Londens afvalstoffenbeleid zijn moeilijker op te sommen, door het afwijkende Angelsaksische systeem voor het benoemen van wetten:

- De Environmental Protection Act 1990 Part II (zoals gewijzigd) verwijst naar de inzameling, de verwijdering en het gecontroleerde beheer van afvalstoffen.
- De Environment Act (1995) Part V verwijst naar de afvalstrategie voor Engeland en Wales en naar de nationale Schotse afvalstrategie.
- De Clean Neighbourhoods and Environment Act (2005) kent de lokale autoriteiten, districten en gemeentelijke overheden en het Environment Agency ruimere bevoegdheden toe op onder meer het vlak van sluikstorten en achtergelaten voertuigen.
- De Waste and Emissions Trading Act met het bijbehorende Landfill Allowance Trading Scheme is een in Europese context ex-centrische benadering van de stortrichtlijn. Lokale overheden wordt flexibiliteit gegeven in het nakomen van de doelstellingen uit de stortrichtlijn. Een marktsysteem wordt toegepast met verhandelbare rechten voor het storten van biodegradeerbaar afval. Er wordt op gerekend dat de werking van de markt er zal voor zorgen dat afval het meest zal gerecycleerd worden, daar waar dit het goedkoopste en het meest praktische kan. De kosten voor recyclage of voor alternatieven voor het storten kunnen immers verschillen naargelang de lokale omstandigheden, waarbij recyclage in Londen anders kan gestructureerd worden dan in de omliggende streken. In absolute cijfers blijft het VK echter slecht te presteren op vlak van recyclage en gescheiden inzameling.
- Een aantal wetgevende initiatieven introduceren wetgeving voor specifieke afvalstromen, waarbij regelmatig producentenverantwoordelijkheid als instrument aangehaald wordt:
 - De Producer Responsibility Obligations (Packaging Waste) Regulations van 1997 en het amendement op de Environment act inzake Producer Responsibility Obligations (Packaging Waste) van 2003 werden voor Engeland geïntroduceerd en werden herhaaldelijk gewijzigd. De laatste wijziging vond plaats in 2008 en introduceerde andere streefwaarden.
 - Op 3 november 2003 werden regels ingevoerd voor de opslag en het beheer van afgedankte voertuigen via de End-of-Life Vehicles Regulations. In 2005 werden hieraan recyclagedoelstelling toegevoegd en een gratis terugnameplicht.

De bevoegde wettelijke instanties voor afvalbeheer zijn:

- Nationaal:
 - DEFRA, department for environment, food and rural affairs, dit is het ministerie van leefmilieu
 - Het Environment Agency, een ondersteunend en uitvoerend orgaan dat op vlak van afval zorgt voor de vergunningen en de erkenningen, inspectie van afvalverwerkingsinstallaties, het illegaal dumpen van afval, het reguleren van het afvaltransport en het beheren van de producentenverantwoordelijkheid
 - In Engeland en Wales zijn 376 Waste Collection Authorities (WCA) actief, die verantwoordelijk zijn voor het inzamelen van het afval van ongeveer 22 miljoen huishoudens, een onbepaald aantal bedrijven die met huishoudelijk afval gelijkgesteld afval produceren, en alle commercieel afval. De WCA beslissen wanneer en hoe afval zal ingezameld worden, en maken vaak gebruik van een contractant om het werk uit te voeren. Ze specificeren welke afvalstoffen ze willen inzamelen, op welke dagen en met welke frequentie. Ze bepalen ook welke stromen ze selectief willen inzamelen voor recyclage. Ze werken vaak samen met de WDA. Ze kunnen er voor kiezen om ook industrieel afval in te zamelen
 - De waste disposal authorities (WDA) moeten het afval beheren dat door de WCA's is ingezameld. Ze zorgen voor de verwijdering van huishoudelijk, commercieel en industrieel afval. Vaak voorzien de WDA ook in containerparken ('civic amenity sites')
- Great-Londen:

- Groot-Londen of Greater London is één van de negen regio's van Engeland en het hoogste niveau in de bestuurlijke indeling van de agglomeratie rond Londen. Het bestuurlijke gebied van Groot-Londen bevat de grote agglomeratie met de City of London, de City of Westminster en 31 andere boroughs, en omvat wat gewoonlijk Londen wordt genoemd. Het bestuur is de Greater London Authority (GLA). Het bestaat uit een rechtstreeks verkozen Mayor met zijn diensten naast een onafhankelijk daarvan verkozen London Assembly
- Groot Londen wordt ingedeeld in vier WDA, North London waste authority, East London waste authority, West London waste authority, Western Riverside waste authority. Elke gemeente (London Borough) is bevoegd als WCA, en sommige, in het wit aangeduide gemeenten in Figuur 5.7.1 combineren de rol van WCA en WDA.

Figuur 5.7.1 Indeling van Londen in WDA

- London Remade is een strategisch partnerschap tussen publieke en private partners, en maatschappelijke actoren en heeft als taak het promoten en vergemakkelijken van de markt voor gerecycleerde materialen door beschikbaarheid, gamma en waarde op te drijven en de vraag te laten groeien. London Remade wordt gefinancierd vanuit de London Development Agency.
- In het afvalstoffenplan van de Mayor van 2003 wordt voorgesteld om alle WDA onder te brengen in één enkele organisatie voor het geheel van Groot-Londen. Tevens wordt ervoor gepleit om niet enkel het vierde deel van het Londens afval te beheren dat vandaag onder gemeentelijk afval valt, maar ook de drie vierde delen industrieel afval.

5.7.1 Afvalstoffenwetgeving

In volgende paragrafen enkele relevante elementen uit de lokale en nationale regelgeving.

DEFINITIE GEVAARLIJK AFVAL

Het Environment Agency heeft een handleiding geschreven over de definitie van gevaarlijk afval zoals in de EURAL opgenomen is. De EURAL is in Britse regelgeving overgenomen. De definitie uit de EURAL wordt gevolgd, in de zin dat afval met een sterretje als gevaarlijk afval wordt beschouwd, tenzij er nationale wetgeving is die dit tegensprekt. Vooral voor landbouw- en mijnbouwafval en voor huishoudelijk afval treden er enkele nuanceverschillen op, onder meer op vlak van timing.

SCHEIDEN VAN AFVALSTOFFEN

In het nationale afvalstoffenplan voor Engeland en Wales wordt aan de gemeenten opgelegd om minstens twee - zelf te kiezen - recycleerbare fracties in te zamelen. Er is geen scheidingsplicht aan de bron, noch voor particulieren noch voor bedrijven.

In het plan voor London wordt dit opgetrokken naar minstens drie afvalstoffen, waaronder papier, waar dit praktisch haalbaar is en geen te hoge kosten met zich meebrengt. In vergelijking met andere Europese doelstellingen blijft dit eerder bescheiden.

Het Britse beleid deelt de afvalstoffen in in huishoudelijk afval, commercieel afval en industrieel afval, waarbij voor de eerste twee categorieën een sterke rol is weggelegd voor de openbare diensten. Gevaarlijk afval van KMO's is vaak vergelijkbaar met commercieel afval, tenzij het om specifieke afvalstromen gaat zoals afvalolie.

INZAMELING EN TRANSPORT

Eén van de uitdagingen waar London zich voor gesteld ziet is dat elk van de 33 WCA voor een andere strategie kiest voor het inzamelen en recycleren van afvalstoffen. Het wordt niet verwacht dat één enkel geünificeerd systeem geschikt zou zijn voor heel London, maar wel dat een kleinere range aan systemen een meerwaarde kan opleveren bovenop een gemeenschappelijk minimaal basissysteem. Zowel de nood aan diversificatie en oplossingen op maat als het voordeel van consistentie voor alle Londenaren en Lodens bedrijven moet nagestreefd worden.

PRODUCENTENVERANTWOORDELIJKHEID

Een systeem voor producentenverantwoordelijkheid voor batterijen is nog niet operationeel maar wordt voorbereid. De deadline voor het Verenigd Koninkrijk en de andere lidstaten is gesteld op 26 september 2008 om de richtlijn om te zetten in nationale wetgeving.

Producentenverantwoordelijkheid met een gratis terugnameplicht voor ELV is gerealiseerd sinds 2005.

De richtlijn voor AEEA is nog niet omgezet. Het VK kiest voor een gedecentraliseerde implementatiestrategie, waarbij het Department of Trade and Industry (DTI) verantwoordelijk is voor de vertaling naar nationaal recht, in partnerschap met de Devolved Administrations van Schotland, Wales en Noord-Ierland. Het Environment Agency in Engeland en Wales, het Scottish Environment Protection Agency in Schotland en de Environment and Heritage Service in Noord Ierland worden verantwoordelijk voor de opvolging en de handhaving.

Een studieprogramma is opgezet rond landbouwfolies, met het oog op een mogelijke toekomstig schema voor producentenverantwoordelijkheid.

Producentenverantwoordelijkheid voor verpakkingsafval is operationeel op basis van de boven vermelde regulations.

Daarnaast voorziet de Britse regelgeving een systeem om vrijwillige terugnamesystemen aan te melden en te formaliseren.

AFVALBELEIDSPLAN

Het afvalbeleidsplan voor Engeland en Wales dateert van het jaar 2000. Het heeft als doelstelling het afval dat naar stortplaatsen gaat te beperken, zowel voor huishoudelijk/gemeentelijk afval als voor commercieel/industriële afval. Het wil eveneens de recyclage van afvalstoffen bevorderen. Geen enkele van de naar voor geschoven doelstellingen is echter rechtstreeks wettelijk bindend. Toch worden wettelijke verplichtingen opgelegd aan de gemeenten met het oog op het realiseren van de nationale doelstellingen.

Het plan werd aangepast in 2003 via een aantal beleidsaanbevelingen in het document 'waste not want not'. De maximaal aanvaardbare jaarlijkse groei van de afvalproductie moet worden bijgesteld van 3% naar 2%. Recyclage moet sterk gestimuleerd worden door infrastructuur te ontwikkelen. Economische incentives moeten benut worden in de markt van het afvalbeheer. Grotere flexibiliteit moet worden voorzien voor huishoudens, industrie en lokale overheden op vlak van hun afvalbeheer. Innovatie in de afvalverwerking moet ondersteund worden.

Regionale overheden bevoegd voor planning zetten in Engeland de nationale beleidslijnen om in Regionaal Spatiebalk Strategie (RSS) voor wat betreft de ruimtelijke aspecten.

Lokale overheden hebben een ruim bevoegdheidspakket op vlak van afval. Naast WCA en vaak ook WDA treden ze eveneens op als WPA, waste planning authorities.

WPA's zijn verantwoordelijk voor een aangepast legistiek kader voor de planning. Ze moeten een Local Development Framework ontwikkelen dat rekening houdt met nationale en regionale planningsdoelstellingen op vlak van een duurzaam afvalmanagement.

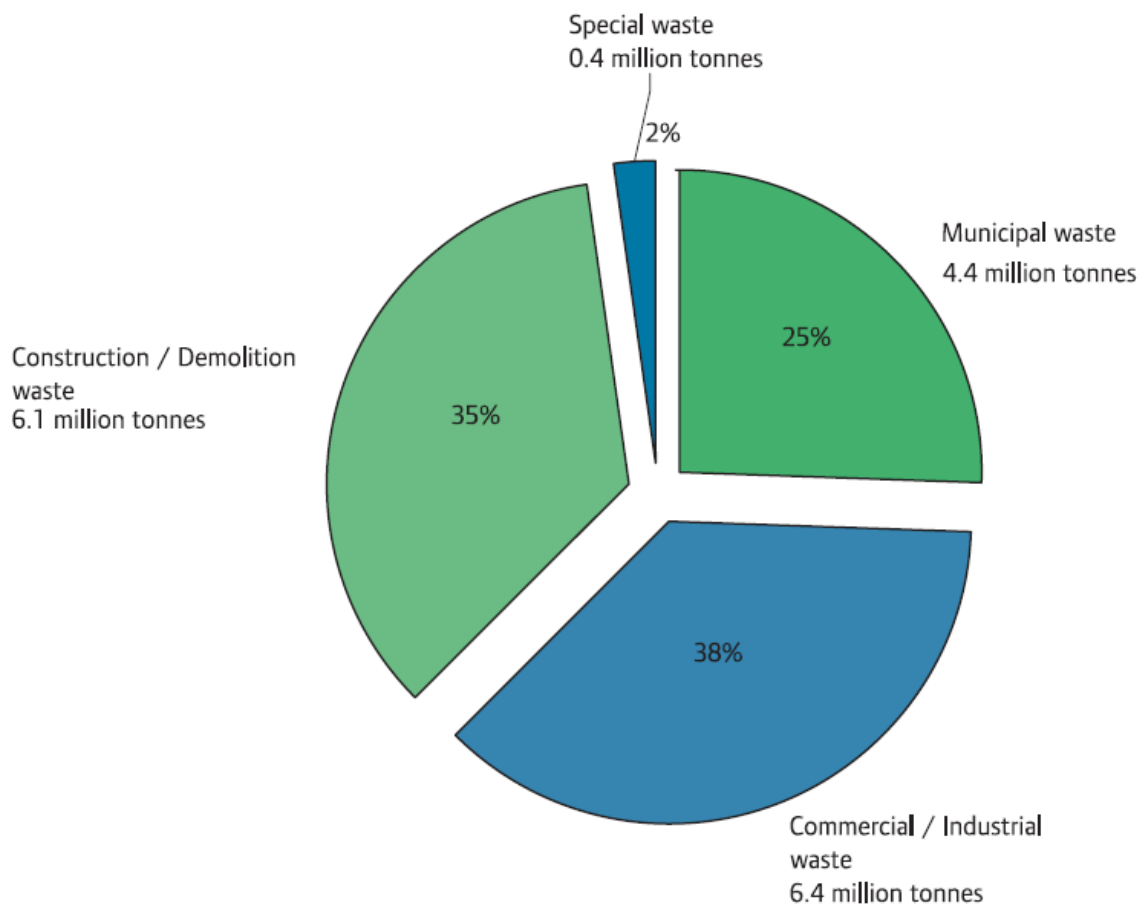
Het centrale afvalbeleidsplan voor Groot Londen is in 2003 door de Mayor gepubliceerd onder de titel: "Rethinking Rubbish in London, The Mayor's Municipal Waste Management Strategy, 2003". Het doel is om Londen meer zelfvoorzienend te maken op vlak van het beheer van gemeentelijk afval, waarbij afval verwerkt wordt zo dicht mogelijk bij de plaats van ontstaan.

Doelstelling 1 is om de recyclage- en compostdoelstellingen van de centrale overhead, zoals opgenomen in de waste strategy 2000, te overstijgen, en de centrale doelstellingen voor nuttige toepassing te behalen.

- Recycleer of composteer ten minste 33% van het huishoudelijk afval voor 2015.
- Pas 67% van het huishoudelijk afval nuttig toe voor 2015.

5.7.2 Inzamelingsmogelijkheden

5.7.2.1 Inzameling via privésector

Figuur 5.7.2 Beheerd afval in Londen opgedeeld per type in 2001

In het stedelijke weefsel van een grootstad is het aandeel huishoudelijk afval merkelijk groter dan de landelijke gemiddelden. In Londen stijgt dit tot 25%. De rest is bedrijfsafval, waarvan 38% als commercieel/industriële afval beschouwd wordt en 35% als bouw- en sloopafval (afkomstig van het bouwbedrijf). 2% is bijzonder afval, waaronder het gevaarlijk afval. Gevaarlijk afval van KMO's kan zich in alle vier de categorieën bevinden, naargelang zijn aard en zijn inzamelsysteem. Het gros van het gevaarlijk bouw- en sloopafval van bedrijfsmatige oorsprong, zoals asbestafval, wordt door de privémarkt beheerd. Commercieel afval (met inbegrip van gevaarlijk KMO-afval dat daar onder valt) is in het VK en in Londen een domein voor de openbare inzameling, terwijl voor meer specifieke industriële afvalstoffen (met inbegrip van afvalolie en andere meer homogene industriële afvalstoffen van de KMO) een privé-circuit bestaat.

De verwerkingswijze kan als volgt samengevat worden:

Tabel 5.7.1 Verwerkingswijzen voor afval in Londen in 2001

	Ton (miljoen)	Storten %	Recycleren %	verbranden %	Andere %
Gemeentelijk afval	4.4	73	8	19	0
Commercieel/Industrieel	6.4	50	33	2	15

	Ton	Storten	Recycleren	verbranden	Andere
Bouw en Sloopafval	6.1	2	81	0	17
Bijzonder afval	0.4	66	7	1	26

5.7.2.2 Gemeentelijk inzamelcircuit

WDA's zorgen voor containerparken, die opgezet zijn als een infrastructuur waar huishoudens en commerciële bedrijven hun afval kunnen komen brengen. Sorteren van het afval met het oog op recyclage is historisch gezien niet de eerste doelstelling van deze 'civic amenity sites' of CAS, wel het verzamelen van afvalstoffen waar een huis-aan-huis inzameling niet mogelijk of praktisch is.

In 2003 beschikt Groot Londen over 39 CAS, waarvan de meeste intussen wel recyclagefaciliteiten bieden. Daarnaast waren er in 2003 2.700 bollenparken of buurt-inzamelpunten. De uitrusting van de sites is sterk afhankelijk van de buurt waarin ze zich bevinden, en dat heeft ook zijn effect op de aard en de samenstelling van het ingezamelde afval. In 2003 was 22% van het ingezamelde afval van niet-huishoudelijke oorsprong, wat het belang van deze sites voor KMO's onderstreept.

Figuur 5.7.3 Containerparken in Londen in 2003

De Western Riverside Waste Authority raadt wie commercieel of industrieel afval wil brengen naar het CAS aan om eerst contact op te nemen met een verantwoordelijke om te informeren naar de openingsuren voor bedrijven en de kostprijs.

In het Londens afvalbeheersplan wordt er naar gestreefd de containerparken maximaal uit te bouwen tot hergebruiks- en recyclageparken, waardoor ze een functie krijgen vergelijkbaar met onze

containerparken en onze kringloopcentra. Er wordt bevestigd dat WDA's die een CAS beheren een kost mogen aanrekenen voor het achterlaten van afval van commerciële oorsprong, voor zover ze een toelating hebben om dergelijk afval te ontvangen. Waar enigszins haalbaar worden lokale besturen opgeroepen om lokale bedrijven tegen betaling toe te staan hun afval naar de CAS te brengen. Wel moet daarbij rekening gehouden worden met beperkingen in de milieuvergunning, verkeersafwikkeling, inzamelcapaciteit, ruimtelijke beperkingen, de kwaliteit van de dienstverlening voor de burgers en alternatieven die voor commercieel afval zouden beschikbaar zijn. De Mayor zal een code van goede praktijk opmaken voor het ontvangen van niet-huishoudelijk afval op de containerparken.

Naburige WDA's wordt in het afvalbeheersplan aangeraden om samen te werken om de dienstverlening aan de bevolking en de bedrijven te versterken, waarbij administratieve grenzen minder een rol spelen, en waarbij infrastructuur kan gedeeld worden wanneer dit schaalvoordelen of hogere service oplevert.

Voorstel 20 van het afvalbeheersplan stelt dat WDA's ten volle moeten nagaan hoe ze selectieve inzameling van commercieel afval kunnen optimaliseren. De recyclage van commercieel afval kan vaak geïncorporeerd worden in de inzameling van recycleerbaar afval bij burgers. Hierdoor kunnen commercieel meer interessante hoeveelheden ingezameld worden die de verwerking aantrekkelijker maakt voor de recyclage-industrie.

Voorstel 94 vereist dat de WCA's en WDA's specificaties en bijzondere voorwaarden opnemen in de contracten met operatoren waarin de doelstellingen van het afvalbeheersplan (onder meer de hierboven beschreven doelstellingen) worden weerspiegeld. De doelstellingen van de Mayor vormen de minimale contractvoorwaarden. Daarnaast moeten de contracten over voldoende flexibiliteit beschikken om toekomstige beleidslijnen voor meer doorgedreven duurzame ontwikkeling te ondersteunen. Ook hier wil de Mayor codes van goede praktijk ontwikkelen.

Specifiek voor commercieel afval worden ook transfer stations opgericht, onder meer in de City of Londen bij Wallbrook Wharf. Hier worden afvalstoffen opgeladen in containers en naar de Thames gesleept, waar ze via een sleepboot afgevoerd worden voor verwijdering.

5.7.2.3 Overige inzamelcircuits

Een gratis deur-aan-deur inzameling van gevaarlijk huishoudelijk afval werd reeds in 1972 ingevoerd in de City of Londen, en tegelijkertijd ontstond een vergelijkbare service voor kleine hoeveelheden gevaarlijk afval van bedrijven, tegen betaling van een kostenvergoeding. Dit wordt gerealiseerd door de Londonwide Hazardous Household Waste Collection and Disposal Service, onder auspiciën en gefinancierd door de Corporation of London via een fonds waaraan alle Londense boroughs deelnemen, met uitzondering van Hillingdon die een eigen systeem heeft. Via een centraal telefoonnummer (020 7332 3433) kunnen de diensten opgeroepen worden voor het ophalen van gevaarlijk afval bij bedrijven. De prijs wordt op voorhand opgemaakt aan de hand van de aard en de hoeveelheid van de afvalstoffen. Voorstellen 62 en 63 van het Londens afvalbeheersplan willen dit systeem uitbreiden over heel Groot-Londen.

Een brede waaier aan instellingen in Londen, zoals rusthuizen en verzorgingsinstellingen, kinderdagverblijven, medische en dierenartspraktijken en EHBO-centra brengen medisch afval voort, terwijl ook vele particulieren met een problematiek van langdurige ziekte en thuisverzorging met dit afval geconfronteerd worden. WCA's moeten een aangepast inzamelsysteem opzetten voor medisch afval, zowel voor afval geproduceerd in de huishoudens als in de diensten en bedrijven. De verantwoordelijkheid voor het inzamelen, ook van het afval van bedrijfsmatige oorsprong, wordt in Londen duidelijk bij de gemeentelijke openbare diensten gelegd in voorstel 31, 66 en 67 van het afvalbeheersplan. De service moet gratis zijn voor particulieren en tegen betaling voor de anderen. Om schaalvoordelen te bekomen kunnen de bevoegde overheden samenwerken in de oprichting van een Londonwide clinical waste service.

5.7.3 Verwijdering

Londen heeft twee grote verbrandingsinstallaties, Edmonton sinds 1971 en SELCHP in Lewisham sinds 1994. In 2003 verwijderden ze samen 19% van het Londense gemeentelijke afval via verbranding met energiewinning. Een derde verbrandingsinstallatie in Belvedere in Oost-Londen is momenteel in aanbouw, maar ondervindt hevig protest van de buurt. Daarnaast werden ook grootschalige mechanisch-biologische afvalverwerkingsinstallaties in gebruik genomen.

Het gros van het Londense afval wordt nog steeds naar stortplaatsen afgevoerd, vaak per trein naar stortplaatsen in Bedfordshire en Buckinghamshire, per duwvaart over de Thames naar Essex en over de weg naar andere stortplaatsen in Bedfordshire, Buckinghamshire, Cambridgeshire, East London, Essex, Oxfordshire en West Sussex.

5.8 OOSTENRIJK

Oostenrijk is een federale staat met 9 deelstaten. Op het gebied van afval is de federale overheid bevoegd voor regelgeving inzake gevaarlijk afval én voor andere afvalstoffen die uniforme regelgeving vragen over de verschillende deelstaten heen. De belangrijkste wettelijke instrumenten voor het afvalstoffenbeleid in Oostenrijk zijn:

- Abfallwirtschaftsgesetz (2002), in volgende paragrafen "afvalwet" genoemd
- Abfallverzeichnisverordnung, een afvalstoffenlijst met afvalcodes en aanduiding van gevaarlijke stoffen
- Uitvoeringsbepalingen (zogenaamde Verordnungsermächtigungen):
 - Verordnung über Behandlungspflichten von Abfällen (Abfallbehandlungspflichtenverordnung), BGBl. II Nr. 459/2004, regelt de inzameling en verwerking van specifieke afvalstromen, zoals medisch afval, PCB-houdend afval, enz.
 - Verordnung über die Rücknahme und Pfanderhebung von wiederbefüllbaren Getränkeverpackungen aus Kunststoffen, BGBl. Nr. 513/1990 idF BGBl. II Nr. 440/2001, die uitvoering geeft aan de Europese Verpakkingsrichtlijn
 - Verordnung über die Trennung von bei Bautätigkeiten anfallenden Materialien BGBl. Nr. 259/1991, die aparte inzameling en beheer van bouw- en sloopafval regelt
 - Enz.
- Provinciale afvalbeheerwetten (Landesabfallgesetzen), o.a. Burgenländisches Abfallwirtschaftsgesetz, Kärntner Abfallwirtschaftsordnung, Wiener Abfallwirtschaftsgesetz, enz...

De bevoegde wettelijke instanties voor afvalbeheer zijn:

- Bundesminister für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft, bevoegd voor gevaarlijk afval en voor andere afvalstoffen die uniforme regelgeving vragen over de verschillende deelstaten heen;
- Deelstaatbesturen, o.a. Wiener Landesregierung, Magistratsabteilung 48-Abfallwirtschaft Straßenreinigung und Fuhrpark
- Lokale overheden

5.8.1 Afvalstoffenwetgeving

DEFINITIE GEVAARLIJK AFVAL

Oostenrijk neemt integraal de Europese afvalstoffenlijst en lijst van gevaarlijke afvalstoffen over, waarbij de afvalstoffen aangeduid met asterisk als gevaarlijk worden beschouwd (*Abfallverzeichnisverordnung*).

SCHEIDEN VAN AFVALSTOFFEN

Volgens de afvalwet dienen gevaarlijke afvalstoffen, composteerbaar materiaal en spijsolie apart ingezameld te worden. Afvalstoffen mogen niet vermengd of verdund worden.

INZAMELING EN TRANSPORT

Zowel de producent van de afvalstoffen, de inzamelaar als de verwerker dienen over een erkenningsnummer te beschikken. De registratie is inmiddels sterk gedigitaliseerd in Oostenrijk.

Voor de inzameling en het transport van gevaarlijke afvalstoffen en een aantal andere afvalstoffen (zoals bouw- en sloopafval en spijsolie) is een vergunning vereist. Deze vergunning wordt verleend door de provincies. Verder dient gevaarlijk afval ook steeds begeleid te worden van een vervoersdocument, waarin onder meer informatie over oorsprong en verwerking beschreven staat.

PRODUCENTENVERANTWOORDELIJKHEID

Via verschillende uitvoerende verordeningen heeft Oostenrijk uitvoering gegeven aan de volgens EU-Richtlijnen terugname- of aanvaardingsplicht voor verpakkingsafval, afval van elektrische en elektronische apparaten, afgedankte voertuigen en batterijen.

Verder zijn er vrijwillige programma's voor de terugname van raamprofielen en PVC-buizen, en voor oude medicijnen. Oude banden worden aangenomen in de cementindustrie voor thermische verwerking.

AFVALBELEIDSPLAN

Op nationaal niveau maakt Oostenrijk 3-jaarlijks een afvalbeheerplan op, met name het *Bundes-Abfallwirtschaftsplan*. Het huidige plan werd opgemaakt in 2006. Dit afvalbeheersplan vormt het witboek voor het Oostenrijkse afvalstoffenbeleid, en bevat een analyse van de bestaande situatie en het gevoerde afvalbeleid, nieuwe doelstellingen en de maatregelen nodig om deze doelstellingen te behalen (*Bundes-Abfallwirtschaftsplan 2006*).

Daarnaast worden in de meeste provincies ook afvalbeheersplannen opgemaakt (*Bundes-Abfallwirtschaftsplan 2006*).

5.8.2 Inzamelingsmogelijkheden

In Oostenrijk kan het gevaarlijk afval dat vrijkomt bij bedrijven, maar met huishoudelijk afval vergelijkbaar is, als huishoudelijk gevaarlijk afval beschouwd worden (de zogenaamde 'Problemstoffen'). Voor deze *Problemstoffen* kunnen bedrijven beroep doen op de gemeentelijke inzamelinfrastructuur. Voor het overige gevaarlijke bedrijfsafval (zogenaamde *gefährliche Abfall*) dient beroep gedaan te worden op erkende inzamelaars of verwerkers. Afgewerkte olie valt onder gevaarlijk bedrijfsafval. Beide routes voor gevaarlijk afval worden besproken in volgende paragrafen.

5.8.2.1 Inzameling via privésector

In tegenstelling tot de overige afvalstoffen is voor de inzameling van gevaarlijk afval en afgewerkte olie een vergunning vereist. Deze vergunning wordt verleend door de provincies, en dit gebeurt op basis van onder meer betrouwbaarheid, conformiteit met de afvalwet, vakbekwaamheid, enzovoort. In Wenen zijn bijvoorbeeld 86 bedrijven erkend voor de inzameling van gevaarlijk afval.

5.8.2.2 Gemeentelijk inzamelcircuit

Ook in Oostenrijk staan stads- en gemeentebesturen in voor inzameling van huishoudelijk afval, maar in tegenstelling tot de meeste andere landen ook voor de inzameling van met huishoudelijk afval vergelijkbaar bedrijfsafval. Volgens de afvalwet dient het huishoudelijk gevaarlijk afval minstens 2 maal per jaar opgehaald worden; de modaliteiten voor de ophaling werden niet vastgelegd in de wet.

In Wenen kan men voor gevaarlijk afval (huishoudelijk en met huishoudelijk vergelijkbaar gevaarlijk bedrijfsafval) terecht op de 19 bemande containerparken in Wenen of in 31 (meestal bemande) containers die op centrale plekken, zoals op markten en pleinen, staan. Verder worden proefprojecten gepland met chemokarren.

5.8.2.3 Overige inzamelcircuits

Batterijen, accu's, TL-buizen en spaarlampen, motorolie, koelvloeistof, elektrische en elektronische apparaten en vergiften kan men kwijt in de winkel (die deze producten ook verkoopt). Bij de meeste apothekers kan met vervallen medicijnen terug inleveren (vrijwillige terugname!).

5.8.3 Verwijdering

Oostenrijk beschikt over heel wat verwijderingscapaciteit met meer dan 2.500 installaties, waaronder 16 installaties voor de thermische behandeling van gevaarlijk afval. Oostenrijk importeerde in 2005 ca. 60.000 ton gevaarlijk afval (vooral solventen en loodbatterijen), en exporteerde meer dan 230.000 ton gevaarlijk afval (voornamelijk restproducten van verbranding, zoals as, slakken en dross).

5.9 DENEMARKEN

De belangrijkste wettelijke instrumenten voor het Deense afvalstoffenbeleid op vlak van het verzamelen van gevaarlijke afvalstoffen bij KMO's, zijn:

- De Danish Environmental Protection Act, Consolidated Act No. 753 of 25 August 2001 (zoals gewijzigd) bevat in deel 6 bepalingen op vlak van afvalbeheer
- De Statutory Order No 619 of 27 June 2000 on Waste (zoals gewijzigd) is de basiswet op vlak van afvalbeheer
- Daarnaast bevat de Deense wetgeving nog verschillende andere verwante Statutory Orders en circulaires over specifieke afvalstromen
- Het zwaartepunt ligt echter, anders dan in andere lidstaten, bij de gemeentelijke wetgeving. Elke lokale overheid moet een verordening opmaken over het beheer van afval, en over de bestemming die elk soort afval moet krijgen, zowel voor huishoudelijk als voor bedrijfsmatig afval

De bevoegdheden voor afvalbeheer zijn in Denemarken zeer ver gedecentraliseerd

- Het ministerie van leefmilieu, met het Deense EPA als uitvoerend orgaan, vormt de centrale overheid. Haar bevoegdheid beperkt zich tot het uittekenen - tot op zekere hoogte - van het wettelijke kader voor afvalbeheer. Het maakt het officieuze nationale afvalstoffenplan op (officieus want enkel de lokale plannen hebben rechtskracht), en heeft enkele restbevoegdheden voor het verlenen van vergunningen voor inrichtingen die door de Counties opgericht worden.
- De Counties zijn verantwoordelijk voor de planning van de afvalverwerkingsinstallaties binnen hun grondgebied. Ze zijn ook verantwoordelijk voor het beoordelen van milieuvergunningaanvragen voor meer gecompliceerde en milieubelastende inrichtingen, met

inbegrip van de afvalverbrandingsinstallaties. Ze staan in voor het toezicht op de door de gemeenten beheerde installaties.

- De Environmental Protection Act geeft aan dat de gemeenten verantwoordelijk zijn voor het afvalbeheer. De gemeente moet capaciteit voorzien (of zoeken) en richtlijnen voorzien voor het verwerken van het afval van het eigen grondgebied, en dit ongeacht of het om huishoudelijk, commercieel of industrieel afval gaat. De act bepaalt ook dat nieuwe stortplaatsen steeds eigendom moeten zijn van openbare instellingen, en dat ongeacht wie de stortplaats uitbaat alle kosten voor de inrichting, de exploitatie en de nazorg gedurende dertig jaar gedragen worden door de retributies van de producenten. De gemeenten zijn bevoegd voor het milieuverantwoord, veilig en hygiënisch behandelen van alle afvalstoffen die ontstaan in de eigen gemeente. Dit omvat zowel het opstellen van een afvalstoffenplan dat alle afvalstoffen dekt, als het geven van richtlijnen aan individuen, bedrijven en instellingen over hoe ze correct met hun afvalstoffen moeten omgaan. Ze geven milieuvergunningen aan alle inrichtingen die niet onder de bevoegdheid van de County vallen.
- Gemeenten kunnen bepaalde bevoegdheden overdragen aan intercommunales. Operationele taken op vlak van inzameling of verwerking van afval kunnen de gemeenten ofwel zelf verrichten, ofwel toevertrouwen aan een intercommunale, of delegeren aan een privébedrijf. Afvalinzameling gebeurt meestal door een privébedrijf, afvalverwijdering door storten of verbranden door publieke instellingen.

5.9.1 Afvalstoffenwetgeving

DEFINITIE GEVAARLIJK AFVAL

Denemarken heeft de EURAL omgezet naar Deense wetgeving en volgt de Europese definitie van gevaarlijk afval als afval dat in de EURAL een asterisk heeft.

SCHEIDEN VAN AFVALSTOFFEN

Algemene nationaal geldende regels bestaan voor glasverpakking (reeds sinds 1990) en karton van private huishoudens (sinds 2004). Daarnaast worden uiteraard de afvalstoffen die onder een aanvaardingsplicht vallen gescheiden ingezameld en spreekt het nationale plan over volgende afvalstoffen die een specifieke inzameling of een specifieke verwerking zouden kunnen vereisen. Zoals boven gesteld ligt de uiteindelijke verantwoordelijkheid vaak bij de gemeenten:

- Behandeld hout dat chroom, koper of arseen bevat
- PVC afval
- Tuinafval, waarvoor gemeenten vrijwillige inzamelsystemen en composteerinstallaties voorzien
- IJzer en metaal verpakking
- Plastiekfolie voor transportverpakking
- Koelinrichtingen
- AEEA
- Glas
- Houten verpakking
- Metaalschroot
- Kunststof
- Banden
- Dierlijk afval
- Organisch-biologisch afval in kruidenierszaken

INZAMELING EN TRANSPORT

Denemarken heeft gepioneerd met statiegeldsystemen. Wetgeving rond "*Deposit refund schemes*" werd ingevoerd sinds 1981. Het doel was drankverpakking maximaal te hergebruiken of te recyclen. Tot 2002 kende Denemarken een vooruitstrevend systeem waarbij bier en frisdrank enkel in herbruikbare glazen en kunststof verpakking met statiegeld mocht verkocht worden, en blik verboden was. Ook voor ingevoerd bier en frisdrank moest statiegeld gevraagd worden en elke invoerder moest een terugnamesysteem opzetten. Sinds 2002 is het systeem vervangen door een ecotaks van 0,13 euro tot 0,4 euro voor eenmalige verpakkingen, en uitgebreid tot andere dranken. Er is geen statiegeldsysteem voor gevaarlijke afvalstoffen, wel specifieke ecotaksen en een terugbetalingssysteem voor batterijen.

PRODUCENTENVERANTWOORDELIJKHEID

Voor de afvalstoffen uit de Europese recyclagerichtlijnen wordt een systeem van aanvaardingsplicht voorzien. Daarnaast is er ook een terugnameplicht voor banden en lood-accumulatoren.

Vaak worden de aanvaardingsplichten gecombineerd met andere meer fiscale instrumenten. Zo dienen de taks op nikkel-cadmiumbatterijen en de milieupremie voor afgedankte voertuigen om terugbetalingsschema's te betalen voor wie zijn batterijen en zijn afgedankt voertuig binnenlevert. Ook wordt in toenemende mate een taks, heffing of retributie voorzien bovenop de gewone gemeentelijke afvalbelasting met als doel de terugnamesystemen te financieren, onder meer voor banden en loodaccumulatoren.

Een producentenverantwoordelijkheid voor ELV is gerealiseerd door de *Statutory Order on management of waste in the form of motor vehicles and derived waste fractions* en de *Consolidated Act on environment premiums and reimbursement in connection with dismantling and scrapping of vehicles*. Terugname bestaat voor personenwagens, commerciële bestelwagens, banden en loodaccu's.

Een producentenverantwoordelijkheid voor batterijen wordt beschreven door de *Statutory Order on certain batteries and accumulators containing dangerous substances*, de *Statutory Order on Waste*, de *Statutory Order on a fee on lead accumulators* en de *Act on remuneration for the collection of lead accumulators etc.*

Een producentenverantwoordelijkheid voor AEEA is gerealiseerd door amendementen aan de *Statutory Order on management of waste from electrical and electronic products*.

Een producentenverantwoordelijkheid voor verpakking tenslotte is gerealiseerd door inter alia de *Statutory Order on Waste* en de *Statutory Order on certain requirements for packaging*.

AFVALBELEIDSPLAN

De verplichting om een afvalbeleidsplan op te maken ligt niet op het nationale maar wel op het gemeentelijke niveau. Toch werd een nationaal plan uitgewerkt met het oog op een meer coherent afvalbeleid. Het heeft de bedoeling een richtsnoer aan te bieden aan de gemeenten en nationale doelstellingen te formuleren. Het plan dekt alle afvalstoffen met inbegrip van huishoudelijke, commerciële en industriële afvalstoffen, evenals de gemeentelijke plannen.

De afvalstrategie 2005-2008 is gebaseerd op drie peilers:

- Vermijd het verlies aan materialen en vermijd de milieu-impact van afval;
- Ontkoppel de groei van de afvalberg van de economische groei;
- Voorzie een grotere kosteneffectiviteit in het afvalbeleid en het milieubeleid door:
 - Toegenomen kwaliteit van de afvalverwerking;

- Grotere efficiëntie in de afvalbeheerssector.

De recyclagedoelstelling voor 2008 is 65%, en de stortdoelstelling is een maximum van 9%.

Elke vier jaar moet de lokale overheid een korttermijn afvalbeheersplan opstellen voor de komende vier jaar, en een langetermijnplan voor de komende twaalf jaar.

5.9.2 Inzamelingsmogelijkheden

5.9.2.1 Inzameling via privésector

Gemeenten kunnen algemene verwerkings- of recyclagevoorschriften opleggen voor bedrijfsafvalstoffen, die via private partners opgehaald of verwerkt kunnen worden. Lokale overheden moeten ervoor zorgen dat het afvalbeheer gerealiseerd wordt met respect voor de afvalverwerkingshiërarchie, met inbegrip van de recyclage van specifieke afvalstoffen in lijn met nationale statutory orders en circulaires.

Gemeenten zijn expliciet niet verantwoordelijk voor een aantal afvalstoffen waarvoor specifieke nationale wetgeving bestaat. Dit is het geval voor de *Statutory Order on recycling of residual products and soil in building and construction work*, de *Statutory Order on biomass waste*, de *Statutory Order on treatment of end-of-life vehicles*, de *Statutory Order on application of waste products for agricultural purposes*, en de *Statutory Order on deposit and collection etc. of packaging for beer and certain soft drinks*.

5.9.2.2 Gemeentelijk inzamelcircuit

De gemeenten moeten toewijzingsschema's of inzamelingsschema's uitwerken voor alle afvalstoffen. Ze zijn daarbovenop verplicht om zelf een ophaalsysteem op te zetten voor huishoudelijk afval, waarbij glas en papier gescheiden worden ingezameld, voor vergelijkbaar afval van bedrijven en voor gevaarlijk afval.

Het is niet ongebruikelijk dat gemeenten ook zelf instaan voor de operationele taken van de inzameling. Zo beheren ze de meerderheid van de stortplaatsen en verbrandingsovens.

Het Deense systeem met een uitgesproken rol voor de overheid presteert goed op vlak van kostenstructuur, in vergelijking met andere Europese systemen. Toch worden volgende opmerkingen in het nationale afvalbeheersplan aangehaald:

- Inadequate competitie binnen de afvalbeheerssector
- Verwarring over de rol van de gemeenten als toezichhoudende overheid en als operator
- Problemen voor de afvalproducent om, als hij dat wil, een uitzondering te bekomen voor de gemeentelijke inzamelsystemen en verwerkingswijzen
- Rapporteerplichten
- Gebrek aan transparantie in de aangerekende vergoeding, en onverklaarbare verschillen in de verwerkingsbijdragen
- Gebrek aan flexibiliteit voor het invoeren van nieuwe verwerkingstechnologie onder marktcondities

Gemeentelijke overheden mogen hun reële kosten die samenhangen met het beheer van afvalstoffen aanrekenen via taksen en retributies. Ze moeten dit aanrekenen wanneer het om bedrijfsafval gaat, om het principe van "de vervuiler betaalt" te respecteren. De retributie mag de kosten dekken voor de investering, de operatiekosten, de administratie, de planning, het verzamelen van gegevens enzovoort. Maar de retributie moet strikt beperkt blijven tot het dekken van de reële kosten zodat er over langere termijn een evenwicht bestaat tussen inkomsten en kosten. Er wordt met andere woorden gewerkt volgens een non-profit principe. Dit kan voordelig zijn voor de betrokken bedrijven die zich niet tot een commerciële partner moeten wenden die wel een winstmarge vraagt.

5.9.2.3 Overige inzamelcircuits

Inzameling kan vermeden worden wanneer de afvalstoffen niet geproduceerd worden. In het afvalplan wordt daarom aandacht besteed aan de maatregelen die een bevoegde overheid kan nemen om er voor te zorgen dat afval op langere termijn minder gevaarlijk wordt. Productbeleid en beleid inzake chemische stoffen moet ertoe bijdragen dat gevaarlijke stoffen in producten vermeden worden. Onder meer op vlak van PVC en ftalaten volgt Denemarken een progressieve koers.

5.9.3 Verwijdering

Zoals boven vermeld beschikt Denemarken over stortplaatsen en verbrandingsinstallaties die meestal in handen zijn van de publieke sector, en over een meer privaat beheerde recyclage-industrie. Ook export van afval naar andere lidstaten komt frequent voor.

5.10 IERLAND

De belangrijkste wettelijke instrumenten voor het Ierse afvalstoffenbeleid zijn:

- Waste Management Act 1996 geamendeerd via Waste Management (Amendment) Act 2001 en Protection of the Environment Act 2003, die het kader voor het Ierse afvalbeleid vormen
- Uitvoeringsbepalingen:
 - Waste Management (Permit) Regulations, 1998 en amendementen, die de erkenning en voorwaarden inzake afvalverwijdering regelt
 - Waste Management (Collection Permit) regulations, 2001, die de erkenning en voorwaarden inzake inzameling en vervoer van afval regelt
 - Waste Management (Licensing) Regulations 2004, die de erkenning en voorwaarden voor stortplaatsen regelt
 - Waste Management (End of Life Vehicles) regulations 2006, die uitvoering geeft aan de respectievelijke Europese Richtlijn
 - enz.

De bevoegde wettelijke instanties voor afvalbeheer zijn:

- Department of the Environment, Heritage and Local Government, milieuadministratie die wetgevend is;
- Environmental Protection Agency (EPA), uitvoering en evaluatie afvalbeleid;
- Lokale overheden

5.10.1 Afvalstoffenwetgeving

DEFINITIE GEVAARLIJK AFVAL

Ierland heeft de Europese definitie van 'gevaarlijke afvalstoffen' volledig omgezet via de *Waste Management Act* zonder inhoudelijke wijzigingen. Ierland heeft dus geen gevaarlijke afvalstoffen aangewezen die niet in de Europese lijst voorkwamen. Om voor een grotere transparantie te zorgen, ontwikkelde het EPA een tool om te helpen bepalen of een afvalstof gevaarlijk is of niet.

SCHEIDEN VAN AFVALSTOFFEN

Het verbod om gevaarlijke afvalstoffen te vermengen met andere gevaarlijke afvalstoffen of met niet-gevaarlijke afvalstoffen werd in Ierland geïmplementeerd via de *Waste management (hazardous waste)*

regulations, 1998. Er werd in de Ierse regelgeving niets teruggevonden over een verplichte scheiding aan de bron.

INZAMELING EN TRANSPORT

Alle inzamelaars en vervoerders van afval dienen over een vergunning ('Waste collection permit') te beschikken. Er zijn echter meerdere uitzonderingen op deze regel; onder meer volgende transporten dienen niet vergund te zijn: gemeentelijke inzameldiensten, inzameling en transport van verpakkingsafval bij een grote producent van verpakkingsafval, inzameling en transport van landbouwfolie... De vergunning kan beperkt zijn tot één bepaald gebied ('single region permit') of voor meerdere gebieden ('multi-regional permit') gelden, en is geldig voor 5 jaar. Er is geen aparte vergunning of erkenning nodig voor gevaarlijk afval.

Het afleveren van een vergunning is de bevoegdheid van de lokale overheden. Een lokale overheid kan een gemeente/stad of regio zijn. De EPA bakent hiervoor 'Nominated Authorities' af, die een vergunning kunnen verlenen in hun gebied. Ze kunnen zowel een *single region permit* voor hun gebied verlenen als een *multi-regional permit* als het zwaartepunt van de activiteiten van een inzamelaar/vervoerder in hun gebied ligt. De vergunning bevat de voorwaarden waaraan de privé-inzamelaars gebonden zijn, en deze voorwaarden zijn publiek beschikbaar. Klachten over een inzamelaar (voor huishoudelijk afval) worden door de lokale overheid behandeld.

Onder meer in geval van inzameling van gevaarlijk afval dient EPA op de hoogte gebracht te worden en een kopie van de vergunningsaanvraag te krijgen.

PRODUCENTENVERANTWOORDELIJKHEID

Terugnameplichten worden in Ierland opgezet voor de stromen waarvoor dit door Europese regelgeving opgelegd wordt, met name verpakkingsafval, afgedankte voertuigen, afval van elektrische en elektronische apparaten en batterijen. In het afvalbeheerplan (National Waste Report 2006) wordt producentenverantwoordelijkheid als een nuttig instrument erkend om afvalrecyclage te ondersteunen. Ierland blijft wel sceptisch in hoeverre producentenverantwoordelijkheid afvalpreventie kan stimuleren. Ze legt hiervoor een grote rol bij de producent, die te veel de verantwoordelijkheid wil doorschuiven naar de consument ("dit is nu eenmaal wat de consument wil"). Gezien de vrijwillige acties onvoldoende blijven om eco-design, duurzaamheid, hergebruik... verder te stimuleren, is er in Ierland draagvlak om producentenverantwoordelijkheid nog verder wettelijk op te leggen.

AFVALBELEIDSPLAN

Ierland kent enerzijds de jaarlijks opgemaakte National Waste Reports, waarin een evaluatie van het bestaande afvalbeleid wordt gemaakt (evoluties in hoeveelheid verschillende afvalstromen, beschikbare verwijderingsinfrastructuur...), en anderzijds strategische beleidsdocumenten waarin naar de toekomst geblikt worden. Ierland kent sinds 1998 drie van dergelijke beleidsdocumenten, m.n. "*Changing our ways*", "*Delivering change*" en "*Taking stock and moving forward*".

Meer specifiek maakt Ierland echter ook een *Hazardous waste management plan* op. Het *National Hazardous Waste Management Plan 2001* wordt ondertussen herzien. Momenteel is het ontwerp *National Hazardous Waste Management Plan 2008-2012* wel reeds beschikbaar (<http://www.epa.ie/downloads/pubs/waste/haz/>). Het beheersplan gevaarlijk afval analyseert het bestaande beleid en bevat allerlei statistieken m.b.t. inzameling en verwijdering. Een knelpunt dat als prioriteit wordt beschouwd, is de illegale verwijdering van gevaarlijk afval bij kleine bedrijven ('unreported hazardous waste'). Als oplossing bekijkt Ierland momenteel de mogelijkheid om gemeenten te verplichten om kleine bedrijven toe te laten op de huishoudelijke inzamelinfrastructuur voor gevaarlijk

afval, bvb. op de containerparken. Verder wordt gedacht om terugname te organiseren in de distributie voor bepaalde gevaarlijke producten.

5.10.2 Inzamelingsmogelijkheden

Het staat gemeenten vrij om KMO's al dan niet toe te laten op de gemeentelijke inzamelinfrastructuur.

5.10.2.1 Inzameling via privésector

Zoals boven vermeld kunnen bedrijven actief zijn op de markt van de inzameling van (gevaarlijke bedrijfsafvalstoffen) voor zover ze daartoe een erkenning hebben bekomen, en voor zover ze voldoen aan de regelgeving voor transport van afval.

5.10.2.2 Gemeentelijk inzamelcircuit

Volgens de Waste Management Act van 1996 zijn gemeenten verplicht om huishoudelijk afval in te zamelen en te verwijderen. Ze kunnen hiervoor eigen gemeentelijke diensten inzetten of gebruik maken van privé-inzamelaars. Gemeenten zetten voor de inzameling van gevaarlijk afval voornamelijk containerparken of depots in, en de chemokar. Vaak dient er wel betaald te worden voor inzameling van gevaarlijk afval. Het staat een gemeente vrij om ook klein gevaarlijk afval afkomstig van bedrijven toe te laten op deze gemeentelijke infrastructuur.

5.10.2.3 Overige inzamelcircuits

Onder meer batterijen kunnen gratis teruggebracht worden in heel wat winkels.

5.10.3 Verwijdering

De verwijderingscapaciteit voor gevaarlijk afval is beperkt in Ierland: bijna 50% wordt buiten Ierland verwijderd, ca. 30% wordt on-site verwijderd in IPPC-vergunde installaties. De off-site verwijdering in Ierland bestaat grotendeels uit fysico-chemische behandeling (D9) en recyclage van afgewerkte olie (National Hazardous Waste Management Plan 2008-2012).

5.11 VERGELIJKENDE TABEL

De tabel bevat een matrix van modaliteiten en landen of regio's. Naast de tien landen en regio's die in te literatuurstudie opgenomen zijn worden ook gegevens voor Frankrijk mee opgenomen, op basis van eerder door BIM ingezameld bronnenmateriaal.

Tabel 5.11.1 Vergelijkende tabel voor modaliteiten voor inzameling van gevaarlijk afval in tien landen en regio's

	Vlaams Gewest	Nederland	Duitsland	Zwitserland	Luxemburg	Ver. Staten	Groot-Londen	Oostenrijk	Denemarken	Ierland	Frankrijk
Doorgedreven afvalscheiding aan de bron voor bedrijven	X	X	X	X					X		

	Vlaams Gewest	Nederland	Duitsland	Zwitserland	Luxemburg	Ver. Staten	Groot-Londen	Oostenrijk	Denemarken	Ierland	Frankrijk
Beperkte afvalscheiding aan de bron voor bedrijven								X			
Geen afvalscheiding aan de bron voor bedrijven, uitgezonderd gevaarlijk afval						X	X			X	X
Niet KGA-afval van KMO's verplicht ingezameld door de gemeenten (met huishoudelijk vergelijkbaar bedrijfsafval)			X		X		(X)	X	X		
Niet KGA-afval van KMO's op vrijwillige basis ingezameld door de gemeenten	X	X				X				X	X
Aanvaardingsplichten ruimer dan de Europese recyclagerichtlijnen (incl. vrijwillige systemen)	X	X						X	X		X
Aanvaardingsplichten beperkt tot Europese recyclagerichtlijnen			X	X	X					X	
Aanvaardingsplichten (nog) niet conform de Europese recyclagerichtlijnen						X	X				
Europese definitie van gevaarlijk afval gevolgd	X	X	X	X	X		(X)	X	X	X	X
KGA bedrijven afgebakend op basis van de aard van de afvalstoffen	X	X	X	NT	X	X	X	X	X	?	
KGA bedrijven afgebakend op basis van de hoeveelheid aangebracht KGA				NT		X				?	X
Gemeenten verplicht verantwoordelijk voor inzameling KGA bedrijven			X		(X)		(X)	X	(X)		
Gemeenten vrij in keuze voor al dan niet inzameling KGA bedrijven	X	X				X				X	X
KGA bedrijven toegelaten op containerparken of andere gemeentelijk depots (individuele keuze van de gemeente)	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X
KGA bedrijven toegelaten op de chemokar met vaste periodiek en vaste staanplaatsen (individuele keuze van de gemeente)		X						X		X	
Lokale handel ingezet voor inzameling KGA dat niet onder aanvaardingsplicht valt (individuele keuze van de gemeente)		X									
Specifieke inzamelcircuits in het kader van aanvaardingsplichten, nuttig voor gevaarlijk afval van KMO's, bvb. via winkels of andere	X	X	X	X	?		?	X	?	X	X

	Vlaams Gewest	Nederland	Duitsland	Zwitserland	Luxemburg	Ver. Staten	Groot-Londen	Oostenrijk	Denemarken	Ierland	Frankrijk
inzamelpunten.											
Andere gemeentelijk gesubsidieerde vorm van inzameling KGA bedrijven (individuele keuze van de gemeente)	1		1			2					
Privéophalers hebben inzamelplicht voor KGA bedrijven door privéophalers		X	(X)								(X)
Inzameling KGA bedrijven enkel toegelaten door privéophalers (vrije markt)				X							

Legende:

- KGA** Klein gevaarlijk afval, afkomstig van bedrijven, meestal beschouwd als het met huishoudelijk vergelijkbaar afval
- X** Aanwezig
- (X)** Aanwezig, maar onder bepaalde voorwaarden of licht gewijzigde vorm
- NT** Niet van toepassing
- ?** Geen gegevens
- 1** Huis-aan-huis inzameling: aanwezig als proefproject in Vlaams-Brabant, en als bestaande service in bepaalde gemeenten van Groot-Londen
- 2** Programma voor voorwaardelijk vrijgestelde producenten van gevaarlijk afval (zie verder 5.6.2)

5.12 CONCLUSIE

Een opvallend resultaat uit de doorlichting van de tien landen en regio's is dat de meeste niet veel verder staan dan de huidige inzamelpraktijken van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. De meesten volgen vergelijkbare strategieën, met nuances in de balans tussen privé-initiatief en overheidsoptreden. Hier en daar kunnen nuttige lokaal toegepaste ideeën geïdentificeerd worden, maar het grote, onbekende, vooruitstrevende idee dat zonder meer over te zetten is naar de Brusselse context is nog niet gevonden.

Via actieve communicatie, zoals beschreven in hoofdstuk 1, wordt dieper ingegaan op een aantal capita selecta die nuttig kunnen zijn voor de verdere evaluatie en ontwikkeling van beleidsadviezen.

6 ACTIEVE COMMUNICATIE EN UITWISSELING

6.1 NEDERLAND: INZAMELPLICHT EN INZAMELING VIA DETAILHANDEL

6.1.1 Inzamelplichtgebieden

Contactpersonen:

- Senternovem (Uitvoering Afvalbeheer): Mevr. T. Houtman
- Senternovem (Uitvoering Afvalbeheer): Dhr. J. Dopheide
- VROM (Directie Kwaliteit en Ketens): Dhr. R. Van Zwieten

Voor de inzameling van klein gevaarlijk afval (<200 kg) en afgewerkte olie (bulkhoeveelheden van >200 kg) is in Nederland een inzamelvergunning vereist. Eind jaren '80 werd het aantal inzamelvergunningen echter beperkt. Verder werd aan de vergunning een inzamelplicht gekoppeld voor bepaalde stromen. Nederland wordt daartoe opgedeeld in 6 inzamelplichtgebieden voor afgewerkte olie en 20 inzamelplichtgebieden voor klein gevaarlijk afval; de plichtgebieden vormen een landelijk dekkend netwerk. Argumenten om het aantal inzamelvergunningen te beperken waren de volgende:

- Vroeger opereerden een heel groot aantal kleine afvalinzamelaars, en men wilde de sector graag professionaliseren; door het aantal vergunninghouders te limiteren zou het afvalaanbod voldoende moeten zijn om een professionalisering van de inzameling en een rendabele bedrijfsvoering tot stand te brengen;
- Vroeger werd veel afval gestort en verbrand, en men wilde recyclage stimuleren. Om recyclage mogelijk te maken, moet alles echter op correcte wijze worden ingezameld (bijvoorbeeld lekvrij) en in voldoende grote hoeveelheden;
- Om ook inzameling van kleine hoeveelheden in afgelegen gebieden te verzekeren leek een inzamelplicht vereist. Het beperken van het aantal vergunningen moet het voor de inzamelaars ook rendabel maken om kleine hoeveelheden in te zamelen.

Bij de toewijzing van de plichtgebieden werden geen criteria opgemaakt op basis waarvan de gebieden werden toegewezen aan welbepaalde aanvragers. Blijkbaar diende slechts een beperkt aantal inzamelaars een aanvraag in. Terwijl de plichtgebieden vroeger bijna allemaal aan verschillende inzamelaars waren toegewezen, hebben bepaalde grote spelers, zoals Sita en Van Gansewinkel, ondertussen meerdere gebieden in handen. Er komen vandaag geen plichtgebieden meer vrij (als er een vergunninghouder wegvalt, dan kan deze opgevolgd worden door een andere). Sita en Van Gansewinkel kopen wel af en toe een andere speler op, en nemen zo ook hun inzamelplichtgebied over. Het doel van de plichtgebieden, met name een professionalisering van de sector, is dus wel bereikt.

Op dit moment loopt er een rechtszaak bij de Raad van State, aangespannen door een inzamelaar voor afgewerkte olie die ook wil inzamelen. Het aantal inzamelvergunningen voor afgewerkte olie is echter beperkt tot 6. Deze beperking wordt nu aangevochten. In het verleden was ook een inzamelvergunning vereist voor scheepsafval, maar dit is ondertussen afgeschaft. In die tijd liep er echter ook een rechtszaak tegen de beperking van het aantal inzamelvergunningen voor scheepsafval, maar de vragende partij (een inzamelaar) kreeg ongelijk. De afschaffing van de inzamelvergunning voor scheepsafval was dan ook niet gebaseerd op een juridische onwettigheid, maar op feit dat tussenkomst van de overheid niet nodig bleek: de markt regelde zich vanzelf. In het geval van de rechtszaak met betrekking tot afgewerkte olie werd de VROM echter al tweemaal in het ongelijk gesteld. De rechter oordeelde dat de

beperking van het aantal inzamelvergunningen tot zes 'onvoldoende motivatie' was om de vergunning voor deze (zevende) inzamelaar te weigeren.

Elke vergunde inzamelaar is verplicht om het klein gevaarlijk afval en afgewerkte olie op te halen in zijn toegewezen inzamelplichtgebied, maar kan het ook ophalen in andere inzamelplichtgebieden. Dit moet ervoor zorgen dat er marktconcurrentie voor inzameling bestaat, en er dus geen monopoliesituatie met hoge prijzen mogelijk is. De overheid is op geen enkele manier tussengekomen in de prijs voor de inzameling van gevaarlijk afval. Er werden ook geen studies uitgevoerd om te bepalen of het beperken van het aantal inzamelvergunningen een gunstig prijseffect had. Wel was er oorspronkelijk een maximumprijs voor de ophaling van afgewerkte olie, die herhaaldelijk werd bijgesteld. Uiteindelijk werd deze echter afgeschaft, omdat de marktprijzen in praktijk altijd onder de maximumprijzen lagen.

Voor zes stromen afgewerkte olie en klein gevaarlijk afval geldt nog een specifieke regeling, met name de vergunde inzamelaar is verplicht om deze binnen de maand na afroep op te halen. Het gaat om volgende stromen:

1. laboratoriumchemicaliën;
2. restanten van de toepassing van amalgaam in de tandheelkunde;
3. afvalstoffen afkomstig van de toepassing van verven, lakken, beitsen en andere soortgelijke vloeibare en pasteuze middelen;
4. fotografisch gevaarlijke afvalstoffen;
5. zuren, logen, galvanische en etsbaden die zijn gebruikt voor de reiniging of bewerking van metaaloppervlakken, voor het opbrengen van een beschermende metaallaag op producten en halffabrikaten of voor het ontlakken van geverfde producten;
6. afgewerkte olie categorie I en II in verpakking (minder dan 200 liter per afgifte)

Deze zes stromen zijn de belangrijkste stromen onder meer naar hoeveelheid toe, en werden daarom geregeld.

Het gebruik van het instrument inzamelvergunning wordt op dit moment herbekeken. Er wordt namelijk overwogen om af te stappen van de beperking van het aantal vergunningen. De oorspronkelijke doelstellingen zijn immers gehaald: de sector is sterk geprofessionaliseerd met enkele grote spelers, en deze spelers kunnen zelfs op economisch rendabele manier kleine hoeveelheden ophalen in afgelegen gebieden (klein bedrijven hebben nog nooit beroep gedaan op de 'plicht' aldus Senternovem). Uit analyses blijkt dat bij kleine hoeveelheden afval, de transportkost doorweegt, en bij grote hoeveelheden de verwerkingskost. Hierdoor moet ervoor gezorgd worden dat zo groot mogelijke hoeveelheden kunnen worden meegenomen. Voor grote spelers als Sita en Van Gansewinkel, die bijna alle soorten afval ophalen en verwerken, is het dus mogelijk om tegen geringe kost de kleine fracties gevaarlijk afval mee in te zamelen naast het andere bedrijfsafval. Dit is waarschijnlijk de reden waarom de hoge prijs voor inzameling van kleine hoeveelheden gevaarlijk afval momenteel geen thema is in Nederland.

6.1.2 Detaillisten Inzamel Systeem (DIS)

Contactpersonen:

- Roteb (Milieupark Schiebroek): Dhr. Van Der Vriend

- Verfwinkel Kroonpart: Dhr. H. van Lieshout

In Rotterdam zijn er veel inzamelpunten voor klein gevaarlijk afval beschikbaar. De lijst van inzamelpunten is beschikbaar op de website van Roteb (inzameling afval en openbare reiniging, vergelijkbaar met het Agentschap Net Brussel). Opvallend is het grote aantal verfwinkels die verf en eventueel terpentijn terugnemen. Daarnaast komen ook een aantal rusthuizen, een school en een buurthuis op de lijst voor (terugname verf, batterijen, medicijnen en lampen).

Inzet van DIS is lokaal geregeld. Senternovem komt hier niet in tussen.

Deze inzamelsystemen mogen enkel gevaarlijk afval van particulieren innemen; het innemen van gevaarlijk afval van bedrijven mogen ze wettelijk gezien trouwens niet. Er bestaan volgens de bevroegde verfwinkel Kroonpart meerdere redenen om deel te nemen:

- Het op verantwoorde wijze afvoeren van verfafval door en voor particulieren (milieu oogpunt).
- Het opmerkzaam maken van particulieren, die elders (bouwmarkten en andere grootschalige doen niet mee) hun verf hebben gehaald, dat er een verfspecialzaak bij hun in de buurt zit (promotie/reclame oogpunt).
- Het eigen verfafval op een gemakkelijke kosteloze manier te doen laten plaatsvinden (eigen gewin).

Het ingezamelde verf- en solventenafval bij Kroonpart wordt verzameld in een 5-tal vaten van 60 liter, die vervolgens gratis door Roteb opgehaald/geledigd worden. Gemiddeld om de drie à vier weken wordt het ingezamelde afval opgehaald. Volgens Roteb kan het wekelijks opgehaald worden. De ingezamelde verf en oplosmiddelen dienen in de oorspronkelijke verpakking aangeleverd te worden; uitgedroogde blikken worden niet teruggenomen, want deze horen bij het restafval.

Het initiatief voor deze inzamelpunt kwam oorspronkelijk vanuit Roteb, maar het lukt niet om iemand binnen Roteb te vinden die zich hier specifiek mee bezighoudt. Uit de bevraging van de verfwinkel blijkt dat deze al 30 jaar als inzamelpunt fungeert, wat zou verklaren dat er momenteel vanuit Roteb geen specifieke aandacht meer voor bestaat, maar de bestaande toestand gewoon verder wordt gezet.

Kroonpart heeft geen specifieke vergunning of certificaat, en dient enkel aan de voorwaarden voor opslag van gevaarlijke producten te voldoen.

6.2 DUITSLAND / OOSTENRIJK: INZAMELING VIA GEMEENTELIJKE INFRASTRUCTUUR

6.2.1 Duitsland (Berlijn): inzameling bedrijfs-KGA tegen kostprijs en met maximum hoeveelheid

Contactpersonen:

- Dhr. Andreas Hermann, Öko-Institut

Persoonlijk contact

Tabel 6.2.1 Vergelijkende tabel Brussel-Berlijn

	Brussel	Berlijn²⁹
Oppervlakte (km ²)	162	892
Indeling	19 gemeenten	12 'gemeenten'
Aantal inwoners	Ca. 1 mio	Ca. 3,5 mio
Aantal bedrijven	Ca. 73.500	Ca. 189.000

²⁹ <http://www.statistik-berlin-brandenburg.de>

Gemeenten of verenigingen van gemeenten zijn verantwoordelijk voor het beheer van de afvalstoffen binnen hun grondgebied. Dit geldt echter enkel voor de huishoudelijke en met huishoudelijk afval vergelijkbare afvalstoffen. Dus wat gevaarlijk afval betreft, zijn ze enkel verantwoordelijk voor wat het met huishoudelijk afval vergelijkbaar gevaarlijk bedrijfsafval betreft.

Het al dan niet toelaten van gevaarlijk afval van bedrijven op de gemeentelijke afvalinzamelinstructuur is dan ook een lokale beslissing. In Berlijn worden bedrijven bijvoorbeeld expliciet toegelaten, maar met een maximum van 500 kg dat jaarlijks mag aangeleverd worden. Ze betalen ook een bijdrage, die afhankelijk is van het type en het gewicht van de gevaarlijke producten. Voor huishoudens is de inzameling van gevaarlijk afval gratis tot 20 kg per dag. Inzameling van gevaarlijk afval gebeurt via de "schadstoffsammelstellen", containers specifiek voor gevaarlijk afval. Deze zijn aangesloten op de containerparken. Bedrijven worden voor afval anders dan gevaarlijk afval niet toegelaten op de containerparken; deze zijn enkel beschikbaar voor huishoudens. Het afvalbeheerorgaan van Berlijn, het Berliner Stadtreinigungsbetriebe (BSR), biedt ook zijn afvalinzameling- en verwijderingsdiensten aan aan bedrijven. In totaal beschikt Berlijn over 15 containerparken.

6.2.2 Oostenrijk (Wenen):

Contactpersoon:

- Dhr. Rainer Kronberger, Magistrat der Stadt Wien, MA 48 | Abfallwirtschaft, Straßenreinigung und Fuhrpark

Telefonisch interview en e-mail contact

Tabel 6.2.2 Vergelijkende tabel Brussel-Wenen

	Brussel	Wenen
Oppervlakte (km ²)	162	415
Indeling	19 gemeenten	23 gemeentelijke districten
Aantal inwoners	Ca. 1 mio	Ca. 1,7 mio
Aantal productiebedrijven	Ca. 10.500	Ca. 5000
Aantal dienstverlenende bedrijven	Ca. 63.000	Ca. 79.000

Ook in Oostenrijk zijn gemeenten enkel verantwoordelijk voor het huishoudelijke en het met huishoudelijk afval vergelijkbaar bedrijfsafval. Ze zijn dus ook verantwoordelijk voor de zogenaamde "problemstoffe", gevaarlijk afval ingezameld bij huishoudens of gevaarlijk bedrijfsafval dat in aard en hoeveelheid vergelijkbaar is met dit huishoudelijk gevaarlijk afval. Dit huishoudelijk gevaarlijk afval kan men kwijt in 55 Sammelstellen verspreid over Wenen (zie foto), waarvan er 19 op het containerpark zijn geïntegreerd. Er kan niet echt onderscheid gemaakt worden tussen het gevaarlijk afval afkomstig van huishoudens en bedrijven, maar voor de verschillende "Problemstoffe" werden wel interne limieten gehanteerd voor wat geaccepteerd wordt qua hoeveelheid. Het personeel wordt geïnstrueerd dat ze niet meer dan die gelimiteerde hoeveelheden mogen accepteren. Het gaat bijvoorbeeld om volgende limieten:

- 1 auto-accumulator
- 5 liter afvalmotorolie
- 5 liter fotochemicaliën
- 5 kg verven en lakken
- 1 liter thinner

- Enz...

Figuur 6.2.1 Sammelstelle in Wenen waar huishoudelijk gevaarlijk afval ingezameld wordt

De Sammelstelle die niet op het containerpark gelegen zijn, hebben beperkte openingstijden: enkele uurtjes elke dag van de week en zaterdagvoormiddag. De containerparken zijn van maandag tot met zaterdag open van 10u tot 18u. Gezien alle Sammelstelle die niet op het containerpark gelegen zijn op hetzelfde uur open zijn, is het een vrij duur systeem. Bovendien is de hoeveelheid die wordt opgehaald via de aparte Sammelstelle heel laag en nog steeds in dalende lijn: in 1995 nog 25% van het totaal ingezamelde huishoudelijk gevaarlijk afval, in 2006 nog slechts 10%. Men heeft dan ook besloten om de Sammelstelle die niet op het containerpark gelegen zijn of die niet op een markt geïntegreerd zijn (op 10 marktplaatsen in Wenen is een Sammelstelle aanwezig, en daar hebben ze nog wel een relatief succes) op termijn te sluiten. Gezien het politiek een gevoelige kwestie is, zal dit echter vermoedelijk niet op zeer korte termijn gebeuren.

Bedrijven kunnen hun gevaarlijk afval, dat niet vergelijkbaar is met het huishoudelijk gevaarlijk afval, kwijt op de "Zentrale Problemstoffsammelstelle", maar tegen betaling. Ze betalen hiervoor de werkelijke verwerkingskost, waardoor de prijzen vergelijkbaar zijn met ophaling via een private inzamelaar. Vloeibare gevaarlijke afvalstoffen worden echter niet aanvaard! Dit betekent dan ook dat de meeste bedrijven gebruik maken van een private inzamelaar of het zelf brengen naar een verwerker, zodat ze meteen ook hun vaste, gevaarlijke afvalstoffen kwijt kunnen. Volgens Dhr. Kronberger is het trouwens in Wenen eerder de gewoonte dat bedrijven hun gevaarlijk afval zelf naar de inzamelaar of verwerker brengen, eerder dan het te laten ophalen. Dit is immers goedkoper dan het via de inzamelaar op te laten halen. Alleen in Wenen al zijn bijna 70 inzamelaars en verwerkers van gevaarlijk afval geregistreerd; hieronder bevinden zich wel heel wat schrootverwerkers en verwerkers van elektrisch en elektronisch afval.

Oude medicamenten worden ook ingezameld via de apothekers, en deze kunnen deze ingezamelde medicamenten dan gratis kwijt bij de problemstoffsammelstellen (gezien particuliere oorsprong). Artsenpraktijken daarentegen dienen oude medicamenten tegen betaling af te geven.

6.3 VERENIGD KONINKRIJK – LONDON CITY BOROUGH, GEMEENTELIJKE SERVICE VOOR INZAMELING OP AFROEP

Contactpersoon:

- Dhr. Lee Turner, Waste disposal supervisor, City of London

Telefonisch interview en e-mail contact

De City of London organiseert sinds 1972 een deur-aan-deur inzameling voor gevaarlijk huishoudelijk afval. Deze inzameling is gratis.

Naast de gratis ophaling van gevaarlijk huishoudelijk afval organiseert City of London ook de inzameling van gevaarlijk bedrijfsafval. Gezien de inzameling van het gevaarlijk huishoudelijk afval met kleine bestelwagens gebeurt, worden echter enkel kleine hoeveelheden opgehaald bij bedrijven. Er is één centraal nummer van de City of London waar bedrijven naar bellen, en een afspraak kunnen maken voor ophaling. Het bedrijf geeft dan de hoeveelheid en het type gevaarlijk afval door. Op basis van type en hoeveelheid afval wordt dan een offerte overgemaakt aan het bedrijf. Het bedrijf kan hiermee akkoord gaan en dus gebruik maken van deze City of London ophaling OF uiteindelijk voor een goedkopere service kiezen. De contactpersoon vermeldde bovendien dat de ophaling via de City of London soms duurder is dan via andere inzamelaars. Volgens City of London wordt het gros van de inzameling uitgevoerd door privé-inzamelaars. Waarom houdt City of London deze service dan? Enkel omdat het voor hen nog een bron van inkomsten is. Waarom maken sommige bedrijven dan nog gebruik van de service van de City of London? De service van de City of London is niet altijd de duurste optie: de prijzen zijn marktconform en soms komt de service van City of London duurder uit en soms deze van de privé-ophalers. Daarom is het voor een bedrijf belangrijk om naast de offerte van de City of London ook offerte aan te vragen bij andere privé-inzamelaars. Kleinere bedrijven houden het mogelijk enkel op de City of London service, omdat ze vaak geen tijd en personeel hebben of willen hebben om zich met dit aspect bezig te houden.

Wanneer bij de contactpersoon gepolst werd naar het probleem van illegale verwijdering van gevaarlijk afval bij kleine bedrijven, dan meldde hij dat er niet zoveel kleine bedrijven aanwezig zijn in de City of London en dat het probleem zich dus ook niet erg stelt.

6.4 FEBEM – TOEPASBAARHEID VAN DIVERSE MODELLEN IN BRUSSEL

Contactpersonen:

Interview tijdens de werkgroep gevaarlijk afval van FEBEM (Baudouin Ska), op 17 september bij SITA in Beerse. Aanwezig waren de federatie FEBEM, WOS Genk en Hautrage, SITA, Accurec, Vanheede, HCI cleaning, Van Gansewinkel, VION, Leysen, Machiels, TWZ. Individuele reacties werden nagezonden.

FEBEM is de beroepsfederatie van de privaatrechtelijke bedrijven die afvalstoffen inzamelen, sorteren, behandelen, recycleren en/of verwerken en de grondreinigingscentra.

AANTREKkelijkheid OF ONAANTREKkelijkheid VAN DE BRUSSELSE MARKT

Het is opvallend dat niet alle grote marktspelers, zoals vermeld in paragraaf 4.2.2.4 actief zijn op de Brusselse markt van inzameling van gevaarlijk afval. Galloo, Leysen, Gielen en Machiels zijn er opvallende afwezigen. De reden daarvoor is dat het marktpotentieel van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest als zeer klein ingeschat wordt. Er is geen of minder industriële activiteit aanwezig. De afvalstoffen worden in kleine volumes aangeboden, verspreid over een stedelijke en daardoor moeilijker bereikbare regio. De belangrijkste bronnen die aangegeven worden zijn de garages, de drukkerijen, de scholen en de ziekenhuizen.

De leden van FEBEM geven aan dat er in Brussel een andere mentaliteit heerst op vlak van sorteergedrag, zowel bij burgers als bij bedrijven, waardoor minder gesorteerde fracties worden aangeboden. Kleine vloeibare fracties en afvalolie worden volgens de zegsmannen van FEBEM in Brussel vaker op een illegale wijze verwijderd door lozing in de riolen of de oppervlaktewateren dan in de andere gewesten. Als voorbeeld wordt het inzamelendement van Valorfrit aangehaald dat er slechts in slaagt een beperkte fractie van de frituurolie op de markt effectief in te zamelen. Deze fractie is lager dan in de andere gewesten.

De inzamelaars hebben voor de stedelijke context van Brussel aangepast materiaal nodig, bijvoorbeeld inzameling zonder gebruik te maken van opleggers. Ook liggen de sorteer- of verwerkingscentra van een aantal van de belangrijkste inzamelaars geografisch ver verwijderd van Brussel, wat de transportkosten opdrijft.³⁰ Toch stelt men vast dat in de tendering door Recupel de inzamelkosten voor West-Vlaanderen en Luxemburg hoger liggen dan voor Brussel, ondanks de logistieke complexiteit van Brussel.

Waar landelijke contracten afgesloten worden met specifieke sectoren bestaat er geen probleem met de dienstverlening voor Brusselse bedrijven, maar de marktdekking voor individuele niet-gegroepeerde producenten is vaak onvolledig.

GROEPSAANKOPEN

Producenten van specifieke afvalstoffen of uit specifieke sectoren kunnen zich groeperen om via een groepsaankoop betere condities te bedingen bij de overbrengers, die in ruil een meer gegarandeerde en continue aanvoer van materiaal verwerven.

Onder meer Net Brussel heeft geëxperimenteerd met het organiseren van groepsaankopen. De commerciële dienst van Net Brussel biedt een waaier betalende ophaaldiensten aan voor commerciële klanten die met huishoudelijk afval vergelijkbaar bedrijfsafval produceren. Hun klanten kunnen zowel kleine handelszaken als multinationals zijn. Dankzij deze diensten heeft het Agentschap meer eigen inkomsten. Momenteel commercialiseert Net Brussel vooral ophaaldiensten van niet-gesorteerd afval, in zakken en in containers. In het jaarverslag 2006 wordt aangegeven dat sinds enkele jaren ook de selectieve ophalingen bij deze abonnees toenemen. Net Brussel biedt immers de gratis ophaling van goed gesorteerd en valoriseerbaar afval aan. FEBEM geeft aan dat binnen dit kader groepsaankopen voor typische KGA-stromen werden georganiseerd, en een ophaler werd aangezocht, maar dat dit geen groot succes is gebleken. De impact van Net Brussel bleef beperkt doordat de bedrijven ofwel zelf een oplossing voor het afval zoeken of een illegale verwijdering verkiezen.

Ook UCM heeft in Wallonië met wisselend succes groepsaankopen voor vergelijkbare afvalservices willen opzetten. Groepsaankopen worden op de website van UCM gepromoot als een vooruitstrevende oplossing voor bedrijfsafval : "collaboration avec les entreprises voisines productrices de déchets similaires pour faciliter la collecte, le tri et par là diminuer les frais de transport et avoir une plus grande quantité de déchets lors de transaction commerciale avec des collecteurs."

FEBEM geeft aan dat het thema van de groepsaankopen een heel actueel discussie-onderwerp is, waarbij sommige leden vrezen voor marktverstoringen. De federatie kan zich in principe vinden in groepsaankopen indien die niet marktverstoringen werken. Men heeft een voorkeur voor regionaal in plaats van sectoraal georganiseerde groepsaankopen. Slechts via regionale groepsaankopen (een wijk, een industriegebied...) kunnen de logistieke kosten gedrukt worden en een interessantere prijs geboden worden.

TOEPASBAARHEID NEDERLANDS MODEL

In Nederland wordt gewerkt met een maximum aantal erkende overbrengers (20 voor gevaarlijk afval, 6 voor afvalolie). Aan de erkenning hangt een plichtgebied vast, een zone waarvoor de erkende overbrenger verplicht is om op afroep het gevaarlijk afval in te zamelen. De concurrentie wordt deels verlegd van concurrentie in de markt naar concurrentie om de markt.

³⁰ Deze redenering wordt enigszins genuanceerd door het feit dat de grote ophalers belangrijke sites hebben in de Brusselse rand, maar tot op heden over onvoldoende milieuvergunningen beschikken om hier ook gevaarlijk afval te ontvangen.

FEBEM vindt niet dat dit een model is dat moet overgenomen worden. VROM start in het najaar met een publieke consultatie die tot doel heeft het systeem af te schaffen. Het systeem wordt beschouwd als archaisch en als een te grote drempel voor nieuwkomers op de markt. Ook al is het systeem voordelig voor de bedrijven die bij de geselecteerden behoren, lijkt het FEBEM geen goed idee dat de overheid op een dergelijke wijze de inzameling wil sturen. FEBEM schetst de historiek waarbij zes bestaande inzamelaars van afvalolie in Nederland onderling afspraken maakten om de markt geografisch te verdelen, en er nadien in geslaagd zijn om deze verdeling wettelijk te laten verankeren. FEBEM ziet meer heil in een aanpak waarbij de overheid niet regulerend maar eerder sensibiliserend optreedt, de producenten op hun verplichtingen wijst op vlak van gevaarlijk afval en hen naar de private inzamelmarkt toeleidt. In een Brusselse en multiculturele context is de permanente sensibilisatie wel een complexe opgave. Beroepsfederaties of het BAO kunnen daarbij een belangrijke rol spelen.

Een vergelijkbaar systeem is denkbaar waarbij de Brusselse overheid de markt, of een geografische sector of wijk, toewijst aan de laagste bidder, die dan wel de plicht en het recht krijgt om voor vijf jaar gebiedsdekkend het gevaarlijk afval in kleine hoeveelheden in te zamelen. Op intercommunaal vlak heeft IGEMO in 2004 een offerte gelanceerd voor een gebiedsdekkende inzameling op afroep van gevaarlijk afval bij bedrijven. Deze opdracht werd toegewezen aan Indaver, maar slechts weinig producenten deden beroep op deze service. De inzameling bleef beperkt tot een drietal ophaalrondes in een jaar.

VOORDELEN VAN GEZAMENLIJKE INZAMELING

Uit de contacten met Nederland blijkt dat de kostprijs voor inzamelen van kleine hoeveelheden gevaarlijk afval vooral ligt bij de transportkosten en niet bij de verwerkingskosten. Een ophaler heeft een voordeel wanneer hij de inzameling van gevaarlijk afval kan combineren, via gecompartmenteerde voertuigen of andere logistieke oplossingen, met inzameling van niet-gevaarlijk-afval in één ophaalbeweging. De FEBEM leden geven aan dat dit eerder uitzondering dan regel is. Voor gezamenlijke inzameling van gevaarlijk afval en niet-gevaarlijk gemengd afval bestaat geen aangepaste apparatuur. Ook vloeibare gevaarlijke afvalstoffen kunnen moeilijk via een gezamenlijke inzamelronde opgehaald worden. Enkel verpakte gevaarlijke afvalstoffen kunnen samen met enkele specifieke selectief aangeboden niet gevaarlijke afvalstoffen vervoerd worden, maar niet alle selectieve stromen (zoals hout, papier ...) komen daarvoor in aanmerking. Gezamenlijke inzameling komt dus in specifieke omstandigheden op de markt wel voor, maar is eerder uitzondering dan regel.

De meest kostenbepalende factor is naast verwerkingskost en transportkost ook de stockagecapaciteit. Wanneer een ophaler hierover beschikt, maakt de kostprijs voor verwerking van het afval geen onderscheid tussen kleine en grote fracties. Het afval kan opgebult worden tot een hoeveelheid die het best geschikt is voor het verwerkingsproces.

De transportkost voor kleinere volumes ligt verhoudingsgewijs hoger dan voor grotere volumes, maar van zodra de aangeboden hoeveelheid overeenkomt met een palletplaats vervalt dit onderscheid.

ZWARTE ECONOMIE

Brussel wordt geconfronteerd met een groot deel zwarte economie, bedrijven die opkomen en verdwijnen zonder veel administratieve sporen achter te laten, maar waarvan de afvalproductie wel degelijk een grote impact kan hebben op het leefmilieu indien illegaal verwijderd. FEBEM betwijfelt of er systemen denkbaar zijn om deze afvalstroom te vatten. Anonieme brengsystemen leveren problemen op bij de transparantie en traceerbaarheid van de afvalstromen. Hoe te beletten dat de huidige legale stromen een zelfde mate van intransparantie na zouden streven en ook kiezen voor anonieme systemen? Het is onduidelijk hoe de betaling van dergelijke systemen kan verlopen, via cash transacties of op kosten van de overheid? Hoe kan belet worden dat zwarte economie gefaciliteerd wordt? Tenslotte wordt

aangegeven dat een illegaal bedrijf geen belang heeft bij het verwerken van een ontvangstcertificaat en dus geen incentive heeft om gebruik te maken van afvalservices, zelfs als die gratis zijn.³¹

MARKTVERDELING

Er kan op verschillende manieren een taakverdeling opgemaakt worden tussen openbare dienstverleners en privébedrijven op vlak van afvalinzameling. Strikt gedefinieerd huishoudelijk afval blijft steeds onder de inzamelplicht van de gemeenten en de intercommunales horen. Ze kunnen hiervoor naar wens beroep doen op een private partner. Voor al dan niet vergelijkbaar bedrijfsafval zijn verschillende scenario's denkbaar:

- Alle huishoudelijk afval voor de openbare sector, alle bedrijfsafval voor de privésector
- alle huishoudelijke en vergelijkbaar bedrijfsafval voor de openbare sector, alle ander bedrijfsafval voor de privésector
- bedrijfsafval waarvoor een markt bestaat voor de privésector, alle ander afval voor de openbare sector (bv kleine fracties niet met huishoudelijk afval vergelijkbaar gevaarlijke bedrijfsafval)
- vrije marktwerking voor alle bedrijfsafvalstoffen met privésector en openbare sector aan marktconforme prijzen.
- Geen onderscheid tussen gevaarlijk afval van bedrijven en huishoudens; onder een bepaalde hoeveelheid voor openbare dienstverlening, boven een bepaalde hoeveelheid voor privémarkt.

FEBEM maakt als federatie in principe geen enkele exclusiviteit ten aanzien van deze scenario's, met uitzondering van het tweede dat de markt zou beperken. Wel dient bij elk scenario bijzondere aandacht besteed te worden aan een level playing field, onder meer tussen de privébedrijven onderling en tussen privébedrijf en openbare dienst.

FEBEM herhaalt een reeds meermaals verwoorde klacht dat openbare diensten vaak goedkope oplossingen kunnen aanbieden voor bedrijfsafval, omdat een deel van de openbare middelen voor huishoudelijke afvalinzameling mee kunnen worden gebruikt om de reële kosten te dekken. Specifieke vaste kosten of investeringen kunnen immers zowel voor huishoudelijk als voor bedrijfsafval ingezet worden. Belangrijk blijft dat bij afvalinzameling en verwerking het principe van "de vervuiler betaalt" behouden blijft.

SENSIBILISERING

Sensibilisering en handhaving worden door FEBEM gezien als de essentiële sleutels om de inzameling van kleine fracties gevaarlijk afval bij KMO's te optimaliseren. De producenten moeten zich bewust worden van hun verplichtingen inzake gevaarlijk afval, en sensibilisering en informatie moet er voor zorgen dat de producenten de weg vinden naar de overbrengers en verwerkers. Daarnaast moet een meer doorgedreven handhaving de sensibilisering ondersteunen en de illegale afvalverwijdering bestrijden. FEBEM oordeelt dat buiten deze twee aspecten de overheid kan terugtreden en de markt zich kan laten organiseren.

³¹ Naast de producenten in de zwarte economie, bevinden er zich ook ophalers in de zwarte economie, ophalers die onvoldoende erkend zijn. Maar de afvalstoffen die door deze actoren ingezameld worden kennen niet noodzakelijk een illegale bestemming.

6.5 VVSG – ROL VOOR LOKALE OVERHEDEN BIJ VERSCHILLENDE MODELLEN

Contactpersoon: Lieselot Decalf, beleidsmedewerkster afvalstoffen VVSG

Telefonisch interview en verdere uitwisseling, 02 211 56 07

DE MOTIVATIE VAN GEMEENTEN OM BEDRIJFSAFVAL IN TE ZAMELEN

Naast de aanmoediging voor gemeenten om afvalstoffen van KMO's in te zamelen, zoals opgenomen in het Vlaamse KMO-plan, is de voornaamste reden waarom gemeenten overgaan tot de inzameling van vergelijkbaar bedrijfsafval van pragmatische aard. Het is immers niet steeds eenvoudig om tijdens een ophaalronde of bij aanvaarding van afvalstoffen op een containerpark het onderscheid tussen beide te maken, zeker wanneer de afvalstoffen qua aard, samenstelling en hoeveelheid sterk vergelijkbaar zijn. Niet alleen wordt vermeden dat meerdere overbrengers gelijktijdig of achtereenvolgend in de straten van de gemeenten actief zijn, maar ook is de inspanning om onderscheid te maken tussen kleine fracties vergelijkbaar bedrijfsafval en huishoudelijk afval in een ophaalronde te groot in verhouding tot de baten die een dergelijk onderscheid met zich mee zou kunnen brengen.

AANGEBODEN HOEVEELHEDEN

De aangeboden hoeveelheid is het belangrijkste criterium dat in de praktijk gebruikt wordt door de gemeenten en intercommunales om een onderscheid te maken tussen beide fracties. In overleg met VVSG en FEBEM werden in het nieuwe Vlaamse uitvoeringsplan Milieuverantwoord Beheer van Huishoudelijke Afvalstoffen 2008-2015 maximumhoeveelheden vastgesteld die vergelijkbaar zijn met de productie van een huishouden. Dit is maximum 240 liter restafval per bedrijf en per 2 weken. Vergelijkbare maximumhoeveelheden voor selectieve fracties en in het bijzonder voor fracties KGA en kleine hoeveelheden gevaarlijk afval van bedrijfsmatige oorsprong zijn niet opgemaakt. De opmaak van dergelijke maximumhoeveelheden is geen eenvoudige zaak. VVSG werd in de praktijk geconfronteerd met de vraag vanaf welke hoeveelheid TL-lampen aangeboden door een zonneparkcentrum niet meer door de gemeente of intercommunale kunnen ingezameld worden. In dit geval was duidelijk dat het om bedrijfsafvalstoffen ging die qua hoeveelheid duidelijk een huishoudelijke hoeveelheid overschrijden. De gemeente in kwestie was dus wettelijk niet verplicht om de lampen in ontvangst te nemen.

SERVICE AAN BEDRIJVEN

Wanneer gemeenten of intercommunales grotere fracties bedrijfsafval willen inzamelen dienen ze een aparte boekhouding met volledige kostendoorrekening bij te houden, om te vermijden dat openbare middelen worden aangewend om de inzameling en verwerking van bedrijfsafvalstoffen te financieren, en moeten ze voldoen aan alle erkenningsvoorwaarden die ook voor privébedrijven gelden. IVAGO heeft een aparte bedrijfstak opgericht en een erkenning bekomen voor het bedienen van private klanten. ILVA heeft een vergelijkbare dienstverlening stopgezet omdat het niet rendabel bleek en omdat ze deze inzameling niet meer beschouwen als een kerntaak voor een intercommunale. Over het algemeen beschouwen gemeenten en intercommunales de markt van de bedrijfsafvalstoffen niet als core-business en leggen ze zich in eerste instantie toe op hun decretale opdracht inzake huishoudelijke afvalstoffen. Bedrijven hebben vaak andere behoeften dan gezinnen, inzake ophaalrondes, mijden van sluitingsdagen...

Via containerparken wordt vaak een service verleend aan KMO's (bijvoorbeeld een aparte openingsdag), voor zover dit voorzien is in de milieuvergunning van de containerparken. Voor deze service moet men – net zoals voor restafval - de volledige kosten aanrekenen. Het behoort tot de gemeentelijke autonomie om, vaak via de intercommunale, te bepalen voor welke afvalstoffen de containerparken de deuren

openen voor de KMO. Het is geen vanzelfsprekendheid dat ook de kleine fracties gevaarlijke of met KGA vergelijkbare bedrijfsafvalstoffen daarbij inbegrepen zijn. Het verwijderen van KGA is voor de gemeenten en intercommunales een dure zaak. Vaak ontstaan specifieke inzamelschema's in de schoot van de bedrijfs- of sectorfederaties, bijvoorbeeld de inzameling van verfafvalstoffen voor schilders binnen de schoot van de confederatie bouw. Het voordeel van dergelijke systemen is dat de initiatiefnemers de markt veel beter kennen.

PRIJSBEPALING

De prijs die bedrijven aan de gemeente verschuldigd zijn voor de inzameling en verwerking van bedrijfsafvalstoffen moet een level-playing field met de privébedrijven garanderen. VVSG geeft aan dat dit de reële kostprijs is voor inzameling en verwerking, maar niet noodzakelijk de reële marktprijs. Een reële kostprijs moet steeds eenduidig bewijsbaar zijn. VVSG vermoedt, op basis van onder meer aanbestedingen die intercommunales doen voor het inzamelen van afvalstoffen, dat privébedrijven om strategische redenen een marktprijs kunnen aanbieden die onder de kostprijs duikt, om zich op een markt te vestigen. Deze strategie kan niet gevolgd worden door de overheidsactoren.

STIMULEREN VAN GROEPSAANKOPEN

Groepsaankopen kunnen wel degelijk interessant zijn om de kosten voor KMO's te beperken en om een meer volledige dekking van de inzameling te bekomen. De initiatiefnemers voor het opzetten van dergelijke groepsaankopen bij bedrijven zijn vaak de intercommunales voor streekontwikkeling. Als voorbeeld geeft VVSG het initiatief aan van POM West-Vlaanderen, VWI en Leiedal. Zij organiseren samen ophaalrondes voor klein gevaarlijk bedrijfsafval op verschillende bedrijventerreinen. De gezamenlijke ophaling loopt al enkele jaren op bedrijventerzones in Brugge. Wegens het succes werd dit initiatief onlangs uitgebreid naar andere bedrijventerreinen. In april 2007 werden de eerste ophaalrondes georganiseerd op de bedrijventerreinen van Roeselare, Izegem, Tielt, Ieper, Poperinge, Kortrijk en Wevelgem. Er werd toen meer dan 6 ton gevaarlijk afval opgehaald. Op vraag van de bedrijven werd deze actie herhaald in september 2007.

Vaak vallen dergelijke initiatieven samen met maatregelen rond de verduurzaming van bedrijventerreinen (parkmanagement), en het ondersteunen van ook andere samenwerkingsverbanden tussen bedrijven. Ook IGEMO is betrokken bij het ontwikkelen van duurzame KMO-zones.

Samenwerking tussen bedrijven op eenzelfde bedrijventerrein of binnen een bepaalde bedrijfssector komen vaak ter sprake op het overlegplatform KMO-afval onder patronaat van OVAM. Daar blijkt dat samenwerking in de praktijk vaak nog op weerstand stuit, en het niet eenvoudig is om de neuzen van onafhankelijke ondernemers of handelaars in dezelfde richting te laten wijzen. Vaak heeft ieder al zelf een autonome oplossing voor de eigen afvalstromen, of is een evenredige verdeelsleutel voor de ophaalkosten moeilijk te bepalen.

ZWARTE ECONOMIE

Net als Febem voorziet VVSG onoverkomelijke problemen bij het anoniem inzamelen van gevaarlijke afvalstoffen uit de informele of zwarte economie. Dit kan snel leiden tot een ondersteuning van deze sector. VVSG heeft geen specifieke praktijkervaring ter zake.

SCENARIO'S VOOR VERDELING VAN DE MARKT

Net als bij Febem werd de opinie van VVSG gevraagd over een mogelijke verdeling van de markt onder volgende scenario's:

- Alle huishoudelijk afval voor de openbare sector, alle bedrijfsafval voor de privésector

- alle huishoudelijke en vergelijkbaar bedrijfsafval voor de openbare sector, alle ander bedrijfsafval voor de privésector
- bedrijfsafval waarvoor een markt bestaat voor de privésector, alle ander afval voor de openbare sector (bv kleine fracties niet met huishoudelijk afval vergelijkbaar gevaarlijke bedrijfsafval)
- vrije marktwerking voor alle bedrijfsafvalstoffen met privésector en openbare sector aan marktconforme prijzen.
- Geen onderscheid tussen gevaarlijk afval van bedrijven en huishoudens; onder een bepaalde hoeveelheid voor openbare dienstverlening, boven een bepaalde hoeveelheid voor privémarkt.

VVSG geeft aan dat de gemeenten en intercommunales geen uitgesproken ambities hebben op vlak van bedrijfsafvalstoffen, en alle scenario's bekijken vanuit de invalshoek huishoudelijk afval. De inzameling van huishoudelijk afval is een kerntaak van de gemeenten, zoals in het Afvalstoffendecreet bepaald is. Bedrijfsafval wordt mee ingezameld waar het om pragmatische redenen, zoals boven aangehaald, moeilijk is om een onderscheid tussen huishoudelijk en bedrijfsafval te maken én binnen de afspraken die gelden in het Uitvoeringsplan Milieuverantwoord beheer van huishoudelijke afvalstoffen. Eén van de redenen van het succes van de afvalinzameling in Vlaanderen ligt in de goede samenwerking en evenwicht tussen openbare en private partners, Op lokaal vlak signaleren colleges van Burgemeester en Schepenen occasioneel wrevel naar aanleiding van concrete gevallen van inzameling van afvalstoffen bij KMO's. Meestal gaat het dan om kleine zelfstandigen die in een woonzone actief zijn en waarvan het bedrijfsafval en het huishoudelijk afval niet altijd duidelijk te onderscheiden zijn (denk maar aan een winkelstraat). De VVSG vermoedt dat het door de gemeenten en intercommunales met het huishoudelijk afval mee ingezameld bedrijfsafval geen groot marktaandeel vormt dat aan de privé-inzameling zou onttrokken worden. Zeker en vast niet voor gevaarlijke bedrijfsafvalstoffen.

INTERGEWESTELIJKE SAMENWERKING

VVSG geeft aan dat de inzamelstructuren binnen de drie Belgische gewesten onderling sterk verschillen, bijvoorbeeld op vlak van gescheiden inzameling of in de uitbouw van een netwerk van containerparken. Afvaltoerisme, waarbij producenten de meest aantrekkelijke afvalverwijdering zoeken buiten het eigen gewest, komt occasioneel voor. VVSG trekt de parallel met afvaltoerisme tussen buurgemeenten. Gemeenten nemen hier maatregelen tegen door het containerpark enkel toegankelijk te maken voor inwoners van de eigen gemeente. Mensen die aan afvaltoerisme doen, houden er te weinig rekening mee dat het vervoer en de bijkomende inspanningen ertoe leiden dat het zelden om een winstgevende operatie gaat. Ook ten opzichte van de inzameling van bedrijfsafvalstoffen van KGA ziet VVSG weinig heil in een harmonisering van de prijzen. Dit is, gelet op de gemeentelijke autonomie ter zake, een moeilijk haalbare oefening. Om occasioneel afvaltoerisme op een meer efficiënte manier tegen te gaan, kan beter gerekend worden op performante toegangs- en identificatieprocedures of technieken aan de ingang van de containerparken.

6.6 FRANKRIJK – ERVARING MET RETOURMERK EN MET COLLECTIEVE SYSTEMEN

Contactpersoon:

Jean Paul Dupuy, ADEME, Direction Déchets et Sols (DDS), Département Organisation des Filières et Recyclage (OFRE), 0033 2 41 91 40 62, jean-paul.DUPOUY@ademe.fr

Didier Gabarda Oliva, ADEME, Direction Déchets et Sols (DDS), Département Organisation des Filières et Recyclage (OFRE) 0033 4 93 95 79 33, didier.gabarda-oliva@ademe.fr Didier Gabarda beheert de studie "Etude sur la gestion des déchets dangereux diffus dans les pays les plus avancés de l'union Européenne et hors union Européenne", momenteel in gunningsfase.

In lijn met de gehonoreerde offerte van ARCADIS werden beide contactpersonen achtereenvolgend meermaals en aanhoudend telefonisch en per mail benaderd. De meervoudige contactpogingen hebben echter niet geleid tot een interview, waardoor we ons voor deze analyse beperken tot de aangewezen schriftelijke bronnen. Didier Gabarda geeft kort aan dat Frankrijk weinig succesvol is in het ophalen van DTQD, "déchets toxiques en quantités dispersées" en eveneens op zoek is naar de meest geschikte modaliteit.

ERVARING MET HET RETOURMERK

Het retourmerk werd uitgewerkt door ADEME, het Agence de l'Environnement et de la Maîtrise de l'Energie. Dit is een openbare instelling met een industrieel en commercieel karakter, onder de voogdij van de ministers bevoegd voor milieu, energie, duurzame ontwikkeling, ruimtelijke ordening en hoger onderwijs en onderzoek.

Het retourmerk, gelanceerd in 1992, is een label dat door ADEME kan toegekend worden aan producenten, indien ze op een kwaliteitsvolle manier instaan voor de terugname van afvalstoffen in een één-voor-één regime. Bij de aankoop van een nieuw product wordt de afvalstof van het product dat vervangen wordt door de leverancier teruggenomen.

Figuur 6.6.1 ADEME retourmerk

De titularissen van een retourmerk engageren zich om een lastenboek te respecteren dat onder andere volgende elementen bevat:

- De middelen die ingezet worden om op een systematische wijze hun klanten te informeren over de aangeboden service.
- De technische en economische condities waarbinnen de afvalstoffen ingezameld en verwerkt worden. De leveranciers die afvalstoffen terugnemen moeten voorrang geven aan valorisatie, waaronder recyclage en energetische valorisatie door verbranding wordt begrepen. De leveranciers mogen niet als doel hebben een winstmarge te nemen op de aangeboden terugnameservice.

De titularissen moeten systematisch een terugnameservice aanbieden wanneer ze nieuwe producten aan de man brengen, en een afvalverwerking garanderen die voldoet aan de wettelijke milieubepalingen. Als tegenprestatie zal ADEME het retourmerk promoten op het niveau van de nationale Franse markt, via communicatie-initiatieven en via het logo.

Vandaag zijn slechts een tiental leveranciers gerechtigd het retourlogo te dragen. Hun activiteitsdomeinen zijn heel gevarieerd. Een officiële en up-to-date website of document met de lijst van gerechtigden is niet beschikbaar:

- Inktjetpatronen voor industrieel gebruik: IMAJE, 26501 Bourg-les-Valence
- Bureautica en informaticamateriaal: CANON France, 92414 Courbevoie
- Machines en inktpatronen uit het eigen netwerk: RICOH, 92143 Clamart
- Fotogevoelige drums uit kopieerapparaten: XEROX, 93607 Aulnay-sous-Bois
- Straatmeubilair, afvalrecipiënten: ECOVERT, 69970 Chaponnay
- Verven in de bouwnijverheid: DIOT, 49021 Angers

- Solventen: CMS HIGH TECH, 28480 Luigny
- Met solventen verontreinigde verpakking: SAFETY-KLEEN France, 93120 La Courneuve
- Reinigingsproducten: Arcane Industries, 13685 Aubagne
- ...

 <p>ATTESTATION D'UN DROIT D'USAGE DE LA MARQUE RETOUR</p>	
<p>Elaborée et délivrée par l'ADEME -Agence de l'Environnement et de la Maîtrise de l'Énergie- la marque retour a pour objet de garantir la qualité du service de reprise offert par le fournisseur à son client, ainsi que le respect de la réglementation environnementale.</p> <p>L'Agence instruit la candidature et contrôle régulièrement la conformité du service proposé au cahier des charges de la marque, mentionnant notamment : les moyens mis en oeuvre par le fournisseur pour informer systématiquement ses clients du service proposé ; les conditions technico-économiques de la collecte et du traitement des déchets. A ce titre, les fournisseurs doivent donner la priorité à la valorisation des produits repris. Ils n'ont pas pour objectif de dégager une marge bénéficiaire sur le service proposé.</p>	
<p>L'ADEME a attribué un droit d'usage non exclusif de la marque retour à l'entreprise suivante :</p> <p style="text-align: center;">CMS HIGH-TECH ZI de la Trinodinière 28480 LUIGNY</p>	
<p>DATE DE NOTIFICATION D'ATTRIBUTION 20 novembre 1996 DATE DE DEMARRAGE EFFECTIF DU DROIT D'USAGE 2 décembre 1996 ATTRIBUTION DU DROIT D'USAGE POUR L'ANNEE 2006</p>	<p>APPLICATION CONCERNEE Solvants PRODUITS CONCERNES Tous les solvants ou les substances organiques et autres chlorés, inflammables ou non, ainsi que leurs emballages, utilisés dans l'industrie ZONE GEOGRAPHIQUE COUVERTE Etats membres de la communauté Européenne et pays signataires de la décision de l'OCDE</p>
<p>Fait à Angers, le 07-06-2006</p>	<p>INGENIEUR EN CHARGE DU DOSSIER Jean-Paul DUPUY tel. 02 41 91 40 62</p>
 <p>Agence de l'Environnement et de la Maîtrise de l'Énergie Direction de l'Industrie</p> <p>2, sq La Fayette - BP 406 - 49004 Angers cedex 01 - Téléphone : 02 41 20 41 20 - Télécopie : 02 41 87 23 50 - Minitel : 3615 ADEME</p>	

Figuur 6.6.2 Attest retourmerk voor CMS High-Tech

Het retourmerk is geen productmerk. Het geeft dus geen informatie over de ecologische kwaliteiten van het product en is dus geen aanduiding van ecoproduct. Dit belemmert de effectieve communicatieve en sensibiliserende werking van het merk.

ADEME gebruikt het retourmerk als instrument om de industrie te ondersteunen bij het opzetten van vrijwillige terugnameservices door de initiële producent. Het doel, zoals op de historische website aangegeven - zie verder, is het volume selectief ingezamelde afvalstoffen op te trekken om zo tot een hoogwaardiger recyclage te kunnen komen.

"En l'intégrant dans un contexte commercial, cette proposition de service permet d'assurer la pérennité de la collecte. En effet, qui, mieux que le fournisseur, connaît la nature du produit vendu et du déchet résultant de son utilisation? Par conséquent, qui mieux que le fournisseur, peut déterminer la filière d'élimination adaptée aux déchets et négocier des tarifs de traitement, grâce au regroupement des déchets de l'ensemble de ses clients?"

Le producteur de déchets gagne du temps, en ayant recours à un service de qualité "clef en main" et calculé au juste prix. Le fournisseur démontre qu'il sait être à l'écoute pour comprendre et répondre aux besoins des clients, en réglant leurs problèmes environnementaux."

Het succes van het retourmerk is eerder beperkt gebleven, zeker binnen de lange periode sinds zijn introductie in 1992. In 2004 geeft de productiefabriek van Canon Bretagne aan dat ze, zonder kosten voor de gebruikers, ongeveer 500.000 cartouches heeft gerecupereerd, afkomstig van het Franse grondgebied. In 2007 is dit aantal opgelopen tot ongeveer 600.000 cartouches. De relatie met het

retourmerk is onduidelijk, want het initiatief sluit eerder aan bij een corporate beleidslijn van Canon op Europees vlak, die ook zonder introductie van het retourmerk zou gevolgd worden. De fabriek in Bretagne verwerkt in totaal meer dan 3.8 miljoen cartouches afkomstig van over heel Europa.

Het is significant dat ADEME in zijn meest recente jaarverslagen en in het bilan 2003-2007 geen melding maakt van het retourmerk. Ook de webstek <http://www.ademe.fr/entreprises/dechets/marque-retour/default.htm> is buiten gebruik gesteld. Informatie over het retourmerk is slechts indirect te vinden en niet op de eigen website. Het meest recente internetarchief van de ADEME website over het retourmerk dateert van 22 november 2005. Zie http://web.archive.org/web/*/http://www.ademe.fr/entreprises/dechets/marque-retour/default.htm

ERVARING MET COLLECTIEVE INZAMELSYSTEMEN

Containerparken

Net als in de meeste andere lidstaten is de inzameling van huishoudelijke afval, en bij uitbreiding met huishoudelijk afval vergelijkbaar bedrijfsafval, een bevoegdheid voor het gemeentelijke niveau, waar de gemeentelijke autonomie slechts via subsidies of via nationale of regionale plannen kan beïnvloed worden. Daardoor kan niet in algemene termen gesteld worden in welke mate de KMO met zijn (gevaarlijk) bedrijfsafval in kleine hoeveelheden welkom is op de containerparken. In 2001 schatte ADEME dat 2856 containerparken actief waren in Frankrijk, waarvan 77.4% afval van KMO's ontvangen. 80% ontvangt ook specifieke soorten gevaarlijk afval, maar slechts 57% is hier specifiek voor uitgerust met speciale recipiënten of chemokluizen. Het agentschap ADEME zet zijn inspanningen voort om de lokale beslissingsmaker te ondersteunen en het lokale netwerk voor het inzamelen, sorteren en verwerken van afvalstoffen te vervolledigen en te optimaliseren. Toch werd de subsidiestrategie ten aanzien van containerparken grondig herzien eind 2006, omdat het net aan containerparken intussen volledig aanwezig is. Enkel voor de ontwikkeling van de containerparken in de Franse overzeese gebieden en op Corsica wordt nog subsidiebudget uitgetrokken omdat daar nog een belangrijk tekort aan inzamelinfrastructuur bestaat.

Waterzuivering

De lokale overheden kunnen in Frankrijk een bijzondere rol spelen, vanuit hun bevoegdheid voor het beheer van afvalwater, riolering en waterzuivering. De gemeenten kunnen immers overeenkomsten sluiten met bedrijven om hen te laten aansluiten op het openbaar riolering- en waterzuiveringsnet. Via dergelijke overeenkomsten kunnen bijzondere voorwaarden opgelegd worden, niet alleen over de hoeveelheid en de frequentie van de lozingen, of over de verdeling van de financiële lasten, maar ook over het ophalen en verwijderen van (voornamelijk vloeibare) gevaarlijke afvalstoffen. Indien deze niet adequaat beheerd worden komen ze terecht in de leefomgeving of kunnen ze schade aanrichten aan de biologie van de waterzuiveringsinstallatie. Vaak voeren de gemeenten een beleid om hun waterzuivering te beschermen, of om de kwaliteit van het waterzuiveringsslib te beschermen. Die worden in Frankrijk immers nog frequent aangewend in de landbouw als meststof of bodemverbeterend middel. Dit beleid is een sterke hefboom om te sensibiliseren over verspreide fracties vloeibaar gevaarlijk afval, en om een geschikt ophaal- en verwerkingssysteem op te leggen aan de KMO's.

Het achtste subsidieprogramma 2003-2006 van de « Agences des Eaux » richt zich expliciet op de kleine producent van gevaarlijke afvalstoffen. Ook al is een einddatum van de subsidieregeling niet voorzien, toch worden deze subsidies beschouwd als een tijdelijke maatregel, die als doel heeft de inzameling en verwerking van kleine verspreide hoeveelheden gevaarlijke afvalstoffen economisch leefbaar, autonoom en stabiel te maken.

Groepering door de afvalproducenten

Zowel systemen voor collectieve inzameling per bedrijfssector als per geografische zone worden opgezet. Ernst&Young³² geeft als voorbeelden de systemen Relais Vert Auto en de inzameling in de Bassin industriel de la Moselle Est.

Het project Relais Vert Auto werd opgestart door het CNPA (Conseil national des professionnels de l'automobile) en wil de garages omvormen tot belangrijke tussenschakels die zich engageren om garageafvalstoffen te sorteren, en de inzameling en de recyclage ervan te faciliteren. Hierbij richt men zich niet alleen op de eigen bedrijfsafvalstoffen maar ook op de afvalstoffen van particuliere wagens. In 2002 zamelden de 431 « Relais Vert Auto » van Peugeot in totaal 39.241 loodaccumulatoren, 262.836 autobanden en 431 ton oliefilters in.

Een systeem voor de inzameling van de gevaarlijke afvalstoffen van een specifieke regio verschilt in aanpak sterk van een systeem voor een industriële sector. In het geval van een regionale inzameling moet immers rekening houden met een grote heterogeniteit van de aangeboden afvalstoffen, qua aard, hoeveelheid en type van ontdoener. Het voordeel is wel dat het materiaal geografisch gegroepeerd beschikbaar komt in tegenstelling tot een sectorophaling. In de regio Moselle Est werd het systeem opgezet door het netwerk EEIC (Euro Espace Initiatives et Compétitivité) en de historisch goed ingeplante regionale vereniging Les Houillères du Bassin de Lorraine. Ze hebben hun dienstverlening aan de lokale bedrijven gediversifieerd door een gemeenschappelijke inzameling op poot te zetten van zowel gevaarlijke als niet gevaarlijke courante bedrijfsafvalstoffen. De markt werd verdeeld in drie geografische percelen (Sarreguemines, Forbach en Faulquemont) en in type afvalstof. Voor elk lot werd de markt bevroegd.

6.7 CONCLUSIES

Enkele opvallende rode draden doorheen de gesprekken met de verschillende binnen- en buitenlandse partners zijn:

- Voor het bepalen van de inzamelstrategie is het onderscheid belangrijk tussen kleine fracties gevaarlijk bedrijfsafval die met huishoudelijk afval vergelijkbaar zijn, die er met andere woorden qua aard, samenstelling en hoeveelheid mee overeenkomen, en andere kleine fracties gevaarlijk bedrijfsafval.
- Het inzamelen van bedrijfsafvalstoffen wordt door de gemeenten en intercommunales niet als hun core-business beschouwd, tenzij ze hiertoe via de regelgeving worden aangezet.
- Wanneer brengsystemen gebruikt worden, is de hoeveelheid aangebrachte afval het belangrijkste criterium om toegang tot het systeem toe te laten of te ontzeggen. De hoeveelheid is veel bepalender dan de oorsprong (huishoudens of bedrijven)
- Containerparken worden gezien als de gemakkelijkste en goedkoopst te beheren bemande brengsystemen voor gevaarlijk afval, op voorwaarde dat ze voldoende open en beschikbaar zijn voor kleine fracties gevaarlijk bedrijfsafval.

³² Etat des lieux et perspectives de la collectivité et du traitement des déchets dangereux en quantités dispersées en France, ADEME, 2004

7 ANALYSE VAN MODALITEITEN

7.1 SELECTIE VAN MODALITEITEN

In overleg met de stuurgroep worden acht modaliteiten geselecteerd voor verdere analyse

1. Inzameling van gevaarlijk afval door een overheidsinstelling, op afroep of van-deur-tot-deur
2. Groepsaankopen van afvalservices faciliteren tussen sectorgenoten of buurbedrijven, met inbegrip van het organiseren van inzamelingsrondes bij kleine producenten, groepering van kleine producenten om een beroep te kunnen doen op de inzamelaars. Eventueel gebruik van verspreide punten voor tijdelijke opslag om de kosten te drukken en schaalvoordelen te genieten.
3. Brengsystemen via aangepaste containerparken of groene hoeken; gespecialiseerde containerparken of aangepaste toegankelijkheid voor gevaarlijk bedrijfsafval.
4. Tenderprocedure voor het inzamelrecht op een regio of wijk of op het gewest, met de verplichting om alle gevaarlijk afval beneden specifieke volume/gewichtsmarges te aanvaarden, en met toepassing van een maximumprijs.
5. Regularisatie en uitbreiding van de bestaande praktijk van inzamelen via een sectorgenoot, geschoeid op de leest van het Nederlandse detaillisten inzamel systeem, maar toegepast op bedrijfsafval.
6. Bespelen of genereren van een gunstig prijsverschil tussen gemengd mee ingezameld of selectief aangeboden gevaarlijk afval. Genereren van stimuli zodat privé ophalers investeringen doen in geschikt logistiek materiaal voor selectieve inzameling, via het verscherpen van de concurrentie, onder meer door Net Brussel.
7. Instellen van een generalistische aanvaardingsplicht voor gevaarlijk afval, vergelijkbaar met de generalistische aanvaardingsplicht voor verpakkingsmateriaal, in lijn met het ontwerp afvalstoffenplan
8. Toepassen van een retourmerk naar analogie met het merk van ADEME in Frankrijk.

7.2 STRUCTUUR VAN DE EVALUATIEFICHE

Tabel 7.2.1 Structuur van de evaluatiefiche

Omschrijving modaliteit	
Basisprincipe/doelstelling	
Voorbeelden/bronnen	
Beschrijving <ul style="list-style-type: none"> • Inzamelmethode • Opslag • Vervoer 	
Eigenschappen: <ul style="list-style-type: none"> • Administratieve lasten • Gebruiksvriendelijkheid • Garanties op traceerbaarheid 	
Gevatte afvalstoffen	
Maximum en minimumhoeveelheid	

Producent/houder	
Kostenaspecten	
Directe kostenaspecten producenten, inzamelaars	
Indirecte kostenaspecten	
Wie betaalt?	
Doeltreffendheid van de modaliteit	
Oorspronkelijk doel	
Resultaat, deel van de markt	
Effectiviteit bij de geïndiceerde sectoren	
Beperkingen Ongewenste of perverse effecten Gezondheidsrisico's	
Drijvende krachten	
Legaliteit binnen BHG	
Combineerbaarheid in instrumentenmix	
Perspectief	

7.3 EVALUATIE VAN MODALITEITEN

7.3.1 Inzameling door de overheid

Tabel 7.3.1 Evaluatiefiche inzameling door de overheid

Omschrijving modaliteit	
Basisprincipe/doelstelling	De gemeente of een intergemeentelijk samenwerkingsverband neemt de inzameling van klein gevaarlijk afval (zowel van huishoudelijke als van bedrijfsorigine) voor zijn rekening. Inzameling gebeurt op afroep of van deur-tot-deur.
Voorbeelden/bronnen	<ul style="list-style-type: none"> • City of London: ophaling op afroep, maar tegen marktconforme prijzen. • Verenigde Staten (lokaal niveau!): KMO's (gelimiteerd) kunnen gevaarlijk afval op afspraak komen brengen of het wordt op afspraak afgehaald; de kost voor de KMO is lager dan deze via een privé-inzamelaar.
Beschrijving <ul style="list-style-type: none"> • Inzamelmethode • Opslag • Vervoer 	<ul style="list-style-type: none"> • Bedrijven bellen naar één centraal oproepnummer van de bevoegde overheid of van Net Brussel. • Bedrijven registreren zich éénmalig; hoeveelheid en type afval dienen bij de aanvraag van een ophaling geregistreerd te worden. • Indien marktconforme prijzen worden gehanteerd, wordt een offerte opgestuurd naar het bedrijf, zodat deze eventueel nog prijzen kan opvragen bij privéinzamelaars. • Net Brussel bundelt aanvragen voor inzameling uit dezelfde regio, en haalt de afvalstoffen op in een melkronde. • Inzameling van huishoudelijk gevaarlijk afval (bijvoorbeeld via groene plekje) wordt gescheiden gehouden van de inzameling van gevaarlijk afval van KMO's.
Eigenschappen: <ul style="list-style-type: none"> • Administratieve lasten • Gebruiksvriendelijkheid • Garanties op traceerbaarheid 	<ul style="list-style-type: none"> • De administratieve last voor de bevoegde overheid of van Net Brussel neemt sterk toe, omwille van de logistieke organisatie, en registratie van de deelnemende bedrijven. • De administratieve last voor bedrijven blijft beperkt tot een éénmalige registratie, en een inventaris van het op te halen gevaarlijk afval. • De gebruiksvriendelijkheid voor bedrijven is groot: ze bellen naar een centraal telefoonnummer en hoeven enkel een inventaris van het op te halen afval door te geven. Ze hoeven niet op zoek te gaan naar mogelijke inzamelaars, het opvragen van prijzen en dergelijke. Vooral voor heel kleine bedrijven kan dit een belangrijke rol spelen. • De traceerbaarheid is zeer groot, gezien de deelnemende bedrijven geregistreerd zijn en een inventaris opmaken van hun op te halen afval.
Gevatte afvalstoffen Maximum en minimumhoeveelheid	<ul style="list-style-type: none"> • Alle gevaarlijke afvalstoffen worden aanvaard met uitzondering van: <ul style="list-style-type: none"> ○ Afvalstoffen die onder de aanvaardingsplicht vallen. ○ Explosieven, zenuwgassen, radioactief afval, medisch

	<p>afval, gasflessen en andere bijzondere afvalstoffen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een maximum van bijvoorbeeld 200 kg gevaarlijk afval per keer wordt aanvaard. Verfijning per afvalsoort is mogelijk.
Producent/houder	<ul style="list-style-type: none"> • Alle KMO's uit de diverse sectoren, exclusief de gezondheidszorg en medische laboratoria. Omwille van de specificiteit van het afval van deze laatste sector, wordt idealiter voor een specifiek inzamelcircuit gekozen (zie fiche Tabel 7.3.5)
Kostenaspecten	
Directe kostenaspecten producenten, inzamelaars	<ul style="list-style-type: none"> • Aankoop extra materiaal door Net Brussel waar nodig. Een deel van het huidige materiaal kan voor deze bijkomende taak ingezet worden. • Inzet extra personeel (teleoperatoren + administratief + personeel voor de ophaling) • Kostprijs verwerking van het gevaarlijk afval
Indirecte kostenaspecten	<ul style="list-style-type: none"> • Communicatie en sensibilisatie • Opleiding van het personeel
Wie betaalt?	<ul style="list-style-type: none"> • Bedrijven die de dienst benutten • BHG voor de inzet van de teleoperatoren, en Net Brussel voor de bijkomende investeringen. Een kost die integraal doorgerekend kan worden aan de bedrijven die de dienst benutten.
Doeltreffendheid van de modaliteit	
Oorspronkelijk doel	<ul style="list-style-type: none"> • Verzekeren dat ook KMO's met kleine hoeveelheden gevaarlijk afval bediend worden (bijvoorbeeld City of London). • Verzekeren dat de inzamelkosten voor gevaarlijk afval van KMO's lager zijn dan deze via privé-inzamelaars, en daardoor economisch haalbaar voor kleine bedrijven (bijvoorbeeld Verenigde Staten).
Resultaat, deel van de markt	<ul style="list-style-type: none"> • Het aanbieden van een service voor KMO's tegen marktconforme prijzen blijkt weinig succes te hebben. De 'City of London hazardous waste collection' voor KMO's blijkt slechts een beperkt aandeel van de markt voor zijn rekening te nemen. Het gros van de bedrijven maakt gebruik van een privé-inzamelaar. Cijfers zijn niet beschikbaar.
Effectiviteit bij de geïndiceerde sectoren	<p>Het succes van de inzameling hangt af van volgende factoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inzameling aan lagere inzakelkost: de kost bij Net Brussel is goedkoper dan bij een privé-inzamelaar. Het succes is afhankelijk van het prijsverschil tussen beiden. Hoe lager de kostprijs van Net Brussel, hoe meer KMO's overtuigd kunnen worden om hun gevaarlijk afval op ecologisch verantwoorde manier te verwijderen. • De meerwaarde die de administratieve vereenvoudiging voor de bedrijven meebrengt. <p>De modaliteit is toepasbaar bij de sectoren persoonlijke diensten, grafische sector, metaalbewerking, industriële reiniging, machinebouw en andere fabricagenijverheid, bouwsector.</p> <p>Hij is minder geschikt voor de sectoren gezondheidszorg en medische laboratoria. Ook de sector garage en carrosserie heeft</p>

	<p>vaak reeds een eigen netwerk voor inzameling van (grotere hoeveelheden) gevaarlijke garageafvalstoffen.</p>
<p>Beperkingen Ongewenste of perverse effecten Gezondheidsrisico's</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het perverse resultaat van het tussenkomen in de kosten voor inzameling van gevaarlijk afval bij KMO's of het meebnutten van openbare middelen en infrastructuur is dat de belastingbetaler hier mogelijk voor meebetaalt. Dit kan het principe 'de vervuiler betaalt' ondergraven. • Het personeel dat moet instaan voor de inzameling van het gevaarlijk afval dient hiervoor opgeleid te worden, zodat de gezondheidsrisico's beperkt worden. Verder dienen ook duidelijke instructies inzake verpakking van het gevaarlijk afval opgesteld te worden voor de bedrijven en moeten ze zich hier bij het aanleveren van het afval ook aan houden. • De dienstverlening moet er mee rekening houden dat incompatibele afvalstoffen niet samen mogen opgehaald worden. • Zonder controle en handhaving als stok achter de deur, zal het aanbieden van dergelijke service door Net Brussel – zelf als deze goedkoper is dan via een privé-inzamelaar – vermoedelijk het gros van de KMO's niet kunnen overtuigen. De KMO's die op dit moment hun gevaarlijk afval gratis of goedkoop verwijderen via bijvoorbeeld sluikestorten, lozen of met het restafval meegeven, zullen niet alleen door het aanbieden van een service door Net Brussel overtuigd worden.
<p>Drijvende krachten</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het is voor KMO's niet altijd eenvoudig om een inzamelaar te vinden, die ook kleine hoeveelheden wil ophalen. Dit geldt zeker voor de Brusselse context, waarin volgens FEBEM de marktdekking voor individuele niet-gegroepeerde producenten vaak onvolledig is. • De kostprijs voor ophaling van kleine hoeveelheden gevaarlijk afval via privé-inzameling is vaak buitenproportioneel groot, omwille van de forfaitaire kosten die hoog zijn. Hierdoor is een individueel bedrijf sneller geneigd om de risico's die gepaard gaan met illegale verwijdering (in casu boetes en andere sancties) te willen lopen, en dit geldt zeker wanneer er onvoldoende kans op 'betrapping' is.
<p>Legaliteit binnen BHG</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen de huidige wetgeving is het onwettelijk om niet de volledige kost door te rekenen aan bedrijven. Het rechtstreeks subsidiëren en op die manier onwettig concurreren met privé-inzamelaars is eveneens verboden. • Het systeem kan wel werken wanneer de goedkopere prijs louter door efficiëntiewinst wordt gerealiseerd (bijvoorbeeld door te werken met melkrondes) en door lagere winstmarges (werken tegen kostprijs).
<p>Combineerbaarheid in instrumentenmix</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het systeem kan maar werken indien het gecombineerd wordt met een sterke communicatiecampagne die het oproepnummer bekend maakt en met een sterke handhavingsactiviteit die het illegale verwijderen ontmoedigt.
<p>Perspectief</p>	<p>Positief, maar gelet op de randvoorwaarden qua prijszetting eerder beperkt. Onvoldoende als enige maatregel, maar wellicht zinvol als aanvullend op andere maatregelen.</p>

7.3.2 Groepsaankopen

Tabel 7.3.2 Evaluatiefiche groepsaankopen van ophaaldiensten

Omschrijving modaliteit	
Basisprincipe/doelstelling	Groepsaankopen van afvalservices faciliteren tussen sectorgenoten of buurtbedrijven, met inbegrip van het organiseren van inzamelingsrondes bij kleine producenten, groepering van kleine producenten om een beroep te kunnen doen op de inzamelaars. Eventueel gebruik van verspreide punten voor tijdelijke opslag om de kosten te drukken en van schaalvoordelen te genieten.
Voorbeelden/bronnen	<ul style="list-style-type: none"> • MiK (Milieu-infopunt voor KMO's, een samenwerking van VOKA en provincie Vlaams-Brabant) zetten een inzamelsysteem op poten waarbij twee keer per jaar een inzameling wordt georganiseerd voor KMO's. Voor 2008 werd een contract afgesloten met Vanheede Environmental Logistics, die voor 0,61 euro per kg, het gevaarlijk afval van de deelnemende KMO's aan de deur komt ophalen. • De VeGHO (Vereniging van Gentse Havengebonden Ondernemingen) organiseert drie keer per jaar een collectieve ophaling van KGA in de Gentse haven in het kader van 'bedrijventerreinmanagement'. De collectieve inkoopprijs in 2008 bedraagt 0,43 euro verwerkingskost per kg KGA + 10 euro administratiekosten + 33,6 euro forfaitaire transportkosten. Indien te weinig deelnemers aanmelden voor de collectieve inzameling, kan de ophaalronde geannuleerd worden. • De POM West-Vlaanderen, VWI en Leiedal organiseren samen ophaalrondes voor klein gevaarlijk bedrijfsafval op verschillende bedrijventerreinen. De gezamenlijke ophaling loopt al enkele jaren op bedrijventerzones in Brugge.
Beschrijving <ul style="list-style-type: none"> • Inzamelmethode • Opslag • Vervoer 	<ul style="list-style-type: none"> • Aanbesteding voor collectieve inzameling; uitbesteding aan de goedkoopste inzamelaar. • Enkele malen per jaar haalt deze inzamelaar deur-aan-deur of op een aantal vastgelegde plaatsen (bijvoorbeeld bedrijventerreinen) KGA van bedrijven op. • Bedrijven geven hun aanvraag op voorhand door aan ofwel de organisatie die de collectieve inzameling organiseert ofwel rechtstreeks aan de inzamelaar.
Eigenschappen: <ul style="list-style-type: none"> • Administratieve lasten • Gebruiksvriendelijkheid • Garanties op traceerbaarheid 	<ul style="list-style-type: none"> • De administratieve last voor het opzetten van een groepsaankoop komt ten laste van de initiatiefnemer (de bevoegde overheid voor afval of een andere initiatiefnemer) die de producent helpt om zich te organiseren. • Afspraken over kostenverdeling moeten gemaakt worden. • Het systeem is voor de producent even gebruiksvriendelijk als de inzameling door een individuele afvalophaler. • Dezelfde garanties voor traceerbaarheid worden geboden, tenzij er eerst een vooropslag plaatsvindt waarbij afval van verschillende bedrijven gecombineerd wordt.
Gevatte afvalstoffen	<ul style="list-style-type: none"> • Alle gevaarlijke afvalstoffen worden aanvaard met uitzondering

Maximum en minimumhoeveelheid	<p>van:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Afvalstoffen die onder de aanvaardingsplicht vallen. ○ Explosieven, zenuwgassen, radioactief afval, gasflessen en andere bijzondere afvalstoffen. ○ Productieafval afkomstig van een te specifiek productieproces of in te grote hoeveelheden. Onderling af te spreken. <ul style="list-style-type: none"> • Naar Vlaams-Brabants voorbeeld kan een maximum van 30 kg per afgifte meegegeven worden.
Producent/houder	<ul style="list-style-type: none"> • Alle KMO's uit de diverse sectoren; ook voor de sector gezondheidszorg en medische laboratoria zou een groepsaankoop specifiek voor deze sector georganiseerd kunnen worden. De frequentie voor ophaling zal waarschijnlijk dan wel veel hoger moeten liggen.
Kostenaspecten	
Directe kostenaspecten producenten, inzamelaars	<ul style="list-style-type: none"> • Coördinatie van de deelnemende bedrijven
Indirecte kostenaspecten	<ul style="list-style-type: none"> • Communicatie en sensibilisatie: bedrijven informeren over de volgende inzamelronde; herhalen van de "wat en hoe".
Wie betaalt?	<ul style="list-style-type: none"> • Producenten van het gevaarlijk afval, volgens een verdeelsleutel, op basis van gewicht of volgens een forfaitaire afspraak.
Doeltreffendheid van de modaliteit	
Oorspronkelijk doel	<ul style="list-style-type: none"> • Verzekeren dat ook KMO's met kleine hoeveelheden gevaarlijk afval bediend worden. • Verzekeren dat de inzamelkosten voor gevaarlijk afval van KMO's via collectieve inzameling lager zijn dan via individuele inzameling, en daardoor economisch haalbaar zijn voor kleine bedrijven.
Resultaat, deel van de markt	<ul style="list-style-type: none"> • De collectieve inzameling via MiK wordt als een succes ervaren: het proefproject werd gestart in 2004 en sinds 2006 loopt de grootschalige KGA-ophaling voor alle bedrijven in Vlaams-Brabant. Gemiddeld nemen 40 tot 50 bedrijven deel per ophaalronde; slechts een gedeelte hiervan neemt bij elke ophaalronde deel. • Ook het initiatief in West-Vlaanderen verloopt succesvol. Wegens het succes werd dit initiatief onlangs uitgebreid van het Brugse naar andere bedrijventerreinen. In april 2007 werden de eerste ophaalrondes georganiseerd op de bedrijventerreinen van Roeselare, Izegem, Tielt, Ieper, Poperinge, Kortrijk en Wevelgem. Er werd toen meer dan 6 ton gevaarlijk afval opgehaald. Op vraag van de bedrijven werd deze actie herhaald in september 2007. • Het initiatief in de Gentse haven is gestart vanuit een gesubsidieerd project rond bedrijventerreinmanagement, waarbij de collectieve inzameling werd georganiseerd door de POM en waarbij de transportkost werd gedragen door het projectbudget. Het initiatief bleek echter voldoende succesvol om verder te zetten na afloop van het gesubsidieerd project. De organisatie van de collectieve inzameling werd overgenomen door VeGHO, Vereniging van Gentse

	<p>Havengebonden Ondernemingen, en de (beperkte) transportkosten worden nu doorgerekend aan de deelnemende bedrijven. De collectieve inzameling is niet specifiek gericht op KMO's, maar wel specifiek op KGA (productie-afval is niet toegelaten). Enkel de leden van VeGHO kunnen van de service gebruik maken. Er nemen ongeveer 10 leden per ophaling deel. Vanaf 10 leden zijn de kosten van de inzamelaar gedekt. Als er minder dan 10 leden per ophaling deelnemen, dan dient VeGHO de kosten bij te passen.</p>
Effectiviteit bij de geviseerde sectoren	<p>De modaliteit is toepasbaar bij de sectoren gezondheidszorg en medische laboratoria, garage en carrosserie, persoonlijke diensten, grafische sector, metaalbewerking, industriële reiniging, machinebouw en andere fabricagenijverheid, bouwsector.</p> <p>Toch is de modaliteit eerder gericht op naburige bedrijven die eenzelfde locatie delen dan op sectorgenoten, met uitzondering van een eventuele groepsaankoop in de medische sector.</p> <p>Groepsaankopen in de garagesector worden vaak per merk of per distributienet georganiseerd.</p>
Beperkingen Ongewenste of perverse effecten Gezondheidsrisico's	<ul style="list-style-type: none"> • Groepsaankopen worden normaal gezien georganiseerd voor een groep van nabijgelegen bedrijven. Een groepsaankoop op het niveau van het BHG zou ongewoon zijn, vermits het dan moeilijk haalbaar is om een vaste en beperkte transportkost vast te leggen. • In de praktijk zijn niet alle pogingen tot groepsaankoop succesvol, omdat er betwisting kan ontstaan tussen de deelnemende partners over de verdeling van de kosten. • De illegale bedrijfjes worden vermoedelijk niet bereikt. • Groepsaankopen brengen geen extra risico's met zich mee in vergelijking met individuele aankopen, met uitzondering van een eventuele groepsaankoop gecombineerd met een gemeenschappelijke opslag.
Drijvende krachten	<ul style="list-style-type: none"> • Het is voor KMO's niet altijd eenvoudig om een inzamelaar te vinden, die ook kleine hoeveelheden wil ophalen. Dit geldt zeker voor de Brusselse context, waarin volgens FEBEM de marktdekking voor individuele niet-gegroepeerde producenten vaak onvolledig is. • De kostprijs voor ophaling van kleine hoeveelheden gevaarlijk afval is vaak buitenproportioneel groot, omwille van de forfaitaire kosten die hoog zijn. Hierdoor is een individueel bedrijf sneller geneigd om de risico's die gepaard gaan met illegale verwijdering (in casu boetes en andere sancties) te willen lopen, en dit geldt zeker wanneer er onvoldoende kans op 'betrapping' is. Collectieve inzameling kan de kosten voor KGA-inzameling aanzienlijk drukken, waardoor een hogere inzamelrespons voor KGA bij KMO's mogelijk wordt.
Legaliteit binnen BHG	Geen incompatibiliteit met de huidige wetgeving.
Combineerbaarheid in instrumentenmix	Groepsaankopen kunnen specifieke sectoren of specifieke locaties (industrieterreinen) omvatten, maar zijn minder geschikt voor de verspreide nijverheid die daarbuiten valt. Het instrument moet dus best gecombineerd worden met andere instrumenten die fijnmaziger werken.
Perspectief	Positief, maar beperkt tot specifieke sectoren en locaties. Ook qua

	afvalstromen beperkt tot stromen die een gemakkelijke en eerlijke verdeling van de kosten onder de deelnemers toestaat, bijvoorbeeld bedrijfs-KGA.
--	--

7.3.3 Brengsystemen

Tabel 7.3.3 Evaluatiefiche inzameling via brengsystemen

Omschrijving modaliteit	
Basisprincipe/doelstelling	<p>Brengsystemen waar KMO's welkom zijn om kleine fracties gevaarlijke afvalstoffen af te leveren; aangepaste containerparken of groene hoeken; gespecialiseerde containerparken of aangepaste toegankelijkheid voor gevaarlijk bedrijfsafval.</p> <p>De doelstelling van brengsystemen voor gevaarlijk afval ligt slechts in tweede instantie op recyclage. In eerste instantie dient het systeem om gevaarlijk afval weg te houden uit de stroom gemengd restafval en veilig te verwerken.</p>
Voorbeelden/bronnen	<ul style="list-style-type: none"> • Huidige gewestelijke containerparken in beheer van Net Brussel, containerparken in beheer van enkele Brusselse gemeenten (enkel voor huishoudelijk afval), groene hoekjes voor gevaarlijk afval. • Containerparken in het Vlaamse Gewest, beheerd door intercommunale verenigingen. • Containerparken en chemocarsystemen in alle onderzochte landen, met diverse regimes en namen: De Zwitserse "espaces récupérations" zijn sinds 2006 verboden voor bedrijfsafvalstoffen, terwijl de Luxemburgse containerparken een expliciete taak toegewezen hebben op vlak van inzameling van vergelijkbare bedrijfsafvalstoffen. Op vele Duitse containerparken mag geen bedrijfsafval ontvangen worden, tenzij gevaarlijk bedrijfsafval voor de schadstoffsammelstellen. Oostenrijkse centrale problemstofsammelstelle aanvaarden bedrijfs-KGA en zijn vaak in containerparken opgenomen. Londense civic amenity sites ontvangen ongeveer 22% bedrijfsafval, maar zijn niet steeds op recyclage of op gevaarlijk afval ingesteld.
Beschrijving <ul style="list-style-type: none"> • Inzamelmethode • Opslag • Vervoer 	<p>Brengsystemen voor gevaarlijke afvalstoffen zijn steeds bemand. Als ze bedrijfsafvalstoffen aanvaarden, doen ze dit in regel tegen vergoeding van de reële kosten. In de praktijk wordt in de prijszetting vooral onderscheid gemaakt op basis van aangevoerd gewicht en niet op de oorsprong van het afval.</p> <p>Het afval wordt voor of tijdens het afleveren op het containerpark gesorteerd door de producent. Na tijdelijke opslag wordt het gegroepeerd afgevoerd naar een verwerker.</p>
Eigenschappen: <ul style="list-style-type: none"> • Administratieve lasten • Gebruiksvriendelijkheid • Garanties op traceerbaarheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Het uitbaten van een containerpark in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest brengt verplichtingen mee als beheerder van afvalstoffen. Voor gevaarlijke afvalstoffen wil dit in regel zeggen een maandelijkse rapportering en een register met individuele gegevens per producent. • Het systeem is gebruiksvriendelijk voor de kleine KMO, die ook als particulier gebruik maakt van de containerparken. Voor grotere fracties heeft het systeem als nadeel dat het vervoer door de producent moet gerealiseerd worden, en dat grotere fracties niet aanvaard worden. • De administratieve last voor het beheren van een containerpark levert voor gevaarlijke afvalstoffen een

	gedetailleerde traceerbaarheid op.
Gevatte afvalstoffen Maximum en minimumhoeveelheid	<p>Het systeem is bij uitstek georiënteerd naar met huishoudelijke afvalstoffen vergelijkbare gevaarlijke bedrijfsafvalstoffen of bedrijfs-KGA. Per afvalsoort worden vaak maximumhoeveelheden ingesteld. Het systeem heeft geen ondergrenzen voor minimumhoeveelheden, wat het een sterk systeem maakt voor kleine en zeer kleine fracties.</p> <p>Naar Nederlands model kan tot 200 kg per afgifte aangeleverd worden. De totale hoeveelheid is in Berlijn beperkt tot 500 kg/jaar, en het aantal bezoeken is beperkt tot 4.</p>
Producent/houder	Het doelpubliek is voornamelijk de kleine KMO, die bedrijfs-KGA in kleine hoeveelheden voortbrengt.
Kostenaspecten	
Directe kostenaspecten producenten, inzamelaars	<ul style="list-style-type: none"> • De inzameling gebeurt tegen vergoeding van de reële kosten, en niet tegen marktconforme prijzen, omdat publiek beheerde containerparken geen openbare middelen mogen inzetten om, eventueel tijdelijk en om commerciële redenen, onder de kostprijs te gaan. • Vaak is de reële kostprijs echter lager dan de marktprijs, omdat er geen winstmarge genomen wordt op de inzameling. • Afhankelijk van de aard van het materiaal kan de verwerkingskost positief of negatief zijn. Verwerking van KGA, en dus ook bedrijfs-KGA is echter quasi steeds negatief.
Indirecte kostenaspecten	Publiciteitskosten en sensibiliseringskosten om de KMO naar de containerparken toe te leiden. Vooral nodig in een beginfase, waarna goede service en mond-aan-mondreclame het systeem vaak op gang houdt.
Wie betaalt?	De producent
Doeltreffendheid van de modaliteit	
Oorspronkelijk doel	Gevaarlijke afvalstoffen weren uit het restafval.
Resultaat, deel van de markt	Afhankelijk van de lokale implementatie van het systeem is het in mindere of meerdere mate succesvol om gevaarlijk afval op te vangen. De chemocarsystemen en mobiele groene plekje zijn vaak duur en inefficiënt wegens de te beperkte toegankelijkheidsuren en de hoge personeelskosten.
Effectiviteit bij de geïndiceerde sectoren	<p>De modaliteit is toepasbaar bij de sectoren persoonlijke diensten, grafische sector, metaalbewerking, industriële reiniging, machinebouw en andere fabricagenijverheid, bouwsector.</p> <p>Hij is minder geschikt voor de sectoren gezondheidszorg en medische laboratoria. Ook de sector garage en carrosserie heeft vaak reeds een eigen netwerk voor inzameling van (grotere hoeveelheden) gevaarlijke garageafvalstoffen. Specifieke gevaarlijke afvalstoffen uit de productie, dus afval dat afwijkt van het bedrijfs-KGA, kunnen evenmin door het systeem worden opgevangen, waardoor het voor de grafische sector, metaalbewerking en industriële reiniging slechts aanvullend is. Hun aandeel bedrijfs-KGA is laag ten aanzien van het totaal aandeel gevaarlijk afval dat ze genereren.</p>
Beperkingen Ongewenste of perverse effecten	<ul style="list-style-type: none"> • Het systeem is beperkt tot bedrijfs-KGA, omdat het geënt wordt op de logistieke infrastructuur voor KGA van

Gezondheidsrisico's	<p>huishoudelijke oorsprong.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toegangsuren en –mogelijkheden kunnen beperkt zijn, waardoor het instrument aan aantrekkelijkheid en effectiviteit verliest. • Er moet over gewaakt worden dat de reële kosten doorgerekend worden, en geen publieke middelen ingezet worden om de inzameling mee te financieren, omdat dit het principe "de vervuiler betaalt" kan schaden. Anderzijds moet dit afgewogen worden tegen de opportuniteit om gevaarlijke afvalstoffen in te zamelen die anders in het milieu terecht komen. • Wanneer de infrastructuur de novo moet gemaakt worden zijn de investeringskosten en de uitbatingskosten redelijk hoog.
Drijvende krachten	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruiksgemak • Bestaande infrastructuur maakt een vlotte implementatie mogelijk. • Containerparken worden gezien als de gemakkelijkste en goedkoopst te beheren bemande brengsystemen voor gevaarlijk afval, op voorwaarde dat ze voldoende open en beschikbaar zijn voor kleine fracties gevaarlijk bedrijfsafval.
Legaliteit binnen BHG	<ul style="list-style-type: none"> • In Brussel wordt het aanvaarden van bedrijfsafvalstoffen op de gemeentelijke gesubsidieerde containerparken verboden in het subsidiereglement. • Ook voor het aanvaarden van bedrijfsafvalstoffen op de gewestelijke containerparken bestaat er een juridisch vacuum (zie paragraaf 4.1.2.) • Gemeenten of het Gewest hebben geen ordonnantiële taaktoewijzing voor het inzamelen van bedrijfsafvalstoffen.
Combineerbaarheid in instrumentenmix	<ul style="list-style-type: none"> • Het beleid moet ingeschakeld worden binnen het algemene beleid inzake containerparken en selectieve inzameling van KGA van particuliere oorsprong. • Naast de brengsystemen voor bedrijfs-KGA moet ook een instrumentarium ter beschikking staan voor andere, meer specifieke gevaarlijke bedrijfsafvalstoffen.
Perspectief	<p>Het openen van containerparken voor bedrijfs-KGA biedt heel wat perspectief in een Brusselse context. Wetgeving en subsidieregeling moeten hier evenwel op aangepast worden. Een ander knelpunt bestaat in de moeilijkheid om in een stedelijk weefsel voldoende ruimte te vinden om containerparken in te richten.</p> <p>De maatregel is bij uitstek fijnmazig en weinig selectief, kan financieel voordelig zijn voor de producent, maar is beperkt tot bedrijfs-KGA met uitsluiting van andere gevaarlijke afvalstromen van KMO's.</p>

7.3.4 Regionale inzamelplichten

Tabel 7.3.4 Evaluatiefiche tendering van regionale inzamelrechten

Omschrijving modaliteit	
Basisprincipe/doelstelling	Tenderprocedure voor het inzamelrecht op een regio of wijk of op het gewest, met de verplichting om alle gevaarlijk afval beneden specifieke volume/gewichtsmarges te aanvaarden, en met toepassing van een maximumprijs.
Voorbeelden/bronnen	Nederland: er worden slechts 20 vergunningen voor de inzameling van gevaarlijk afval in hoeveelheden kleiner dan 200 kg toegekend. Deze inzamelvergunningen worden voor 6 stromen gekoppeld aan een inzamelplicht: de vergunde KGA-inzamelaars zijn verplicht om deze stromen op afroep binnen een maand bij bedrijven op te halen. Doelstelling is het verzekeren van de inzameling van kleine hoeveelheden gevaarlijk afval bij KMO's, ook deze gelegen in afgelegen gebieden. Doelstelling was <u>niet</u> om een maximumprijs vast te leggen.
Beschrijving <ul style="list-style-type: none"> • Inzamelmethode • Opslag • Vervoer 	<ul style="list-style-type: none"> • Aanbesteding voor één enkele inzamelvergunning voor gevaarlijk afval (bijvoorbeeld voor hoeveelheden tot maximum 200 kg per afgifte) bij KMO's voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. • Vastleggen van een maximumprijs (bijvoorbeeld per kg met een vaste forfaitaire transportkost). • Vergunning koppelen aan inzamelplicht.
Eigenschappen: <ul style="list-style-type: none"> • Administratieve lasten • Gebruiksvriendelijkheid • Garanties op traceerbaarheid 	<ul style="list-style-type: none"> • De ophaling is vergelijkbaar met de klassieke ophaling door een privé-inzamelaar, met dit verschil dat slechts één inzamelaar bevoegd is. Behalve het uitschrijven van de aanbesteding en controle van de inzamelaar, is er geen bijkomende administratieve last voor de bevoegde overheid. De gebruiksvriendelijkheid en garanties op traceerbaarheid zijn dezelfde als de bestaande inzameling van gevaarlijk afval. • De gebruiksvriendelijkheid voor de KMO neemt toe, omdat rechtstreeks de ene vergunde inzamelaar kan aangeschreven worden. De kostprijs blijft binnen de perken, en inzameling is gegarandeerd.
Gevatte afvalstoffen Maximum en minimumhoeveelheid	<ul style="list-style-type: none"> • Alle gevaarlijke afvalstoffen worden aanvaard met uitzondering van: <ul style="list-style-type: none"> ○ Afvalstoffen die onder de aanvaardingsplicht vallen. ○ Explosieven, zenuwgassen, radioactief afval, medisch afval, gasflessen en andere bijzondere afvalstoffen. ○ Productieafval afkomstig van een te specifiek productieproces of in te grote hoeveelheden. • Zoals boven vermeld in de hoeveelheid per afgifte beperkt tot 200 kg.
Producent/houder	<ul style="list-style-type: none"> • Alle KMO's uit de diverse sectoren, exclusief de gezondheidszorg en medische laboratoria. Omwille van de specificiteit van het afval van deze laatste sector, wordt idealiter voor een specifiek inzamelcircuit gekozen (zie fiche Tabel 7.3.5)

Kostenaspecten	
Directe kostenaspecten producenten, inzamelaars	Een privé-inzamelaar verzorgt de ophaling, waarbij hij als enige vergunninghouder een grote markt bereikt en zodoende efficiënter en goedkoper kan inzamelen. De rol van de bevoegde overheid en Net Brussel blijven beperkt tot het uitschrijven van een aanbesteding, en controle op de enige vergunninghouder.
Indirecte kostenaspecten	<ul style="list-style-type: none"> • Communicatie en sensibilisatie: bedrijven informeren over de volgende inzamelronde; herhalen van de "wat en hoe".
Wie betaalt?	<ul style="list-style-type: none"> • Producenten van het gevaarlijk afval.
Doeltreffendheid van de modaliteit	
Oorspronkelijk doel	<ul style="list-style-type: none"> • Verzekeren dat ook KMO's met kleine hoeveelheden gevaarlijk afval bediend worden (inzamelplicht!). • Verzekeren dat de inzamelkosten voor gevaarlijk afval van KMO's laag blijven (maximumprijs!).
Resultaat, deel van de markt	<ul style="list-style-type: none"> • Een dergelijk beperking van het aantal inzamelvergunningen voor klein gevaarlijk afval werd enkel teruggevonden in Nederland, maar deze werd niet gecombineerd met een maximumprijs. Uit een recente evaluatie blijkt het systeem een professionalisering van de markt van inzamelaars in de hand gewerkt te hebben, waarbij vooral enkele grote inzamelaars de inzameling van gevaarlijk afval beheersen. Er werd niet gemeten of het systeem ook een reductie in de prijs voor inzameling heeft veroorzaakt. • In Nederland werd ook het aantal vergunningen voor bulkhoeveelheden afvalolie (> 200 kg) beperkt. Deze limitering werd wel gecombineerd met een maximumprijs. In het verleden bleek de marktprijs echter altijd onder de maximumprijs te liggen. Na enkele aanpassingen van de maximumprijs werd deze uiteindelijk afgeschaft. Een belangrijk verschil met klein gevaarlijk afval is echter dat afgewerkte afvalolie nog een marktwaarde heeft bij grote hoeveelheden, wat niet het geval is voor de meeste andere types gevaarlijk afval. <p>Nota: In Nederland wordt het systeem van een beperkt aantal inzamelvergunningen voor klein gevaarlijk afval en bulkhoeveelheden afgewerkte afvalolie op termijn waarschijnlijk afgeschaft. De oorspronkelijke doelstellingen (zoals professionalisering van de sector) zijn zo goed al behaald.</p>
Effectiviteit bij de geviseerde sectoren en afvalstromen	De modaliteit is toepasbaar bij de sectoren garage en carrosserie, persoonlijke diensten, grafische sector, metaalbewerking, industriële reiniging, machinebouw en andere fabricagenijverheid, bouwsector.
Beperkingen Ongewenste of perverse effecten Gezondheidsrisico's	<ul style="list-style-type: none"> • Er is geen draagvlak voor deze modaliteit bij de afvalinzamelaars zelf (FEBEM). • Zonder controle en handhaving als stok achter de deur, zal deze modaliteit met maximumprijs vermoedelijk slechts een beperkt deel van de KMO's kunnen overtuigen. De KMO's die op dit moment hun gevaarlijk afval gratis of goedkoop verwijderen via bijvoorbeeld sluikestorten, lozen of met het restafval meegeven, zullen niet gemakkelijk overtuigd worden. Veel hangt uiteraard af van de hoogte van de ingestelde maximumprijs.

	<ul style="list-style-type: none"> • De illegale bedrijfjes worden vermoedelijk niet bereikt.
Drijvende krachten	<ul style="list-style-type: none"> • Het is voor KMO's niet altijd eenvoudig om een inzamelaar te vinden, die ook kleine hoeveelheden wil ophalen. Dit geldt zeker voor de Brusselse context, waarin volgens FEBEM de marktdekking voor individuele niet-gegroepeerde producenten vaak onvolledig is. • De kostprijs voor ophaling van kleine hoeveelheden gevaarlijk afval via privé-inzameling is vaak buitenproportioneel groot, omwille van de forfaitaire kosten die hoog zijn. Hierdoor is een individueel bedrijf sneller geneigd om de risico's die gepaard gaan met illegale verwijdering (in casu boetes en andere sancties) te willen lopen, en dit geldt zeker wanneer er onvoldoende kans op 'betrapping' is.
Legaliteit binnen BHG	Geen incompatibiliteit met de huidige wetgeving.
Combineerbaarheid in instrumentenmix	<p>De beschreven modaliteit kan maar succesvol zijn in combinatie met:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meer doorgedreven sensibilisering • Een scheidingsplicht voor KMO-afval • Effectieve handhaving op illegale verwijdering
Perspectief	<p>Positief. Deze modaliteit is vergelijkbaar met deze van de groepsaankopen, met dit verschil dat er een inzamelplicht en een maximumprijs aan de vergunning kan gekoppeld worden. De modaliteit wordt best gelimiteerd tot bedrijfs-KGA in kleine hoeveelheden (bvb. 200 kg) en tot afval vergelijkbaar met huishoudelijk KGA. De inzameling van sectorspecifiek afval in grote hoeveelheden kan beter overgelaten worden aan de vrije markt.</p>

7.3.5 Inzameling via een sectorgenoot

Tabel 7.3.5 Evaluatiefiche inzameling via een sectorgenoot

Omschrijving modaliteit	
Basisprincipe/doelstelling	Regularisatie en uitbreiding van de bestaande praktijk van inzamelen via een sectorgenoot, geschoeid op de leest van het Nederlandse detaillisten inzamel systeem, maar toegepast op bedrijfsafval.
Voorbeelden/bronnen	<ul style="list-style-type: none"> • Rotterdam (Nederland): particulieren kunnen hun verf- en solventenresten kwijt in een aantal verfwinkels. Batterijen, TL-lampen en andere specifieke afvalstoffen kunnen ze kwijt in een aantal rusthuizen, scholen en winkels. De winkels en andere inzamelpunten hebben hiervoor geen vergunning nodig. Het ingezamelde afval wordt gratis opgehaald op kosten van Stad Rotterdam. • Vlaanderen: groepspraktijken van bijvoorbeeld verpleegkundigen, en organisaties van thuisverzorging mogen medisch afval van hun participanten inzamelen en vervolgens in één partij laten ophalen. Medische speciaalzaken en analyselaboratoria mogen geen medisch afval inzamelen en opslaan zonder erkenning en milieuvergunning. • Ook in Brussel is er een de facto systeem waarbij medisch afval van verspreide bronnen via een ziekenhuis gegroepeerd wordt voor ophaling.
Beschrijving <ul style="list-style-type: none"> • Inzamelmethode • Opslag • Vervoer 	Twee mogelijke systemen: <ul style="list-style-type: none"> • Vrijwillig terugnamesysteem: inzameling van gevaarlijk afval bij de leverancier (bijvoorbeeld de groothandel). Enkel bedoeld voor kleine hoeveelheden per afgifte en vaak binnen een één-voor-één systeem. • Verzameling van afval bij een 'sectorgenoot', bijvoorbeeld het medisch afval van artsen (die ook eigen praktijk hebben) dat in het ziekenhuis verzameld wordt.
Eigenschappen: <ul style="list-style-type: none"> • Administratieve lasten • Gebruiksvriendelijkheid • Garanties op traceerbaarheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Administratieve lasten voor het inzamelpunt, dat als afvalbeheerder optreedt conform het besluit op het afvalregister. • Zeer gebruiksvriendelijk voor de gebruiker, die een one-stop-shop heeft en de afgifte van afval kan combineren met aankopen of met andere professionele activiteiten. • Traceerbaarheid vergt registratie in een afvalregister.
Gevatte afvalstoffen Maximum en minimumhoeveelheid	<ul style="list-style-type: none"> • Sectorgerelateerd afval, zoals medisch afval, verven en solventen van zelfstandige schilders, chemisch afval van kappers, enz... • Maximale hoeveelheden zijn afhankelijk van de sector en het type afval. In Oostenrijk wordt vaak met limietwaarden van 20 tot 30 kg gewerkt in de Sammelstellen. Meer gedetailleerde limietwaarden staan in Tabel 8.3.1
Producent/houder	<ul style="list-style-type: none"> • Zelfstandige ondernemers in onder meer de sectoren "gezondheidszorg", "persoonlijke diensten" en "bouwsector"
Kostenaspecten	

Directe kostenaspecten producenten, inzamelaars	<ul style="list-style-type: none"> • De leverancier / inzamelpunt (bijvoorbeeld de groothandel) dient vergoed te worden voor de inzameling, gezien deze het afval moet laten ophalen en voor de verwerkingskosten opdraait. • Kosten eventueel te verhalen op de klanten, tenzij de service bij wijze van klantenbinding aangeboden wordt. Dit is niet evident gelet op de hoge verwerkingskost voor gevaarlijk afval.
Indirecte kostenaspecten	<ul style="list-style-type: none"> • Commerciële of publicitaire meerwaarde voor het inzamelpunt. • Imagowinst. • Opbrengsten bij afvalstoffen met een positieve commerciële waarde.
Wie betaalt?	Afhankelijk van de marktsituatie en het geïmplementeerde systeem kan de kost indirect of direct doorverrekend worden naar de producenten van het gevaarlijk afval ³³ , of draagt het inzamelpunt de kost zelf.
Doeltreffendheid van de modaliteit	
Oorspronkelijk doel	<ul style="list-style-type: none"> • Verzekeren dat ook KMO's (in casu zelfstandige ondernemers) met kleine hoeveelheden gevaarlijk afval bediend worden. • Verzekeren dat de inzamelkosten van gevaarlijk afval voor KMO's (in casu zelfstandige ondernemers) economisch haalbaar blijven.
Resultaat, deel van de markt	<ul style="list-style-type: none"> • Het Rotterdams systeem is beperkt tot huishoudelijk afval van particulieren en het eigen afval van de winkel/inzamelpunt. • Het Vlaamse systeem is goed doorgedrongen binnen de sector van de thuisverpleging. Ook vrijwillige terugnamesystemen zijn in specifieke sectoren en voor specifieke afvalstoffen goed doorgedrongen (vb printertoners). Het blijft wel beperkt tot heel specifieke gevallen.
Effectiviteit bij de geïndiceerde sectoren en afvalstromen	De modaliteit is toepasbaar bij de sectoren gezondheidszorg en medische laboratoria, persoonlijke diensten en in ieder geval de bouwsector (installateurs, schilders, loodgieters...). Uitbreiding naar de andere sectoren is mogelijk voor heel specifieke afvalstoffen.
Beperkingen Ongewenste of perverse effecten Gezondheidsrisico's	<ul style="list-style-type: none"> • Gezien het voor de groothandel vermoedelijk administratief niet haalbaar is om hun klanten te laten bijdragen in de kosten voor de ophaling (hoe doorrekenen: per kg, per aantal blikken?), zal de groothandel deze kosten onrechtstreeks moeten kunnen recupereren, bijvoorbeeld door de producten duurder te maken. Anderzijds kan de service tot een groei in het klantenbestand leiden en tot een grotere klantenbinding. • Het principe 'de vervuiler betaalt' wordt ondermijnd, gezien de producenten (de zelfstandige ondernemers) niet betalen voor hun afval. • De groothandelaar dient over voldoende stockageruimte te beschikken. • De groothandelaar beschikt meestal niet over de geschikte

³³ Via de prijs van de verkochte goederen, of via een abonnementsformule.

	<p>kennis om met opslag van gevaarlijk afval om te gaan; bovendien moet aan de wettelijke voorwaarden met betrekking tot opslag van gevaarlijk afval worden voldaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Scholen, bejaardentehuizen en andere vergelijkbare instellingen inschakelen bij de inzameling van gevaarlijke afvalstoffen van bedrijven kan veiligheids- en ethische problemen opleveren. • De maatregel mag de bestaande inzamelstrategieën in het kader van aanvaardingsplichten niet verstoren.
Drijvende krachten	<ul style="list-style-type: none"> • Bepaalde afvalstoffen kunnen vanaf bepaalde hoeveelheden geld opleveren bij ophaling. Inzameling van deze afvalstoffen hoeven voor de inzamelende groothandelaar dus geen kost te vormen. • Het is voor KMO's niet altijd eenvoudig om een inzamelaar te vinden, die ook kleine hoeveelheden wil ophalen. Dit geldt zeker voor de Brusselse context, waarin volgens FEBEM de marktdekking voor individuele niet-gegroepeerde producenten vaak onvolledig is. • De kostprijs voor ophaling van kleine hoeveelheden gevaarlijk afval is vaak buitenproportioneel groot, omwille van de forfaitaire kosten die hoog zijn. Wanneer zelfstandige ondernemers hun sectorgebonden gevaarlijk afval bij hun leverancier kwijt kunnen, zal dit ongetwijfeld tot een hogere inzamelrespons leiden.
Legaliteit binnen BHG	<ul style="list-style-type: none"> • De inzameling van medisch afval in groepspraktijken of in ziekenhuizen gebeurt reeds op dit moment, maar dient nog geregulariseerd te worden. • De ziekenhuizen, groothandels of mogelijke andere inzamelpunten zijn niet erkend als ophaler van gevaarlijk afval, terwijl ze de facto deze activiteit uitvoeren. De producent staat zijn afvalstoffen af aan een niet vergunde of niet erkende instelling, wat in principe niet toegelaten is. • De inzamelpunten slaan afval van derden op, en moeten vanaf 100 kilogram een vergunning voor opslag van afvalstoffen krijgen.
Combineerbaarheid in instrumentenmix	<p>De maatregel dient als oplossing voor eerder specifieke problemen, en moet dus met meer generalistische maatregelen aangevuld te worden.</p>
Perspectief	<p>Beperkt tot</p> <ul style="list-style-type: none"> • Afvalstoffen met een positieve waarde, maar waarvan deze waarde slechts bekomen wordt wanneer voldoende materiaal samengebracht is. Wanneer de producent het zelf moet laten afvoeren moet hij ervoor betalen. Wanneer het inzamelpunt het afval groepeerd en dan laat afvoeren wordt het ervoor betaald. • Sectoren die kunnen investeren in deze vorm van dienstverlening voor hun klanten. • Sectoren waar de afvalkosten minder of niet gebonden zijn aan hoeveelheid maar meer in een abonnementensysteem aan frequentie van ophaling (bijvoorbeeld medisch afval).

7.3.6 Prijszetting voor selectieve inzameling

Tabel 7.3.6 Evaluatiefiche prijszetting voor selectieve inzameling

Omschrijving modaliteit	
Basisprincipe/doelstelling	Selectieve inzameling van kleine fracties gevaarlijk afval bij bedrijven is vandaag op de privémarkt te duur voor KMO's. Via deze modaliteit willen we de prijs bespelen, een gunstig prijsverschil genereren tussen gemengd mee ingezameld of selectief aangeboden gevaarlijk afval. Genereren van stimuli zodat privé ophalers investeringen doen in geschikt logistiek materiaal voor selectieve inzameling, via het verscherpen van de concurrentie, onder meer door Net Brussel.
Voorbeelden/bronnen	Inspiratie wordt gevonden in de vraaggesprekken met Febem en VVSG, in de maximumprijzen in Nederland (ook behandeld in fiche Tabel 7.3.4), in Vlaamse en buitenlandse sorteer- en recycleerplichten (o.m. de Duitse KMO-afvalwet), het hazardous waste disposal and recycling program for small businesses in San Francisco.
Beschrijving <ul style="list-style-type: none"> • Inzamelmethode • Opslag • Vervoer 	De inzameling van gevaarlijke afvalstoffen bij KMO's wordt ter hand genomen door de private sector, die hiertoe voldoende investeringen doet voor aangepast inzamel- en ophaalmateriaal. De prijs voor de KMO blijft beperkt en de dekking is volledig, zodat elke KMO op een privéophaler beroep kan doen.
Eigenschappen: <ul style="list-style-type: none"> • Administratieve lasten • Gebruiksvriendelijkheid • Garanties op traceerbaarheid 	<ul style="list-style-type: none"> • De administratieve lasten voor de producent veranderen niet ten opzichte van de actuele privé inzamelpraktijk, maar blijven uiteraard bestaan, in tegenstelling tot illegale verwijdering • De gebruiksvriendelijkheid wordt verhoogd door het aanbieden van geschikte, ruimtebesparende recipiënten en aangepaste ophaalmaterialen. • Traceerbaarheid blijft gegarandeerd onder de verplichtingen die de ophaler heeft als afvalbeheerder.
Gevatte afvalstoffen Maximum en minimumhoeveelheid	In principe kunnen alle gevaarlijke afvalstoffen in aanmerking komen voor ophaling door de privémarkt. Te kleine hoeveelheden kunnen echter leiden tot een te hoge fractie van de transportkost in de totaalprijs. Febem geeft aan dat van zodra de hoeveelheid één palletplaats bedraagt de transportkost niet meer gerelateerd is tot de hoeveelheid.
Producent/houder	Alle KMO's binnen de legale markt
Kostenaspecten	
Directe kostenaspecten producenten, inzamelaars	<ul style="list-style-type: none"> • Investeringen in aangepaste recipiënten en andere technische oplossingen voor moeilijkere ophaalomstandigheden. • Investeringen in aangepaste vergunningen voor de sorteercentra van de grote ophalers in de rand van Brussel. • Concurrentiële prijzen voor de producenten.
Indirecte kostenaspecten	<ul style="list-style-type: none"> • Sensibilisering van de producent, te dragen door zowel de overheid als door de ophalers.
Wie betaalt?	Producenten, Gewest, ophalers

Doeltreffendheid van de modaliteit	
Oorspronkelijk doel	De beschikbaarheid voor ophaling van gevaarlijk afval bij KMO's vergroten tegen een aanvaardbare prijs.
Resultaat, deel van de markt	Vandaag wordt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest niet beschouwd als een interessante markt voor de privéophalers voor het inzamelen van kleine fracties gevaarlijk afval bij KMO's. Dekking is onvolledig, tenzij voor die sectoren waarvoor op landelijk niveau contracten zijn gesloten met ophalers. De prijs blijft hoog.
Effectiviteit bij de geïndiceerde sectoren	De modaliteit is toepasbaar bij alle sectoren vermeld in paragraaf 3.4: gezondheidszorg en medische laboratoria, garage en carrosserie, persoonlijke diensten, grafische sector, metaalbewerking, industriële reiniging, machinebouw en andere fabricagenijverheid, bouwsector. De maatregel is eerder geschikt voor gevaarlijke bedrijfsafvalstoffen in kleinere en grotere hoeveelheden die niet onder het bedrijfs-KGA vallen.
Beperkingen Ongewenste of perverse effecten Gezondheidsrisico's	<ul style="list-style-type: none"> • Vandaag is de kostprijs voor de ophaling te hoog bij gebrek aan concurrentie op de Brusselse markt. • Te kleine hoeveelheden blijven problematisch om de transportkost te kunnen beheersen. • Een individueel bedrijf is door de kostprijs sneller geneigd om de risico's die gepaard gaan met illegale verwijdering (in casu boetes en andere sancties) te lopen, en dit geldt zeker wanneer er onvoldoende kans op 'betrapping' is.
Drijvende krachten	<ul style="list-style-type: none"> • De markt voor de privéophalers kan geactiveerd worden voor bedrijfsafvalstoffen die niet tot het bedrijfs-KGA horen. • Afvalstoffen die wel tot het bedrijfs-KGA horen zijn vaak oninteressant voor privéophalers, zodat de discussie over co-ophaling met huishoudelijk afval vaak eerder een ideologische kwestie dan een feitelijke marktverstoring is. • Om de prijzen voor ophaling op de privémarkt te drukken, en de investeringen in aangepaste technische oplossingen te stimuleren, is er nood aan meer concurrentie op de Brusselse markt. Dit kan gerealiseerd worden door een pro-actieve en commerciële rol voor Net Brussel dat zich met aangepaste materialen en een goede klantenservice, tegen reële kostprijs en op basis van een non-profit bedrijfsvoering, zou kunnen richten op het niet met huishoudelijk afval vergelijkbaar gevaarlijk bedrijfsafval van KMO's.
Legaliteit binnen BHG	<ul style="list-style-type: none"> • De rolbepaling van Net Brussel moet aangepast worden om haar een actieve concurrentiële betekenis te geven op de markt van het gevaarlijke KMO-afval.
Combineerbaarheid in instrumentenmix	De beschreven modaliteit kan maar succesvol zijn in combinatie met: <ul style="list-style-type: none"> • Meer doorgedreven sensibilisering • Een scheidingsplicht voor KMO-afval • Effectieve handhaving op illegale verwijdering
Perspectief	De maatregel kan succesvol zijn op de markt van niet vergelijkbaar gevaarlijke afval van KMO's. Ofwel zet een actieve rol van Net Brussel er de privéophalers toe aan ook de prijzen te drukken en

	<p>de service te versterken, ofwel trekken deze zich nog meer terug van de markt maar hebben de producenten wel nog steeds toegang tot de service van Net Brussel. Om kans op slagen te hebben moet Net Brussel een scherpe prijzenpolitiek voeren en een goede service met aangepaste middelen bieden. Dit kan alleen indien ze doelbewust de winstmarge beheerst en op een non-profit basis werkt, zonder onder de reële kost te gaan en overheidsmiddelen aan te wenden. Wellicht zal niet voor alle types gevaarlijk afval het verschil kunnen gemaakt worden, en moet de modaliteit met andere modaliteiten aangevuld worden in een gezonde instrumentenmix.</p>
--	---

7.3.7 Generalistische aanvaardingsplicht

Tabel 7.3.7 Evaluatiefiche generale aanvaardingsplicht

Omschrijving modaliteit	
Basisprincipe/doelstelling	Een aanvaardingsplicht voor eenieder die consumptiegoederen op de markt brengt die aanleiding geven tot gevaarlijke post-consumer afvalstoffen, zonder onderscheid tussen huishoudelijke en bedrijfsmatige oorsprong.
Voorbeelden/bronnen	In het nieuw afvalstoffenplan wordt vermeld: <i>"Het Gewest dient overleg te plegen met de andere Gewesten voor de invoering van een terugnameplicht voor de gevaarlijke afvalstoffen van de gezinnen, waarvan de verwijderingskosten ten laste vallen van de gemeenten, alsook voor de gevaarlijke afvalstoffen van bedrijven."</i> Aanvaardingsplichten in verschillende modaliteiten werden geanalyseerd in de tien onderzochte landen in hoofdstuk 5.
Beschrijving <ul style="list-style-type: none"> • Inzamelmethode • Opslag • Vervoer 	Op basis van een limitatieve lijst van gevaarlijke producten, wordt een verplichting opgelegd aan de producenten of invoerders om er voor te zorgen dat een belangrijk percentage van de afvalstoffen die uit het gebruik van deze producten worden gegenereerd op een doelmatige manier ingezameld en gerecycleerd of veilig verwerkt worden. De manier waarop deze aanvaardingsplicht wordt geïmplementeerd en de reverse logistics wordt opgezet, kan overgelaten worden aan de betrokken sectoren, eventueel in het kader van één of meerdere milieubeleidsovereenkomsten.
Eigenschappen: <ul style="list-style-type: none"> • Administratieve lasten • Gebruiksvriendelijkheid • Garanties op traceerbaarheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Een aanvaardingsplicht die gebaseerd is op het aantonen van het doelmatig verzamelen van afvalstoffen in verhouding tot de op de markt gebrachte goederen is sterk gebaseerd op gegevensinzameling en rapporteren van afvalstoffen en van producten. Dit kan een belangrijke administratieve inspanning vergen van de KMO, eindgebruiker van de gevaarlijke producten die de afvalstoffen voortbrengt en van de bedrijven of KMO's die de producten op de markt brengen. • Een aanvaardingsplicht kan maar hoeft niet gepaard te gaan met nieuwe inzamelkanalen die tot het gebruiksgemak van de inzameling kunnen bijdragen, eventueel met bijkomende taken voor de leveranciers. • Traceerbaarheid is beperkt in collectieve systemen, waar vooral traceerbaarheid van de deelname in de kosten gerealiseerd wordt.
Gevatte afvalstoffen Maximum en minimumhoeveelheid	Het systeem van aanvaardingsplichten kan alleen van toepassing zijn op afvalstoffen waar de relatie tussen product en afvalstof duidelijk zichtbaar is. Het is minder van toepassing op gevaarlijke stoffen die in het bedrijfsproces vernietigd of omgezet worden (bv chemicaliën) of opgenomen worden in kunststoffen of andere vectoren waar ze al dan niet gevareneigenschappen veroorzaken. Voor dergelijke stoffen zijn productnormeringen als instrument meer aangewezen. Aanvaardingsplichten voor zeer kleine hoeveelheden (bv een enkele knoopcel) bestaan reeds vandaag en zijn haalbaar mits de geschikte inzamelkanalen beschikbaar gesteld worden.

Producent/houder	Het bedrijf dat de afvalstoffen genereert, het bedrijf dat de producten op de markt heeft gebracht, en alle tussenschakels in de distributieketen.
Kostenaspecten	
Directe kostenaspecten producenten, inzamelaars	<ul style="list-style-type: none"> • Kosten voor gegevensvergaring, bij de aanvaardingsplichtige sectoren. • Kosten voor bijkomende inzamelkanalen waar nodig om de terugnamedoelstellingen te behalen. • Aansluitingskosten bij een erkend organisme, of administratieve kosten voor autonome realisatie van de aanvaardingsplicht.
Indirecte kostenaspecten	<ul style="list-style-type: none"> • Sensibilisering, communicatie naar producenten van de afvalstoffen.
Wie betaalt?	Volgens de filosofie van de aanvaardingsplicht moeten alle kosten uiteindelijk gedragen worden door de initiële producent van het product; extended producer responsibility. Ondersteunende sensibilisering door de overheid is mogelijk.
Doeltreffendheid van de modaliteit	
Oorspronkelijk doel	Alle gevaarlijke afvalstoffen worden door de producent van de oorspronkelijke stoffen teruggenomen en voor recyclage of veilige verwijdering doorgegeven. Terugname kan ook via te financieren tussenpartijen uit de afvalophalingsindustrie.
Resultaat, deel van de markt	Dit is een onuitgegeven idee. Aanvaardingsplichten bestaan voor de afvalstromen uit de Europese recyclagerichtlijnen, en in België voor een aantal extra specifieke afvalstromen. Enkel voor verpakkingsmateriaal bestaat een even brede en vergelijkbare terugnameplicht. Voor huishoudelijke verpakking en bedrijfsgebonden verpakking is dit succesvol, maar verder studiewerk met concrete scenario's en afvalstoffenlijsten is nodig om de doeltreffendheid voor gevaarlijk afval in te schatten.
Effectiviteit bij de geïndiceerde sectoren	<ul style="list-style-type: none"> • Gezondheidszorg en medische laboratoria: haalbaar voor afgewerkte chemicaliën en andere meer standaard gevaarlijke bedrijfsafvalstoffen. Voor medicatie bestaat er reeds een terugnameplicht. Voor specifieke medische of infectieuze afvalstoffen is er geen terugname mogelijk want is er geen industriële producent. • Garage en carrosserie; haalbaar voor gevaarlijke bedrijfsafvalstoffen tenzij reeds gevat onder bestaande aanvaardingsplichten: afgewerkte olie, afgedankte voertuigen... • Persoonlijke diensten, grafische sector, metaalbewerking, industriële reiniging, machinebouw en andere fabricagenijverheid, bouwsector; haalbaar voor afgewerkte producten, niet haalbaar voor verwerkte producten.
Beperkingen Ongewenste of perverse effecten Gezondheidsrisico's	<ul style="list-style-type: none"> • Een aanvaardingsplicht is, zoals boven beschreven bij gevatte afvalstoffen, beperkt tot afvalstoffen die ontstaan uit afgedankte of afgewerkte producten. • De activiteit van een beheersorganisme voor het inzamelen van bedrijfsmatige afvalstoffen kan volgens FEBEM marktverstrend werken. Eén of meerdere overbrengers

	<p>worden door het organisme geëngageerd om in een één-voor-nul systeem de afvalstoffen in te zamelen. De traditionele relatie tussen producent en ophaler van afvalstoffen wordt doorbroken gezien zij niet onderling meer kunnen beslissen om samen te werken. Het beheersorganisme zal in de nieuwe configuratie bepalen wie het afval kan komen ophalen. Het prijselement wordt uit de relatie onttrokken gezien de ophaling gratis moet gebeuren volgens het één-voor-nul mechanisme en de ophaler vergoed wordt door het beheersorganisme.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De betwisting kan vooral daar ontstaan waar voorheen een ophaling bestond. Toch geeft Febem aan open te staan voor elk mechanisme, zolang het een level playing field garandeert.
Drijvende krachten	Een aanvaardingsplicht heeft een dubbel effect, op de inzameling en recycling of veilige verwijdering van de afvalstoffen, en op de preventie van gevareneigenschappen door de initiële producent van het product.
Legaliteit binnen BHG	<ul style="list-style-type: none"> • De definitie van gevaarlijke afvalstof (EURAL code met een sterretje) komt niet overeen met de definitie van gevaarlijk product (stoffen en preparatenrichtlijn) wat de toepassing van een algemene aanvaardingsplicht kan bemoeilijken. • Binnen het Brusselse Gewest bestaat er een geschikte kaderregelgeving rond aanvaardingsplichten.
Combineerbaarheid in instrumentenmix	Waar de aanvaardingsplicht niet alle afvalstoffen afdekt zijn bijkomende maatregelen noodzakelijk. Zowel bedrijfs-KGA als meer specifieke gevaarlijke bedrijfsafvalstoffen van KMO's kunnen gevat worden, maar afvalstoffen waarbinnen de gevaarlijke stoffen meer in geaggregeerde of gemengde vorm voorkomen kunnen moeilijker gevat worden.
Perspectief	<p>Dit instrument vraagt, net als de andere meer grootschalige aanvaardingsplichten, een meer geconcentreerde aanpak binnen de drie gewesten, met mogelijk een interregionaal secretariaat naar model van het IVC. Details moeten uitgewerkt worden over welke afvalstoffen wel en niet gevat worden, en welke toepassingen van gevaarlijke stoffen wel of niet gevat worden. Het instrument zal een zekere mate van complexiteit kennen. Een MBO met een specifieke sector zal niet in staat zijn om heel de markt van gevaarlijke stoffen en afvalstoffen te omvatten, maar meer generieke beheersorganismen naar model van Fost Plus en VAL-I-PAC zullen nodig zijn. Samenwerking met bestaande of nieuwe inzamelkanalen is wellicht noodzakelijk, en politiek draagvlak voor de implementatie blijft nodig. Vanuit de hoek van de professionele afvalophalers kan weerstand verwacht worden.</p> <p>Toch biedt dit ambitieuze voorstel uit het afvalstoffenplan een kans om structureel de gaten in de ophaling van gevaarlijke afvalstoffen af te dekken, en werkt het zowel aan de bron als end-of-pipe. Verdere analyse is aangewezen.</p>

7.3.8 Retourmerk

Tabel 7.3.8 Evaluatiefiche retourmerk

Omschrijving modaliteit	
Basisprincipe/doelstelling	Een logo garandeert de consument dat het product dat hij koopt kan ingewisseld worden in een één-op-één systeem tegen het afval van het product dat hij vervangt.
Voorbeelden/bronnen	ADEME in Frankrijk ontwikkelde het systeem onder de naam Marque Retour sinds 1992.
Beschrijving <ul style="list-style-type: none"> • Inzamelmethode • Opslag • Vervoer 	<p>De basis van het systeem wordt gevormd door een certificaat afgeleverd door een toezichhoudende overheid wanneer een vrijwillig terugnamesysteem dat door een producent opgezet is voldoet aan de vereiste kwaliteitsvoorwaarden. Deze voorwaarden worden vastgelegd in een lastenboek en hebben betrekking op</p> <ul style="list-style-type: none"> • De communicatie over het retoursysteem • De kwaliteit van de inzameling en recyclage/verwerking van de ingezamelde afvalstoffen • De systematische terugnameservice <p>Het systeem is in principe flexibel ten aanzien van alle fysische ophaal- en verwerkingssystemen die de vereiste kwaliteit kunnen leveren.</p>
Eigenschappen: <ul style="list-style-type: none"> • Administratieve lasten • Gebruiksvriendelijkheid • Garanties op traceerbaarheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Het systeem is een administratieve constructie, waarbij in een dossier de kwaliteit van het geplande systeem moet bewezen worden aan een toezichhoudende overheid; de administratieve last is voor rekening van de aanvragende producent van de goederen en van de beoordelende overheid. • Het systeem is gebruiksvriendelijk voor de producent van de afvalstoffen, die een one-stop-shop oplossing heeft voor de aanschaf van nieuwe goederen en de inzameling van de afvalstoffen. • De traceerbaarheid kan op hetzelfde niveau gebracht worden als de standaard traceerbaarheid van aankoop en verkoop van goederen in een business-to-business (B2B) context en een business-to-consumer (B2C) context. De traceerbaarheid voor bedrijfsafvalstoffen ligt hierbij uiteraard hoger dan de traceerbaarheid voor particuliere afvalstoffen.
Gevatte afvalstoffen Maximum en minimumhoeveelheid	<ul style="list-style-type: none"> • Het instrument, dat gebaseerd is op een vrijwillige terugname, is geschikt voor een breed gamma van producten, dat in principe overeenkomt met alle producten waarvoor een aanvaardingsplicht mogelijk is. Het kan alleen van toepassing zijn op afvalstoffen waar de relatie tussen product en afvalstof duidelijk zichtbaar is. Het is minder van toepassing op gevaarlijke stoffen die in het bedrijfsproces vernietigd of omgezet worden (bv chemicaliën) of opgenomen worden in kunststoffen of andere vectoren waar ze al dan niet gevareneigenschappen veroorzaken. • De maximum- en minimumhoeveelheid worden gelimiteerd tot wat in een één-voor-één relatie mogelijk is, en dus beperkt tot de hoeveelheden van een product die in een gewone transactie kunnen omgezet worden.
Producent/houder	De houder van het retourmerk is in principe de eerste producent

	van de goederen die later als afval vrij zullen komen. Het retourmerk kenmerkt de relatie tussen die eerste producent van de goederen en de finale voortbrenger van de afvalstoffen.
Kostenaspecten	
Directe kostenaspecten producenten, inzamelaars	<ul style="list-style-type: none"> • Schaafeffecten kunnen een belangrijke rol spelen binnen dit instrument, zoals binnen vergelijkbare instrumenten waar selectieve stromen afvalstoffen in voldoende mate samengebracht worden, hier ter hoogte van de producent van de goederen. • Belangrijk om de kostenstructuur in te schatten is de individuele strategie waarop een houder van een retourmerk de inzameling organiseert. Zorgt hij zelf fysisch voor de reverse logistics (dit is niet altijd mogelijk) of spreekt hij hiertoe een afvalophaler aan. In het eerste geval kunnen de kosten gedrukt worden door transport van nieuwe te leveren goederen te combineren met het ophalen van de één-voor-één in te zamelen afvalstoffen. • De producent van de afvalstoffen geniet van een kostenvoordeel, omdat de houder van het retourmerk naar Frans model geen winstmarge mag nemen op de feitelijke kost van de inzameling.
Indirecte kostenaspecten	<ul style="list-style-type: none"> • De overheid die het retourmerk aflevert is gehouden ondersteunende sensibiliseringsmaatregelen te nemen om de aantrekkelijkheid van het merkteken bij de consument te vergroten.
Wie betaalt?	De producent van de goederen
Doeltreffendheid van de modaliteit	
Oorspronkelijk doel	Een substantiële boost genereren voor de selectieve inzameling van de afvalstoffen, door het promoten van vrijwillige terugnamesystemen bij de producent van de goederen. Het Franse retourmerk mikte niet, zoals bij terugnameplichten, op ecodesign.
Resultaat, deel van de markt	<ul style="list-style-type: none"> • Slechts een beperkte penetratie van het systeem in de markt werd gerealiseerd. Enkel in de sector van de kopieertoestellen en de tonercassettes heeft het Franse model succes geogenst. • Het model dateert van 1992 en is intussen enigszins voorbijgestreefd door uitgebreide producentenverantwoordelijkheden voor alvast een aantal afvalstromen.
Effectiviteit bij de geïndiceerde sectoren	<p>De effectiviteit is enigszins vergelijkbaar met die voor aanvaardingsplichten</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gezondheidszorg en medische laboratoria: haalbaar voor afgewerkte chemicaliën en andere meer standaard gevaarlijke bedrijfsafvalstoffen. Voor medicatie bestaat er reeds een terugnameplicht. Voor specifieke medische of infectueuze afvalstoffen is er geen terugname mogelijk want er is geen industriële producent. • Garage en carrosserie; haalbaar voor gevaarlijke bedrijfsafvalstoffen tenzij reeds gevat onder bestaande of nieuwe aanvaardingsplichten: afgewerkte olie, afgedankte voertuigen... • Persoonlijke diensten, grafische sector, metaalbewerking, industriële reiniging, machinebouw en andere

	fabricagenijverheid, bouwsector; haalbaar voor afgewerkte producten, niet haalbaar voor verwerkte producten.
Beperkingen Ongewenste of perverse effecten Gezondheidsrisico's	<ul style="list-style-type: none"> • De belangrijkste beperking voor het instrument is de verdeling van de kosten, waarbij de producent van de goederen alle kosten op zich neemt en in ruil weinig terug krijgt. Het logo is er één van de vele, en in ogen van de gesensibiliseerde consument minder sterk dan een logo voor een ecoproduct. • Het systeem, zoals elk systeem met logo's, heeft nood aan een kritische massa waarboven het logo effectief zichtbaar wordt en zijn commerciële rol begint te spelen. Onder deze kritische massa blijft het doelpubliek beperkt tot enkele insiders. • De handhaafbaarheid van een logosysteem is ook een zwak element omdat de kwaliteitsbeoordeling van de strategie, naar aanleiding van de aanvraag van het attest, een a priori beoordeling is. Een opvolging van de dagdagelijkse naleving van de voorwaarden kan een belangrijke personele inzet eisen van de overheid die het attest aflevert. • Ongewenste effecten of gezondheidsrisico's hangen niet rechtstreeks af van het retourmerk, maar wel van de geïmplementeerde inzamelwijze die eraan verbonden wordt.
Drijvende krachten	<p>Meer nog dan het imago is de drijvende kracht achter het systeem de klantenbinding op basis van de geboden service. De oplossing is immers voor de producent van de afvalstoffen goedkoper, op basis van de schaafeffecten. Zie ook bij "kostenaspecten" in deze tabel.</p> <p>De drijvende kracht is hierdoor beperkt tot scherp concurrentiële markten waar een klantenbinding zeer belangrijk is. Anderzijds zijn dat nu net de markten waar de marges beperkt zijn en de mogelijkheden voor de producent om de kosten voor de afvalinzameling van zijn klanten te dragen gelimiteerd zijn.</p>
Legaliteit binnen BHG	Er zijn geen wettelijke belemmeringen tegen het invoeren van het systeem.
Combineerbaarheid in instrumentenmix	<p>De combineerbaarheid met de aanvaardingsplichten ligt niet eenvoudig, omdat dezelfde doelgroep aangesproken wordt. De aanvaardingsplicht is een veel sterker systeem met meer drijvende krachten. Wanneer beide systemen gecombineerd worden levert het retourmerk geen extra voordeel op, omdat sowieso aan de voorwaarden op vlak van communicatie, terugname en verwerking moet voldaan worden. Het systeem van het retourmerk is daarom alleen nuttig om vrijwillige terugnames, die buiten de aanvaardingsplichten vallen, te stimuleren.</p> <p>Een geschikte instrumentenmix kan extra drijvende krachten genereren om het retourmerk te ondersteunen. Public procurement kan een rol spelen wanneer het retourmerk opgenomen wordt in de aankoopvoorwaarden, of het retourmerk kan een onderdeel worden van de voorwaarden achter het ecolabel.</p>
Perspectief	Het systeem is, als administratief concept, vrij eenvoudig te implementeren op basis van het beoordelen van aanvraagdossiers, maar het vereist wel een volgehouden inspanning op vlak van sensibilisatie en handhaving. Het Franse model leert dat rechtstreeks gebruik van het retourmerk wellicht weinig succesvol is, maar gecombineerd met andere instrumenten kan het een

	aanvulling betekenen op de aanvaardingsplichten.
--	--

7.4 VERGELIJKENDE TABEL MET MODALITEITEN

Tabel 7.4.1 Vergelijkende tabel met modaliteiten

	Inzameling door de overheid	Groepsaankopen	Brengsystemen	Regionale inzamelplicht
orte samenvatting	Net Brussel organiseert de ophaling van KGA voor KMO's. KMO's registreren zich en melden aard en hoeveelheid KGA. Net Brussel organiseert een melkronde. KMO's betalen marktconforme prijzen.	Via aanbesteding de goedkoopste inzamelaar inzetten voor ophaling van KGA van sectorgenoten of van buurtbedrijven. Inzameling gebeurt enkele malen per jaar op bedrijventerreinen of 'aan-deur'. KMO's registreren zich voor deelname.	Bestaande containerparken open stellen voor KMO's (bijvoorbeeld op vaste weekdays) of gespecialiseerde containerparken inrichten voor KMO's. De verwerkings- en exploitatiekosten worden volledig doorgerekend aan de KMO's. Maximum-hoeveelheden worden toegelaten.	Inzameling van KGA in het BGH uitbesteden aan één inzamelaar, m.a.w. slechts één vergunning voor bedrijfs-KGA-ophaling gunnen. Aan deze unieke vergunning wordt een inzamelplicht gekoppeld: de inzamelaar is verplicht om het KGA van KMO's binnen vastgestelde termijn op te halen.
lieu- en gezondheidsvoordelen	De ophaling van KGA van KMO's wordt gegarandeerd, en vermoedelijk tegen lagere kostprijs (er dient geen winst gemaakt te worden). Aandachtspunt is het gezondheidsrisico voor het personeel van Net Brussel.	De ophaling van KGA van KMO's wordt gegarandeerd, en tegen lagere kostprijs omwille van schaalvoordelen en beperking van de transportkosten. Inzameling zelf wordt uitgevoerd door professionele privé-ophaler.	De inzameling van KGA van KMO's wordt gegarandeerd, tegen beperkte kostprijs en op gebruiksvriendelijke manier voor de KMO. Aandachtspunt is het gezondheidsrisico voor de containerparkwachters.	De inzameling van KGA van KMO's wordt gegarandeerd (inzamelplicht), tegen eventueel lagere kostprijs (inzameling gunnen aan goedkoopste inschrijver of vastleggen maximumprijs). Inzameling wordt uitgevoerd door professionele privé-ophaler.
Administratieve lasten	Administratieve last voor KMO's blijft beperkt, maar neemt voor de overheid sterk toe (logistiek, registratie)	Administratieve last voor KMO's blijft beperkt tot registratie, en voor de overheid tot communicatie en coördinatie van de groepsaankoop.	Geen administratieve last voor de KMO. Voor de overheid brengt uitbating van een containerpark verplichtingen mee, zoals maandelijks rapportering en registratie van de afvalproducenten.	Geen extra administratieve last voor KMO's. Voor de overheid blijft de administratieve last beperkt tot de tenderprocedure en de controle van de vergunde inzamelaar.
conomische lasten	Exploitatiekost voor de overheid: extra personeel, materieel, kostprijs verwerking van KGA, communicatie, opleiding personeel. Deze kost dient doorgerekend te worden aan de KMO's.	KMO's betalen een marktconforme prijs, maar deze is significant lager omdat de administratie- en transportkosten verdeeld worden onder de deelnemers.	Containerparken worden gezien als de gemakkelijkste en goedkoopste te beheren bemande brengsystemen voor gevaarlijk afval. Wanneer infrastructuur de novo moet worden gemaakt, dan zijn de kosten redelijk hoog. KMO's betalen de reële kost, maar vermijden transport- en administratiekosten voor ophaling.	KMO's betalen een marktconforme prijs, maar deze kan lager zijn indien de aanbesteding wordt gegund aan de goedkoopste inzamelaar of wanneer een maximumprijs wordt vastgelegd. Geen kosten voor de overheid.
antitatieve kenmerken	Maximum 200 kg per afgifte.	Maximum 30 kg per afgifte	Maximum 200 kg per afgifte. Beperking van de totale afgifte per jaar (vb. 500 kg) of het aantal bezoeken (vb. 4)	Maximum 200 kg per afgifte.
erspectief	Onvoldoende als enige maatregel, gezien marktconforme prijzen dienen gehanteerd. Communicatie en handhaving zijn essentiële randvoorwaarden.	Gunstig perspectief, maar beperkt tot specifieke sectoren en locaties. Enkel van toepassing voor stromen die een gemakkelijke en eerlijke verdeling van de kosten onder de deelnemers toelaten.	Zeer gunstig perspectief. Ze is fijnmazig, weinig selectief en financieel voordelig voor de KMO's. Kan echter enkel ingezet worden voor KGA, dus geen gevaarlijk productie-afval.	Gunstig perspectief. Vergelijkbaar met groepsaankopen, met dit verschil dat een inzamelplicht en eventueel een maximumprijs wordt opgelegd. Beperkt tot KGA (geen productie-afval) en maximumhoeveelheden)

	Inzameling via een sectorgenoot	Prijszetting voor selectieve inzameling	Generalistische aanvaardingsplicht	Retourmerk
orte samenvatting	Regularisatie en uitbreiding van de bestaande praktijk van inzamelen via een sectorgenoot (cfr. groepering medisch afval in ziekenhuizen of groepspraktijken). Ook inzameling via gespecialiseerde winkels is mogelijk.	De private sector investeert op dit moment onvoldoende in inzamel- en ophaalmaterieel voor kleine hoeveelheden afval (= selectieve fracties, waaronder KGA). Indien Net Brussel zijn diensten aanbiedt aan KMO's, met een gunstig prijsverschil tussen gemengd restafval en selectief ingezameld stromen (waaronder KGA), ontstaat er concurrentie en worden de prijzen bij de privéophalers mogelijk gedrukt.	Implementeren van een aanvaardingsplicht voor een limitatieve lijst van gevaarlijke producten: producenten of invoerders zijn verplicht een bepaald percentage van de afvalstoffen gegeneerd uit het gebruik van hun producten in te zamelen en te verwerken. De manier waarop inzameling en verwerking worden georganiseerd, wordt overgelaten aan de betrokken sectoren.	Label dat toegekend wordt aan producenten, die op een kwaliteitsvolle manier instaan voor de terugname van afvalstoffen in een één-voor-één regime. Bij de aankoop van een nieuw product wordt de afvalstof van het product dat vervangen wordt door de leverancier teruggenomen.
ieu- en zondheidsvoordelen	De inzameling van KGA van KMO's wordt gegarandeerd, tegen beperkte kostprijs en op gebruiksvriendelijke manier voor de KMO. Aandachtspunt voor het inzamelpunt is echter het gezondheidsrisico en de naleving van regelgeving inzake opslag gevaarlijk afval.	Indien het lukt om via een proactieve en commerciële rol van Net Brussel meer concurrentie op de Brusselse markt te bewerkstelligen, zal de private markt ook investeren in materieel voor de inzameling van kleine hoeveelheden. Op dat moment wordt een verzekeerde en economisch haalbare ophaling van KGA bij KMO's mogelijk.	De inzameling van KGA van KMO's wordt gegarandeerd. KMO's zullen bovendien aangespoord worden tot legale verwijdering, omdat de producenten vastgelegde inzamelpercentages moeten halen.	De inzameling van afvalstoffen gegeneerd uit producten met retourmerk wordt gegarandeerd en is gratis. Onrechtstreeks kan de kostprijs voor inzameling wel doorgerekend worden via de kostprijs van het product.
ministratieve lasten	Geen administratieve last voor de KMO. Het inzamelpunt moet echter aan de administratieve verplichtingen voor afvalbeheerders voldoen, met name rapportering en registratie.	Administratieve last voor KMO's blijft beperkt, maar neemt voor de overheid sterk toe (logistiek, registratie)	Aanvaardingsplichten (=aantonen van bereikte percentages) vereisen gegevensinzameling en rapportage. Dit veroorzaakt een administratieve last voor zowel de KMO's die het afval produceren als de bedrijven die de producten op de markt brengen.	Administratieve last ligt bij de producent (aanvraag label) en bij de overheid (beoordeling aanvraagdossier en controle).
conomische lasten	KMO's betalen een marktconforme prijs, maar deze is lager omwille van schaalvoordelen. Het inzamelpunt (bvb. groothandel) kan er ook voor kiezen de kosten volledig op zich te nemen, bij wijze van klantenbinding. Dit is echter niet evident, gezien de hoge verwerkingskost van gevaarlijk afval.	Exploitatiekost voor de overheid: extra personeel, materieel, kostprijs verwerking van KGA, communicatie, opleiding personeel. Deze kost dient doorgerekend te worden aan de KMO's. De prijzen van Net Brussel zullen lager liggen, omdat de winstmarge lager ligt. Door concurrentie op de markt voor KMO's zullen mogelijk ook de prijzen van de private markt gedrukt worden, en zullen investeringen in aangepast materieel gerealiseerd worden.	Een aanvaardingsplicht kan (maar hoeft niet) gepaard te gaan met nieuwe inzamelkanalen. Verder gelden administratieve kosten voor de realisatie van de aanvaardingsplicht of de aansluiting bij een erkend organisme dat deze plicht uitvoert. Volgens de filosofie van de aanvaardingsplicht worden de kosten gedragen door de initiële producent van het product, maar in werkelijkheid worden de kosten uiteraard doorgerekend aan de klant (= de KMO).	De houder van het retourmerk zorgt ofwel zelf voor de inzameling, of besteedt dit uit aan een ophaler. Hij kan ervoor kiezen deze kosten voor eigen rekening te nemen, maar evidentier is de doorrekening van de kosten via de prijs van zijn producten.
antitatieve kenmerken	Maximum 20 à 30 kg per afgifte	Geen limitering	Niet van toepassing	Hoeveelheden gelimiteerd tot wat in een één-op-één-systeem mogelijk is, m.a.w. normale aankooptoevoeligheden.
erspectief	Gunstig voor enerzijds afval met een positieve waarde bij grote hoeveelheden (bvb. afgewerkte olie) of voor sectoren waar afvalkosten eerder gebonden zijn aan frequentie van ophaling dan aan hoeveelheid (bvb. Medisch afval).	Onvoldoende als enige maatregel. Sterk doorgedreven sensibilisatie, scheidingsplicht voor KMO-afval en effectieve handhaving op illegale verwijdering zijn essentiële randvoorwaarden.	Deze modaliteit bestaat tot op heden nergens. Een eerder complex instrument dat samenwerking tussen alle gewesten vereist. Maar het is wel een krachtig instrument, dat voor andere afvalstromen duidelijk vruchten heeft afgeworpen.	Onvoldoende als enige maatregel, maar het kan wel een aanvulling bieden op bestaande aanvaardingsplichten.

8 BELEIDSAANBEVELINGEN

8.1 CENTRALE PROBLEMEN

Het inzamelen van kleine en verspreide fracties gevaarlijk afval bij KMO's in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest wordt voornamelijk omwille van volgende redenen bemoeilijkt:

- De prijs voor de inzameling en verwerking van deze afvalfracties ligt te hoog, waardoor de KMO niet bereid is deze prijs te dragen. De prijs wordt voornamelijk bepaald door de verwerkingskost, de transportkost en de stockagecapaciteit, maar ook door de beperkte marktwerking.
- De dekking van de ophaling, voornamelijk bij producenten die niet vallen onder een overeenkomst tussen een overbrenger en een sector of keten.
- Gebrek aan alternatieve kanalen voor de inzameling van de afvalstoffen
- Het ontbreken van een doorgedreven sorteerreflex bij de afvalproducenten, waardoor gevaarlijke afvalstoffen bijgemengd worden met fracties gemengd bedrijfsafval.
- Frequent voorkomende illegale verwijdering van voornamelijk vloeibare gevaarlijke bedrijfsafvalstoffen.

De twee eerste problemen hebben te maken met de manier waarop het privé-ophaalcircuit zich manifesteert op de specifieke Brusselse markt. Het derde probleem biedt ruimte aan een scala van overheidsinterventies voor het scheppen van bijkomende kanalen; inzameling via gemeentelijke kanalen, retoursystemen, ondersteunde groepsaankopen... Het vierde en vijfde probleem richt zich op de attitude van de afvalproducent.

8.2 BASISIDEE

Het beleidsadvies is gebaseerd op het centrale idee dat een zo breed mogelijk gamma aan alternatieve ophaalsystemen moet aangeboden worden aan de KMO. Wanneer een ruim pallet aan oplossingen aangeboden wordt zal de beste fit voor elke individuele afvalstroom of voor elke specifieke bedrijfssector of individueel bedrijf spontaan komen bovendien. Bij de samenstelling van dit pallet aan mogelijkheden moet op twee essentiële aspecten gelet worden:

- Tegenstrijdige oplossingen moeten vermeden worden, of moeten strikt van elkaar gescheiden worden op basis van de bediende afvalstromen of sectoren.
- Binnen elk voorstel moet gezorgd worden voor een level playing field waarbinnen de vrije markt kan opereren, tenzij er een duidelijke en motiveerbare milieumeerwaarde kan gegenereerd worden door dit niet te doen.

8.3 CONCRETE VOORSTELLEN

8.3.1 Schaalvoordelen genereren door te groeperen

Door selectieve stromen van verschillende KMO's te groeperen op één locatie kan voldoende kritische massa gecreëerd worden waarbinnen het voor een ophaler interessant wordt om de afvalstoffen op te halen, en waardoor deze een gunstiger prijs kan aanbieden. Zowel ophaalkosten als verwerkingskosten dalen, en recyclagemogelijkheid en marktwaarde stijgen voor grotere partijen zo homogeen mogelijke afvalstoffen. Van zodra de hoeveelheid afval een volledige palletplaats overstijgt dalen de relatieve transportkosten. Voor kleinere fracties werken de ophalers vaak met een forfaitaire en hoge kost.

Schaalvoordelen kunnen op volgende wijze gegenereerd worden:

- Het bevorderen van groepsaankopen van ophaalservices op industrieterreinen of andere geografische eenheden. De ervaring in Vlaanderen en Frankrijk leert dat dit vaak met het grootste succes wordt gerealiseerd door intercommunales voor streekontwikkeling, die op die manier de kosten voor de deelnemende bedrijven weten te drukken. Vaak is de maatregel ingebed in een combinatie van maatregelen voor het duurzaam beheer van het industrieterrein.
- Vandaag worden reeds met succes groepsaankopen gerealiseerd op branche- of distributieniveau, bijvoorbeeld in de garagesector.
- Inzameling organiseren via een sectorgenoot. In het afvalplan van het BHG is sprake van inzameling van medisch afval van verspreide dokterspraktijken en paramedische beroepen ter hoogte van een ziekenhuis of een rusthuis. Voor andere dan medische afvalstoffen is een vergelijkbare inzameling, waarbij het afval eerst gegroepeerd wordt bij een prominente of grote sectorgenoot, vooral mogelijk voor die afvalstoffen die niet in aanmerking komen voor reverse logistics.
- Reverse logistics of inzameling en groepering van afvalstoffen bij de leverancier van de goederen die aan de oorsprong liggen van de afvalstoffen is een vierde methode waarbij schaalvoordelen kunnen gegenereerd worden. Zie ook bij paragraaf 8.3.5. over het retourmerk.

Groepsaankopen moeten goed begeleid worden om te vermijden dat ze marktverstrend gaan werken, en bijvoorbeeld alleen de allergrootste ophalers van afvalstoffen in staat stellen een bod te doen op het ophalen van de afvalfracties. Dit speelt mogelijk een belangrijkere rol bij sector- of branche groepsaankopen dan bij geografische groepsaankopen.

Bij alle systemen van groeperen kan de problematiek van tussenopslag (co-opslag) of overslag optreden. Bij een leverancier, een sectorgenoot of een buurbedrijf kan een opslag voorzien worden van de te groeperen afvalstoffen in het kader van een regelmatige afvoer. Dergelijke tussenopslag hoeft niet steeds voor te komen, bijvoorbeeld wanneer de groepsaankoop aanleiding geeft tot een melkronde, maar soms is hij om logistieke redenen wel gewenst of noodzakelijk. Om het groeperen te bevorderen kunnen de nodige maatregelen genomen worden om deze opslag veilig en administratief eenvoudig te houden.

- De vergunningsvoorwaarden en exploitatievoorwaarden van deze vorm van tussenopslag zou kunnen gelijkgesteld worden met de opslag van eigen bedrijfsafval met het oog op regelmatige afvoer.
- De vergunningsprocedure kan eveneens beperkt worden tot een notificatie die het de bevoegde overheid toestaat te weten waar dergelijke tussenopslag plaatsvindt, om een effectieve handhaving te kunnen organiseren, zonder bijkomende administratieve plichten.
- De definitie van het korfbegrip 'erkend verwijderaar' in artikel 3 van het besluit van 19 september 1991 kan uitgebreid worden, eventueel met 'van rechtswege erkende actoren', om ook dergelijke tussenopslag in het kader van groepering toe te staan. Vandaag is afvoer naar een sectorgenoot of een actor in een vrijwillig terugnamesysteem of een groepeerstelsel wettelijk gezien niet toegestaan.
- Via hetzelfde korfbegrip kunnen ongewenste circuits voor het groeperen van gevaarlijke bedrijfsafvalstoffen vermeden worden. De ethische en veiligheidsproblemen die kunnen ontstaan wanneer bejaardentehuizen of scholen ingeschakeld worden om gevaarlijke bedrijfsafvalstoffen te groeperen kunnen op deze wijze verholpen worden.

Concreet advies:

- Bevorder groepsaankopen via organen voor streekontwikkeling
- Werk wettelijke barrières weg
- Voorzie een regeling voor veilige en administratief eenvoudige tussenopslag

Toepasbaarheid in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest:

Eerder gemakkelijk toepasbaar, mits effectieve partnerschappen worden uitgebouwd met de juiste intermediairs. Het win-win karakter van de maatregel kan voor voldoende draagvlak zorgen. In de timing moet rekening gehouden worden met een noodzakelijke aanpassing van de regelgeving.

8.3.2 Gemeenten of Gewest responsabiliseren

De praktijk in de onderzochte landen leert dat de gemeentelijke autoriteiten die bevoegd zijn voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval het niet als hun core-business zien om ook bedrijfsafvalstoffen in te zamelen. Ze doen dit uit pragmatische overwegingen, waar het afsplitsen van deze afvalfractie van het huishoudelijk afval te complex is, of omdat het hen wettelijk opgedragen wordt. Onder meer in Duitsland, Luxemburg, Oostenrijk... wordt de bevoegde overheden voor huishoudelijke afvalstoffen ook de taak toegewezen in te staan voor met huishoudelijk afval gelijkgesteld of te vergelijken bedrijfsafval³⁴.

Door de gemeenten of, mutatis mutandis, het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest te responsabiliseren voor met huishoudelijk afval vergelijkbaar bedrijfsafval kan een extra kanaal gecreëerd worden voor de inzameling van bedrijfs-KGA. Hiervoor zijn drie essentiële stappen noodzakelijk:

- Er moet duidelijk gedefinieerd worden welke afvalstoffen wel en niet als 'met huishoudelijk afval vergelijkbaar afval' kunnen worden beschouwd.
- De overheid moet een extra taak toegewezen worden, waardoor dit afval eveneens tot haar core-business gaat behoren.
- De overheid moet de middelen krijgen om de taak te realiseren; juridische middelen, subsidies...

DEFINITIE VAN VERGELIJKBAAR AFVAL

De externe ervaring leert dat een definitie van wat wel of niet als met huishoudelijk afval vergelijkbaar bedrijfsafval wordt beschouwd best gebaseerd wordt op een maximum hoeveelheid per afvalstroom, in plaats van andere criteria zoals de oorsprong, de huishoudelijke activiteit waaruit het afval voortkomt of andere bepalingen. Enkel de aard en de hoeveelheid zijn vlot te controleren bijvoorbeeld bij de toegang tot gemeentelijke of gewestelijke inzamelkanalen. Tabel 8.3.1 geeft de hoeveelheden aan die in de andere landen aangetroffen werden.

Tabel 8.3.1 Drempelwaarden voor met huishoudelijk afval vergelijkbaar gevaarlijk afval

Land / regio	Is met huishoudelijk afval vergelijkbaar bedrijfsafval opgenomen in de afvalwetgeving?	Drempelwaarde voor gevaarlijk afval?
Vlaams Gewest	Ja, wanneer het overeenkomt in aard, samenstelling en hoeveelheid met afvalstoffen die ontstaan uit de normale werking van een particuliere huishouding	Neen
Nederland	Ja (volgens aard en hoeveelheid).	<50 kg wordt aanvaard op gemeentelijke infrastructuur (maar dit blijft een gemeentelijke

³⁴ In Denemarken gaat men een stap verder door de gemeenten ook bevoegd te maken voor alle andere bedrijfsafval.

	Men onderscheidt qua gevaarlijk afval: <ul style="list-style-type: none"> • KCA (huishoudens) • KGA (bedrijven; <200 kg per afgifte) • Gevaarlijk afval (bedrijven; >200 kg per afgifte) 	bevoegdheid)
Duitsland	Ja (het zogenaamde Siedlungsabfall)	Berlijn: tot 500 kg/jaar wordt aanvaard op containerpark aan marktconforme prijzen. 'Huishoudelijk' gevaarlijk afval tot 20 kg wordt gratis aanvaard op het containerpark
Zwitserland	Nee	Niet van toepassing
Luxemburg	Ja (naar aard vergelijkbaar met huishoudens)	Tot 30 l wordt aanvaard op het containerpark
Verenigde Staten	Men hanteert volgende types gevaarlijk afval: <ul style="list-style-type: none"> • sectorgebonden • niet-sectorgebonden • lijst van chemische producten (farmaceutische producten, pesticiden, enz....) 	Bedrijven die < 100 kg per maand produceren worden toegelaten op gemeentelijke infrastructuur
Verenigd Koninkrijk	Nee	City of London: Nee
Oostenrijk	Ja Men onderscheidt qua gevaarlijk afval: <ul style="list-style-type: none"> • Problemstoffen (=huishoudelijk en met huishoudelijk vergelijkbaar) • Gefährliche Abfall (=bedrijfsafval) 	Wenen: Drempelwaarde voor toelating op de problemstofsammelstelle afhankelijk van het type afvalstof: bvb. 5 l afvalmotorolie, 1 liter thinner...
Denemarken	Ja	Lokale bevoegdheid
Ierland	Ja (het zogenaamde commercial waste)	Lokale bevoegdheid

Een geschikte definitie van met huishoudelijk afval vergelijkbaar, of gelijkgesteld, afval moet opgenomen worden in de Ordonnantie van 7 maart 1991, eventueel met de bepaling dat de grenswaarden via uitvoeringsbesluit kunnen gespecificeerd worden.

TAAK TOEKENNEN

Om de overheid een taak toe te kennen op vlak van het inzamelen van dergelijk bedrijfsafval moet onder meer de Verordening van 15 juli 1993 aangepast worden, in het bijzonder in artikel 7 punt 2 dat de ophaling van gevaarlijk afval uitsluit.

HET PRINCIPE 'DE VERVUILER BETAALT' RESPECTEREN

Wanneer de overheid zich begeeft op het terrein van het inzamelen van bedrijfsafvalstoffen moet bijzondere aandacht besteed worden aan het principe 'de vervuiler betaalt'. Het perverse effect moet vermeden worden dat de gemeenschap via het belastinggeld zou opdraaien voor de financiering van de afvalinzameling en verwerking van bedrijven. Daarom moet een aparte boekhouding gevoerd worden waarbij de middelen voor deze inzamelactiviteiten losgekoppeld worden van de openbare middelen. De bedrijven moeten de aangeboden service betalen tegen reële kostprijs of tegen reële marktprijs. Het verschil tussen beide is de tijdschaal waarbinnen men tot een evenwicht moet komen tussen uitgaven en inkomsten. Wanneer tegen reële marktprijs kan gewerkt worden heeft de overheid de strategische mogelijkheid om net als de private sector verlies te maken om toekomstige winsten na te streven. Dit schept een level playing field. Wanneer tegen reële kostprijzen wordt gewerkt kan vermeden worden dat verliezen gemaakt worden die door overheidsmiddelen zouden aangezuiverd worden, maar beschikt de overheid niet over dezelfde middelen als de privé sector.

CONTAINERPARKEN ACTIVEREN

Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest beschikt over een, beperkte, collectie van gewestelijke en gemeentelijke containerparken, die kunnen ingeschakeld worden bij de inzameling van bedrijfs-KGA.

Daarnaast beschikt het over groene plekjes voor de inzameling van huishoudelijk KGA. Ervaring in het buitenland (vooral Oostenrijk) en praktijkkennis uit het BHG leert echter dat deze groene plekjes slechts gelimiteerd succesvol zijn. De belangrijkste reden hiervoor is de te beperkte flexibiliteit in openingsuren die zwaarder doorweegt dan het voordeel van de nabijheid.

Om de containerparken met succes in te schakelen in de inzameling van bedrijfs-KGA zijn volgende maatregelen nodig:

- Zoals voorzien in het afvalplan moet het aantal gewestelijke containerparken uitgebreid worden van twee naar vier.
- In het besluit van 13 mei 2004 moet de mogelijkheid voorzien worden voor de gemeentelijke containerparken om bedrijfs-KGA te ontvangen.
- De gewestelijke containerparken, die vandaag reeds bedrijfs-KGA ontvangen, moeten geregulariseerd worden door een aanpassing van artikel 3 punt 2 en artikel 2 punt 2 7° van het besluit van 15 november 2001.

Naar Londens voorbeeld kan een code van goede praktijk opgemaakt worden voor het ontvangen van niet huishoudelijk afval op de containerparken. De berekeningswijze van de kostprijs kan gedetailleerd worden en geschikte openingsuren op dagen kunnen voorzien worden. In vele Vlaamse containerparken zijn KMO's tegen kostprijs welkom op maandag.

Concreet advies:

- Definieer wat bedrijfs-KGA, of met huishoudelijk afval vergelijkbaar gevaarlijk bedrijfsafval, is.
- Pas grenswaarden toe per afvalstroom
- Responsabiliseer de overheid die bevoegd is voor de inzameling van huishoudelijk afval ook voor bedrijfs-KGA
- Werk de wettelijke belemmeringen weg voor het inschakelen van de containerparken in de inzameling
- Maak een code van goede praktijk voor het ontvangen van bedrijfs-KGA tegen marktconforme prijzen op het containerpark.

Toepasbaarheid in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest:

Op middellange termijn toepasbaar. Een unilaterale wetswijziging kan eenvoudig het wettelijke kader bieden om de inzameling van bedrijfs-KGA tot core-business te maken van de openbare ophaaldiensten. Maar de concrete implementatie vraagt draagvlak en samenwerking. Naast initiatief door de ophaaldiensten is op middellange termijn ook planning en aansturing nodig, en het respecteren van het principe 'de vervuiler betaalt' vergt volgehouden handhaving.

8.3.3 Een proactieve rol van de afvalwaterbeheerder

De Brusselse Maatschappij voor Waterbeheer (BMWB), bevoegd voor het zuiveren van het Brusselse afvalwater, kan naar Frans voorbeeld een pro-actieve rol spelen om KMO's aan te zetten hun vloeibare gevaarlijke afvalstoffen op een milieuverantwoorde manier te beheren. BMWB is rechtstreeks stakeholder omdat bij een slecht beheer deze afvalstoffen geloosd worden en de oppervlaktewateren of de biologie van de waterzuivering schaden, of de kwaliteit van het waterzuiveringsslib negatief beïnvloeden. BMWB kan, wanneer ze bedrijven toestemming geeft om op het openbaar waterzuiveringsnet aan te sluiten, extra voorwaarden opleggen, zoals het voorleggen van een contract met Net Brussel of met een privé ophaler van hun vloeibare gevaarlijke afvalstoffen.

Meer algemeen kan men ook via andere kanalen het afsluiten van een contract voor het ophalen van gevaarlijk afval voor KMO's meer dringend maken. Bijvoorbeeld door het te verbinden met het afleveren van een milieuvergunning voor een eigen waterzuiveringsinstallatie, of meer algemeen een exploitatievergunning. Voordelen kunnen afhankelijk gemaakt worden van het bestaan van een ophaalcontract.

Concreet advies:

- Een ophaalcontract voor gevaarlijk bedrijfsafval is een voorwaarde voor het bekomen van een aansluiting op het openbaar waterzuiveringsnet
- Een ophaalcontract wordt ook afgedwongen bij het verlenen van milieuvergunningen.

Toepasbaarheid in het Brusselse Hoofdstedelijke gewest:

Gemakkelijk en onmiddellijk toepasbaar, via het inzetten van de geschikte administratieve werkwijze en samenwerking binnen de administratie.

8.3.4 Activeren van de privé markt voor afvalophaling

De Brusselse markt wordt niet volledig afgedekt door de privé ophalers van afvalstoffen. De concurrentie in deze markt is niet scherp genoeg of de vraag is niet groot genoeg om de ophalers aan te zetten tot bijkomende investeringen in aangepast materiaal (recipiënten, vervoersmiddelen) voor het ophalen van gescheiden fracties gevaarlijk bedrijfsafval in kleine hoeveelheden in een stedelijke context.

Het afvalstoffenplan ziet echter dat er een grotere concurrentie optreedt tussen de privé-ophalers en de openbare afvalinzameling. Het idee achter dit beleidsadvies is om deze dynamiek te gebruiken en een overheidsspeler in te schakelen om de concurrentie en daardoor de dienstverlening op vlak van het inzamelen van gevaarlijk afval bij KMO's te versterken. In het bijzonder wordt gemikt op het afval dat niet als bedrijfs-KGA wordt bestempeld, en waarvoor de interesse van de privé-markt aan te zwengelen is.

Net Brussel kan op deze markt optreden, en op basis van een non for profit bedrijfsvoering een scherpe prijs bieden voor selectieve inzameling met gebruik van aangepaste recipiënten en efficiënte dienstverlening. Hierdoor kan de druk verhoogd worden op de privé-actoren om een vergelijkbaar niveau van dienstverlening tegen een vergelijkbare prijs te realiseren. Dit kan optreden doordat enerzijds de

bestaande klanten voor selectieve inzameling een scherpere prijs willen, en anderzijds doordat de bestaande klanten voor gemengde inzameling door de condities van Net Brussel kunnen aangespoord worden om hun afval ook gescheiden aan te bieden. Een doorgedreven sensibilisatie en handhaving kunnen, tesamen met een lagere financiële drempel, voor de catharsis zorgen.

Deze beleidsmaatregel komt enigszins paradoxaal over. Hoe kan men de weinig in de markt geïnteresseerde ophalers ertoe aanzetten extra initiatieven te nemen voor selectieve inzameling door er een concurrent bij te plaatsen? De idee achter de maatregel is echter om de vicieuze cirkel te doorbreken, waarbij er geen selectief aanbod is omdat er geen selectieve (betaalbare) inzameling is. Door selectieve inzameling in de markt te introduceren aan betaalbare prijzen, stijgt de vraag van de afvalproducenten ook ten aanzien van de courante ophalers om deze service eveneens te bieden, én daalt tegelijkertijd het aanbod aan gemengd afval. De belangrijkste driver kan zijn dat de klanten graag een unieke oplossing (één geprefereerde ophaler) kiezen voor zowel hun selectief als hun gemengd afval. Privé bedrijven kunnen hierdoor aangezet worden om hun inzameling te optimaliseren, uit schrik marktaandeel te verliezen voor zowel gemengd als selectief afval. Een vergelijkbare dynamiek heeft zich binnen een ander domein van de afvalmarkt voorgedaan in Vlaanderen rond het jaar 2000. Geen enkele van de courante overbrengers was geïnteresseerd om aan hun klanten afvalproducenten voorgevulde rapporten te bezorgen voor hun jaarlijkse afvalrapportering. Zolang de sector dit eendrachtig afwees, wegens te duur en niet rendabel, werd deze dienstverlening niet geleverd. Toen slechts één enkele overbrenger hier wel toe overging, op een rudimentaire manier, was dit een signaal voor de concurrentie, want de klanten waren wel geïnteresseerd in deze vermindering van hun administratieve last. Vanaf het volgende jaar boden alle grote overbrengers dezelfde, verbeterde, service aan en de jaren nadien volgden ook vele van de moeilijk aanstuurbare kleine en lokaal werkende overbrengers. In de voorgestelde aanpak mikken we op eenzelfde dynamiek, die in de economie beschreven wordt als het 'first mover advantage', die echter slechts kan werken als (1) er een initieel aanbod is door een marktspeler, en (2) de vraag via sensibilisering en handhaving voldoende groot kan gehouden worden. Nadien versterkt de marktwerking de dynamiek vanzelf.

De gevolgen kunnen zijn:

- Een grotere dekking
- Een concurrentieslag op basis van prijs en service
- Investerings in ophaalmateriaal en geschikte recipiënten voor selectieve inzameling
- Milieuvergunningen voor de sorteersites vlak bij Brussel, om ook gevaarlijk afval te verwerken.

Een pervers effect zou kunnen zijn dat enkele privé-ophalers de Brusselse markt verlaten, maar door de intrede van Net Brussel hoeft dit niet tot een verlaging van de dekking van de ophaling voor KMO's te zorgen.

In plaats van het inschakelen van Net Brussel zou ook kunnen geopteerd worden voor een tendering en het inschakelen van een privé partner, op basis van een inzamelplichtgebied naar Nederlands model. Dit model is echter niet geschikt om de markt te activeren indien het gekoppeld is aan een ophaalrecht. Het zou enkel leiden tot een afname van het aantal marktspelers en een verhoging van de prijzen door monopolievorming. Zie ook paragraaf 8.3.7.

De werking van een overheidsspeler op de markt kan verschillende vormen aannemen. Naast het openstellen van de containerparken, zoals opgenomen in paragraaf 8.3.2, kan eveneens gewerkt worden volgens het businessmodel van een gangbare privé ophaler, of kan ook het Londense model van ophaling aan de deur toegepast worden, waarbij een centraal openbaar oproepnummer kan gebruikt worden door voornamelijk de kleine KMO's om voornamelijk kleine fracties bedrijfs-KGA op te laten halen. Een breed pallet aan werkwijzen draagt bij aan de nagestreefde efficiëntie en het succes van de overheidsspeler.

Concreet advies:

- De concurrentie aanwakkeren door Net Brussel een rol toe te kennen in het inzamelen van gevaarlijk bedrijfsafval.
- Net Brussel hiertoe uitrusten met geschikt materiaal
- Net Brussel een hoog en gevarieerd niveau van dienstverlening laten combineren met een lage prijs door een non for profit bedrijfsvoering.

Toepasbaarheid in het Brusselse Hoofdstedelijke gewest:

Toepassen van het concept in de context van het BHG kan slechts indien mogelijke weerstand, door Net Brussel die zijn taak ziet toenemen, of door de beroepsfederaties die extra concurrentie van staatswege niet genegen zijn, kan overwonnen worden. Naast politieke moed vergt de maatregel ook een strikte opvolging om te beletten dat het principe 'de vervuiler betaalt' geschonden wordt. De concurrentiële positie die Net Brussel moet innemen, moet gerealiseerd worden door efficiëntie, beperking van de winstmarge en schaalvoordelen, en niet door het onterecht inzetten van overheidsmiddelen voor bedrijfsafval.

8.3.5 Retourmerk

Het inschakelen van een retourmerk naar Frans model moet gecombineerd worden met begeleidende maatregelen. Het retourmerk is een label en een systeem voor vrijwillige één-op-één teruggname, uit te voeren zonder een winstmarge te voorzien, en te combineren met belangrijke technische en economische condities en een doorgedreven communicatie, zowel van de houder van het attest als door de overheid. Het systeem is echter niet sterk genoeg en beschikt over te zwakke drivers om op eigen benen te kunnen staan. Het is gebaat met de stok achter de deur van de verplichte algemene teruggnameplicht voor gevaarlijk afval (zie paragraaf 8.3.6.)

De draagkracht van het systeem hangt af van

- De technische condities inzake selectieve inzameling en gebruiksvriendelijke en milieuvriendelijke reverse logistics en recyclage.
- De economische condities: gratis voor de KMO die afval genereert of tegen een concurrentiële indirecte kost die opweegt tegen de directe kost van de afvalinzameling. Een voordeel kan ontstaan door het groeperend effect van het label, zie paragraaf 8.3.1.
- Het gebruiksgemak voor de KMO
- De beschikbaarheid van het systeem
- De bekendheid van het systeem

Aangezien het label op zich een weinig wervende boodschap heeft, vergeleken met sterkere labels voor ecoproducten, wordt het best gezien als een noodzakelijk onderdeel voor dergelijke sterkere labels, en wordt het best ondersteund door een doorgedreven beleid van public procurement door het op te nemen als afdwingbare voorwaarde in de standaard overheidsbestekken.

Het retourmerk heeft kans op slagen indien een reële kans voor een generalistische aanvaardingsplicht gepercipieerd wordt, en het retourmerk aan bedrijven een kans biedt om aan deze aanvaardingsplicht te ontsnappen.

Het merk dient te worden toegepast in die situaties waar niet reeds een aanvaardingsplicht bestaat (AEEA, batterijen, ELV, verpakkingen ...) omdat het daar geen extra toegevoegde waarde creëert en alleen een bestaande verplichting bevestigt.

Een combinatie van het retourlabel met een vrijwillig retoursysteem naar Nederlands model, waarbij het DIS systeem (detailisten inzamel systeem) opengesteld wordt naar bedrijven, is geen geschikt model.

Aangezien de kosten hier gedragen worden door de afvalintercommunale en niet door de afvalproducent wordt geen recht gedaan aan het principe 'de vervuiler betaalt'.

Concreet advies:

- Instellen van een retourmerk naar Frans model.
- Toepassen van het concept van een generalistische aanvaardingsplicht als stok achter de deur.
- Versterken van het label door het te combineren met andere labels en te benutten in public procurement.
- Versterken en zichtbaar maken van de economische baten van een concurrentiële indirecte kost en de schaalvoordelen van het groepeeffect.

Toepasbaarheid in het Brusselse Hoofdstedelijke gewest:

Ook al is het retourmerk in Frankrijk geen groot succes, toch kan er in het BHG voor gekozen worden het model over te nemen. Maar dan moet wel rekening gehouden worden met de lessen die uit het Franse voorbeeld te leren zijn. Het retourmerk is op zich te zwak, maar kan werken als het ingebed zit in een sterker eco-label of als het systematisch gebruikt wordt in overheidsbestellingen. Het kan ook een argument zijn in de discussie voer een generalistische aanvaardingsplicht, als één van de elementen voor een vrijwillige terugname die een generalistische aanvaardingsplicht minder dwingend zouden maken. Introductie moet daarom vooral op middellange termijn gezien worden.

Onder meer doordat vrijwillige terugname en een generalistische aanvaardingsplicht communicerende vaten kunnen zijn, is een invoering vooral op Belgisch niveau te overwegen.

8.3.6 Generalistische aanvaardingsplicht

Een generalistische aanvaardingsplicht voor gevaarlijke afvalstoffen, opgelegd aan wie gevaarlijke stoffen of apparaten op de markt brengt, is een onuitgegeven en vooruitstrevend idee. Het komt qua impact overeen met de introductie van de terugnameplicht voor verpakkingsmaterialen, dat ook op een breed spectrum van afvalstoffen mikt. Het is dan ook enkel te realiseren op een grotere, Belgische, schaal omdat de Brusselse markt niet los kan gezien worden van de Belgische.

Essentieel om een dergelijk instrument te laten slagen is niet alleen de politieke wil, maar tevens de weldoordachte introductie, de creatie van voldoende draagvlak op basis van milieubeleids-overeenkomsten en de gegarandeerde kwaliteit van de erkende organismen. Om te vermijden dat een dergelijk organisme een niet-transparante of monopolistische koers zou varen moet maximale inzage in de financiële structuren gegarandeerd worden en kan mogelijk gedacht worden aan de erkenning van meerdere concurrerende organismen, of aan de vervanging van een erkend organisme door een overheidsinstelling. Financiering van de aanvaardingsplicht kan voorzien worden naar Nederlands model via een fonds waarin de bedrijven die een product op de markt brengen hun afvalbeheersbijdrage storten.

Concreet advies:

- Verder studiewerk over de haalbaarheid van een generalistische aanvaardingsplicht en de lijst van eronder vallende afvalstromen.
- Onderhandelingen met de andere gewesten over de opzet van de aanvaardingsplicht.
- Uitwerken van transparante beheersorganen.

Toepasbaarheid in het Brusselse Hoofdstedelijke gewest:

Het instrument is alleen haalbaar op een Belgische schaal, omdat de Brusselse markt niet kan afgezonderd worden van het geheel van de Belgische markt. Gelet op het omvattende karakter van het instrument is introductie wellicht slechts op lagere termijn haalbaar.

8.3.7 Centraal gunnen van inzamelrecht en inzamelplicht

Dit beleidsadvies staat in contrast met advies 8.3.4 over het activeren van de privémarkt. Ze zijn niet te combineren omdat ze van twee verschillende premissen uitgaan. Een keuze tussen beide is dus noodzakelijk. Het activeren van de privémarkt gaat uit van concurrentie in de markt, terwijl een systeem met een inzamelrecht en inzamelplicht uitgaat van concurrentie om de markt. Beide alternatieven beschikken echter over de kwaliteit een level playing field te bieden aan de geïnteresseerde privé ophaalbedrijven.

Het concept biedt aan een geselecteerde privé partner het alleenrecht en de plicht om in te staan voor de inzameling van het gevaarlijk afval bij de KMO's. Welk gevaarlijk afval gevat wordt, onder welke hoeveelheden en of het enkel om bedrijfs-KGA gaat of ook om ander gevaarlijk bedrijfsafval van KMO's, kan bij het uittekenen van dit instrument nog verder gedetailleerd worden.

De formule is enkel interessant voor de gegunde ophaler indien de producent van het afval er ook wil gebruik van maken. In dit opzicht is de case study van de aanpak van IGEMO in 2004 wel illustratief. De gebiedsdekkende inzamelplicht werd gegund aan een ophaler maar de afvalproducenten maakten er weinig of geen gebruik van. Het systeem kan daarom alleen maar werken indien het op basis van exclusiviteit geïmplementeerd wordt. Enkel het geselecteerde bedrijf heeft recht om de afvalstoffen op te halen. Dit moet dan wel gecombineerd worden met maximumprijzen, onder controle van de overheid, om monopolie en dure prijszetting te vermijden.

Het systeem hoeft geen ophaalrecht toe te kennen aan één enkele ophaler voor alle verschillende gevaarlijke afvalsoorten, maar kan ook opgesplitst worden per afvalfractie, en bepaalde afvalsoorten, zoals afvalstoffen gedekt door een gewestelijke ophaalbevoegdheid, of een aanvaardingsplicht, kunnen uitgesloten worden.

Concreet advies:

- Alternatief voor versterking van de concurrentie zoals boven beschreven:
- Gun het alleenrecht en de inzamelplicht voor gevaarlijk afval bij KMO's aan een exclusieve privé-partner
- Combineer met een lage maximumprijs
- Segmenteer eventueel de te gunnen markt

Toepasbaarheid in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest:

Vermoedelijk zullen beroepsfederaties bezwaren hebben tegen deze aanpak. Dit is minder te verwachten voor afvalstromen waarin ze niet geïnteresseerd zijn (zoals batterijen voor de intrede van BEBAT), dan voor afvalstromen waarvoor de markt reeds georganiseerd is (zoals TL-lampen voor de intrede van Recupel). Toch kan de aanpak op korte termijn een oplossing bieden voor een aantal probleemstromen en biedt ze het voordeel dat ze gesegmenteerd kan ingevoerd worden. Realisatie op korte of middellange termijn is mogelijk.

8.3.8 Informatie, sensibilisering en handhaving

Ongeacht de te implementeren beleidsstrategie of mix van instrumenten om de inzameling van gevaarlijk afval bij KMO's te versterken, zal deze steeds ondersteund moeten worden door informatie, sensibilisering en handhaving. Informatie, sensibilisering en handhaving is dus geen beleidsmaatregel op zich maar een horizontale ondersteuning die noodzakelijk is binnen alle hierboven vermelde beleidslijnen.

Een versterkt sorteergedrag is noodzakelijk om tot een voldoende grote stroom gescheiden gevaarlijk afval te komen zodat de bovenvermelde initiatieven nuttig kunnen ingezet worden:

- Schaalvoordelen spelen slechts van zodra een kritische massa bereikt is.
- Sorteren aan de bron is noodzakelijk om groepsaankopen interessant te maken. Voldoende bedrijven moeten over voldoende van een specifieke afvalstof beschikken om de ophaling ervan zinvol samen te kunnen bestellen.
- Het inzamelen van een specifieke afvalstroom, zoals bedrijfs-KGA, toevoegen aan de corebusiness van publieke ophaaldiensten is slechts nuttig voor zover er bedrijfs-KGA beschikbaar is bij de bedrijven.
- Om de vicieuze cirkel te doorbreken waarbij er geen selectief aanbod is omdat er geen selectieve ophaling is, kan zoals in paragraaf 8.3.4 beschreven wordt de ophaling opgedreven worden, maar moet ook het selectieve aanbod verbeterd worden.
- Het retourmerk is gebaseerd op vrijwillige terugname van individuele afvalstromen, per product of zelfs per merk, wat enkel kan indien deze stromen aan de bron uit het gemengd bedrijfsafval worden weggehouden. Dit geldt bij uitstek ook voor afvalstoffen die onder een aanvaardingsplicht vallen.
- Wanneer een centraal gegund inzamelrecht en inzamelplicht gesegmenteerd ingevoerd wordt, kan dit alleen op basis van reeds selectief aangeboden afvalstromen.

Drie systemen kunnen aangewend worden om het sorteren aan de bron van specifieke stromen gevaarlijk bedrijfsafval te bevorderen:

- Traditionele sensibiliseringscampagnes kunnen opgezet worden, via verschillende media, om de burgers en de bedrijven te informeren over nieuwe systemen en nieuwe regelgeving, en om aan te zetten tot een gedragswijziging. Hiertoe kan gewerkt worden met cognitief-motivationale strategieën en met structurele strategieën. In de eerste categorie wordt ingespeeld wordt op percepties, voorkeuren, attitudes en sociale normen om gewoontes te doorbreken. In de tweede wordt ingegrepen in de maatschappelijke of economische context waarbinnen de beslissingen worden genomen. De afvalproductie aan zich verminderen door het beïnvloeden van de voor- en nadelen van ecodesign en afvalverwerking. Sensibiliseringscampagnes die zich richten op burgerzin zijn het moeilijkst te realiseren, en moeten regelmatig herhaald worden. Sensibiliseringscampagnes die gericht zijn op het eigen voordeel van de doelgroep (bijvoorbeeld de lagere kosten voor een groepsinzameling) zijn eenvoudiger en meer gebaseerd op kennisoverdracht. Soms moet het voordeel kunstmatig gegenereerd worden, zoals voor sectorgenoten of buurtbedrijven die hun infrastructuur openzetten voor groepsaankopen. Subsidies kunnen een rol spelen zolang ze niet als illegale staatssteun gecategoriseerd worden.
- Bestaande administratieve structuren en systemen kunnen aangewend worden om het verwerven van rechten te verbinden aan een geschikt sorteergedrag. Als voorbeeld wordt in paragraaf 8.3.3 de pro-actieve rol aangegeven die de afvalwaterbeheerder kan opnemen.
- Ten derde is een wettelijke basis, een sorteerplicht, een efficiënt middel om het sorteergedrag in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest te versterken. De wetgeving ter zake kan aangescherpt worden door, naar het voorbeeld van enkele onderzochte landen, gedetailleerde scheidingsregels op te nemen. Dit is een basis voor doelgerichte handhaving die op zijn beurt het sorteren en daardoor de boven vermelde maatregelen ondersteunt.

De inspanningen voor informatie en sensibilisering hoeven niet uitsluitend door de overheid gedragen te worden, want ook de betrokken privé-ophalers hebben hier een taak te vervullen, zeker wanneer het erom gaat bedrijven toe te leiden naar de privé-ophaling van hun afval.

Concreet advies:

- Ondersteun steeds beleidsinitiatieven met informatie en sensibilisering
- Versterk het sorteergedrag via administratieve en juridische instrumenten en via handhaving
- Deel de kosten voor informatie en sensibilisering tussen de overheid en de betrokken ophalers

Toepasbaarheid in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest:

Sensibilisering is gemakkelijk organiseerbaar in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, omdat de structuur ervoor reeds bestaat. Toch is het sensibiliseren op afvalscheiding een taak die lang aangehouden moet worden. Het creëren van een juridische sorteerplicht en een aangepaste handhaving kunnen gerealiseerd worden door een aanpassing in de wetgeving op korte of middellange termijn.

LITERATUURLIJST

PUBLICATIES EN BRONNEN

25 Years of RCRA: Building on Our Past To Protect Our Future, US EPA 2000

A chaque déchet des solutions, ADEME

Aanvaardingsplichten in het Vlaamse Gewest, stand van zaken - zesmaandelijks overzicht, OVAM 2008

Aanvraagformulier wet milieubeheer Inzamelen klein gevaarlijk afval als bedoeld in artikel 9, onder b, van het Besluit inzamelen afvalstoffen, SenterNovem

Abfälle im Betrieb, Stadt Wien, 2008

Abfallvermeidung und –verwertung durch das Prinzip der Produzentenverantwortung, Eco Logic, 2005

Bilan 2003 – 2007, ADEME, 2008

Cahier des charges pour une étude sur la gestion des déchets dangereux diffus dans les pays les plus avancés de l'Union Européenne et hors Union Européenne, ADEME, 2008-11-07.

Chemokar, Eindrapportage thema actie 2004, MT Goederenvervoer weg Nederland, 2005

Country fact sheet: France, EEA ETC/RWM

Country fact sheet: Germany, EEA ETC/RWM

Country fact sheet: Ireland, EEA ETC/RWM

Country fact sheet: Luxembourg, EEA ETC/RWM

Country fact sheet: The Netherlands, EEA ETC/RWM

Country fact sheet: United Kingdom, EEA ETC/RWM

Etat des lieux et perspectives de la collecte et du traitement des déchets dangereux en quantités dispersées en France, ADEME, 2004

Federal Waste Management Plan 2006, Lebensministerium austria

Guidelines on the Application of the Waste Catalogue Ordinance, Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation and Nuclear Safety

Hazardous waste, Interpretation of the definition and classification of hazardous waste, environment agency UK

Inzameling van bedrijfsafvalstoffen door of in opdracht van lokale besturen, OVAM

Key Waste Management Issues in Ireland, Update Report, Forfàs, 2003

La reprise des déchets par le fournisseur et la marque «retour», ADEME

Landelijk afvalbeheerplan, 2002-2012 (LAP), VROM 2007

Le Management Environnemental au coeur de la stratégie de Canon France, CANON, 2008

Les parcs de recyclage au Luxembourg, GD Luxembourg Administration de l'Environnement, Division des Déchets

Minaplan3+ doelstellingen van het milieubeleid 2010, MINA, 2008

National Hazardous Waste Management Plan 2001- 2006, Irish EPA

National Waste Report 2006, Irish EPA, 2007

Opmaken van een toetsingskader voor de kwalitatieve en kwantitatieve evaluatie van het beleid inzake de selectieve inzameling van afvalstromen, U Gent, 2006

Parcs à conteneurs au G-D de Luxembourg rapports annuels de l'année 2006, GD Luxembourg Administration de l'Environnement, Division des Déchets

Plan de gestion des déchets du canton de Genève 2003-2007, Service cantonal de gestion des déchets, 2002

Plan national de gestion des déchets, GD Luxembourg Administration de l'Environnement, Division des Déchets

Plan van aanpak programma gescheiden inzamelen van KCA, afval overleg orgaan Nederland, 1997

Promulgation of the Amended Version of the Waste Oil Ordinance of 16 April 2002, German Federal Minister for the Environment, Nature Conservation and Nuclear Safety, 2002

Public Consultation document Proposed National Hazardous Waste Management Plan 2008-2012, Irish EPA

Rapport annuel 2006, ADEME

Rapport annuel 2007, ADEME

RCRA, Superfund & EPCRA Call Center Training Module Introduction to Generators (40 CFR Part 262), Solid Waste and Emergency Response, US EPA, 2005

RCRA, Superfund & EPCRA Call Center Training Module Introduction to Transporters (40 CFR Part 262), Solid Waste and Emergency Response, US EPA, 2005

Recyclingpark/ Parc de recyclage DIFFERDANGE, GD Luxembourg Administration de l'Environnement, Division des Déchets

Rethinking Rubbish in London, The Mayor's Municipal Waste Management Strategy, 2003

Study on hazardous household waste (HHW) with a main emphasis on hazardous household chemicals (HHC), European Commission – DG ENV, 2002

SuperDrecksKëscht® am Iwwerbléck, GD Luxembourg Administration de l'Environnement, Division des Déchets

Uitvoeringsplan Gescheiden Inzameling Bedrijfsafval van Kleine Ondernemingen, OVAM, 2000

Uitvoeringsplan Milieuverantwoord beheer van huishoudelijke afvalstoffen, OVAM, 2008

Vienna in Figures, Stadt Wien 2008

Waste management plan for the Dublin region 2005-2010, by Order of the Dublin City Manager, Fingal County Manager, South Dublin County Manager, and Acting County Manager of Dun Laoghaire Rathdown County Council, 2005

Waste Strategy 2005-08, The Danish Government, 2004

Werkgelegenheid bij KMO's in 21ste eeuw, UNIZO 2008

Wiener Abfallwirtschaftskonzept 2007, Stadt Wien, 2007

WEBSITES

http://www.ucm.be/ucm/ewcm.nsf/_/C7ED81992F346EC5C1256DB1003780A2?opendocument

http://www.netbrussel.be/Content/download.files/pdf/RA_2006_NL.pdf

<http://www.febem-fege.be/nl/>

<http://www.apcede.com/guide/gestion/retour.html#regle>

<http://www.ademe.fr/entreprises/dechets/marque-retour/default.htm>

<http://www.cms-high-tech.fr/environnement/ademe.html>

<http://web.archive.org/web/20051122193259/http://www.ademe.fr/entreprises/dechets/marque-retour/default.htm>

http://web.archive.org/web/*/http://www.ademe.fr/entreprises/dechets/marque-retour/default.htm

<http://www.ademe.fr/hdocs/publications/lettre/85/85report.htm>

<http://www.developpement-durable.psa.fr/actualite/actualite.htm?id=922>